

**UNIWERSYTET KOMISJI EDUKACJI NARODOWEJ
W KRAKOWIE**

SZKOŁA DOKTORSKA

KRZYSZTOF CZOP

**UDZIAŁ STRAŻY GMINNYCH (MIEJSKICH) W ZAPEWNIANIU
BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO W POLSCE**

DYSCYPLINA: NAUKI O BEZPIECZEŃSTWIE

ROZPRAWA DOKTORSKA

Promotor: Prof. dr hab. Sergiusz Wasiuta

Promotor pomocniczy: Dr Łukasz Czekaj

KRAKÓW 2025

**UNIVERSITY OF THE COMMISSION OF NATIONAL EDUCATION
IN CRACOW**

DOCTORAL SCHOOL

KRZYSZTOF CZOP

**PARTICIPATION OF MUNICIPAL (CITY) GUARDS IN ENSURING
PUBLIC SAFETY IN POLAND.**

DISCIPLINE: SECURITY SCIENCES

DOCTORAL DISSERTATION

Supervisor: Prof. dr hab. Sergiusz Wasiuta

Associate Supervisor: Dr Łukasz Czekaj

Cracow 2025

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Projekt skoncentrowany jest na istotnej kwestii zapewnienia bezpieczeństwa na poziomie lokalnym. Przedmiotem badań są straże gminne (miejskie), które w dobie demonopolizacji bezpieczeństwa odgrywają bardzo istotną rolę w jego zapewnianiu na poziomie lokalnym. Straże gminne i miejskie to formacje, których wprowadzenie do systemu bezpieczeństwa i uplasowanie w podsystemie samorządowym zaimplikowane zostało procesem demonopolizacji bezpieczeństwa. Przejęły one wiele istotnych funkcji, które wcześniej zarezerwowane były dla organów administracji państwowej. Straże gminne i miejskie są to: samorządowe, umundurowane formacje ochrony porządku publicznego działające na terenie gmin i spełniające służebną rolę, wobec społeczności lokalnych.

Celem głównym procesu badawczego było: ustalenie czy możliwe i pożądane jest zwiększenie efektywności straży gminnych/miejskich w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce.

Aby zrealizować tak określony cel założono następujące cele szczegółowe:

1. Zdefiniowanie uprawnień i kompetencji strażników gminnych/miejskich, w odniesieniu do wykonywanych przez nich zadań;
2. Ustalenie wyposażenia i uzbrojenia strażników gminnych/miejskich;
3. Przedstawienie procesu szkoleniowego strażników gminnych/miejskich;
4. Zbadanie uregulowań normatywnych określających status strażników gminnych/miejskich oraz ustalenie poziomu fluktuacji kadrowej, w tej grupie pracowników samorządowych;
5. Określenie dotychczasowego poziomu współpracy straży gminnych/miejskich z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo publiczne.
6. Wskazanie działań ukierunkowanych na podniesienie efektywności funkcjonowania straży gminnych/miejskich, w obszarze zapewniania bezpieczeństwa publicznego.

W procesie badawczym zastosowane zostały metody: analizy dokumentów, metoda sondażu diagnostycznego, metoda studium przypadku. Użyte zostały techniki wywiadów eksperckich oraz ankiet badawczych. Wywiady eksperckie zostały przeprowadzone z funkcjonariuszami, którzy w strażach miejskich zajmują zarówno kierownicze, jak i wykonawcze stanowiska. Ponadto, wywiady zostały przeprowadzone z funkcjonariuszami

Policji, którzy zajmują się współpracą ze strażami gminnymi (miejskimi) oraz sprawowaniem nadzoru nad tymi formacjami.

W ramach prowadzonych badań została wykorzystana także technika badań ankietowych. Ankietowanie zostało przeprowadzone wśród funkcjonariuszy straży miejskiej. Kwestionariusz ankiety był anonimowy, a pytania w nim zawarte w większości miały charakter zamknięty.

W pracy badawczej wykorzystane zostały także metody o charakterze teoretycznym. Była to analiza dokumentów, jako metoda jakościowa polegająca na rozłożeniu badanej całości podczas studiowania literatury, aktów normatywnych i źródłowych. Kolejna metoda teoretyczna, która została użyta w trakcie prowadzonych badań – to analiza ilościowa opracowywanych wyników badań statystycznych, a następnie uogólnienie przedstawionych wyników i nakreślenie wniosków z nich płynących.

Zweryfikowane zostały hipotezy i sformułowane wnioski poprzez przeprowadzenie ankiet, wywiadów eksperckich oraz realizację obserwacji bezpośredniej. W jednostkach straży miejskich zostały przeprowadzone wywiady eksperckie z kierownictwem tych podmiotów. Tam również odbyły się badania ankietowe, w których respondentami byli strażnicy miejscy.

Nastąpiła synteza wyników badań oraz ich opracowanie w formie rozprawy doktorskiej z przedstawieniem czynników ograniczających efektywność straży gminnych/miejskich, w ramach systemu bezpieczeństwa publicznego. Na tej podstawie określone zostały proponowane działania ukierunkowane na podniesienie poziomu tej efektywności.

Summary of the doctoral dissertation

The project focuses on the important issue of providing security at the local level. The subject of the research are municipal (city) guards, which play a very important role in ensuring security at the local level in the era of demonopolisation. The municipal and commune guards are formations whose introduction to the security system and positioning in the local government subsystem was implemented by the process of security demonopolisation. They have taken over many important functions and powers that were previously reserved for state administration bodies. These are self-governmental, uniformed formations of public order protection operating on the territory of communes and fulfilling a servile role towards local communities.

The main objective of the research process, was: To determine whether it is possible and desirable to increase the effectiveness of municipal/municipal guards in ensuring public safety in Poland.

In order to realise the objective thus defined, the following specific objectives were assumed:

1. To define the powers and competences of municipal/municipal guards in relation to the tasks they perform;
2. To determine the equipment and armament of municipal/municipal guards;
3. to outline the training process of municipal/municipal guards;
4. To examine the normative regulations defining the status of municipal/municipal guards and to determine the level of staff turnover in this group of local government employees;
5. To determine the level of cooperation of municipal/municipal guards with other entities responsible for public safety to date.
6. Identification of measures aimed at increasing the effectiveness of the functioning of municipal/municipal guards in the area of ensuring public security.

The following methods were used in the research process: document analysis, diagnostic survey method, case study method. The techniques used were expert interviews and research questionnaires. Expert interviews were conducted with officers who hold both managerial and executive positions in municipal guards. In addition, interviews were conducted with police officers who deal with cooperation with and supervision of municipal (city) guards.

A survey technique was also used as part of the research, which was conducted among municipal guards. The survey questionnaire was anonymous and the questions included were largely closed.

Methods of a theoretical nature were also used in the research work. This was the analysis of documents, as a qualitative method involving the decomposition of the studied whole when studying literature, normative and source acts. Another theoretical method that was used during the conducted was the quantitative analysis of the compiled statistical results, followed by the generalisation of the presented results and outlining the conclusions drawn from them. Hypotheses were verified and conclusions formulated by conducting surveys, expert interviews and realising direct observation. Expert interviews were conducted with the management of the municipal guards at the municipal guard units. Surveys were also carried out there, with municipal guards as respondents.

There was a synthesis of the research results and their elaboration in the form of a dissertation with a presentation of the factors limiting the effectiveness of the unicipal/municipal guards within the public security system. On this basis, proposed measures aimed at increasing the level of this effectiveness were identified.

Spis treści

Wstęp	9
 Rozdział 1. Metodologia badań własnych	20
1.1. Przedmiot i cel badań	23
1.2. Problem badawczy	26
1.3. Hipoteza robocza	29
1.4. Metody badawcze	30
 Rozdział 2. Straże gminne/miejskie jako element zapewniania bezpieczeństwa publicznego na poziomie lokalnym w Rzeczypospolitej Polskiej	39
2.1 Prawne aspekty funkcjonowania straży gminnych/miejskich w Polsce.....	39
2.2 Funkcje oraz zadania funkcjonariuszy straży gminnych/miejskich w Polsce	45
2.3 Wymogi stawiane strażnikom gminnym.....	47
2.3.1 Szkolenie podstawowe oraz egzamin końcowy.....	49
2.4 Uprawnienia funkcjonariuszy straży gminnych.....	53
2.4.1 Postępowanie w sprawach o wykroczenia.....	54
2.4.2 Prawo do legitymowania osób.....	99
2.4.3 Prawo ujęcia osoby.....	100
2.4.4 Prawo dokonywania kontroli osobistej.....	101
2.4.5 Uprawnienia w zakresie prowadzenia kontroli ruchu drogowego.....	104
2.4.6 Prawo użycia środków przymusu bezpośredniego.....	106
2.4.7 Prawo użycia i wykorzystania broni palnej.....	110
 Rozdział 3. Propozycje działań, mających na celu zwiększenie udziału straży gminnych/miejskich w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce	119
3.1. Prezentacja wyników badań empirycznych.....	119
3.1.1. Badania ankietowe.....	119
3.1.2. Wywiady eksperckie.....	182

3.1.3. Studium przypadku.....	233
3.2 Wnioski z badań.....	244
3.3 Propozycje zmian celem zwiększenia efektywności straży gminnych/miejskich w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce.....	247
Zakończenie	252
Bibliografia	254
Aneks	261
Wykaz tabel	261
Wykaz wykresów	262
Załącznik nr 1. Wzór kwestionariusza ankiety	263
Załącznik nr 2. Wzór kwestionariusza wywiadu eksperckiego.....	267
Załącznik nr 3. Wzór kwestionariusza wywiadu eksperckiego.....	268
Załącznik nr 4. Wzór kwestionariusza wywiadu eksperckiego.....	270

Wstęp

Bezpieczeństwo jest podstawową potrzebą każdego człowieka, której zaspokojenie pozwala mu na korzystanie z innych wartości, dając jednocześnie możliwość przetrwania i stałego rozwoju¹. Abraham Maslow już w 1942 roku zaprezentował teorię wskazującą, iż człowiek w swym życiu motywowany jest potrzebami, które tworzą układ hierarchiczny, na kształt piramidy. U jej podstaw, jako najważniejsze do zaspokojenia znalazły się potrzeby fizjologiczne (biologiczne), a na kolejnym drugim poziomie – bezpieczeństwo. Dopiero potem pojawiają się tzw. potrzeby wyższe, takie jak: przynależność do grupy, szacunek i samorealizacja. Według Maslowa tylko dobrze zorganizowane i sprawnie funkcjonujące państwo może zapewnić swoim obywatelom poczucie bezpieczeństwa umożliwiające im zaspokajanie dalszych potrzeb. Wtedy dopiero potrzeba bezpieczeństwa przestaje być motywacją, w której realizację angażują oni swoją podstawową aktywność życiową. Dopóki poczucie bezpieczeństwa nie zostanie zaspokojone dążenie do osiągnięcia tego stanu pozostaje głównym motywatorem, organizującym ludzką aktywność. Stąd bezpieczeństwo należy traktować jako wartość uniwersalną każdego człowieka i społeczeństwa, w którym żyje, niezależnie od epoki, determinantów politycznych, militarnych, czy gospodarczych. Może być ono skutecznie zapewniane jedynie wówczas, gdy funkcjonuje system, który realnie je wprowadza i podtrzymuje². Przez bezpieczeństwo rozumiemy stan stwarzający gwarancję zachowania poczucia pewności, który charakteryzuje się brakiem ryzyka utraty istotnych wartości ważnych zarówno dla pojedynczych jednostek, jak też dla narodu³. Tu docieramy do ważnego pojęcia jakim jest bezpieczeństwo narodowe. Waldemar Kitler postrzega je jako *proces obejmujący: różnorodne zabiegi w obszarze stosunków międzynarodowych i wewnętrznych oraz przedsięwzięcia ochronne i obronne (w szerokim tego słowa znaczeniu), mające na celu stworzenie korzystnych warunków funkcjonowania państwa na arenie międzynarodowej i wewnętrznej oraz przeciwstawienie się wyzwaniom i zagrożeniom bezpieczeństwa narodowego*⁴. To definicja kompleksowo ujmująca kwestie bezpieczeństwa, które jest nie tylko wartością, potrzebą czy stanem, ale także ciągłym działaniem ukierunkowanym na eliminację zagrożeń. Żyjemy obecnie w świecie dwubiegunowym,

¹ A. Maslow, *Motywacja i osobowość*, Warszawa 2009, s. 53.

² J. Piwowarski, *Fenomen bezpieczeństwa. Pomiędzy zagrożeniem a kulturą bezpieczeństwa*. Kraków 2014, s. 64.

³ J. Stańczyk, *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, Warszawa 1996, s. 4.

⁴ W. Kitler, *Obrona narodowa III RP. Pojęcie. Organizacja. System*, „Zeszyty Naukowe AON” (dodatek), Warszawa 2002, s. 44.

w epoce globalizacji określanej jako wiek eschatologii i mesjanizmu, który postawił świat przed nieznanymi wcześniej zagrożeniami zarówno natury politycznej, jak i gospodarczej czy kulturowej, na skalę, która nie występowała w okresie zimnowojennym. W Polsce w okresie transformacji ustrojowo – ekonomicznej nastąpił dynamiczny rozwój gospodarczy, akceleracja procesów industrializacji i urbanizacji, co wpłynęło na wzrost i zmianę profilu zagrożeń⁵. Doświadczamy więc cywilizacyjnego postępu, ale też globalizacji, nieograniczonego przepływu informacji, mobilności ludności, migracji oraz dyfuzyjności zjawisk kulturowych i społecznych⁶. Poza pozytywnymi skutkami tych zmian pojawiają się również negatywne, do których możemy zaliczyć terroryzm, który w swej obecnej formie jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym i wieloaspektowym, o dużej dynamice. Jest procesem podlegającym ciągłej transformacji i nieprzewidywalnym. Współcześnie, największym zagrożeniem jest terroryzm religijny oparty na fundamentalizmie islamskim, który sakralizuje przemoc i agresję skierowaną przeciwko całej cywilizacji zachodniej, stosowaną wobec całego świata Zachodu. Jest on szczególnie niebezpieczny gdyż jego celem jest wprowadzenie ortodoksyjnych zasad religijnych i prawnych, na całym świecie. Tym samym nie daje on żadnej płaszczyzny do porozumienia, czy negocjacji. Pomimo, że Polska uważana jest za kraj stosunkowo bezpieczny jeśli chodzi o zagrożenie terroryzmem islamskim, to właśnie z uwagi na nieprzewidywalny charakter zdarzeń terrorystycznych nie możemy ich wykluczyć, ani też ich bagatelizować. Nie można też wykluczyć aktów terroru kryminalnego. Wiesław Mądrzejowski zauważył, że współczesne przejawy terroru kryminalnego są bardziej zróżnicowane, aniżeli te sprzed kilkunastu lat.

W tej kategorii działań przestępczych wyróżnił:

- zamachy bombowe i zbrodnicze podpalenia,
- przestępczą windykację,
- wymuszenia rozbójnicze,
- ściąganie haraczy i tzw. reket,
- terror spożywczy,
- wywoływanie fałszywych alarmów czy wzięcie zakładników.
- cyberterror kryminalny⁷.

⁵ Por. G. Sobolewski, *Zagrożenia kryzysowe*, Warszawa 2010, s. 7.

⁶ K. Jałoszyński, *Współczesny wymiar antyterroryzmu*, Warszawa 2008, s. 13.

⁷ W. Mądrzejowski, *Terror kryminalny a współczesna przestępczość zorganizowana* [w:] *Przez przestępczość zorganizowaną do terroryzmu* Tom 2, red. W. Zubrzycki, Szczepiń 2015, s. 8-10.

Kryterium różnicującym terror kryminalny od terroryzmu jest cel działania sprawców, którym w przypadku ataków terrorystycznych jest wywołanie strachu, oddziałującego na opinię publiczną, a nie sama przemoc, która tutaj przybiera charakter symboliczny i wywołuje efekt propagandowy⁸. Według Waldemara Zubrzyckiego różnica pomiędzy terroryzmem, a terrorem kryminalnym nie wynika ze stosowanych metod, a jedynie z motywacji sprawców. Zamachy noszące znamiona terroru kryminalnego ukierunkowane są na osiągnięcie korzyści materialnych⁹.

Istotnym elementem bezpieczeństwa publicznego jest porządek publiczny. Według Stefana Bolesty porządek publiczny jest to: *całokształt stosunków społecznych, mających na celu powszechny dobrobyt, niwelowanie niesprawiedliwości i nierówności w życiu społeczno-ekonomicznym oraz tworzenie możliwości gospodarczego i kulturowego rozwoju społeczeństwa*¹⁰.

Według Elżbiety Ury, pojęcie porządek publiczny jest nieodłącznym elementem funkcjonowania podmiotów administracyjnych, poprzez realizowanie zadań, które umożliwiają obywatelom prawidłowe funkcjonowanie i rozwój. Wskazuje ona konkretne, praktyczne działania, które składają się na zapewnienie porządku publicznego – są to takie elementy jak: utrzymanie sanitariatów we właściwym stanie, dbałość o infrastrukturę publiczną, zapewnienie czystości dróg i przestrzeni publicznych, przeciwdziałanie patologiom oraz uzależnieniom¹¹. Wynika z tego, że według E. Ury porządek publiczny związany jest z egzekwowaniem przestrzegania zapisów obowiązujących aktów prawnych¹².

Marek Mączyński wyraźnie rozdziela definicje bezpieczeństwa publicznego i porządku publicznego. Stoi on na stanowisku, że w przeciwieństwie do zagrożeń bezpieczeństwa, naruszenie porządku nie wpływa bezpośrednio na zagrożenie życia, swobód, czy też własności. Uważa, że porządek publiczny to stan rzeczy wywołany poprzez podejmowanie działań polegających na egzekwowaniu przestrzegania aktów prawnych i norm współżycia społecznego¹³.

⁸ T. Aleksandrowicz, *Terroryzm międzynarodowy*. Warszawa 2015, s. 27.

⁹ W. Zubrzycki, *Fizyczne aspekty zwalczanie terroryzmu w Polsce* [w:] *Współczesne zagrożenia terroryzmem oraz metody działań antyterrorystycznych*, red. J. Szafrński, Szczytno 2007, s. 332.

¹⁰ A. Chajbowicz, *Bezpieczeństwo a pojęcia zbliżone* [w:] *Bezpieczeństwo wewnętrzne w działaniach terenowej administracji publicznej*, Wrocław 2009, s. 37-50.

¹¹ E. Ura, *Prawo administracyjne*, Warszawa 2004, s. 385.

¹² M. Hejduk, *Zakres znaczeniowy porządku publicznego* [w:] *Zeszyty naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy*, Legnica 2020, s. 113.

¹³ M. Hejduk, *Zakres znaczeniowy porządku publicznego* [w:] *Zeszyty naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy*, Legnica 2020, s. 115.

Lech Falandysz stał na stanowisku, że porządek publiczny definiowany jest przez spełnianą funkcję. Twierdził, że porządek publiczny to przestrzeganie i egzekwowanie zapisów istniejących aktów prawnych, praw zwyczajowych oraz norm współżycia społecznego, co prowadzi do funkcjonowania poprawnych relacji interpersonalnych i społecznych.

Trwający nieprzerwanie od trzech dekad proces tworzenia społeczeństwa obywatelskiego nierozdzielnie związany jest z decentralizacją władzy i przekazaniem części kompetencji, a co za tym idzie także odpowiedzialności – samorządom. Bardzo ważną kompetencją uzyskaną przez władze samorządowe stało się właśnie zapewnianie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Zmiany ustrojowe o charakterze ekonomiczno – politycznym, jakie rozpoczęły się w naszym kraju na początku lat 90. ubiegłego wieku, spowodowały nie tylko akcelerację procesów gospodarczych i cywilizacyjnych zapewniających dynamiczny postęp i rozwój w różnych dziedzinach życia, ale także gwałtowny wzrost przestępczości i towarzyszących jej patologii społecznych. To właśnie wtedy pojawiły się, nieznane wcześniej, nowe rodzaje przestępstw, w tym o charakterze zorganizowanym i międzynarodowym. Jednocześnie kontrola nad aktywnością obywateli uległa ze strony państwa osłabieniu, tworzyły się pierwsze prywatne fortuny, dając początek powstawaniu rodzimego kapitału. Nastąpił też międzynarodowy transfer aktywów finansowych, a granice stały się bardziej otwarte, także dla świata przestępczego. Społeczeństwo zaczęło też, głównie dzięki przekazom medialnym odczuwać zwiększony stan zagrożenia przestępczością, którą uznało za poważną przeszkodę w osiągnięciu satysfakcjonującego poziomu życia. Państwo nie było już zdolne do zapewnienia szeroko rozumianego bezpieczeństwa, a to z kolei zapoczątkowało trwałą zmianę, jaką jest demonopolizacja bezpieczeństwa. Paradoksalnie kolejną determinantą zagrożenia stało się wejście Polski do koalicji antyterrorystycznej i udział Sił Zbrojnych RP, zarówno w misjach stabilizacyjnych, jak i operacjach wojskowych poza granicami kraju, stworzyły dla naszego kraju realne zagrożenia ze strony ekstremistów. Przed organami państwa pojawił się wówczas realny problem skutecznego przeciwstawiania się tym nowym wyzwaniom skutkującym wzrostem dynamiki zagrożenia bezpieczeństwa¹⁴.

W tej nowej sytuacji państwo szybko zorientowało się, że dotychczasowe, scentralizowane zarządzanie bezpieczeństwem jest nieefektywne, gdyż nie zapewnia właściwej reakcji na nieznane dotąd w Polsce determinanty zagrożeń. Tak więc podzielenie się

¹⁴ A. Czop, *Udział firm ochrony osób i mienia w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce*, Katowice 2014, s. 9.

odpowiedzialnością za stan bezpieczeństwa publicznego z innymi niż rządowe podmiotami wynikało z jednej strony z procesów demokratyzacji państwa, a z drugiej z niemożności samodzielnego zwalczania występujących zagrożeń. W ten sposób następowała stopniowa demonopolizacja bezpieczeństwa¹⁵.

Do czasu transformacji ustrojowo – politycznej państwa system bezpieczeństwa opierał się na organach administracji państwowej, a szczególna rola przypadała w nim tzw. służbom mundurowym, do których zaliczamy: Policję, Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencję Wywiadu, Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, Służbę Wywiadu Wojskowego, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Straż Graniczną, Biuro Ochrony Rządu, Państwową Straż Pożarną oraz Służbę Więzienną. Dział administracji rządowej – „sprawy wewnętrzne” obejmuje zadania realizowane właśnie przez te formacje, z których najważniejsze to:

- ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego,
- ochrona granicy państwowej,
- zarządzanie kryzysowe,
- obrona cywilna,
- ochrona przeciwpożarowa,
- przeciwdziałanie skutkom klęsk żywiołowych,
- nadzór nad ratownictwem górskim i wodnym.

Demonopolizacja bezpieczeństwa implikowała wprowadzenie do systemu bezpieczeństwa, który do tej pory tworzyły organy administracji państwowej dwóch nowych podsystemów: samorządowego i prywatnego.

Dla powstania podsystemu samorządowego istotnym momentem było uchwalenie przez Sejm *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym*¹⁶, która w art. 7 uznała, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty mieszkańców należy do zadań własnych gminy. Za szczególnie ważne zadanie własne wskazała sprawy:

- porządku publicznego,
- bezpieczeństwa obywateli,
- ochrony przeciwpożarowej,

¹⁵ Szerzej na ten temat: A. Czop, *Demonopolizacja bezpieczeństwa* [w:] *Encyklopedia bezpieczeństwa*, T. 2., red. nauk. O. Wasiuta, S. Wasiuta, Kraków 2021, s. 59-64.

¹⁶ Dz. U. 1990 nr 16 poz. 95.

- przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego¹⁷.

Rada gminy uzyskała prawo wyłaniania ze swego grona stałych i doraźnych komisji celem realizacji określonych zadań z możliwością ustalania przedmiotu ich działania oraz określania ich składu osobowego. W wielu gminach zaczęły więc funkcjonować komisje ds. porządku i bezpieczeństwa publicznego, w pracach których często uczestniczą także radni, nie będący ich członkami. Komisje te podlegają radzie gminy, przedkładają jej plan pracy oraz okresowe sprawozdania ze swej działalności¹⁸.

W zakresie spraw nie uregulowanych w odrębnych ustawach lub innych przepisach powszechnie obowiązujących, rada gminy otrzymała również uprawnienia o charakterze legislacyjnym. To prawo do wydawania przepisów porządkowych ma zastosowanie w sytuacji, gdy jest to niezbędne dla ochrony życia lub zdrowia obywateli oraz dla zapewnienia porządku, spokoju i bezpieczeństwa publicznego¹⁹. Przepisy porządkowe, jako akty prawa miejscowego mogą przewidywać za ich naruszenie karę grzywny, wymierzaną w trybie i na zasadach określonych w prawie o wykroczeniach.

Tym samym najszerszy zakres uprawnień w zakresie bezpieczeństwa został przekazany na szczebel gminy, która realizuje te zadania głównie poprzez tworzenie straży gminnych/miejskich²⁰. Początkowo były one powoływane i funkcjonowały na podstawie *Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji*²¹, obecnie kwestie te regulowane są *Ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych* Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 779²².

W literaturze pojawiają się niekiedy poglądy, że ochrona bezpieczeństwa winna odbywać się właśnie na poziomie gminy, a jej organ wykonawczy spełniałby wówczas rolę podmiotu zarządzającego całością takich działań. Według tych koncepcji wojewodowie i minister właściwy w sprawach wewnętrznych byłiby organizatorami i koordynatorami jedynie szerszych terytorialnie operacji lub takich, które wymagałyby zaangażowania

¹⁷ A. Czop, *System bezpieczeństwa publicznego w Polsce*, Kultura Bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje”, Kraków 2012, s. 79-80.

¹⁸ Art. 21 Dz. U. 1990 nr 16 poz. 95.

¹⁹ Ibidem, Art. 40 ust. 3.

²⁰ A. Czop, *System bezpieczeństwa publicznego Rzeczypospolitej Polskiej ze szczególnym uwzględnieniem prywatnego sektora ochrony*, Kraków 2016, s. 95-103.

²¹ Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179.

²² S. Pieprzny, *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Rzeszów 2012, s. 136.

poważnych sił i środków. Określaliby także cele strategiczne, w zakresie bezpieczeństwa całego państwa²³.

Strażnicy, oraz osoby ubiegające się o przyjęcie do pracy w charakterze strażnika, podlegają obowiązkowym badaniom lekarskim i psychologicznym. Podczas wykonywania czynności służbowych są obowiązani nosić umundurowanie, legitymację służbową, znak identyfikacyjny oraz emblemat gminny. W związku z wykonywaniem czynności służbowych strażnik korzysta z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych.

Strażą kieruje komendant, zatrudniany na podstawie umowy o pracę przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, po zasięgnięciu opinii właściwego terytorialnie komendanta wojewódzkiego (stołecznego) Policji²⁴. Przełożonym komendanta jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta, który sprawuje nadzór nad bieżącą merytoryczną działalnością straży.

Dla sprawnego wykonywania powierzonych jej zadań straż gminna współpracuje z Policją²⁵. W tym celu wójt, burmistrz lub prezydent miasta może zawierać z właściwym terytorialnie komendantem Policji stosowne porozumienie, określające ramy i zasady takiego współdziałania.

Strażnicy wykonują zadania w zakresie ochrony porządku publicznego wynikające z ustaw i aktów prawa miejscowego, po pomyślnym zakończeniu szkolenia podstawowego. Mogą oni, w celu realizacji ustawowych zadań, przetwarzać dane osobowe bez wiedzy i zgody osoby, której dane te dotyczą, jeśli zostały one uzyskane w wyniku wykonywania czynności podejmowanych w postępowaniu w sprawach o wykroczenia bądź z rejestrów, ewidencji i zbiorów, do których straż posiada dostęp na podstawie odrębnych przepisów²⁶.

Straż gminna pełni wiele funkcji w zakresie bezpieczeństwa publicznego. Wśród nich można wyróżnić funkcje:

- ochronną, która polega na utrzymywaniu porządku w gminie,
- prewencyjną, która realizowana jest poprzez stałe patrole ulic i osiedli gminy, a także podejmowanie zgłaszanych interwencji w zakresie ochrony porządku publicznego,
- porządkową, realizowaną poprzez egzekwowanie przestrzegania przepisów prawa przez społeczność lokalną,

²³ M. Lisiecki, B. Kwiatkowska-Basałaj, *Pojęcie bezpieczeństwa oraz prognostyczny model jego zapewnienia*, [w:] red. P. Tyrała, *Zarządzanie bezpieczeństwem*, Kraków 2000, s. 59.

²⁴ Ibidem, Art. 7.

²⁵ Ibidem, Art. 9 ust. 4.

²⁶ Art. 10a Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *O strażach gminnych*, Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

- integrująca społeczności lokalne, która wypełniana jest poprzez udział w imprezach sportowych, kulturalnych, charytatywnych,
- profilaktyczną, polegającą na zapobieganiu przestępstwom, wykroczeniom i zjawiskom kryminogennym oraz prowadzeniu profilaktyki wychowawczej wśród dzieci i młodzieży,
- informacyjną, związana z informowaniem służb i instytucji o zaobserwowanych zagrożeniach, a także informowaniem społeczności lokalnej o stanie i rodzajach występujących zagrożeń oraz sposobach ich eliminacji²⁷.

Do podstawowych zadań straży należy²⁸:

- ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych,;
- czuwanie nad porządkiem i kontrola ruchu drogowego – w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym,
- kontrola publicznego transportu zbiorowego – w zakresie określonym w art. 45 ust. 1 Ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. Nr 5, poz. 13),
- współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń,
- zabezpieczenie miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed dostępem osób postronnych lub zniszczeniem śladów i dowodów do momentu przybycia właściwych służb, a także ustalenie, w miarę możliwości, świadków zdarzenia,
- ochrona obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej,
- współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych,
- doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania, jeżeli osoby te zachowaniem swoim dają powód do zgorszenia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu i zdrowiu innych osób,;

²⁷ A. Misiuk, *Administracja porządku i bezpieczeństwa publicznego. Zagadnienia prawno-ustrojowe*, Warszawa 2008, s.208.

²⁸ T. Fijałkowski, *Straż Gminna, miejska podstawy prawne działania, prawa, obowiązki*, Warszawa 2011.

- informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi,
- konwojowanie dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych dla potrzeb gminy²⁹.

Zakres prawnych możliwości działania strażników gminnych jest stosunkowo szeroki i pozwala im na skuteczne egzekwowanie powierzonych im przez gminę zadań. Jednocześnie straż gminna jest, dzięki posiadanym uprawnieniom, ważnym elementem w systemie bezpieczeństwa publicznego państwa³⁰. Na poziomie gminy straż gminna pełni rolę subsydiarną w stosunku do Policji, która jest zobowiązana ustawowo do zapewnienia porządku i bezpieczeństwa na obszarze całego państwa. Obserwujemy stałą tendencję do kierunkowania straży na systematyczne wspomaganie Policji w zwalczaniu przestępczości pospolitej, w przeciwdziałaniu wybrykom chuligańskim, zakłóceniom porządku publicznego i patologiom społecznym. Wiele straży realizuje własne programy profilaktyczne w zakresie zapobiegania ryzykownym zachowaniom, a nawet w ramach profilaktyki kryminalnej.

Należy mieć na uwadze, że straże przejęły od Policji wiele zadań o charakterze administracyjno – porządkowym, które wcześniej spoczywały wyłącznie na tej formacji. Dotyczy to zwłaszcza egzekwowania przepisów porządkowych (np. od zarządców nieruchomości), doprowadzania osób nietrzeźwych do izb wytrzeźwień, zabezpieczania imprez masowych i uroczystości organizowanych na rzecz społeczności lokalnych³¹. Współpraca z Policją to także wspólne służby patrolowe, co ma szczególne znaczenie tam, gdzie stan liczebny policyjnych jednostek jest niewielki. Szczególnie ważna jest rola straży gminnych w tych miejscowościach, w których nie ma w ogóle jednostek Policji. Na takich obszarach strażnicy są jedynymi umundurowanymi i przeszkolonymi pracownikami posiadającymi uprawnienia do prowadzenia czynności służbowych.

²⁹ Art. 11 ust. 1. Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *o strażach gminnych*, Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

³⁰ S. Pieprzny, *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie administracyjnym*, Rzeszów 2007, s. 151.

³¹ R. Rojtek, *Bezpieczeństwo publiczne w Polsce – wnioski z badań*, Warszawa 2010, s. 16.

Odciążenie Policji powoduje, że może ona skoncentrować swoją aktywność na zwalczaniu poważniejszych przestępstw, zgodnie z zasadą racjonalizacji działania i elastycznego dyslokowania sił i środków.

Za ważne uznano jednak zbadanie, czy w obecnym kształcie i uwarunkowaniach organizacyjno – prawnych straże gminne/miejskie są efektywnym elementem systemu bezpieczeństwa publicznego w Polsce. W związku z tym postanowiono przeprowadzić proces badawczy, który pozwoliłby na wskazanie działań jakie należałoby podjąć celem podniesienia poziomu partycypacji tych podmiotów, w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego. W sytuacji zmniejszającej się liczby straży gminnych i miejskich, a także stale obecnej w debacie publicznej kwestii – czy są one w ogóle potrzebne?, czy też winny one ulec likwidacji?, konieczne jest znalezienie odpowiedzi na pytanie: jak zwiększyć poziom partycypacji tych formacji w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego?

Równie ważne jest wskazanie, jakie działania organizacyjno – prawne mogą podnieść efektywność działań straży miejskich. Jeśli zwiększy się ich sprawność i aktywność w przedsięwzięciach realizowanych na rzecz bezpieczeństwa, zwiększy się również poziom akceptacji społecznej dla tych formacji, co jest warunkiem *sine qua nom* ich skuteczności. To szczególnie ważne w sytuacji demonopolizacji bezpieczeństwa, w której rola samorządów jest trudna do przecenienia.

Temu właśnie służyły badania, które zostały przeprowadzone w ramach tworzenia dysertacji doktorskiej. Warto zauważyć, iż dotychczas nie były prowadzone badania, we wskazanym zakresie. Literatura przedmiotu odnosi się głównie do kwestii związanych z:

- organizacją,
- zadaniami,
- uprawnieniami Straży Miejskich.

Brakuje natomiast publikacji, w których określono by możliwości zwiększenia zarówno udziału tych formacji w realizacji zadań związanych z bezpieczeństwem, jak i stworzenia warunków do podniesienia poziomu realizowanych przez nie zadań. Przeprowadzenie badań w tym zakresie jest więc przedsięwzięciem nowatorskim i stanowi wartość dodaną, w tematyce związanej z bezpieczeństwem publicznym. Wykorzystanie wniosków z tych badań i wdrożenie zaproponowanych rozwiązań może przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa publicznego, zwłaszcza na poziomie społeczności lokalnych.

Dysertacja składa się ze wstępu, trzech rozdziałów oraz zakończenia.

Pierwszy rozdział, który zatytułowano *Metodologia badań własnych* zawiera prezentację przedmiotu i celu badań. Przedstawiono w nim także problem badawczy, jak również zaprezentowano hipotezę roboczą. Ponadto, opisano w nim metody, techniki i narzędzia, jakimi posłużono się w procesie badawczym.

W rozdziale drugim zatytułowanym *Straże gminne/miejskie jako element zapewniania bezpieczeństwa publicznego na poziomie lokalnym w Rzeczypospolitej Polskiej* przedstawiono uregulowania normatywne, na jakich opiera się działalność straży gminnych/miejskich. Przedstawiono także zakres wykonywanych przez funkcjonariuszy zadań oraz omówiono przysługujące im w tym tej kwestii uprawnienia – uwzględniono możliwość użycia lub wykorzystania przez nich środków przymusu bezpośredniego i broni palnej, ujęcia osób. Opisano również umundurowanie, uzbrojenie i wyposażenie funkcjonariuszy. W rozdziale tym ukazano kryteria, jakie powinny spełniać osoby ubiegające się o zatrudnienie w strukturach straży gminnych/miejskich. Rozdział zawiera również analizę jakościową aktów prawnych, które regulują i systematyzują funkcjonowanie oraz uprawnienia straży gminnych/miejskich w Rzeczypospolitej Polskiej.

W rozdziale tym zwrócono również uwagę na zagrożenia mogące wystąpić podczas wykonywania obowiązków służbowych przez funkcjonariuszy straży gminnych/miejskich. Opisano też nadzór i kontrolę sprawowaną nad strażami gminnymi/miejskimi oraz proces ich współpracy z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za zapewnianie bezpieczeństwa w Polsce.

W rozdziale trzecim, zatytułowanym *Propozycje działań ukierunkowanych na zwiększenie udziału straży gminnych/miejskich w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce* dokonano prezentacji wyników przeprowadzonych badań empirycznych. Analizie poddano zarówno wyniki badań ankietowych, którymi objęto funkcjonariuszy straży gminnych/miejskich, jak i wyniki badań przeprowadzonych techniką wywiadu eksperckiego oraz przytoczone przykłady z zakresu studium przypadku. Na podstawie otrzymanych wyników oraz przeprowadzonej wcześniej analizy jakościowej aktów normatywnych oraz krytycznej analizy dostępnej literatury sformułowano wnioski. W oparciu o nie przedstawiono propozycje zmian ukierunkowanych na zwiększenie udziału straży gminnych/miejskich w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce.

W zakończeniu przedstawiono efekty przeprowadzonej weryfikacji założonej hipotezy roboczej oraz hipotez cząstkowych. Odniesiono się również do realizacji przyjętych celów badań. Wskazano, że ustalono możliwości wprowadzenia zmian zmierzających do zwiększenia udziału straży gminnych/miejskich w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Rzeczypospolitej Polskiej – co stanowiło główny cel procesu badawczego.

Rozdział 1.

Metodologia badań własnych

Pojęcie „*metodologia*”³², to połączenie dwóch słów z języka greckiego: „*methodos*” i „*logos*”, czyli metodyczny i naukowy³³. Człowiek od zawsze chciał poznawać oraz określać otaczającą go rzeczywistość. W pracy badawczej najważniejsze jest poznanie naukowe (ang. *scientific cognition*), które winno być:

- planowe i systematyczne,
- poddane celom badawczym,
- obiektywne i wyczerpujące w swym zakresie,
- udokumentowane³⁴.

Metodologia nauk (ang. *methodology of sciences*) jest dziedziną filozofii nauki, której przedmiotem są metody badań stosowane w nauce, w zakresie:

- ich poprawności,
- skuteczności,
- przydatności,

przy formułowaniu twierdzeń i teorii naukowych z danej dziedziny wiedzy³⁵.

Według Mirosława Krajewskiego nauka to rodzaj wiedzy, który w najpewniejszy sposób opisuje rzeczywistość wykorzystując metodę zakładającą uogólnianie faktów oraz opieranie się na nich³⁶. Wskazuje on, iż nauka nie opiera się wyłącznie na wiedzy naukowej, stąd zaleca podzielenie jej na siedem kategorii:

³² Metodologia jest nauką o czynnościach poznawczych badań naukowych oraz wytworach poznawczych tych czynności. Szczególnym zainteresowaniem metodologii są metody badawcze i ich wytwory w postaci faktów, czyli uzyskanych informacji, czy też danych przedstawionych jako jakościowe lub ilościowe zmienne i ich wskaźniki – J. Apanowicz, *Metodologia ogólna*, Wydawnictwo Diecezji Pelplińskiej „BERNARDINUM”, Gdynia 2002, s. 9.

³³ W języku łacińskim „*metoda*” to *institutio*, zaś „*słowo*” – *verbum, dictum, vox*.

³⁴ Nauka w aspekcie czynnościowym (funkcjonalnym) obejmuje ogół czynności składających się na poznanie naukowe. Są to czynności polegające na ustalaniu i przekazywaniu uzyskanych wyników. Wdrażanie tych wyników do praktyki – J. Apanowicz, *Metodologiczne elementy procesu poznania naukowego w teorii organizacji i zarządzania*, Wydawnictwo Diecezji Pelplińskiej „BERNARDINUM”, Gdynia 2000, s. 11.

³⁵ Ibidem

³⁶ M. Krajewski, *Badania Pedagogiczne*, Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku, Płock 2006r., s. 4.

- wiedza naukowa,
- działalność naukowo – badawcza,
- metoda naukowo – badawcza,
- społeczność uczonych,
- instytucje naukowe,
- świadomość naukowa,
- naukowa siła wytwórcza³⁷.

Głównym celem nauki jest jak najdokładniejsze poznanie otaczającego badacza środowiska oraz rzetelne zbadanie procesów, które zachodzą w jego otoczeniu. Tak rozumiana nauka staje się motorem postępu współczesnej cywilizacji.

Metodologia to nauka o logice, badaniach, metodach, procedurach badawczych, postępowaniu i typach wnioskowania, stosowanych w określonej dyscyplinie naukowej. Metodologia określa kierunek badań i pozwala zweryfikować ich rezultaty³⁸. Metodologię określa się również jako naukę o sposobach i zasadach czyli normach, według których powinno się prowadzić naukowe badania. Początkowo wskazane normy i zasady były ogólne, uniwersalne dla każdej dyscypliny nauki, z czasem stały się specjalistyczne, dedykowane dla określonej nauki³⁹. Obecnie metodologia nauk jest rozumiana szeroko, jako wiedza dotycząca nie tylko samych metod badawczych, ale także warunków pozyskiwania i formułowania wiedzy, szczególnie atrybutów, jakie powinna ona posiadać, by miała ona charakter naukowy⁴⁰.

Metodologia ma kluczowe znaczenie w badaniach naukowych. Jerzy Apanowicz wskazuje, że metodologia: *jest nauką o czynnościach poznawczych badań naukowych oraz wytworach poznawczych tych czynności. Szczególnym zainteresowaniem metodologii są metody badawcze i ich wytwory w postaci faktów, czyli uzyskanych informacji, czy też danych przedstawionych jako jakościowe lub ilościowe zmienne i ich wskaźniki*⁴¹. Dostrzega on potrzebę, by metodologię rozpatrywać w dwóch znaczeniach:

³⁷ Ibidem. s. 4-5.

³⁸ R. Podgórski, *Metodologia badań socjologicznych. Kompendium wiedzy metodologicznej dla studentów*, Bydgoszcz – Olsztyn 2007, s. 14.

³⁹ Ibidem, s. 53.

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ J. Apanowicz, *Metodologia ogólna*, Gdynia 2012, s. 9.

- pragmatycznym zakładającym, że jest to nauka o procedurach badawczych oraz o metodach naukowej działalności,
- apragmatycznym, w którym postrzegamy ją jako naukę o strukturze i elementach składowych systemu nauk, czyli o produktach nauki takich jak tezy, twierdzenia, pojęcia i teorie⁴².

Inną klasyfikacją metodologii wprowadzoną przez tego autora jest jej podział na metodologię ogólną i szczegółową.

Zgodnie z metodologią ogólną badane są czynności i rezultaty poznawcze, które występują w nauce. Autor badań powinien ściśle przestrzegać jej zasad zgłębiając wszelakie dziedziny i dyscypliny naukowe. Jest również uzasadnione, aby w swym obszarze konstruowane systemy naukowe i twierdzenia były uzasadniane. Pozwala to na wypracowanie pojęć wnioskowania i uogólniania. W metodologii nauka jest pojmowana w całym swym obszarze z naciskiem na jej logiczną strukturę, wiedzę ogólną, wyjaśnienia naukowe oraz procedury badawcze⁴³.

W metodologii szczegółowej nauka jest klasyfikowana, zaś metody badawcze i ich wyniki w poszczególnych obszarach nauki powinny być opisane. Zachodzi tu korelacja przedmiotu z metodą badawczą i przedmiotem badań, transparentnych dla konkretnego obszaru naukowego. W metodologii szczegółowej należy skoncentrować się na tym, aby opracowane były metody badawcze⁴⁴.

Według Jerzego Apanowicza metodologia szczegółowa składa się z: opracowania metod naukowo – badawczych, badania odrębności dyscyplin naukowych oraz projektowania czynności badawczych, w którego skład wchodzi normowanie czynności oraz kodyfikacja czynności⁴⁵.

Przedstawiony powyżej podział pozwala na wyprowadzenie następnych podkategorii, którymi są metodologia opisowa i metodologia normatywna. W przypadku pierwszej podkategorii chodzi o dokładne opisywanie działań badawczych i ich efektów. Dzięki temu można również dokonać analizy poziomu zaawansowania określonego obszaru naukowego.⁴⁶

⁴² Ibidem, s. 9-10.

⁴³ Ibidem, s. 10.

⁴⁴ Ibidem, s. 11.

⁴⁵ Ibidem

⁴⁶ Ibidem

1.1. Przedmiot i cel badań

Ważnym elementem procesu badawczego jest przedmiot i cel badań. W literaturze naukowej są one jednak różnie określane i interpretowane. Każda praca naukowa ma za zadanie przedstawienie szczegółowo wybranego zjawiska oraz przeprowadzenie badań w jego obszarze celem pozyskania wiedzy, która była dotąd nieznana, bądź niepełna⁴⁷. Prawidłowo sformułowany cel badań nadaje właściwy kierunek badaniom. Przeprowadzenie kolejnych etapów badań, zależy od poprawnie określonego celu badań⁴⁸. Stąd cel jest niezwykle ważnym kryterium podziału badań. Amerykański socjolog Earl Babbie zdefiniował go, jako zaplanowane działania, o różnych perspektywach. Wyróżnił on trzy cele badań, do których zaliczył:

- eksplorację,
- opis,
- wyjaśnienie⁴⁹.

Przez eksplorację rozumieć należy badanie, odkrywanie. Według Earla Babbiego eksploracja pozwala na podstawowe przedstawienie wybranego tematu, czy zagadnienia. Daje ona możliwość zaspokojenia ciekawości badacza i prowadzenia badań nad danym zagadnieniem oraz wybrania odpowiednich metod, w kolejnych etapach tych badań.

Natomiast opis to przedstawienie problemu na podstawie własnych obserwacji. Z kolei wyjaśnienie odnosi się do zaobserwowanych procesów lub zdarzeń i służy ustaleniu przyczyn danego zjawiska⁵⁰.

Bolesław R. Kuc, ze względu na cel wyodrębnił trzy kategorie badań:

- podstawowe,
- stosowane,
- wdrożeniowe⁵¹.

⁴⁷ E. Babbie, *Badania społeczne w praktyce*, Warszawa 2004, s. 110.

⁴⁸ T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań pedagogicznych, strategie ilościowe i jakościowe*, Warszawa 2001, s. 35 – 36.

⁴⁹ E. Babbie, *Badania...*, op. cit., s. 111-113.

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ B. R. Kuc, *Funkcje nauki. Wstęp do metodologii. Nauka nie jest grą*, Warszawa 2012, s. 156.

Badania podstawowe służą wyjaśnieniu procesów, zjawisk lub stanów rzeczy, które nie zostały jeszcze odkryte lub zbadane. Badania stosowane prowadzone są celem wykorzystania w praktyce uzyskanych wyników. Badania wdrożeniowe, polegają na stworzeniu metod i technik celem zastosowania ich wyników w działalności produkcyjnej. Badania te służą przeniesieniu badań stosowanych z laboratoriów do praktyki, produkcji i poszczególnych dziedzin życia⁵².

Maria Węglińska wskazała następujące kategorie celów badawczych: poznawcze, teoretyczne, teoretyczno – poznawcze, praktyczne oraz praktyczno – wdrożeniowe⁵³. Cele poznawcze ukierunkowane są na zbadanie i przeanalizowanie określonego zjawiska. Cele teoretyczne służą zdefiniowaniu podstawowych założeń, zaś cele praktyczne pozwalają na opracowanie pragmatycznych metod i działań⁵⁴.

Jest koniecznością posiadanie przez pracę badawczą określonego, ściśle sprecyzowanego celu. Dzięki niemu można otrzymać odpowiedź w obszarze oczekiwań, odnośnie końcowego rezultatu. Z uwagi na długoterminowość celu głównego, aby go osiągnąć należy wyznaczyć do zrealizowania cele szczegółowe. Istotne jest, by cel główny właściwie odnosił się do problemu. Znaczy to, że powinien skupiać się na przekształceniu sytuacji niepożądanej w sytuację właściwą, mogącą zostać zaakceptowaną, a jej zaistnienie będzie widocznym polepszeniem sytuacji w danym obszarze. Celem jest więc końcowy, pożądaný efekt działań badacza⁵⁵. Władysław Zaczyński uważa, że celem jest *to, do czego zmierza badacz, co pragnie osiągnąć w swoim działaniu*⁵⁶. Natomiast idąc za Waldemarem Dudkiewiczem możemy określić cel, jako *dążenie do wzbogacenia wiedzy o osobach, rzeczach i zjawiskach będących przedmiotem badań*⁵⁷.

Można również przyjąć, że cel jest metodą poznania nowych realiów dzięki poznaniu reakcji łączących poszczególne obiekty⁵⁸.

Cel powinien być również elementem, który pozwoli na skategoryzowanie podziału badań. Cel jest efektem pracy badawczej, przekłada się na niego konkretne działanie, dzięki któremu można uzyskać odpowiedź na nurtujące pytania, które stawiane są w pracy,

⁵² Ibidem

⁵³ M. Węglińska, *Jak napisać pracę magisterską?*, Kraków 2004, s. 9.

⁵⁴ Ibidem

⁵⁵ Słownik Języka Polskiego, Warszawa 1994, s. 76.

⁵⁶ W. Zaczyński, *Praca badawcza nauczyciela*, Warszawa 1995, s. 52.

⁵⁷ W. Dudkiewicz, *Przewodnik metodyczny dla studentów pedagogiki*, Kielce 1996, s. 31.

⁵⁸ M. Turek, A. Michalak, *Zasady, tryb przygotowania, przeprowadzania oraz finansowania przewodów doktorskich i habilitacyjnych*, Gliwice 2009, s. 40.

a które do tej pory pozostawione były bez odpowiedzi⁵⁹. Według Tadeusza Pilcha celem badań jest poznanie lub zwiększenie wiedzy na temat interesującego nas zagadnienia. Zamierzeniem jest odnalezienie odpowiedzi na pytanie: jaki jest cel badania i jaki efekt chcemy przez badanie osiągnąć⁶⁰. Natomiast według Zbigniewa Skornego, sformułowanie celu badań wymaga od badacza uświadomienia sobie, po co je podejmuje oraz do czego mogą być przydatne, uzyskane w nich wyniki⁶¹. Wyróżnia on cele: teoretyczno – poznawcze i praktyczno – wdrożeniowe⁶². Janusz Gnitecki podzielił cele badań naukowych na: poznawcze, teoretyczne i praktyczne. Zaś, Władysław Piotr Zaczyński określił cel badań, jako wyjaśnienie tego, co jest zadaniem badacza, jego zamierzeń i pragnień⁶³.

Głównym celem badań było ustalenie – czy możliwe i pożądane jest zwiększenie efektywności straży gminnych/miejskich, w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce.

Aby zrealizować tak określony cel założono następujące cele szczegółowe:

1. Zdefiniowanie uprawnień i kompetencji strażników gminnych/miejskich w odniesieniu do wykonywanych przez nich zadań;
2. Ustalenie wyposażenia i uzbrojenia strażników gminnych/miejskich;
3. Przedstawienie procesu szkoleniowego strażników gminnych/miejskich;
4. Zbadanie uregulowań normatywnych określających status strażników gminnych/miejskich oraz ustalenie poziomu fluktuacji kadrowej w tej grupie pracowników samorządowych;
5. Określenie dotychczasowego poziomu współpracy straży gminnych/miejskich z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo publiczne;
6. Wskazanie działań ukierunkowanych na podniesienie efektywności funkcjonowania straży gminnych/miejskich w obszarze zapewniania bezpieczeństwa publicznego.

Tadeusz Pilch uważa, że przedmiot badań jest zadaniem, które mamy wykonać. Badania naukowe są różnorodnymi działaniami mającymi za cel poznanie w sposób rzetelny, dokładny i wyczerpujący, wybranej do badań rzeczywistości⁶⁴.

⁵⁹ A. Czop, *Udział firm ochrony osób i mienia w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego w Polsce*, Katowice 2014, s. 22.

⁶⁰ T. Pilch, T. Baumann, *Zasady badań pedagogicznych*, „Żak”, Warszawa 1998, s. 56.

⁶¹ Z. Skorny, *Prace magisterskie z psychologii i pedagogiki*, WSiP, Warszawa 1984, s.27.

⁶² Ibidem

⁶³ W. Zaczyński, *Praca badawcza nauczyciela*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne wyd. 4, Warszawa 1995, s. 52.

⁶⁴ Ibidem, s. 22.

Jak twierdzi L. Sołoma, *są to obiekty czy zjawiska, w odniesieniu do których chcemy prowadzić badania lub te, o których w odpowiedzi na podstawowe pytanie badawcze chcemy formułować stwierdzenia* ⁶⁵.

Natomiast Janusz Sztumski zdefiniował przedmiot badań jako rzeczywistość społeczną, którą stanowią: zbiorowość, zbiory społeczne, instytucje, procesy oraz zjawiska społeczne. Mogą one występować w formie materialnej jako zbiorowość publiczna, jak również niematerialnej (np. przesady społeczne)⁶⁶.

Według Alberta W. Maszka przedmiotem badań są: wszelkie obiekty, rzeczy, procesy oraz zjawiska, którym one podlegają, w odniesieniu do których stawiamy pytania badawcze⁶⁷.

Przedmiotem badań uczyniono:

- straże gminne/miejskie,
- funkcjonariuszy straży gminnych/miejskich,
- proces szkolenia strażników gminnych/miejskich.

1.2. Problem badawczy

Istotą pracy badawczej jest rozwiązywanie problemów w sposób naukowy. Oznacza to, że elementarne i logiczne jest zdefiniowanie tego, co jest problemem badawczym. Problem sam w sobie może być niejako przeszkodą, dla osoby prowadzącej badania. Wynika to z braku wiedzy, w określonym obszarze. O problemie naukowym możemy mówić, gdy dysponujemy jakimś zasobem wiedzy w określonym obszarze, jednak nie jest ona wystarczająca, a wiele aspektów jest jeszcze nieodkrytych. Zadaniem badacza jest więc poznanie stanu faktycznego badanego obszaru, poprzez uzyskiwanie odpowiedzi na stawiane przez niego pytania. Można przyjąć, że istotą problemu badawczego są właśnie owe pytania, na które prowadząc badania usiłujemy uzyskać odpowiedzi. Podczas prowadzenia badań i otrzymywania satysfakcjonujących odpowiedzi na stawiane przez badacza pytania, pojawiają się również pytania poboczne, które mają bezpośredni związek z problemem, a które formują się tym samym, w problemy szczegółowe⁶⁸.

⁶⁵ L. Sołoma, *Metody i techniki badań socjologicznych. Wybrane zagadnienia*, Olsztyn 1999r., s. 13.

⁶⁶ J. Sztumski, *Wstęp do metodologii i technik badań społecznych*, Katowice 1995, s.7.

⁶⁷ A. W. Maszek, *Metodologiczne podstawy badań empirycznych*, Rzeszów 2004, s. 44.

⁶⁸ R. Podgórski, *Metodologia...*, op. cit., s.83-90.

Tadeusz Pilch uważa, że określenie problemu badawczego, to postawienie pytania odnośnie: badanego obszaru, a także o korelację występujących w nim zdarzeń i faktów. Prowadzący badania musi być świadomy trudności, jaką niesie za sobą zrozumienie i zdefiniowanie zjawisk, w danym obszarze. Jako postawę wyjściową należy przyjąć zupełny brak wiedzy, który zawiera się w postawionym pytaniu⁶⁹.

Romuald Kolman twierdzi, że aby zacząć badania powinno się określić – przedstawić problem badawczy, gdyż dopiero wtedy będziemy mogli wskazać punkt wyjściowy, do rzeczywistego ich prowadzenia. Dzięki sformułowaniu problemu badawczego, w jasny i precyzyjny sposób możemy otrzymać zakres wiedzy, której na początku nie posiadamy, bądź też jest ona niepełna⁷⁰.

Według M. Łobockiego wszystkie problemy należy rozpatrywać w określonych, przeważnie dwóch zakresach. W pierwszym należy zwrócić uwagę na zmienne i zachodzące pomiędzy nimi relacje, natomiast w drugim na ich właściwości⁷¹.

Przy stawianiu problemów badawczych nie wolno zapominać o podstawowych, koniecznych do spełnienia warunkach. Ważne, aby w problemie wyrażone były zależności, jakie zachodzą pomiędzy zmiennymi. Ponadto, problem badawczy powinien być w swojej formie przejrzysty i precyzyjny, sformułowany nie jako twierdzenie, lecz pytanie. Należy przy tym pamiętać, że powinna w ogóle istnieć możliwość przeprowadzenia badań, w obszarze wymienionych zmiennych, gdyż w innym przypadku zatracimy sens dalszych działań i istotę problemu badawczego⁷².

Wymienione zmienne to, jak uważa W. Dutkiewicz, wszelkie postacie cech lub właściwości badanego obiektu. Dzięki nim można szczegółowo podzielić badane zjawiska na:

- niezależne – które definiują zależności i relacje, które bada się pod kątem poznania etiologii zdefiniowanych zmian,
- zależne, czyli faktyczne lub projektowane następstwa wpływu zmiennych niezależnych, a więc antycypowane w badaniach efekty zachodzących relacji⁷³.

⁶⁹ T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań...*, op. cit., s. 43.

⁷⁰ R. Kolman, *Zdobywanie wiedzy. Poradnik podnoszenia kwalifikacji (magisteria, doktoraty, habilitacje)*, Gdańsk 2004, s. 204.

⁷¹ M. Łobocki, *Wprowadzenie do metodologii badań pedagogicznych*, Kraków 2007, s. 111.

⁷² Ibidem, s. 126.

⁷³ W. Dutkiewicz, *Podstawy metodologii badań do pracy magisterskiej i licencjackiej z pedagogiki*, Wydawnictwo „Stachurski”, Kielce 2000, s. 61.

Dzięki wskaźnikom zmiennych możemy zbadać, czy istnieją relacje pomiędzy zmiennymi zależnymi, a niezależnymi. Są to miarodajne elementy badanych obszarów lub też reakcje przyczynowo – skutkowe, które mają na nie istotne oddziaływanie⁷⁴.

Nie można zapomnieć, że relacje pomiędzy zmiennymi, szczególnie przy prowadzeniu badań dotyczących obszaru bezpieczeństwa nierzadko są rozpraszane przez zmienne pośrednie, czyli elementy poboczne, takie jak:

- akty prawne,
- regulacje wewnętrzne,
- dynamiczną sytuację wynikającą ze specyfiki służbowej,
- sytuację finansową gminy.

Wyprowadzając wnioski z relacji pomiędzy zmiennymi, nie można pominąć wyżej wymienionych zmiennych pośrednich⁷⁵.

Opierając się na zaprezentowanym celu pracy został sformułowany następujący główny problem badawczy: **Czy możliwe i pożądane jest zwiększenie efektywności straży gminnych/miejskich w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce?**

Po przeanalizowaniu literatury, jak również posiadając jasno określony cel badań określono niżej wymienione problemy szczegółowe:

1. Czy obecnie posiadane uprawnienia i kompetencje strażników gminnych/miejskich są adekwatne do wykonywanych przez nich zadań?
2. Czy wyposażenie i uzbrojenie strażników gminnych/miejskich można uznać za wystarczające do realizacji powierzonych im zadań?
3. Czy proces szkolenia strażników gminnych/miejskich wymaga zmian?
4. Czy obecne regulacje zapewniają odpowiedni nabór kadr i stabilizację zatrudnienia strażników gminnych/miejskich?
5. Czy istnieje potrzeba poprawy współpracy straży gminnych/miejskich z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo publiczne?
6. Jakie działania należy podjąć celem zwiększenia efektywności straży gminnych/miejskich w obszarze zapewniania bezpieczeństwa publicznego?

⁷⁴ M. Łobocki, *Wprowadzenie do metodologii badań...*, op. cit., s. 137, 146.

⁷⁵ M. Cieślarczyk (red.), *Metody, techniki i narzędzia badawcze oraz elementy statystyki stosowane w pracach magisterskich i doktorskich*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2003. s. 29.

1.3. Hipoteza robocza

W doktrynie, pojęciem hipotezy określa się domysł lub przypuszczenie w obrębie określonej materii, które brane są pod uwagę, przy próbie podjęcia badania określonego obszaru, a którym na ten moment próbuje się nadać uzasadnienie. Założenie, które zawiera hipoteza, poprzez prowadzone badania można potwierdzić lub zanegować. Hipoteza antycypuje finalny rezultat badań, lecz nie ma możliwości, aby określała jego finalny efekt⁷⁶. Hipoteza powinna zatem odpowiadać określonym wymaganiom metodologicznym po to, by można było uznać ją za użyteczną. Te wymagania to:

- nowość,
- jasność,
- ogólność,
- empiryczna sprawdzalność,
- wolność od wewnętrznych sprzeczności⁷⁷.

Ponadto, hipoteza jest zdaniem, które nawiązuje do rozważań teoretycznych, do poznania rzeczywistości, dzięki czemu istnieje możliwość efektywnego zestawienia tej teorii z rzeczywistością i otrzymanie zamierzonych efektów⁷⁸.

Interesującą definicję hipotezy przyjął Mieczysław Łobocki, który uważa ją za domniemane twierdzenie odnoszące się do zachodzących pomiędzy zmiennymi relacji⁷⁹. Hipoteza zazwyczaj stawiana jest jako zdanie twierdzące. Zawarta jest w nim teza, czyli przewidywania badacza⁸⁰.

Według T. Pilcha hipotezy możemy podzielić na dwa rodzaje:

- proste – czyli takie, które są wynikiem prostej obserwacji,
- złożone – czyli, domniemywające wzajemne oddziaływanie na siebie zdarzeń⁸¹.

⁷⁶ M. Łobocki, *Wprowadzenie...*, op. cit., s. 125.

⁷⁷ J. Sztumski, *Wstęp...*, op. cit., s. 53.

⁷⁸ K. Rubacha, *Metodologia badań nad nauką*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008, s. 99.

⁷⁹ M. Łobocki, *Metody badań...*, op. cit., s. 125.

⁸⁰ M. Turek, A. Michalak, *Zasady, tryb przygotowania, przeprowadzania oraz finansowania przewodów doktorskich i habilitacyjnych*, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2009, s. 55.

⁸¹ T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań...*, op. cit., s. 46.

Znaczenie hipotezy w prowadzeniu badań naukowych jest bardzo duże, ponieważ definiuje ona cele badawcze. Z uwagi na brak możliwości dokładnego określenia finalnego rezultatu, odgrywa ona bardzo istotną rolę, przy prowadzeniu badań eksperymentalnych.

Zgłębienie fachowej, specjalistycznej literatury, przeprowadzenie studium przypadku i skonfrontowanie tego z założeniami teoretycznymi może być drogą do stawiania nietuzinkowych, interesujących i inspirujących hipotez⁸².

W pracy badawczej wysunięto następującą hipotezę roboczą: **Możliwe i pożądane jest zwiększenie efektywności straży gminnych/miejskich w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce.**

Opierając się na wyżej wymienionej hipotezie głównej zostały sformułowane, niżej wymienione hipotezy cząstkowe:

1. Obecnie posiadane uprawnienia i kompetencje strażników gminnych/miejskich są adekwatne do wykonywanych przez nich zadań;
2. Wyposażenie i uzbrojenie strażników gminnych/miejskich można uznać za niewystarczające do realizacji powierzonych im zadań;
3. Proces szkolenia strażników gminnych/miejskich wymaga zmian;
4. Obecne regulacje nie zapewniają odpowiedniego naboru kadr i stabilizacji zatrudnienia strażników gminnych/miejskich;
5. Istnieje potrzeba poprawy współpracy straży gminnych/miejskich z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo publiczne;
6. Dla podniesienia efektywności funkcjonowania gminnych/miejskich konieczne jest podjęcie działań organizacyjnych, legislacyjnych i szkoleniowych.

1.4. Metody badawcze

Analizując dostępną literaturę, można znaleźć wiele określeń odnośnie rozumienia metod badawczych. Najprościej metodę badawczą można zdefiniować jako skuteczne i powtarzalne działanie, które w efekcie przynosi rozwiązanie zajmującego badacza problemu. Można przyjąć, iż jest ona celową formą aktywności, prowadzącą do uzyskania pewnego efektu. Aleksander Kamiński za metodę badawczą uważa teoretyczne i uzasadnione zabiegi

⁸² Ibidem, s. 51.

konceptyjne i instrumentalne. Według niego, są one ogółem podejmowanych przez prowadzącego badania przedsięwzięć, które pozwalają mu na uzyskanie odpowiedzi w zakresie badanego obszaru⁸³.

Zdaniem Janusza Sztumskiego, metodą badawczą jest system, założenia i zasady, które dają możliwość właściwego postępowania, zarówno na płaszczyźnie teoretycznej, jak również praktycznej – w danym obszarze. Dla prowadzącego badania, usystematyzowane postępowanie pozwala na osiągnięcie pożądanego efektu prowadzonych badań. Analizując literaturę można znaleźć bardzo interesujące i obrazowe porównanie, które ukazuje metodę jako latarnię, której celem jest wskazanie właściwej drogi, którą w ciemnościach może poruszać się wędrowiec⁸⁴.

Wincenty Okoń twierdzi, że metodą jest: *systematycznie stosowany sposób postępowania prowadzący do złożonego wyniku. Na dany sposób postępowania składają się czynności myślowe i praktyczne, odpowiednio dobrane i realizowane w ustalonej kolejności*⁸⁵. Natomiast według Zygmunta Zimnego metoda jest działaniem, w sposób:

- planowany,
- kontrolowany,
- celowy,
- wypróbowany,
- efektywny,
- najbardziej skuteczny⁸⁶.

Określając metody badawcze, w obszarze nauk o bezpieczeństwie możemy działać zarówno na płaszczyźnie teoretycznej, jak też empirycznej. Wykorzystane przez nas metody, narzędzia i techniki prowadzenia badań będą uzależnione od tego, na której z tych płaszczyzn będziemy się poruszać.⁸⁷

To, co różni badania empiryczne od teoretycznych, to między innymi stosowane metody, techniki i narzędzia badawcze. Biorąc pod uwagę bezpieczeństwo jako przedmiot badań można zauważyć, iż w badaniach w tym obszarze najczęściej stosowane są metody

⁸³ R. Podgórski, *Metodologia badań socjologicznych...*, op. cit., s. 177.

⁸⁴ J. Sztumski, *Wstęp...*, op. cit., s. 68.

⁸⁵ W. Okoń, *Nowy słownik Pedagogiczny*, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie ŻAK, 2007, s. 486.

⁸⁶ Z. Zimny, *Metodologia badań społecznych: wprowadzenie*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 2000, s. 231.

⁸⁷ A. Czop, *Udział firm ochrony osób i mienia...* op. cit. s. 32.

mieszane – teoretyczne i empiryczne. Bernard Wiśniewski wskazuje, że przy wyborze metody naukowej należy brać pod uwagę następujące kryteria:

- przedmiot badawczy i cel badań oraz rodzaj problemu badawczego;
- czas, siły i środki, które możemy zaangażować w badania;
- znajomość metod i możliwości ich wykorzystania⁸⁸.

Przy uwzględnieniu tych wytycznych, w procesie badawczym, w naukach o bezpieczeństwie mogą być użyte dwie podstawowe metody:

- analiza dokumentów,
- sondaż diagnostyczny, który korzysta z narzędzi heurystycznych – eksperckich i morfologicznych.

W pracy badawczej posłużono się właśnie tymi metodami. Analiza dokumentów jest metodą jakościową, która polega na rozłożeniu badanej całości w trakcie zapoznawania się z naukową literaturą przedmiotu, regulacjami prawnymi i źródłowymi.

Duże ograniczenie stanowił brak naukowych publikacji, odnoszących się do tematyki szkolenia i doskonalenia kadr straży gminnych/miejskich. Nie brakuje monografii odnoszących się do zadań podsystemu samorządowego w ramach systemu bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej. Nie znaleziono jednak aktualnych publikacji, czy wyników badań naukowych, które określałyby aktualny poziom wyszkolenia funkcjonariuszy straży gminnych/miejskich i jego wpływ na wykonywane przez nich zadania. Brak jest również publikacji, które zawierałyby analizę i ocenę programów szkoleń tych formacji. To z pewnością luka, którą należy wypełnić przeprowadzając odpowiednie badania, których wynik może stanowić wartość dodaną, w tym obszarze niewiedzy. Najważniejsze pozycje literatury naukowej, z których skorzystano w teoretycznej części procesu badawczego odnoszą się zarówno do zagrożeń generowanych przez terroryzm i terror kryminalny, a także naruszeń porządku i bezpieczeństwa publicznego, jak i funkcjonowania straży gminnych/miejskich wobec tych zagrożeń.

W pracy badawczej wykorzystano także metody o charakterze teoretycznym. Była to analiza dokumentów, jako metoda jakościowa polegająca na rozłożeniu badanej całości

⁸⁸ B. Wiśniewski (red. nauk.), *Bezpieczeństwo w teorii i badaniach naukowych*, Szczytno 2011, s. 137.

podczas studiowania literatury, aktów normatywnych i źródłowych⁸⁹. Kolejna metoda teoretyczna, która została użyta w procesie badawczym – to analiza ilościowa opracowywanych wyników badań statystycznych, a następnie uogólnienie przedstawionych wyników i prezentacja wniosków, z nich płynących⁹⁰.

Do najważniejszych uregulowań, które stanowiły przedmiot analiz należą:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku, Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483,
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz. U. 1990 nr 16 poz. 95,
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych, Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 779 z późn. zm.,
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 października 2011 roku w sprawie zasad uzbrojenia specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych i warunków przechowywania oraz ewidencjonowania broni i amunicji, Dz. U. 2011 nr 245 poz. 1462,
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie określenia szczegółowych zasad współpracy specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych z Policją, jednostkami ochrony przeciwpożarowej, obrony cywilnej i strażami gminnymi (miejskimi), Dz. U. 1998 Nr 161 poz. 1108,
- Ustawa z dnia 20 marca 2009 roku o bezpieczeństwie imprez masowych, Dz. U. 2009 Nr 62 poz. 604,
- Ustawa z dnia 24 maja 2013 roku o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, Dz. U. 2013 poz. 628,
- Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, D. U. z 2007 r. Nr 89, poz. 590,
- Ustawa z dnia 3 lipca 2002 roku Prawo lotnicze, Dz. U. 2002 Nr 130 poz. 1112,
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks Karny Dz. U. 1997 Nr 88 poz. 553,

⁸⁹ R.A. Podgórski, *Metodologia badań socjologicznych. Kompendium wiedzy metodologicznej dla studentów*, Bydgoszcz 2007, s. 55.

⁹⁰ A.L. George, A. Bennett, *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences, Uogólnienie jako metoda badawcza w badaniach społecznych*, MIT Press Cambridge, 2005, s. 211.

- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks postępowania karnego, Dz. U. 1997 Nr 89 poz. 555,
- Ustawa z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji, Dz. U. 1999 Nr 53 poz. 549,
- Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz.U.2012.1137),
- Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz.U.2013.395),
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz.U.2013.395),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U.2016.487),
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz.U.2013.856),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2016.672),
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U.2016.250),
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 5 sierpnia 2010 r. w sprawie badań psychologicznych strażników gminnych (miejskich), Dz.U.2010.150.1012,
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie szkolenia podstawowego strażników gminnych (miejskich), Dz.U.2013.353 j.t. z późn. zm.,
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 grudnia 2009 r. w sprawie trybu sprawowania nadzoru nad działalnością straży gminnych (miejskich), Dz.U.2009.220.1733 z późn. zm.,
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2009 r. w sprawie zakresu i sposobu wykonywania przez strażników gminnych (miejskich) niektórych czynności, Dz.U.2009.220.1722 z późn. zm.,
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie sposobu obserwowania i rejestrowania przy użyciu środków technicznych obrazu zdarzeń w miejscach publicznych przez straż gminną (miejską), Dz.U.2009.220.1720,
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lipca 1998 r. w sprawie umundurowania, legitymacji, dystynkcji i znaków identyfikacyjnych strażników gminnych (miejskich), Dz.U.1998.112.713 z późn. zm.,
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 grudnia 2009 r. w sprawie form współpracy straży gminnej (miejskiej)

z Policją oraz sposobu informowania wojewody o tej współpracy, Dz.U.2009.220.1732,

- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 30 maja 2014 r. w sprawie warunków przydziału, przechowywania i ewidencjonowania broni palnej i amunicji przez strażę gminne (miejskie), Dz.U.2014.748,
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 11 czerwca 2014 r. w sprawie sposobu przechowywania i ewidencjonowania środków przymusu bezpośredniego przez strażników gminnych (miejskich), Dz.U.2014.777,
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 listopada 2009 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia przez strażę gminne (miejskie) ewidencji etatów, wyposażenia oraz wyników działań straży, Dz.U.2013.639 j.t. ze zm.,
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie wykroczeń, za które strażnicy straży gminnych są uprawnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego, Dz.U.2003.208.2026 z późn. zm.,
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 kwietnia 2003 r. w sprawie udzielania przez organy Policji, Straży Granicznej, straży miejskich lub organy wojskowe pomocy lub asysty pracownikowi organu podatkowego przy wykonywaniu czynności kontrolnych Dz.U.2003.65.611,
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 lipca 2008 r. w sprawie kontroli ruchu drogowego, Dz.U.2008.132.841 z późn. zm.,
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie postępowania z kierowcami naruszającymi przepisy ruchu drogowego, Dz.U.2012.488,
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie usuwania pojazdów, których używanie może zagrażać bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu drogowego, albo utrudniających prowadzenie akcji ratowniczej, Dz.U.2011.143.846 z późn. zm.,
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie usuwania pojazdów pozostawionych bez tablic rejestracyjnych lub których stan wskazuje na to, że nie są używane, Dz.U.2011.143.845 z późn. zm.

Wymienione akty prawne poddano ocenie, na ile zawarte w nich przepisy zapewniają efektywność działań straży gminnych/miejskich w obszarze zapewniania porządku bezpieczeństwa publicznego. Szczególną uwagę zwrócono na te uregulowania, które określają działania edukacyjne i proces szkolenia funkcjonariuszy straży gminnych/miejskich, tak by ustalić, czy stanowią one dobrą bazę dla zapewnienia wysokiego poziomu ich przygotowania do realizowanych zadań.

Kolejną metodą teoretyczną użytą w trakcie prowadzonych badań była analiza ilościowa opracowanych wyników badań statystycznych, która pozwoliła na dokonanie ich uogólnienia i opracowanie wpływających z nich wniosków.

Kolejna zastosowana w pracy metoda badawcza to sondaż diagnostyczny. M. Łobocki wskazuje, że jego główną rolą jest zbieranie informacji o interesujących badacza problemach, poprzez słowne relacje osób badanych, zwanych respondentami. Istotną cechą tej metody jest rozpytywanie i sondaż opinii. W tym celu używa się ankiet – badania ankietowe, prowadzi się rozmowy lub wywiady. Ta metoda pozwala na sformułowanie problemów badawczych i hipotez roboczych oraz zebranie opinii respondentów, w sprawach ważnych dla prowadzonych badań. Służy ona także lepszemu poznaniu badanych, w aspekcie postrzegania przez nich interesujących badacza problemów⁹¹.

W przeprowadzonych badaniach użyto techniki wywiadu. Stefan Ziemiński zauważa, iż technika ta wprowadza pośredniczenie w jej stosowaniu osób prowadzących wywiad. Prowadzi się go szczególnie wówczas, gdy respondenci są ekspertami w określonej dziedzinie i mają w tym zakresie rozległą wiedzę specjalistyczną i doświadczenie. Dobrze przygotowany wywiad ma charakter sformalizowany i zawiera wiele pytań otwartych⁹². Stefan Nowak dzieli wywiad na wywiad miękki oraz twardy⁹³. W tym pierwszym, który został zastosowany w przeprowadzonych badaniach – respondent ma pozycję równoprawnego partnera. Podczas prowadzenia wywiadu badacz stara się stworzyć przyjazną atmosferę sprzyjającą otwarciu i szczerym odpowiedziom. Ważne jest tutaj pozyskanie zaufania respondenta, któremu w razie potrzeby udziela się dodatkowych wyjaśnień. Ten styl pozwala na uzyskanie pełniejszych, kompleksowych odpowiedzi, także na pytania trudne. Podczas prowadzenia wywiadu miękkiego ważne jest, by badacz nie sugerował odpowiedzi⁹⁴.

⁹¹ M. Łobocki, *Wprowadzenie do metodologii badań pedagogicznych*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2007, s. 255.

⁹² S. Ziemiński, *Problemy dobrej diagnozy*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1973, s. 68.

⁹³ S. Nowak, *Metodologia badań socjologicznych. Zagadnienia ogólne*, WN PWN, Warszawa 1970, s. 65.

⁹⁴ Ibidem

Z kolei w wywiadzie twardym badacz często przerywa odpowiedzi respondentowi wyrażając wątpliwości, tak by przekonać go, że mówienie nieprawdy jest niecelowe⁹⁵. Ten sposób komunikowania się z badanym uznano jednak za mniej efektywny, aniżeli technikę wywiadu miękkiego. W pracy posłużono się wywiadem ustrukturyzowanym. Polega on na tym, iż respondentom stawiane są wcześniej skonstruowane na podstawie problemów badawczych pytania. Zrezygnowano z wywiadów nieustrukturyzowanych, które nie posiadają żadnych ram i przygotowanych wcześniej pytań. Ta technika zakłada, że to dana sytuacja, z jaką konfrontuje się badacz implikuje treść zadawanych pytań⁹⁶.

W technice wywiadu zastosowano kwestionariusze wywiadu (Załącznik Nr 2, Załącznik Nr 3, Załącznik Nr 4), w których znalazło się dziewięć pytań otwartych, tak by dać ekspertom możliwość udzielenia szerokich, nieskrępowanych i wyczerpujących odpowiedzi. Wywiad został przeprowadzony w sposób jawny i otwarty, w krótkiej przestrzeni czasowej. Badaniem objęto pięć osób pełniących zarówno funkcje kierownicze, jak też wykonawcze w strukturach straży miejskich oraz funkcjonariuszy Policji, którzy na co dzień zajmują się nadzorem nad funkcjonowaniem straży gminnych oraz koordynowaniem współpracy z nimi.

Wprawdzie Earl Babbi wyraził pogląd, iż technika wywiadu jest dobrą alternatywą wobec kwestionariuszy samodzielnie wypełnianych przez respondentów w badaniach ankietowych⁹⁷, ale uznano, że dla uzyskania pełniejszego obrazu diagnozowanej sytuacji warto jednak skorzystać, z tego rodzaju badań.

Podstawą doboru respondentów było ich zatrudnienie w straży miejskiej na stanowiskach wykonawczych. Kwestionariusz ankiety (Załącznik nr 1) był anonimowy i zawierał 26 pytań, z których tylko 2 miały charakter otwarty, 2 częściowo otwarty, a pozostałe 24 zamknięte. W pytaniach z odpowiedziami do wyboru wskazano, by wybrać poprawną odpowiedź zaznaczając ją poprzez podkreślenie. W pytaniach otwartych oraz częściowo otwartych poproszono o uzupełnienie pustych miejsc przeznaczonych na odpowiedź, poprzez wpisanie odpowiedniej treści. Badaniem tym objęto grupę 100 osób zatrudnionych w straży miejskiej funkcjonującej w jednej z największych polskich aglomeracji i pozostającej jedną z najliczniejszych takich formacji w Polsce – w Straży Miejskiej Miasta Krakowa.

Za istotne uznano zdefiniowanie miejsc, w których można odszukać interesujące z punktu widzenia procesu badawczego informacje⁹⁸. Były nimi wytypowane do badań straże

⁹⁵ Ibidem

⁹⁶ N.K. Denzin, Y.S. Lincoln (red.), K. Podemski (red. nauk. wyd. pol.), *Metody badań jakościowych*, t. 2, WN PWN, Warszawa 2009, s. 90.

⁹⁷ E. Babbie, *Badania społeczne w praktyce*, Warszawa 2004, s. 110.

⁹⁸ M. Cieślarczyk (red.), *Metody, techniki...*, op. cit., s.33-34.

miejskie. Celem uzyskania odpowiedzi na postawione problemy badawcze i dokonania weryfikacji założonych hipotez, poprzez skonfrontowanie ich z rzeczywistością, a finalnie wyciągnięcie z tego właściwych wniosków, badania zostały podzielone na trzy etapy:

- podstawowy, na który składała się krytyczna analiza dostępnej literatury naukowej, dotyczącej zapewnienia bezpieczeństwa publicznego oraz ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, straży gminnych/miejskich oraz analiza obowiązujących aktów prawnych w przedmiotowym zakresie;
- zasadniczy, w którym przy użyciu empirycznych metod badawczych dokonano weryfikacji postawionych hipotez, jak również dokonano prezentacji wniosków, które wyciągnięto z wyników przeprowadzonych wywiadów eksperckich i ankiet;
- końcowy, w którym dokonano syntezy wyników przeprowadzonych badań naukowych i sformułowano kierunki proponowanych zmian w zakresie funkcjonowania straży gminnych/miejskich oraz zwiększenia ich udziału oraz efektywności, w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce.

Na potrzeby realizacji celu rozprawy zastosowana została również metoda badawcza w postaci studium przypadku. Uważa się, że prowadzenie badań naukowych przy zastosowaniu studium przypadku zostało zapoczątkowane w Europie, natomiast jej dynamiczny rozwój miał miejsce w pierwszej połowie XX wieku – na Uniwersytecie w Chicago, na Wydziale Socjologii⁹⁹. Posłużenie się metodą studium przypadku dało możliwość uwypuklenia problemów badawczych. Metoda ta, poprzez czerpanie z realnych wyzwań, jakie stawiane są w danym obszarze, pozwoliła spojrzeć krytycznie na całokształt problemu¹⁰⁰. Jak uważa Żaneta Ptak – Kostecka, studium przypadku opiera się na:

- zastosowania go, jako metody niezależnej od tego, w jakiej dziedzinie naukowej jest zastosowana;
- przeanalizowania konkretnego przypadku, opisanie go lub też dokonania analizy opisu tego przypadku, bądź też danego zjawiska¹⁰¹.

⁹⁹ W. Tells, *Introduction to case study by Winston Tells, 1997* [w:] *The Qualitative Report*, volume 3, number 2.

¹⁰⁰ W. Piżło, *Studium przypadku jako metoda badawcza w naukach ekonomicznych* [w:] *Roczniki naukowe stowarzyszenia ekonomistów rolnictwa i agrobiznesu*, tom XI, zeszyt 5, s. 247.

¹⁰¹ Ż. Ptak – Kostecka, *Studium przypadku case study* [w:] *Biuletyn badawczy CKE*, nr 4, s. 115-117; s. 122.

Odpowiedni dobór konkretnych przypadków powinien wynikać z krytycznego ustosunkowania do konkretnych mierników, które oparte są na odniesieniu do poddanej badaniu grupy. Stąd prowadzący badania naukowe powinien dokonać takiego doboru przypadków, by korelował on z teoretycznymi podstawami jego rozważań¹⁰². Studium przypadku, jest metodą badawczą, która pozwala w sposób odkrywczy spojrzeć na całokształt problemu, pozwalając go właściwie wyjaśnić i opisać. Metoda ta, zgodnie z doktryną, może opierać się na pojedynczym przypadku, bądź też występować w formie zmultiplikowanej. Prowadzenie analizy na podstawie zmultiplikowanej liczby konkretnych przypadków jest tożsame z oparciem badania procesu naukowego, na celowo wyselekcjonowanych przypadkach¹⁰³.

W badaniach zastosowano studium przypadku w ujęciu zbiorowym, które opiera się na ogólnej analizie kierunkowo wybranych przypadków, w celu jak najbardziej dokładnego odkrycia charakteru badanego obszaru, by uzyskać jego pełny, ogólny obraz¹⁰⁴. Przy analizie studium przypadku zastosowano technikę analizy informacji archiwalnych, polegającą na dokonaniu opisu wybranych doniesień medialnych¹⁰⁵.

Rozdział 2.

Straże gminne/miejskie jako element zapewniania bezpieczeństwa publicznego na poziomie lokalnym w Rzeczypospolitej Polskiej

2.1 Prawne aspekty funkcjonowania straży gminnych/miejskich w Polsce

Temat dotyczący funkcjonowania straży gminnych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej jest od dziesięcioleci zakorzeniony w świadomości opinii publicznej. Od samego początku jest również przedmiotem debat medialnych. Podzielone są zdania w kwestii tego:

- czy powoływanie straży gminnych/miejskich jest zasadne?
- czy posiadają one odpowiednie narzędzia do realizacji swoich zadań?

¹⁰² W. Pizło, *Studium przypadku jako metoda badawcza w naukach ekonomicznych* [w:] Roczniki naukowe stowarzyszenia ekonomistów rolnictwa i agrobiznesu, tom XI, zeszyt 5, s. 248.

¹⁰³ Ibidem.

¹⁰⁴ Ibidem.

¹⁰⁵ Ibidem.

- czy strażnikom gminnym/miejskim przysługują odpowiednie uprawnienia w zakresie realizacji powierzonych im zadań?

Podnoszony jest również temat poziomu profesjonalizmu działań tych formacji. Należy jednak pamiętać, że bezsprzecznie straże gminne/miejskie w istotny sposób wspomagają inne instytucje i formacje odpowiedzialne, za zapewnianie bezpieczeństwa i porządku publicznego w kraju. Powoduje to, że wpisują się one jako istotny element w system bezpieczeństwa publicznego, zwłaszcza na poziomie lokalnym¹⁰⁶.

Straże gminne/miejskie mogą być powoływane na podstawie Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych¹⁰⁷. Ustawa ta na samym początku określa cel powoływania tych formacji, jak również dokładnie precyzuje ich rolę w obszarze funkcjonowania w społeczeństwie.

W obecnym kształcie straż gminna jest to: samorządowa, umundurowana formacja ochrony porządku publicznego działająca na terenie gminy i spełniająca służebną rolę wobec społeczności lokalnej. Utworzenie tej formacji ma charakter fakultatywny¹⁰⁸. Rada gminy może utworzyć straż gminną, po wcześniejszym zasięgnięciu opinii właściwego terytorialnie komendanta wojewódzkiego (stołecznego) Policji, o czym zawiadamia wojewodę¹⁰⁹. W gminach, w których organem wykonawczym jest burmistrz (prezydent miasta), straż ta nosi nazwę „straż miejska”¹¹⁰. Koszty związane z funkcjonowaniem straży są pokrywane z budżetu gminy.

Ważne jest podkreślenie, iż ustawodawca nie określił zasięgnięcia opinii właściwego komendanta wojewódzkiego (stołecznego) Policji jako elementu wiążącego przy powoływaniu straży gminnych/miejskich. Oznacza to, że uzyskanie opinii pozytywnej od właściwego terytorialnie komendanta wojewódzkiego (stołecznego) Policji nie jest w żaden sposób dla gminy wiążące¹¹¹. W ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych widnieje zapis, że straż gminną można powołać, po upływie czternastu dni od momentu przedstawienia wniosku o wydanie opinii, bez jej otrzymania¹¹². Identycznie wygląda sytuacja przy rozwiązywaniu straży gminnych/miejskich – zgodnie z wykładnią, również w tym przypadku rada gminy musi zasięgnąć opinii właściwego terytorialnie komendanta

¹⁰⁶T. Łachacz, *Straż gminna (miejska) w systemie bezpieczeństwa państwa*, Szczytno 2023, s. 63.

¹⁰⁷Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

¹⁰⁸Por. J. Gierszewski, *Bezpieczeństwo wewnętrzne. Zarys systemu*, Warszawa 2013, s. 181.

¹⁰⁹Art. 1 i 2 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych, Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

¹¹⁰Ibidem.

¹¹¹T. Łachacz, *Straż gminna (miejska) w systemie bezpieczeństwa państwa*, Szczytno 2023, s. 74.

¹¹²Art. 2 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych, Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

wojewódzkiego (stołecznego) Policji, jednakże w przypadku jej nieotrzymania może straż rozwiązać po upływie czternastu dni, od momentu przedstawienia wniosku o jej wydanie.¹¹³

W gminach, które bezpośrednio ze sobą sąsiadują w obrębie tego samego województwa, ustawodawca stworzył możliwość zawarcia porozumienia pomiędzy takimi gminami, na podstawie którego mogą one utworzyć jedną, wspólną straż. Wymienione porozumienie, zgodnie z wykładnią powinno zawierać takie elementy jak:

- teren na jakim operować ma powoływana jednostka,
- zasady pokrywania kosztów związanych z funkcjonowaniem powoływanej jednostki,
- określenie gminy, która stworzy regulamin funkcjonowania powoływanej jednostki,
- wskazanie rady gminy, która będzie miała prawo do ewentualnego rozwiązania powoływanej straży,
- określenie wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, któremu będzie podlegała powoływana jednostka¹¹⁴.

Strażą kieruje komendant, zatrudniany na podstawie umowy o pracę przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, po zasięgnięciu opinii właściwego terytorialnie komendanta wojewódzkiego (stołecznego) Policji¹¹⁵. Podobnie jak w przypadku powoływania i rozwiązywania jednostek straży gminnych/miejskich otrzymanie wymienionej opinii ma charakter fakultatywny – również w tym przypadku wójt, burmistrz, czy też prezydent miasta ma możliwość zatrudnienia komendanta straży, po upływie czternastu dni od momentu przedstawienia wniosku o wydanie tej opinii. Przełożonym komendanta jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta, który sprawuje nadzór, nad bieżącą merytoryczną działalnością straży¹¹⁶.

Ustawodawca wskazał obszary, w odniesieniu do których nadzór nad działalnością straży gminnych/miejskich sprawowany jest przez wojewodę, przy pomocy właściwego terytorialnie komendanta wojewódzkiego (stołecznego) Policji. Są to:

- użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego i broni palnej,

¹¹³ Ibidem, art. 4.

¹¹⁴ Ibidem, art. 3.

¹¹⁵ Ibidem, Art. 7.

¹¹⁶ Art. 7 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych, Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

- prowadzenie ewidencji etatów, wyposażenia (włączając środki przymusu bezpośredniego i broń palną), urządzeń służących do rejestracji obrazu w miejscach publicznych oraz pojazdów,
- realizacja uprawnienia do nakładania grzywien w drodze postępowania mandatowego,
- realizacja uprawnienia do stosowania środków oddziaływania wychowawczego,
- przeprowadzania czynności wyjaśniających oraz kierowania do sądu wniosków o ukaranie oraz oskarżanie przed sądem w sprawach o wykroczenia,
- realizacja uprawnienia do legitymowania osób,
- realizacja uprawnienia do ujęcie osoby,
- realizacja uprawnienia do dokonywania kontroli osobistej i przeglądanie zawartości bagaży,
- realizacja uprawnienia do dokonania sprawdzenia prewencyjnego osoby,
- realizacja uprawnienia do żądania pomocy od instytucji rządowych i samorządowych oraz zwracania się o pomoc do jednostek gospodarczych i organizacji społecznych lub osób¹¹⁷.

Komendant każdej jednostki straży gminnej/miejskiej obowiązany jest do corocznego przekazania właściwemu terytorialnie komendantowi wojewódzkiemu (stołecznemu) Policji informacji zawartych w prowadzonej ewidencji etatów, wyposażenia (włączając środki przymusu bezpośredniego i broń palną), urządzeń służących do rejestracji obrazu w miejscach publicznych oraz pojazdów. Informacja ta powinna zostać przekazana do dnia 31 stycznia każdego roku. W dalszej kolejności, do końca lutego każdego roku, informacje te przekazywane są przez komendanta wojewódzkiego (stołecznego) Policji do właściwego wojewody¹¹⁸. Natomiast wojewoda, po otrzymaniu wymienionych informacji musi przekazać je do 15 marca – ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych¹¹⁹.

Nadzór sprawowany przez wojewodę polega na przeprowadzaniu okresowych, bądź też doraźnych kontroli. Wymienione kontrole swoim zakresem powinny obejmować wszystkie lub wybrane aspekty, których nadzór dotyczy. W ramach przeprowadzonych kontroli

¹¹⁷ Art. 9 ust. 2 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku *o strażach gminnych*, Dz. U. z 1997 roku Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

¹¹⁸ Art. 9b ust. 1 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku *o strażach gminnych*, Dz. U. z 1997 roku Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

¹¹⁹ Art. 9b ust. 2 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku *o strażach gminnych*, Dz. U. z 1997 roku Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

powinny zostać wydane zalecenia pokontrolne, a prawidłowość i terminowość ich realizacji poddana nadzorowi. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości organ nadzorczy podejmuje czynności, które zmierzają do tego, by je wyeliminować, a także do tego, by zapobiec ich powstawaniu w przyszłości¹²⁰.

Zgodnie z wykładnią, straże gminne (miejskie) realizując swoje ustawowe zadania obowiązane są współpracować z Policją. W celu realizacji tego obowiązku, ustawodawca dał wójtom, burmistrzom i prezydentom miast możliwość zawierania z właściwymi terytorialnie komendantami Policji porozumień, które regulowałyby ramy oraz zasady wspomnianej współpracy¹²¹.

Współpraca straży gminnych/miejskich z Policją powinna uwzględniać obustronny przepływ danych dotyczących zagrożeń bezpieczeństwa ludzi i mienia, a także spokoju oraz porządku publicznego, na danych obszarach. W celu zapewnienia sprawnego współdziałania straży z Policją powinien funkcjonować wspólny, stały system zapewniający łączność, pomiędzy tymi formacjami. Aby współpraca przebiegała w sposób poprawny, powinny być organizowane wspólne szkolenia strażników gminnych/miejskich i funkcjonariuszy Policji. Istotne jest, by działania w ramach tej współpracy oparte były na analizie występujących na danym obszarze zagrożeń. To one winny implikować dyslokację patroli straży gminnych/miejskich i Policji¹²².

Wojewoda ma możliwość zarządzenia, by straże gminne/miejskie zostały na czas określony skierowane do działań, wspólnie z Policją. Ustawodawca przewidział taką możliwość w przypadku zaistnienia na obszarze danej gminy, bądź też województwa takich szczególnych sytuacji jak:

- klęska żywiołowa,
- zagrożenie epidemiczne,
- epidemia,
- powszechne zagrożenie bezpieczeństwa publicznego,
- katastrofa,
- inna sytuacja kryzysowa.

¹²⁰ Art. 9 ust. 3 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku *o strażach gminnych*, Dz. U. z 1997 roku Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

¹²¹ Art. 9 ust. 4 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku *o strażach gminnych*, Dz. U. z 1997 roku Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

¹²² Art. 9 ust. 5 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku *o strażach gminnych*, Dz. U. z 1997 roku Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

W przypadku zarządzenia, by dana straż gminna/miejska została skierowana do działania wspólnego z Policją, wojewoda podejmujący taką decyzję zobowiązany jest, by niezwłocznie powiadomić o tym odpowiedniego ze względu na właściwość terytorialną – wójta, burmistrza lub prezydenta miasta¹²³.

Jeżeli zaistnieje sytuacja, w której wojewoda podejmie decyzję o zarządzeniu skierowania straży gminnej/miejskiej do działań wspólnie z Policją, to dana straż automatycznie, na czas tych działań przechodzi pod dowództwo właściwego miejscowo komendanta Policji¹²⁴.

W strażach gminnych, jako formacjach zhierarchizowanych wprowadzono ustawowo, niżej wymienione stanowiska:

- 1) Aplikant,
- 2) Młodszy strażnik,
- 3) Strażnik,
- 4) Starszy strażnik,
- 5) Młodszy specjalista,
- 6) Specjalista,
- 7) Starszy specjalista,
- 8) Młodszy inspektor,
- 9) Inspektor,
- 10) Starszy inspektor,
- 11) Zastępca kierownika,
- 12) Kierownik,
- 13) Zastępca naczelnika,
- 14) Naczelnik,
- 15) Zastępca komendanta,
- 16) Komendant¹²⁵.

¹²³ Art. 5a Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku *o strażach gminnych*, Dz. U. z 1997 roku Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

¹²⁴ Ibidem, art. 5b.

¹²⁵ Ibidem, Art. 8a.

2.2 Funkcje oraz zadania funkcjonariuszy straży gminnych/miejskich w Polsce

Strażnicy wykonują zadania w zakresie ochrony porządku publicznego wynikające z ustaw i aktów prawa miejscowego, po pomyślnym zakończeniu szkolenia podstawowego. Mogą oni, w celu realizacji ustawowych zadań, przetwarzać dane osobowe bez wiedzy i zgody osoby, której dane te dotyczą, jeśli zostały one uzyskane w wyniku wykonywania czynności podejmowanych w postępowaniu w sprawach o wykroczenia bądź z rejestrów, ewidencji i zbiorów, do których straż posiada dostęp na podstawie odrębnych przepisów¹²⁶.

Straż gminna pełni wiele funkcji w zakresie bezpieczeństwa publicznego. Wśród nich można wyróżnić funkcje:

- ochronną, która polega na utrzymywaniu porządku w gminie,
- prewencyjną, która realizowana jest poprzez stałe patrole ulic i osiedli gminy, a także podejmowanie zgłaszanych interwencji w zakresie ochrony porządku publicznego,
- porządkową, realizowaną poprzez egzekwowanie przestrzegania przepisów prawa przez społeczność lokalną,
- integrującą społeczności lokalne, która wypełniana jest poprzez udział w imprezach sportowych, kulturalnych, charytatywnych
- profilaktyczną, polegającą na zapobieganiu przestępstwom, wykroczeniom i zjawiskom kryminogennym oraz prowadzeniu profilaktyki wychowawczej wśród dzieci i młodzieży,
- informacyjną, związaną z informowaniem służb i instytucji o zaobserwowanych zagrożeniach, a także informowaniem społeczności lokalnej o stanie i rodzajach występujących zagrożeń oraz sposobach ich eliminacji¹²⁷.

Do podstawowych zadań straży należy¹²⁸:

- ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych,

¹²⁶ Ibidem, Art. 10a.

¹²⁷ A. Misiuk, *Administracja porządku i bezpieczeństwa publicznego. Zagadnienia prawno-ustrojowe*, Warszawa 2008, s.208.

¹²⁸ T. Fijałkowski, *Straż Gminna, miejska podstawy prawne działania, prawa, obowiązki*, Warszawa 2011.

- czuwanie nad porządkiem i kontrola ruchu drogowego – w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym,
- kontrola publicznego transportu zbiorowego – w zakresie określonym w art. 45 ust. 1 Ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. Nr 5, poz. 13),
- współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń,
- zabezpieczenie miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed dostępem osób postronnych lub zniszczeniem śladów i dowodów do momentu przybycia właściwych służb, a także ustalenie, w miarę możliwości, świadków zdarzenia;
- ochrona obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej,
- współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych,
- doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania, jeżeli osoby te zachowaniem swoim dają powód do zgorszenia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu i zdrowiu innych osób,
- informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi,
- konwojowanie dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych dla potrzeb gminy¹²⁹.

Zakres prawnych możliwości działania strażników gminnych jest stosunkowo szeroki i pozwala im na skuteczne egzekwowanie powierzonych im przez gminę zadań. Jednocześnie straż gminna jest, dzięki posiadanym uprawnieniom ważnym elementem w systemie

¹²⁹ Art. 11 ust. 1. Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *o strażach gminnych*, Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

bezpieczeństwa publicznego państwa¹³⁰. Na poziomie gminy straż gminna pełni rolę subsydiarną w stosunku do Policji, która jest zobowiązana ustawowo do zapewnienia porządku i bezpieczeństwa na obszarze całego państwa. Obserwujemy stałą tendencję do kierunkowania straży na systematyczne wspomaganie Policji w zwalczaniu przestępczości pospolitej, w przeciwdziałaniu wybrykom chuligańskim, zakłóceniom porządku publicznego i patologiom społecznym. Wiele straży realizuje własne programy profilaktyczne w zakresie zapobiegania ryzykownym zachowaniom, a nawet w ramach profilaktyki kryminalnej.

Należy mieć na uwadze, że straże przejęły od Policji wiele zadań o charakterze administracyjno – porządkowym, które wcześniej spoczywały wyłącznie na tej formacji. Dotyczy to zwłaszcza:

- egzekwowania przepisów porządkowych (np. od zarządców nieruchomości),
- doprowadzania osób nietrzeźwych do izb wytrzeźwień,
- zabezpieczania imprez masowych i uroczystości organizowanych na rzecz społeczności lokalnych¹³¹.

Współpraca z Policją to także wspólne służby patrolowe, co ma szczególne znaczenie tam, gdzie stan liczebny policyjnych jednostek jest niewielki. Szczególnie ważna jest rola straży gminnych w tych miejscowościach, w których nie ma w ogóle jednostek Policji. Na takich obszarach strażnicy są jedynymi umundurowanymi i przeszkolonymi pracownikami posiadającymi uprawnienia do prowadzenia czynności służbowych.

Podczas realizacji obowiązków służbowych funkcjonariuszom straży gminnych przysługuje ochrona prawna przewidziana dla funkcjonariuszy publicznych¹³².

2.3 Wymogi stawiane strażnikom gminnym

Aby zostać strażnikiem gminnym należy spełnić szereg ustawowych wymagań, tj.:

- być obywatelem RP,
- mieć ukończone 21 lat,

¹³⁰ S. Pieprzny, *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie administracyjnym*, Rzeszów 2007, s. 151.

¹³¹ R. Rojtek, *Bezpieczeństwo publiczne w Polsce – wnioski z badań*, Warszawa 2010, s. 16.

¹³² Art. 23 ust. 1. Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych, Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

- korzystać z pełni praw publicznych,
- cieszyć się nienaganną opinią,
- posiadać odpowiednią sprawność fizyczną oraz psychiczną,
- nie być skazanym prawomocnym wyrokiem sądu za ścigane z oskarżenia publicznego i umyślnie popełnione przestępstwo lub przestępstwo skarbowe,
- posiadać co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe,
- posiadać uregulowany stosunek do służby wojskowej¹³³.

Strażnicy, a także osoby, które starają się o przyjęcie do pracy w charakterze strażnika, podlegają obowiązkowi pozytywnego przejścia badań lekarskich oraz psychologicznych¹³⁴. W odniesieniu do wymienionych badań lekarskich zastosowanie znajdują zapisy Kodeksu Pracy^{135,136}. Badania psychologiczne funkcjonariuszy oraz osób ubiegających się o pracę w charakterze funkcjonariusza straży gminnej/miejskiej przeprowadzane są na podstawie odrębnych przepisów, które określa rozporządzenie¹³⁷ wydane przez ministra właściwego do spraw zdrowia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych¹³⁸. W zakres wymienionego badania psychologicznego wchodzi:

- określenie poziomu sprawności intelektualnej,
- ocena osobowości osoby badanej,
- oznaczenie poziomu dojrzałości emocjonalnej oraz społecznej¹³⁹.

Istnieje możliwość rozszerzenia zakresu wymienionego badania psychologicznego w przypadku gdy psycholog, który je przeprowadza uzna to za konieczne w celu dokonania poprawnej diagnozy funkcjonowania psychologicznego osoby, która jest poddawana badaniu¹⁴⁰.

¹³³ Ibidem, Art. 24.

¹³⁴ Ibidem, art. 24a ust. 1.

¹³⁵ Ibidem, art. 24a ust. 2.

¹³⁶ art. 229 Ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – *Kodeks pracy* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320 oraz z 2021 r. poz. 1162).

¹³⁷ Rozporządzenie ministra zdrowia z dnia 5 sierpnia 2010 r. *W sprawie badań psychologicznych strażników gminnych (miejskich)*, Dz. U. 2018 poz. 903.

¹³⁸ Art. 24 ust. 3 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku *O strażach gminnych*, Dz. U. z 1997 roku Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

¹³⁹ Par. 5 ust. 1 Rozporządzenia ministra zdrowia z dnia 5 sierpnia 2010 r. *W sprawie badań psychologicznych strażników gminnych (miejskich)*, Dz. U. 2018 poz. 903.

¹⁴⁰ Ibidem, par. 5 ust. 2.

Podczas wykonywania czynności służbowych funkcjonariusze straży gminnych/miejskich są obowiązani nosić:

- umundurowanie,
- legitymację służbową,
- znak identyfikacyjny,
- emblemat gminny¹⁴¹.

2.3.1 Szkolenie podstawowe oraz egzamin końcowy.

Funkcjonariusz straży gminnej/miejskiej, po raz pierwszy zatrudniony może zostać na okres nieprzekraczający – dwunastu miesięcy. Podczas trwania tego okresu nowozatrudniony funkcjonariusz powinien odbyć szkolenie podstawowe¹⁴². Szkolenie to musi zostać zakończone egzaminem, który odbywa się przed komisją egzaminacyjną. Skład komisji egzaminacyjnej określany jest przez właściwego miejscowo komendanta wojewódzkiego (stołecznego) Policji. Osoby wchodzące w skład komisji powinny prezentować odpowiedni zakres kompetencji związany z materiałem, będącym przedmiotem szkolenia podstawowego¹⁴³.

Minimalny program szkolenia podstawowego dla strażników gminnych/miejskich określa załącznik nr 1 do Rozporządzenia Ministra Spraw wewnętrznych i Administracji z dnia 17 grudnia 2009 roku w sprawie szkolenia podstawowego strażników gminnych/miejskich¹⁴⁴ i obejmuje on takie zagadnienia jak:

- organizacja i zadania straży gminnych/miejskich,
- podstawowe zagadnienia prawa administracyjnego dla potrzeb pracowników straży gminnych/miejskich,
- część ogólna prawa karnego i prawa wykroczeń,
- część szczególna prawa karnego i prawa wykroczeń,

¹⁴¹ Art. 23 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku *O strażach gminnych*, Dz. U. z 1997 roku Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

¹⁴² Ibidem, art. 25 ust. 1.

¹⁴³ Ibidem, art. 25 ust. 2.

¹⁴⁴ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 grudnia 2009 r. *W sprawie szkolenia podstawowego strażników gminnych (miejskich)*, Dz. U. 2017 poz. 1511.

- postępowanie w sprawach o wykroczenia ze szczególnym uwzględnieniem przepisów Kodeksu postępowania karnego, mających zastosowanie w postępowaniu w sprawach o wykroczenia,
- wybrane zagadnienia postępowania administracyjnego, w odniesieniu do przepisów o transporcie drogowym,
- wybrane zagadnienia w sprawach nieletnich,
- elementy kryminalistyki,
- podstawowe elementy psychologii,
- wybrane zagadnienia z prewencji,
- użycie środków przymusu bezpośredniego,
- podstawowe wiadomości z zakresu organizacji i zasad wykonywania konwojów,
- podstawowe wiadomości z zakresu organizacji i zasad wykonywania ochrony obiektów,
- wybrane zagadnienia z zakresu ruchu drogowego z uwzględnieniem wybranych zagadnień z zakresu szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach,
- wybrane zagadnienia z techniki i taktyk interwencji,
- wybrane zagadnienia z łączności,
- udzielanie pierwszej pomocy,
- organizacja, zakres i sposoby współdziałania z właściwymi podmiotami w zakresie ochrony porządku w gminie oraz w zakresie ochrony ludności i zarządzania kryzysowego¹⁴⁵.

Ponadto, w ramach szkolenia podstawowego, legislatorzy przewidzieli obowiązek odbycia przez strażnika praktyki zawodowej w jednostce straży gminnej/miejskiej w wymiarze stu sześćdziesięciu godzin¹⁴⁶.

Szkolenie podstawowe strażników gminnych/miejskich może być prowadzone przez jednostki organizacyjne Policji, jednostki straży gminnych/miejskich. Szkolenie może

¹⁴⁵ Załącznik nr 1 do Rozporządzenia Ministra Spraw wewnętrznych i Administracji z dnia 17 grudnia 2009 roku w sprawie szkolenia podstawowego strażników gminnych (miejskich), załącznik do obwieszczenia MSWiA z dnia 21 lipca 2017 roku w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie szkolenia podstawowego strażników gminnych (miejskich), Dz. U. 2017, poz. 1511.

¹⁴⁶ Ibidem.

być prowadzone również na podstawie umowy z właściwym terytorialnie komendantem straży lub wójtem, burmistrzem, bądź prezydentem miasta przez podmioty, których funkcjonowanie regulują odrębne przepisy – o działalności gospodarczej lub oświatowej¹⁴⁷. Nadto, należy zauważyć, że w świetle obowiązujących przepisów prawa, wyłącznie Policja może przeprowadzić w ramach szkolenia podstawowego dla strażników gminnych/miejskich zajęcia z bloków tematycznych takich jak: wybrane zagadnienia z prewencji, użycie środków przymusu bezpośredniego, podstawowe wiadomości z zakresu organizacji i zasad wykonywania konwojów, podstawowe wiadomości z zakresu organizacji i zasad wykonywania ochrony obiektów oraz wybrane zagadnienia z zakresu ruchu drogowego z uwzględnieniem wybranych zagadnień z zakresu szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach¹⁴⁸. Szkolenie podstawowe dla funkcjonariuszy winno odbywać się w systemie stacjonarnym i powinno zawierać w swoim harmonogramie zarówno wykłady i ćwiczenia, jak również ćwiczenia praktyczne oraz warsztaty¹⁴⁹.

Szkolenie podstawowe prowadzone dla strażników gminnych/miejskich zakończone jest egzaminem, w ramach którego weryfikuje się wiedzę oraz umiejętności egzaminowanego strażnika¹⁵⁰. Funkcjonariusz odbywający szkolenie podstawowe ma możliwość przystąpienia do egzaminu końcowego dopiero, gdy ukończy wszystkie przewidziane programem przedmioty¹⁵¹. W zakres egzaminu wchodzi trzy odrębne części: pisemna, ustna i praktyczna¹⁵².

W ramach części pisemnej, egzaminowany zobowiązany jest do rozwiązania testu jednokrotnego wyboru, w skład którego wchodzi sześćdziesiąt pytań. Do każdego pytania przypisane są trzy możliwe odpowiedzi, z których tylko jedna jest odpowiedzią poprawną. Za zaznaczenie każdej poprawnej odpowiedzi egzaminowanemu strażnikowi zostaje

¹⁴⁷ Par. 2 Rozporządzenia Ministra Spraw wewnętrznych i Administracji z dnia 17 grudnia 2009 roku w sprawie szkolenia podstawowego strażników gminnych (miejskich), załącznik do obwieszczenia MSWiA z dnia 21 lipca 2017 roku w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie szkolenia podstawowego strażników gminnych (miejskich), Dz. U. 2017, poz. 1511.

¹⁴⁸ Załącznik nr 1 do Rozporządzenia Ministra Spraw wewnętrznych i Administracji z dnia 17 grudnia 2009 roku w sprawie szkolenia podstawowego strażników gminnych (miejskich), załącznik do obwieszczenia MSWiA z dnia 21 lipca 2017 roku w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie szkolenia podstawowego strażników gminnych (miejskich), Dz. U. 2017, poz. 1511.

¹⁴⁹ Ibidem, par. 4.

¹⁵⁰ Ibidem, par. 5.

¹⁵¹ Ibidem, par. 8.

¹⁵² Ibidem, par. 9 ust. 1.

przyznany jeden punkt. Przystępujący do tego testu są obowiązani rozwiązać go, w czasie sześćdziesięciu minut¹⁵³.

W ramach części ustnej egzaminowany funkcjonariusz musi losowo wybrać trzy pytania z przygotowanego zestawu pytań i udzielić na nie odpowiedzi¹⁵⁴.

Natomiast, aby zaliczyć pozytywnie część praktyczną egzaminu, funkcjonariusz obowiązany jest, by w poprawny sposób zaprezentować trzy umiejętności, które zostały przez niego przyswojone podczas procesu szkolenia podstawowego. Wymienione umiejętności egzaminowany strażnik wybiera losowo, z uprzednio przygotowanego zestawu¹⁵⁵.

Zarówno część pisemna, ustna i praktyczna egzaminu podlegają odrębnym ocenom wystawianym przez komisję egzaminacyjną¹⁵⁶. W celu pozytywnego zdania egzaminu końcowego, egzaminowany funkcjonariusz musi uzyskać większość ocen pozytywnych od uczestników komisji egzaminacyjnej, z części ustnej oraz z części praktycznej. Ponadto, egzaminowany musi uzyskać minimum sześćdziesiąt pięć procent pozytywnych odpowiedzi w pisemnej części testu egzaminacyjnego¹⁵⁷.

Z przeprowadzonego egzaminu końcowego sporządzany jest protokół końcowy. Formularz protokołu z egzaminu końcowego jest podstawą do wystawienia funkcjonariuszowi świadectwa ukończenia szkolenia podstawowego. Zaświadczenie to wydawane jest przez odpowiedniego, ze względu na właściwość terytorialną, komendanta wojewódzkiego (miejskiego) Policji¹⁵⁸.

W celu przeprowadzenia egzaminu końcowego ze szkolenia podstawowego dla strażników gminnych/miejskich powoływana jest komisja egzaminacyjna. Aby komisja mogła zostać powołana, odpowiedni podmiot, który odpowiedzialny jest za przeprowadzenie szkolenia musi zwrócić się z pisemnym wnioskiem do właściwego terytorialnie komendanta wojewódzkiego (stołecznego) Policji, który jest odpowiedzialny za powołanie komisji¹⁵⁹. Aby wskazany wniosek o powołanie komisji egzaminacyjnej spełniał wymogi formalne, powinien on zawierać takie elementy jak:

- oznaczenie podmiotu szkolącego,
- miejsce szkolenia,

¹⁵³ Ibidem, par. 9 ust.2.

¹⁵⁴ Ibidem, par. 9 ust. 3.

¹⁵⁵ Ibidem, par. 9 ust. 4.

¹⁵⁶ Ibidem, par. 10 ust. 1.

¹⁵⁷ Ibidem, par. 10 ust. 2.

¹⁵⁸ Ibidem, par. 12.

¹⁵⁹ Ibidem, par. 6 ust. 1.

- określenie jednostki straży, których strażnicy biorą udział w szkoleniu,
- planowany termin i miejsce przeprowadzenia egzaminu¹⁶⁰.

Legislator precyzyjnie określił, jaki jest wymagany skład komisji egzaminacyjnej, przed którą funkcjonariusze straży gminnych/miejskich kończący szkolenie podstawowe składają egzamin końcowy. Zgodnie z obowiązującym prawem do komisji egzaminacyjnej powinny wejść:

- dwie osoby będące wyznaczonymi przedstawicielami właściwego terytorialnie komendanta wojewódzkiego Policji,
- dwaj komendanci straży gminnych/miejskich bądź też dwie wyznaczone osoby, które wymienieni komendanci upoważnili do ich reprezentowania – szczególnie powinni to być komendanci lub osoby wywodzące się z jednostek straży gminnych/miejskich, które uczestniczą w przeprowadzanym szkoleniu,
- osoba wyznaczona przez podmiot przeprowadzający szkolenie, jako jego przedstawiciel.

Jeżeli egzaminowany funkcjonariusz uzyska negatywną ocenę z egzaminu końcowego ma możliwość tylko jednego podejścia do tego egzaminu w ramach poprawienia go. Jednakże, aby ponownie przystąpić do egzaminu poprawkowego, od dnia, w którym odbył się egzamin kończący szkolenie podstawowe musi upłynąć okres – nie krótszy niż dwa tygodnie. Zarówno termin, jak też miejsce i skład komisji przeprowadzającej egzamin poprawkowy są wskazywane przez komendanta wojewódzkiego (stołecznego) Policji, który jest właściwy terytorialnie ze względu na miejsce przeprowadzenia egzaminu. W ramach egzaminu poprawkowego, zdający go funkcjonariusz podchodzi do tej części, której nie udało mu się pozytywnie zaliczyć w pierwszym terminie¹⁶¹.

2.4 Uprawnienia strażników gminnych/miejskich

Celem umożliwienia prawidłowego wykonywania ustawowych zadań, funkcjonariuszom straży gminnych/miejskich przyznano szerokie uprawnienia. Katalog

¹⁶⁰ Ibidem, par. 6 ust. 2.

¹⁶¹ Ibidem, par. 11.

uprawnień przysługujących strażnikom, jest *de facto* odzwierciedleniem części tych uprawnień, które przysługują funkcjonariuszom Policji¹⁶².

2.4.1 Postępowanie w sprawach o wykroczenia

Strażnicy uprawnieni są do stosowania wobec sprawców wykroczeń środków oddziaływania wychowawczego, takich jak na przykład:

- pouczenie,
- zwrócenie uwagi,
- ostrzeżenie,
- inne.

Straże mają również prawo do przeprowadzania czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia i kierowanie do sądów wniosków o ukaranie i wnoszenia środków odwoławczych. W takich przypadkach funkcjonariusze straży występują przed sądami w charakterze oskarżyciela publicznego¹⁶³. Tryb realizowania tych czynności określony jest w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia¹⁶⁴.

W sytuacji, gdy wymagane jest przeprowadzenie ustaleń, bądź innych czynności w zakresie prowadzonych spraw o wykroczenia na terenie nie obejmującym funkcjonowania danej straży, komendanci tych straży uprawnieni są do wnioskowania o udzielenie pomocy, do właściwych terytorialnie komendantów innych straży. Jednocześnie komendant straży uprawniony jest do wykonywania czynności w zakresie działań związanych z udzielaniem takiej pomocy.

Jeżeli na terenie, którego dotyczy przeprowadzenie niezbędnych ustaleń nie funkcjonuje straż gminna lub miejska, komendant straży uprawniony jest do zwrócenia się o pomoc, do właściwego terytorialnie komendanta Policji¹⁶⁵.

¹⁶² A. Podemska, *Rozważania na temat funkcjonowania straży gminnych w Polsce* [w:] *Internetowy przegląd prawniczy TSBP UJ 2017/5*, ISSN 1689 – 9601, s. 130.

¹⁶³ Ibidem, Art. 12 pkt 5.

¹⁶⁴ Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 roku *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia*, Dz. U. b2001 Nr 106, poz. 1148.

¹⁶⁵ Art. 12a Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku *o strażach gminnych*, Dz. U. z 1997 roku Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

Ustawodawca udzielił strażnikom gminnym również prawa do nakładania na sprawców wykroczeń grzywien w postaci mandatów karnych¹⁶⁶. Należy jednak zaznaczyć, że polskie prawodawstwo zawęża katalog wykroczeń, za które straże gminne/miejskie mogą nakładać grzywny w drodze mandatu karnego. Jest zakres zawężony w stosunku do tego, który przysługuje np. Policji.

Zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 listopada 2003 roku w sprawie wykroczeń, za które strażnicy straży gminnych są uprawnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego*¹⁶⁷ straż gminna ma możliwość nałożenia mandatu karnego za następujące czyny zabronione, zawarte w zapisach kodeksu wykroczeń¹⁶⁸ oraz czternastu innych ustaw szczególnych:

Ustawa z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń

Wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu¹⁶⁹:

1. art. 49 – okazywanie lekceważenia Narodowi Polskiemu, Rzeczypospolitej Polskiej, jej organom i naruszenie przepisów o symbolach narodowych¹⁷⁰,
2. art. 50 – nieopuszczenie zbiegowiska publicznego, pomimo wezwania¹⁷¹,
3. art. 51 par. 1 i par. 2 – zakłócenie spokoju lub porządku publicznego¹⁷². W przypadku tego zapisu strażnicy gminni zostali pozbawieni możliwości nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego za czyn określony w par. 3, czyli za podżeganie i pomocnictwo,
4. art. 52 par. 2 i par. 3 pkt 2-3 – naruszenie przepisów o zgromadzeniach. Przyznano strażnikom gminnym możliwość nałożenia mandatu karnego za przeszkadzanie lub usiłowanie przeszkodzenia w organizowaniu lub przebiegu zgromadzenia, przewodniczenie zgromadzeniu po jego rozwiązaniu, bezprawne zajmowanie

¹⁶⁶ Art. 13 ust. 1 pkt 4 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *o strażach gminnych*, Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

¹⁶⁷

¹⁶⁸ *Ustawa z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń*, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

¹⁶⁹ Rozdział IX *Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń*, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

¹⁷⁰ Art. 49 *Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń*, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

¹⁷¹ *Ibidem*, art. 50.

¹⁷² *Ibidem*, art. 51.

lub wzbranianie się od opuszczenia miejsca, które jest rozporządzane przez inne podmioty¹⁷³. Strażnicy mają również możliwość nałożenia grzywny za niepodporządkowanie się poleceniom organizatora oraz wzbranianie się od opuszczenia miejsca zgromadzenia po jego rozwiązaniu¹⁷⁴. Strażnicy nie otrzymali możliwości nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego osobie, która popełnia czyn określony w par. 1 art. 52 Kodeksu wykroczeń, tj. która bierze udział w zgromadzeniu, posiadając przy sobie broń, materiały wybuchowe, wyroby pirotechniczne lub inne niebezpieczne narzędzia¹⁷⁵.

5. Art. 54 – naruszenie przepisów porządkowych, dotyczących zachowania się w miejscach publicznych¹⁷⁶.
6. Art. 55 – naruszenie przepisów dotyczących kąpieli w miejscach zabronionych¹⁷⁷.
7. Art. 56 par. 1 – prowadzenie publicznej zbiórki ofiar bez wymaganego zgłoszenia lub naruszenie warunków zgłoszenia tej zbiórki¹⁷⁸. W przypadku naruszenia tego zapisu strażnicy nie mogą nałożyć grzywny za czyn określony w par. 2, tj. za podżeganie i pomocnictwo¹⁷⁹.
8. Art. 58 par. 1 – uprawianie żebractwa w miejscu publicznym. Funkcjonariusze straży gminnych mają możliwość nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego wobec osoby, która posiadając środki do egzystowania, lub będąc zdolna do wykonywania pracy dopuszcza się żebractwa w miejscu publicznym¹⁸⁰. Nie mogą natomiast tego zrobić w przypadku osoby, która w miejscu publicznym dopuszcza się żebractwa w sposób natarczywy lub oszukańczy¹⁸¹.
9. Art. 60¹ par. 1-3 i par. 4 pkt. 1 – naruszenie wymogów w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej. W przypadku stwierdzenia naruszeń, które określone są w tym artykule, funkcjonariusze straży gminnych mogą nałożyć grzywnę w drodze mandatu karnego

¹⁷³ Ibidem, art. 52, par. 2 pkt 1-4.

¹⁷⁴ Ibidem, art. 52, par. 3, pkt 2-3.

¹⁷⁵ Ibidem, art. 52, par. 1.

¹⁷⁶ Ibidem, art. 54.

¹⁷⁷ Ibidem, art. 55.

¹⁷⁸ Ibidem, art. 56 par. 1.

¹⁷⁹ Ibidem, art. 56 par. 2.

¹⁸⁰ Ibidem, art. 58 par. 1.

¹⁸¹ Ibidem, art. 58 par. 2.

za czyny z par. 1-3 oraz par. 4 pkt. 1, czyli na osobę, która: dopuszcza się wykonywania działalności gospodarczej bez wymaganego zgłoszenia do ewidencji, wpisu do rejestru działalności podlegającej regulacji, lub która wykonuje działalność gospodarczą bez wymaganej koncesji, czy też zezwolenia¹⁸²; wobec osoby, która prowadzi działalność gospodarczą, nie wywiązując się z obowiązku zgłoszenia do ewidencji odpowiednich zmian danych, które obejmuje wpis do ewidencji¹⁸³, jak również wobec przedsiębiorcy, który dopuszcza się wprowadzenia do obrotu towaru, nieposiadającego odpowiednich oznaczeń¹⁸⁴; osobę, która wykonuje pracę zarobkową jako przewodnik górski, nie posiadając odpowiednich uprawnień, wymaganych na danym obszarze górskim¹⁸⁵. Funkcjonariusze straży gminnych nie mają natomiast możliwości przeprowadzenia postępowania mandatowego wobec osób, które: prowadzą szkolenia dla kandydatów na przewodnika górskiego bez wymaganego wpisu do rejestru szkoleń¹⁸⁶; świadcząc usługi hotelarskie posługują się nazwami rodzajowymi, oznaczeniami kategorii obiektu nie posiadając odpowiedniej decyzji lub są z tą decyzją niezgodne¹⁸⁷; świadcząc usługi hotelarskie posługują się oznaczeniem rodzaju, bądź też kategorii obiektu, które mogłoby wprowadzić w błąd jego klientów¹⁸⁸; które świadczą usługi hotelarskie w obiekcie, który nie jest zgłoszony do odpowiedniej ewidencji, wbrew takiemu obowiązkowi¹⁸⁹; które świadczą usługi hotelarskie nie stosując się do decyzji, która nakazuje zaprzestanie ich świadczenia¹⁹⁰; nie dopełniają obowiązku zawiadomienia odpowiedniego organu, który jest właściwy do prowadzenia rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych o zawieszeniu działalności¹⁹¹.

10. Art. 60³ – prowadzenie sprzedaży poza miejscem do tego przeznaczonym w obrębie obszaru, który należy do danej gminy, lub obszaru, którym pozostaje pod zarządem tej gminy¹⁹².

¹⁸² Ibidem, art. 60¹ par. 1.

¹⁸³ Ibidem, art. 60¹ par. 2.

¹⁸⁴ Ibidem, art. 60¹ par. 3.

¹⁸⁵ Ibidem, art. 60¹ par. 4 pkt 1.

¹⁸⁶ Ibidem, art. 60¹ par. 4 pkt 1a.

¹⁸⁷ Ibidem, art. 60¹ par. 4 pkt 2.

¹⁸⁸ Ibidem, art. 60¹ par. 4 pkt 2a.

¹⁸⁹ Ibidem, art. 60¹ par. 4 pkt 3.

¹⁹⁰ Ibidem, art. 60¹ par. 4 pkt 4.

¹⁹¹ Ibidem, art. 60¹ par. 4 pkt 5.

¹⁹² Ibidem, art. 60³ par. 1.

11. Art. 63a par. 1 – bezprawne ogłoszenia. Legislаторzy dali strażnikom gminnym możliwość nakładania grzywien w drodze mandatu karnego na osoby które dopuszczają się w miejscach publicznych, nieprzeznaczonych do tego umieszczania lub też wystawiania na widok publiczny ogłoszeń, plakatów, afiszy, napisów, czy też rysunków bez uzyskania zgody zarządcy tego miejsca. Odmówiono jednakże strażnikom prawa do karania mandatami karnymi za podżeganie i pomocnictwo do wymienionego czynu zabronionego¹⁹³.

Wykroczenia przeciwko instytucjom państwowym, samorządowym i społecznym¹⁹⁴

12. Art. 65 – wprowadzanie w błąd organu państwowego lub instytucji. Strażnicy gminni otrzymali możliwość nałożenia grzywny na osobę, która umyślnie wprowadza w błąd organ lub instytucję, która posiada uprawnienie do legitymowania. Rzeczone wprowadzenie w błąd dotyczy tożsamości swojej lub innej osoby oraz takich informacji jak miejsce pracy, posiadane obywatelstwo lub miejsce zamieszkania; dotyczy to również sytuacji, gdy osoba posiadając stosowny dokument, wbrew takiemu obowiązkowi, nie udziela go organowi lub instytucji uprawnionym do legitymowania¹⁹⁵.

13. Art. 66 par. 1 – bezprawne wywołanie alarmu lub blokowanie telefonicznego numeru alarmowego¹⁹⁶. Strażnicy gminni mają prawo do nałożenia mandatu karnego na osobę, która w zamiarze wywołania niepotrzebnej czynności celowo wprowadza w błąd instytucję użyteczności publicznej lub zdrowia, a także osobę, która bez powodu, celowo blokuje telefoniczny numer alarmowy, czym zaburza prawidłowy tryb funkcjonowania centrum powiadamiania ratunkowego.

14. Art. 67 – uszkodzenie lub bezprawne usunięcie ogłoszenia. Funkcjonariusz straży gminnej ma prawo ukarać mandatem karnym osobę, która w sposób celowy uszkadza lub usuwa z miejsc publicznych ogłoszenie umieszczone przez instytucję rządową, samorządową, czy też organizację społeczną. Dotyczy to również osób, które w inny sposób celowo uniemożliwiają zapoznanie się z takim ogłoszeniem¹⁹⁷.

¹⁹³ Ibidem, art. 60³ par. 2.

¹⁹⁴ Rozdział IX *Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń*, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

¹⁹⁵ Art. 65 *Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń*, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

¹⁹⁶ Ibidem, art. 66 par. 1.

¹⁹⁷ Ibidem, art. 67.

Wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia¹⁹⁸

15. Art. 72 – niezabezpieczenie wbrew obowiązkowi miejsca niebezpiecznego. Strażnik gminny ma prawo nałożyć mandat karny na osobę, która wbrew ciążącemu na niej obowiązkowi nie dokonuje zabezpieczenia miejsca, które jest niebezpieczne dla zdrowia lub życia ludzkiego¹⁹⁹.
16. Art. 74 par. 1 – niszczenie lub usuwanie oznaczeń miejsc niebezpiecznych. Funkcjonariusz straży gminnej jest uprawniony do zastosowania mandatu karnego w stosunku do osoby która dewastuje oznaczenia, instalacje, urządzenia, ogrodzenia, bądź też napisy mające ostrzec lub zapobiec zagrożeniu dla zdrowia lub życia ludzkiego²⁰⁰.
17. Art. 75 par. 1 – nieostrożne wystawianie lub wywieszanie przedmiotów. Przepis ten odnosi się do osób, które nie zachowują odpowiedniej ostrożności przy wystawianiu, bądź też wywieszaniu ciężkich przedmiotów – dotyczy to również rzucania takimi przedmiotami, wylewania płynów oraz wyrzucania nieczystości, czy też spowodowania sytuacji, w której takie przedmioty wypadają lub dochodzi do wylewania się płynów²⁰¹. Strażnicy gminni nie mają możliwości nałożenia mandatu karnego za czyn określony w paragrafie 2, czyli za naruszenie zapisu paragrafu 1 powodowane złośliwością lub swawolą²⁰².
18. Art. 77 par 1 oraz par. 2 – niezachowanie ostrożności przy trzymaniu zwierzęcia. Dotyczy to takiego postępowania, które nosi znamiona niezachowania zwykłych lub nakazanych środków ostrożności przy trzymaniu zwierzęcia²⁰³ oraz spowodowane takim postępowaniem zagrożenie dla ludzkiego zdrowia lub życia²⁰⁴.

¹⁹⁸ Rozdział X Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

¹⁹⁹ Art. 72 Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

²⁰⁰ Ibidem, art. 74 par. 1.

²⁰¹ Ibidem, art. 75 par. 1.

²⁰² Ibidem, art. 75 par. 2.

²⁰³ Ibidem, art. 77 par 1.

²⁰⁴ Ibidem, art. 77 par. 2.

19. Art. 78 – drażnienie lub płoszenie zwierzęcia. Przepis sankcjonuje spowodowanie tego, że zwierzę zaczyna stwarzać niebezpieczeństwo poprzez jego drażnienie lub płoszenie²⁰⁵.
20. Art. 79 – niedopełnienie obowiązku oświetlenia miejsc publicznych lub gaszenie oświetlenia. Dotyczy osób, które nie wywiązują się z obowiązku oświetlenia miejsc publicznych²⁰⁶. Artykuł ten przewiduje również sankcję dla osoby, która powodowana swawolą lub złośliwością wyłącza oświetlenie miejsc publicznych²⁰⁷.
21. Art. 80 par. 1, par. 2 – naruszanie ograniczeń przy użytkowaniu wałów przeciwpowodziowych. Przepis odnosi się do: przejeżdżania wzdłuż przez wał przeciwpowodziowy konno, rowerem lub przy użyciu pojazdu oraz pędzenia przez niego zwierząt gospodarskich w miejscu, które nie jest do tego przeznaczone lub na którym nie ma wystarczająco mocnej nawierzchni; orania, bronowania ziemi na terenie wału lub bliżej niż 3 metry od stopy wału; umieszczania znaków i wbijania słupów w konstrukcję wału oraz sadzenia drzew lub krzewów na wale; wykopywania studni, rowu, dołu lub sadzawki bliżej niż pięćdziesiąt metrów od stopy wału; wypasania na wale zwierząt gospodarskich; uszkodzania umocnień na wale przeciwpowodziowym²⁰⁸; naruszania innych ograniczeń w korzystaniu z wałów przeciwpowodziowych wprowadzonych przez organy administracji państwowej lub samorządowej²⁰⁹.
22. Art. 81 – niszczenie lub uszkodzanie urządzeń do ochrony brzegów wód. Dotyczy niszczenia, czy też uszkodzania urządzeń służących do ochrony brzegów wód morskich lub śródlądowych w szczególności takich jak umocnienia, czy też roślinność ochronna²¹⁰.
23. Art. 82 par. 3, par. 4 – spowodowanie zagrożenia pożarowego. W przypadku tego artykułu legislatorzy również nadali strażom gminnym/miejskim w sposób wybiórczy uprawnienia do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego. Strażnicy mogą zastosować postępowanie mandatowe wobec osób:

²⁰⁵ Ibidem, art. 78.

²⁰⁶ Ibidem, art. 79 par 1.

²⁰⁷ Ibidem, art. 79 par. 2.

²⁰⁸ Ibidem, art. 80 par. 1.

²⁰⁹ Ibidem, art. 80 par. 2.

²¹⁰ Ibidem, art. 81.

- sprowadzających zagrożenie pożarowe w obrębie lasów,
- terenów leśnych,
- w granicach łąk,
- torfowisk,
- wrzosowisk, a także w zasięgu krótszym niż sto metrów od tych miejsc rozpalają ogień,
- palą wyroby tytoniowe poza miejscami do tego wyznaczonymi²¹¹.

Strażnicy mają również prawo do ukarania osoby która dopuszcza się sprowadzenia zagrożenia pożarowego poprzez:

- dokonywanie wypalania traw, słomy, czy też pozostałości roślinnych na polach w odległości, która jest mniejsza niż sto metrów od zabudowań, lasów, zboża na pniu, czy też miejsc ustawiania stert lub stogów,
- dokonywanie wymienionego wypalania w sposób, który mógłby doprowadzić do zakłóceń w ruchu drogowym, lub wypalania bez zapewnienia nad nim stałego nadzoru²¹².

Ustawodawca nie nadał strażnikom gminnym uprawnień mandatowych wobec osób, których następujące działania mogą doprowadzić do powstania pożaru lub jego rozprzestrzeniania się lub mogą utrudnić działania ratownicze lub ewakuacyjne:

- w sposób zabroniony posługują się otwartym ogniem, palą wyroby tytoniowe, czy też stosują inne czynniki, które mogłyby doprowadzić do zapalenia się podatnych na to materiałów,
- realizują roboty mogące stwarzać zagrożenie pożarowe nie stosując się do obowiązku zapewnienia ich stosownego zabezpieczenia,
- posługują się instalacjami, urządzeniami, narzędziami bez poddania ich wymaganej kontroli lub takich, które nie są sprawne pod względem technicznym niezgodnie z ich przeznaczeniem lub warunkami producenta – w sytuacji, w której mogłoby to zainicjować pożar, wybuch, rozprzestrzenianie się ognia,

²¹¹ Ibidem, art. 82 par. 3.

²¹² Ibidem, art. 82 par. 4.

- na terenie obiektów, które nie są do tego przeznaczone (zwłaszcza stacjach paliw lub stacjach gazu płynnego) dokonują napełniania butli gazem płynnym,
- nie wywiązują się z obowiązku przestrzegania zasad bezpieczeństwa dotyczących stosowania lub magazynowania środków mogących stanowić zagrożenie pożarowe, włączając w to gaz płynny w butlach,
- przetrzymują pojazdy silnikowe, które nie posiadają opróżnionych zbiorników paliwowych i odłączonych akumulatorów na terenie obiektów i pomieszczeń do tego celu nieprzeznaczonych,
- przechowują środki palne w obszarze dróg komunikacji, które przeznaczone są do celów ewakuacyjnych,
- umieszczają na terenie dróg komunikacji ogólnej przeznaczonych do celów ewakuacyjnych przedmioty w sposób, który ogranicza dostępność i przepustowość tych dróg poprzez zmniejszenie ich wysokości lub szerokości poniżej obowiązujących wymogów,
- przechowują w obrębie poddaszy nieużytkowych, piwnic lub dróg komunikacji ogólnej przeznaczonych do celów ewakuacyjnych,
- przechowują materiały palne na terenie obiektów przy ścianach, lub na działkach przy ich granicach bez zachowania przy tym zasad bezpieczeństwa pożarowego,
- blokują zmniejszając możliwość dostępu do infrastruktury przeciwpożarowej oraz urządzeń gaśniczych, wyłączników prądu, zaworów gazu, jak również wyjść ewakuacyjnych, czy też okien dla załóg ratownictwa,
- blokują lub zmniejszają dostępność miejsc przeznaczonych do poboru wody przeznaczonej do celów ochrony przeciwpożarowej²¹³.

Straże gminne nie posiadają też uprawnień mandatowego w stosunku do osób, które na terenie obiektów lub terenów, w następujący sposób naruszają przepisy dotyczące ochrony przeciwpożarowej, których winne są przestrzegać:

- nie zapewniają w granicach obiektu lub terenu właściwych warunków ewakuacyjnych znajdującym się na nich ludziom,
- nie dopełniają obowiązku umieszczenia w granicach obiektu lub terenu wymaganych elementów infrastruktury przeciwpożarowej i gaśnic,

²¹³ Ibidem, art. 82 par. 1 pkt 1 – 11.

- nie dopilnowują, by znajdujące się w granicach obiektu lub terenu elementy infrastruktury przeciwpożarowej i gaśnice pozostawały gotowe do użycia pod względem technicznym i użytkowym,
- nie wywiązują się z obowiązku zamieszczenia instrukcji przeciwpożarowych zawierających spisem numerów alarmowych i niezbędnymi danymi w miejscach zapewniających im odpowiednią widoczność,
- nie umieszczają na terenie obiektu odpowiednich znaków bezpieczeństwa,
- nie dopilnowują likwidacji zanieczyszczeń znajdujących się w przewodach dymowych i spalinowych,
- nie przestrzegają obowiązku wyznaczenia minimum dwumetrowej szerokości pasa ochronnego oraz niepalnej nawierzchni lub która jest gruntowa oczyszczona wokół miejsc składowania przy obiektach lub obiektach tymczasowych, które posiadają palną konstrukcję,
- nie podejmują działań, które zapewniałyby odpowiednie zabezpieczenie pożarowe podczas zbierania, przewożenia lub magazynowania produktów rolnych posiadających właściwości palne,
- nie podejmują wymaganych działań o charakterze ochronnym przez co nie zapobiegają powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożarów na terenie lasu²¹⁴.

Straże gminne/miejskie nie posiadają uprawnień do nałożenia mandatu karnego na osoby, które naruszają bezpieczeństwo pożarowe w sposób określony w par. 5 i par. 6 kodeksu wykroczeń, to jest w następujących przypadkach:

- innego nieuważnego postępowania z ogniem²¹⁵,
- dopuszczenie do sytuacji, w której osoba małoletnia poniżej siódmego roku życia znalazła się w sytuacji, która stwarzałaaby sposobność zainicjowania przez nią pożaru²¹⁶.

Należy więc wskazać, że legislatorzy nie przyznali funkcjonariuszom straży gminnych/miejskich uprawnień do nakładania grzywien w drodze postępowania mandatowego

²¹⁴ Ibidem, art. 82 par. 2 pkt 1 – 10.

²¹⁵ Ibidem, art. 82 par. 5.

²¹⁶ Ibidem, art. 82 par. 6.

za czyny usankcjonowane w par. 1 i par. 2, par. 3a, par. 4, par. 5 oraz par. 6 art. 82 Kodeksu Wykroczeń.²¹⁷

24. Art. 82a par. 2 – niedopełnienie obowiązków w razie powstania pożaru. W przypadku tego zapisu kodeksu wykroczeń strażnicy gminni/miejscy posiadają prawo do nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego zostało ograniczone jedynie wobec osoby, która w przypadku zaistnienia pożaru utrudnia działania ratownicze, czy też dojazd do miejsc objętych zagrożeniem jednostkom ochrony przeciwpożarowej²¹⁸.

Funkcjonariuszom straży gminnych nie zostało przyznane prawo do nałożenia mandatu karnego wobec osób, które w sytuacji zaistnienia pożaru:

- nie wywiązują się z obowiązku niezwłocznego poinformowania ludzi przebywających na terenie strefy objętej zagrożeniem,
- pomimo ciążącego na nich takiego obowiązku nie informują o zagrożeniu centrum powiadamiania ratunkowego, jednostki ochrony przeciwpożarowej, czy też Policji albo wójta lub sołtysa,
- nie stosują się do żądania udzielenia niezbędnej pomocy osobie odpowiedzialnej za kierowanie działaniami ratowniczymi²¹⁹.

Strażnik gminny/miejski nie może zastosować postępowania mandatowego wobec osoby, która swoim postępowaniem utrudnia, bądź też czyni niemożliwymi czynności kontrolno – rozpoznawcze, które prowadzone są przez będącego do nich uprawnionym funkcjonariusza Państwowej Straży Pożarnej²²⁰.

Wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji²²¹

25. Art. 84 – niedopełnienie obowiązków w zakresie oznaczenia przeszkody w ruchu drogowym. Strażnicy posiadają uprawnienie do ukarania Mandatem karnym osoby, która zgodnie z obowiązującymi wymogami nie zapewnia właściwego oznaczenia przedmiotów, urządzeń lub innych przeszkód, które mogłyby stanowić zagrożenie

²¹⁷ Ustawa z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

²¹⁸ art. 82 par. 2. Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

²¹⁹ Ibidem, art. 82a par. 2.

²²⁰ Ibidem, art. 82a par. 3.

²²¹ Rozdział XI Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

dla bezpieczeństwa lub spowodować utrudnienia w ruchu drogowym. Odnosi się to również do wymogów dotyczących oznaczania miejsc, w których prowadzone są prace i roboty drogowe²²².

26. Art. 85 – samowolne ustawianie, niszczenie i uszkodzanie znaków, sygnałów ostrzegawczych lub zabezpieczających. Ustawodawca nadał strażnikom uprawnienie do zastosowania grzywny w drodze mandatu karnego wobec osób które nie będąc do tego uprawnionymi ustawiają, dewastują, likwidują, włączają bądź wyłączają znaki, czy też sygnały ostrzegawcze oraz urządzenia służące do emitowania takich znaków i sygnałów, zasłaniają je lub sprawiają, że stają się one niewidoczne. Dotyczy to również znaków turystycznych²²³.
27. Art. 85a – naruszenie przepisów dotyczących znakowania dróg wewnętrznych. Przepis ten odnosi się do osób, które w sposób niezgodny z obowiązującymi przepisami dokonują oznakowania drogi wewnętrznej oraz osób, które zlecają wykonanie takie oznakowania²²⁴.
28. Art. 86a – naruszanie zasad kierowania hulajnogą elektryczną lub urządzeniem wspomagającym ruch. Straż gminna/miejska posiada uprawnienie do nałożenia mandatu karnego na osoby, które poruszając się w obrębie drogi przeznaczonej dla pieszych na rowerze, hulajnodze elektrycznej, bądź też przy użyciu urządzenia służącego do wspomagania ruchu nie stosują się do obowiązku zachowania prędkości zbliżonej do prędkości pieszych lub nie ustępują pieszym miejsca²²⁵.
29. Art. 86b par. 2 (dot. art. 86b par. 1 pkt 5) – naruszenie przepisów ruchu drogowego przez prowadzącego pojazd mechaniczny. W przypadku tego zapisu kodeksu wykroczeń uprawnienia do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego zostały nadane strażom gminnym/miejskim w sposób bardzo wybiórczy, ponieważ przyznano im je jedynie w stosunku do osób, które prowadząc pojazd inny niż pojazd mechaniczny w strefie ruchu, strefie zamieszkania lub też na drodze publicznej nie stosują się do zakazu jazdy wzdłuż po drodze dla pieszych lub po przejściu dla pieszych. W praktyce oznacza to, że strażnicy

²²² Art. 84 *Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń*, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

²²³ Ibidem, art. 85 par. 1 i par. 2.

²²⁴ Ibidem, art. 85a.

²²⁵ Ibidem, art. 86a.

mogą ukarać mandatem karnym jedynie osoby które naruszają tylko jeden z zapisów tego artykułu i które naruszają go poruszając się rowerem lub też przy użyciu innego urządzenia wspomagającego ruch²²⁶.

Nie nadano strażom uprawnienia do nałożenia mandatu karnego na osoby, które poruszając się pojazdem mechanicznym:

- nie stosują się do obowiązku ustąpienia pieszemu miejsca,
- nie zatrzymują się, by ustąpić pierwszeństwa osobom niepełnosprawnym lub używającym specjalnego znaku przy przechodzeniu przez jezdnię,
- nie stosują się do zakazu wyprzedzania na przejściach dla pieszych o ruchu niekierowanym lub bezpośrednio przed takimi przejściami,
- nie stosują się do zakazu omijania pojazdu, którego kierujący zatrzymał się, by ustąpić pieszemu pierwszeństwa²²⁷.

30. Art. 88 – zapis odnosi się do osób, które na drogach publicznych, w strefach zamieszkania lub strefach ruchu poruszają się pojazdem nie używając określonego przepisami oświetlenia tego pojazdu²²⁸.

31. Art. 89 – dopuszczenie do przebywania małoletniego do przebywania na drodze publicznej lub na torach pojazdu szynowego. Dotyczy osób, które dopuszczają do sytuacji, w której małoletni, wobec którego winne są sprawować nadzór lub opiekę, a który nie ukończył siedmiu lat życia, znajduje się na drodze publicznej lub na torach pojazdu szynowego²²⁹.

32. Art. 90 – w zapisie tym usankcjonowano postępowanie polegające na utrudnianiu albo tamowaniu ruchu drogowego na terenie strefy ruchu lub zamieszkania albo drogi publicznej²³⁰.

33. Art. 91 – zanieczyszczanie drogi publicznej lub spowodowanie na niej utrudnienia ruchu. Dotyczy to osób, które dopuszczają się zanieczyszczania dróg publicznych

²²⁶ Ibidem, art. 86 par. 1 pkt 5.

²²⁷ Ibidem, art. 86b, par. 1 pkt 1 – 4.

²²⁸ Ibidem, art. 88.

²²⁹ Ibidem, art. 89.

²³⁰ Ibidem, art. 90.

lub pozostawiają na nich przedmioty, zwierzęta albo pojazdy w sposób zagrażający bezpieczeństwu ruchu drogowego lub powodujący w nim utrudnienia²³¹.

34. Art. 92 par. 1 – artykuł ten wprowadza sankcję na osoby, które nie stosują się do znaków albo sygnałów drogowych, jak również do poleceń osób, będących uprawnionymi do kierowania ruchem²³².

Należy podnieść, iż ustawodawcy nie przyznali funkcjonariuszom straży gminnych/miejskich uprawnienia do nakładania grzywien w drodze postępowania mandatowego w przypadku naruszenia, określonego w par. 2 omawianego artykułu, to jest na osoby, które aby uniknąć kontroli drogowej lekceważą polecenie zatrzymania pojazdu, wydane przez osobę do tego uprawnioną²³³.

35. Art. 94 par. 1a oraz par. 2 – zapisy odnoszą się do osób, które kierują pojazdem innym niż pojazd mechaniczny nie posiadając do tego wymaganych uprawnień²³⁴ albo kierują pojazdem, który nie został dopuszczony do ruchu²³⁵.

W przypadku zapisów artykułu 94 kodeksu wykroczeń, legislatorzy również w selektywny sposób podeszli do kwestii nadania strażnikom gminnym/miejskim uprawnień mandatowych.

36. Art. 95 – dotyczy osób, które kierują pojazdem mechanicznym nie posiadając przy sobie wymaganych dokumentów²³⁶.

37. Art. 96 – dopuszczenie do prowadzenia pojazdu wbrew przepisom prawa. Jedynym paragrafem kodeksu wykroczeń, za naruszenie którego funkcjonariusz straży gminnej/miejskiej ma prawo nałożyć mandat karny jest paragraf 3. Dotyczy on osób naruszających obowiązek wskazania na żądanie uprawnionego organu użytkownika należącego do nich pojazdu, któremu w określonym czasie ten pojazd powierzyli²³⁷. Ponadto, funkcjonariusze posiadają prawo ukarania mandatem karnym tych,

²³¹ Ibidem, art. 91.

²³² Ibidem, art. 92 par. 1.

²³³ Ibidem, art. 92 par. 2.

²³⁴ Ibidem, art. 94 par. 1a.

²³⁵ Ibidem, art. 94 par. 2.

²³⁶ Ibidem, art. 95.

²³⁷ Ibidem, art. 96 par. 3.

którzy dopuszczają do tego, by pojazdem kierowały osoby nie posiadające do tego wymaganych uprawnień²³⁸.

Strażnik gminny nie ma możliwości zastosowania postępowania mandatowego w przypadku, gdy osoba będąca właścicielem, użytkownikiem, posiadaczem pojazdu dopuszcza do tego, by:

- pojazd prowadziła osoba, która nie jest odpowiedni sprawna psychicznie lub fizycznie,
- pojazd był prowadzony przez osobę, która nie posiada uprawnień do kierowania,
- pojazdem kierowała osoba, która pozostaje w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka,
- pojazd poruszał pomimo braku wymaganych dokumentów, które potwierdzałyby fakt jego dopuszczenia do ruchu,
- pojazd poruszał się, pomimo tego, iż nie został zgodnie z przepisami wyposażony w określone urządzenia i przyrządy lub są one niesprawne, czy niezdatne do użycia,
- pojazd samochodowy był wykorzystywany w sposób niezgodny z przeznaczeniem²³⁹.

Strażnicy nie mają również uprawnień w zakresie nakładania mandatów karnych na kierowników jednostek dysponujących pojazdami, dyspozytorów pojazdów lub osób, którym powierzono obowiązki dyspozytorskie, a które w sposób nieumyślny naruszają zapisy paragrafu 1²⁴⁰.

38. Art. 96b – odnosi się do osób, które bez uprawnień używają karty parkingowej osoby niepełnosprawnej²⁴¹.

39. Art. 96c – zapis ten nakłada sankcję na osoby, które nie stosują się do wprowadzonego zakazu wjazdu na teren strefy czystego transportu²⁴².

²³⁸ Ibidem, art. 96 par. 1 pkt 2.

²³⁹ Ibidem, art. 96 par. 1.

²⁴⁰ Ibidem, art. 96 par. 2.

²⁴¹ Ibidem, art. 96b.

²⁴² Ibidem, art. 96c.

40. Art. 97 – jest to zapis, odnoszący się do osób, które w inny, niesklasyfikowany w wyszczególnionych zapisach kodeksu wykroczeń sposób dopuszczają się czynu zabronionego²⁴³, naruszającego przepisy Ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – *Prawo o ruchu drogowym*²⁴⁴.

41. Art. 99 – niszczenie lub uszkodzanie drogi, urządzeń drogowych lub zasłon odśnieżnych. Strażnicy mają możliwość ukarania mandatem osób, które:

- dokonują niszczenia dróg publicznych lub też dróg na terenie strefy zamieszkania,
- dokonują niszczenia przynależności dróg, bądź urządzeń drogowych na drogach publicznych lub na terenie strefy zamieszkania,
- dopuszczają się niszczenia, bądź usuwania zasłon odśnieżnych na drogach publicznych lub na terenie strefy zamieszkania²⁴⁵.

Nie ma natomiast możliwości, by strażnicy nałożyli mandat karny na tych, którzy prowadząc roboty ziemne, bądź też prace polegające na sadzeniu drzew lub krzewów nie stosują się do przepisów zobowiązujących do zachowania wymaganej odległości od linii kolejowych²⁴⁶.

42. Art. 100 – niszczenie pasów drogowych, nawierzchni drogi, poboczy lub wypasanie zwierząt w pasie drogowym.

Wymieniony zapis odnosi się do osób, które:

- zaoraniem lub innym działaniem powodują zawężenia pasa drogowego lub pasa przydrożnego,
- dokonują włóczenia po drodze publicznej przedmiotów lub też przedmioty te na niej porzucają,
- powodują uszkodzenie rowów, czy też skarp nasypów albo wykopów na drodze publicznej,

²⁴³ Ibidem, art. 97.

²⁴⁴ Ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – *Prawo o ruchu drogowym*, Dz.U.2024.1251.

²⁴⁵ Ibidem, art. 99 par. 1.

²⁴⁶ Ibidem, art. 99 par. 2.

- dokonują samowolnego rozkopywania drogi publicznej,
- dokonują wypasania zwierząt gospodarskich w obrębie pasa drogowego²⁴⁷.

43. Art. 101 – uchyłanie się od obowiązku oczyszczenia drogi publicznej.

Artykuł ten sankcjonuje niestosowanie się do obowiązku oczyszczania i usuwania błota, kurzu, śniegu, bądź też lodu z dróg publicznych, których nawierzchnia jest utwardzona, a które przechodzą przez tereny o ciągłej zabudowie lub zabudowie skupionej poza obszarem miast i osiedli²⁴⁸.

44. Art. 102 – uchyłanie się od obowiązku utrzymywania w należyтым stanie zjazdów z dróg publicznych. Ten zapis kodeksu wykroczeń dotyczy osób, na których ciąży obowiązek utrzymania w należyтым stanie zjazdów z dróg publicznych, a które się od tego obowiązku uchylają²⁴⁹.

Wykroczenia przeciwko osobie²⁵⁰

45. Art. 104 – skłanianie do żebrania. W wymienionym artykule usankcjonowane jest nakłanianie do uprawiania żebractwa następujących osób:

- małoletnich,
- bezradnych,
- pozostających w stosunku zależności od sprawcy czynu,
- oddanych pod opiekę sprawcy czynu²⁵¹.

46. Art. 106 – dopuszczenie do przebywania w okolicznościach niebezpiecznych małoletniego lub osoby pod opieką lub nadzorem.

Wymieniony zapis odnosi się do tych, którzy pomimo spoczywającego na nich obowiązku sprawowania opieki, bądź nadzoru nad małoletnim, który nie ukończył siódmego roku życia lub inną osobą nie potrafiącą rozpoznać niebezpieczeństwa albo się przed nim obronić dopuszczają do tego, że znajdują się oni sytuacji zagrażającej życiu lub zdrowiu²⁵².

²⁴⁷ Ibidem, art. 100.

²⁴⁸ Ibidem, art. 101.

²⁴⁹ Ibidem, art. 102.

²⁵⁰ Rozdział XII *Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń*, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

²⁵¹ Art. 104 *Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń*, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

²⁵² Ibidem, art. 106.

47. Art. 108 – szczucie psem człowieka.

Zapis ten dotyczy osób, które dopuszczają się szczucia psem innych ludzi²⁵³.

Wykroczenia przeciwko zdrowiu²⁵⁴

48. Art. 109 – zanieczyszczanie wody.

Wymieniony zapis odnosi się do osób, które:

- powodują zanieczyszczenie wody, która jest przeznaczona do spożycia,
- dokonują dostarczania przeznaczonej do spożycia przez ludzi wody bez wywiązania się z wymogów zawartych w przepisach dotyczących zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków,
- nie posiadając uprawnień dopuszcza się dostarczania wody, która jest przeznaczona do spożycia przez ludzi²⁵⁵,
- powodują zanieczyszczenie wody przeznaczonej do pojenia zwierząt²⁵⁶,
- dopuszczają się umyślnego zanieczyszczenia wody na terenie pływalni lub kąpieliska albo innego obiektu o podobnym przeznaczeniu,
- dostarczają do pływalni, kąpielisk lub podobnych obiektów wody, która nie spełnia określonych prawnie wymagań²⁵⁷.

49. Art. 117 – niewykonywanie obowiązków w zakresie utrzymywania czystości i porządku.

Zapis ten dotyczy osób, które:

- nie wywiązują się z obowiązku zachowania czystości oraz porządku na terenie nieruchomości,
- nie realizują wskazań oraz nakazów wydanych celem utrzymania właściwego poziomu sanitarnego oraz zwalczania chorób zakaźnych²⁵⁸,

²⁵³ Ibidem, art. 108.

²⁵⁴ Rozdział XIII *Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń*, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

²⁵⁵ Art. 109 par. 1 *Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń*, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

²⁵⁶ Ibidem, art. 109 par. 2.

²⁵⁷ Ibidem, art. 109 par. 3.

²⁵⁸ Ibidem, art. 117 par. 1.

- wypełniając zadania przewoźnika, nie zapewniają podróżnym właściwych warunków higienicznych lub nie wywiązują się z obowiązku utrzymania środka transportu we właściwym stanie sanitarnym²⁵⁹.

Wykroczenia przeciwko interesom konsumentów²⁶⁰

50. Art. 138d – wprowadzanie w błąd co do posiadania uprawnień przewodnika górskiego. Przepis ten sankcjonuje osoby, które podejmują się realizacji zadań przewodnika górskiego na terenie określonego obszaru górskiego przy jednoczesnym wprowadzaniu w błąd odnośnie uprawnień, które posiadają²⁶¹. Sankcja dotyczy również organizatorów turystyki lub przedsiębiorców, którzy wprowadzają w błąd podróżnych odnośnie uprawnień osób, którym powierzyli realizację zadań przewodnika górskiego²⁶².

Wykroczenia przeciwko obyczajności publicznej²⁶³

51. Art. 140 – dopuszczenie się publicznie nieobyczajnego wybryku. Artykuł dotyczy osób, których postępowanie w miejscach publicznych nosi znamiona nieobyczajnego wybryku²⁶⁴.

52. Art. 141 – umieszczenie w miejscu publicznym nieobyczajnego ogłoszenia, napisu, rysunku lub używanie słów nieprzyzwoitych.

Zapis ten odnosi się do osób, które:

- publicznie eksponują ogłoszenia, napisy albo o charakterze nieprzyzwoitym,
- używają słów uznanych za nieprzyzwoite²⁶⁵.

Wykroczenia przeciwko urządzeniom użytku publicznego²⁶⁶

53. Art. 143 – utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urządzeń użytku publicznego.

²⁵⁹ Ibidem, art. 117 par. 2.

²⁶⁰ Rozdział XV *Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń*, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

²⁶¹ Art. 138d par. 1 *Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń*, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

²⁶² Ibidem, art. 138d par. 2.

²⁶³ Rozdział XVI *Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń*, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

²⁶⁴ Art. 140 *Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń*, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

²⁶⁵ Ibidem, art. 141.

²⁶⁶ Rozdział XVII *Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń*, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

W wymienionym zapisie usankcjonowane jest powodowane swawolą, bądź złośliwością utrudnianie, czy też czynienie niemożliwym użytkowanie urządzeń przeznaczonych do użytku publicznego, takich jak na przykład: ławki, oświetlenia, urządzenia alarmowe, oznaczenia nazw, zegary, telefony²⁶⁷.

54. Art. 144 – niszczenie lub uszkodzanie roślinności na terenach przeznaczonych do użytku publicznego.

Przepis nakłada sankcję na osoby, które na terenach przeznaczonych do użytku publicznego:

- dopuszczają się niszczenia, bądź dewastacji roślinności,
- dopuszczają do sytuacji, w której roślinność jest niszczona przez nadzorowane przez nie zwierzęta,
- poza terenami rekreacyjnymi depczą trawniki, bądź zieleńce²⁶⁸,
- dokonują usuwania, uszkodzania lub też niszczenia ochronnych, bądź też przydrożnych żywopłotów, drzew albo krzewów²⁶⁹.

55. Art. 145 – zanieczyszczanie lub zaśmiecanie obszaru kolejowego lub miejsc publicznych.

W odniesieniu do zapisu wymienionego artykułu kodeksu wykroczeń, uprawnienia straży gminnych/miejskich, dotyczące stosowania postępowania mandatowego są wybiórcze. Strażnicy mogą je zastosować wobec osób popełniających czyn zabroniony, polegający na zaśmiecaniu miejsca publicznego albo obszaru kolejowego²⁷⁰, nie posiadają jednakże takiego uprawnienia wobec osób, które usiłują takie wykroczenie popełnić lub do jego popełnienia nakłaniają²⁷¹.

Szkodnictwo leśne, polne i ogrodowe²⁷²

56. Art. 151 – wypasanie zwierząt gospodarskich na cudzych gruntach.

Zapis ten odnosi się do osób które:

²⁶⁷ Art. 143 *Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń*, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

²⁶⁸ Ibidem, art. 144 par. 1.

²⁶⁹ Ibidem, art. 144 par. 2.

²⁷⁰ Ibidem, art. 145 par. 1.

²⁷¹ Ibidem, art. 145 par. 2.

²⁷² Rozdział XIX *Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń*, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

- dokonują wypasu zwierząt gospodarskich na terenie rolnych albo leśnych gruntów, które nie stanowią ich własności,
- przechodzą albo przejeżdżają lub przeganiają zwierzęta gospodarskie w niedozwolonych miejscach przez leśne albo rolne grunty, które nie stanowią ich własności²⁷³,
- przejeżdżają lub przeganiają zwierzęta gospodarskie przez teren wód zamkniętych i zarybionych²⁷⁴.

57. art. 153 – zbieranie w cudzym lesie.

Zapis ten odnosi się do osób, które na terenie lasu niestanowiącego jej własności dokonują:

- wydobycia żywicy albo soku brzoźowego,
- zrywania szyszek,
- nacinania lub uszkodzania drzew albo obdzierania ich kory,
- zbierania ściółki lub mchu, ziół, szyszek, czy też gałęzi,
- zbierania grzybów albo leśnych owoców na terenach, na których jest to zabronione, bądź też w sposób, który jest niedozwolony²⁷⁵.

58. Art. 154 – opalnictwo na cudzym gruncie leśnym lub polnym, zaśmiecanie gruntu lub niszczenie urządzeń.

W przypadku wymienionego artykułu ustawodawca również ograniczył strażom gminnym możliwość przeprowadzenia postępowania mandatowego. Strażnicy posiadają to uprawnienie wobec osób, które na polnych albo leśnych terenach nie stanowiących ich własności dopuszczają się następujących czynów:

- wydobycie piasku, margli, gliny, torfu albo żwiru,
- dewastacja albo niszczenie urządzeń przeznaczonych do utrzymania ptaków albo zwierząt,
- kopanie rowów albo dołów²⁷⁶,

²⁷³ Art. 151 par. 1 *Ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń*, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

²⁷⁴ Ibidem, art. 151 par. 2.

²⁷⁵ Ibidem, art. 153 par. 1.

²⁷⁶ Art. 154 par. 1.

- wyrzucanie nieczystości albo odpadów (np. kamieni, złomu, padliny)²⁷⁷.

Funkcjonariusze straży gminnych nie mają jednak możliwości zastosowania postępowania mandatowego wobec osób, które dopuszczają się pomocnictwa przy popełnianiu wyżej wymienionego wykroczenia lub osób, które do popełnienia takiego wykroczenia podlegają²⁷⁸.

59. Art. 161 – bezprawny wjazd do cudzego lasu w miejscu niedozwolonym.

W artykule tym usankcjonowane postępowanie osób, które przy użyciu motoroweru, pojazdu silnikowego albo zaprzęgowego dopuszczają się wjeżdżania do lasu niestanowiącego ich własności w miejscu, które jest niedozwolone albo nie jest do tego celu przeznaczone²⁷⁹.

60. Art. 162 – zanieczyszczanie gleby i wody albo zaśmiecanie lasu.

Jest to kolejny artykuł kodeksu wykroczeń, odnośnie którego legislatorzy wybiórczo potraktowali uprawnienia straży gminnych/miejskich względem nakładania grzywien w drodze postępowania mandatowego, ponieważ umożliwił im to jedynie wobec osób, które:

- na terenie leśnym dokonują zanieczyszczenia wody albo gleby,
- dokonują zaśmiecania lasu poprzez porzucanie na jego terenie padliny, złomu, odpadów, nieczystości²⁸⁰.

Uprawnienie do przeprowadzenia postępowania mandatowego nie przysługuje natomiast strażnikom gminnym wobec osób, które naruszają zapis, znajdujący się w art. 162 par. 2 kodeksu wykroczeń, to jest wobec osób, które na terenie lasów dopuszczają się zakopywania, zatapiania, odprowadzania do gruntu, czy też innego składowania odpadów²⁸¹. Straże gminne zostały również pozbawione nałożenia mandatu karnego na osoby, które swoim postępowaniem dopuszczają się pomocnictwa w popełnieniu opisanego czynu zabronionego, popełnić go usiłują lub do jego popełnienia podlegają²⁸².

61. Art. 166 – puszczanie psa luzem w lesie.

²⁷⁷ Ibidem, art. 154 par. 2.

²⁷⁸ Ibidem, art. 154 par. 2a.

²⁷⁹ Ibidem, art. 161.

²⁸⁰ Ibidem, art. 161 par. 1.

²⁸¹ Ibidem, art. 162 par. 2.

²⁸² Ibidem, art. 162 par. 3.

Ten zapis kodeksu wykroczeń sankcjonuje puszczanie na terenie lasów psa luzem. Nie dotyczy to czynności związanych z polowaniami, udziałem psów w akcjach poszukiwawczych albo ratowniczych albo działaniami, które są związane z zapewnieniem ochrony granicy państwa albo bezpieczeństwa i porządku publicznego²⁸³.

Poza kodeksem wykroczeń istnieje dodatkowo czternaście innych aktów prawnych, za których naruszenie funkcjonariusze straży gminnych/miejskich uprawnieni są do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego.

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 roku Przepisy wprowadzające Kodeks pracy²⁸⁴

Art. 12 par. 2 – zapis wymienionego aktu prawnego przewiduje karę grzywny do dwóch i pół tysiąca złotych za niestosowanie się²⁸⁵ do otwierania i zamykania w ustalonych przez daną gminę dniach i godzinach placówek handlu detalicznego, zakładów gastronomicznych, czy też zakładów usługowych dla ludności²⁸⁶.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi²⁸⁷

Art. 43¹ ust. 1 i 2 – zapis ten sankcjonuje osoby, które:

a) nie stosują się do zakazu spożywania alkoholu w:

- szkołach,
- placówkach opiekuńczych, wychowawczych oraz oświatowych,
- zakładach pracy, a także miejscach które zostały przeznaczone do zbiorowego żywienia pracowników,
- obiektach oraz środki transportu publicznego,
- obiektach podległych administracji wojskowej,

²⁸³ Ibidem, art. 166.

²⁸⁴ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 roku *Przepisy wprowadzające Kodeks pracy*, Dz. U. poz. 142 oraz z 1990 r. poz. 198.

²⁸⁵ Ibidem, art. 12 par. 2.

²⁸⁶ Ibidem, art. 12 par 1.

²⁸⁷ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. *O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 i 2469 oraz z 2022 r. poz. 24 i 218.

- obiektach podległych administracji ministerstwa właściwego dla spraw wewnętrznych,
- koszarach,
- miejscach organizowania zgromadzeń masowych podczas trwania tych zgromadzeń²⁸⁸,
- miejscach publicznych, które nie zostały określone jako miejsca wyznaczone do spożycia alkoholu w punktach, w których są one sprzedawane²⁸⁹,

b) nie stosują się do zakazu sprzedaży, podawania bądź też spożywania:

- napojów zawierających ponad 18% alkoholu na terenie ośrodków szkoleniowych²⁹⁰,
- napojów, w których zawartość alkoholu przekracza 4,5% podczas imprez, które organizowane są na świeżym powietrzu lub na terenie stadionów lub innych obiektów sportowych bez stosownego zezwolenia i poza miejscami, które zostały do tego celu wyznaczone²⁹¹,
- na terenie miejsc, bądź też obiektów, które zostały na mocy ustanowionych przez właściwą radę gminy przepisów, objęte zakazem stałym lub czasowym²⁹²,

c) naruszają obowiązek:

- nie eksponują w sposób widoczny informacji o szkodliwości alkoholu na terenie miejsc, w których jest on sprzedawany i podawany²⁹³.

Należy podkreślić, że legislatorzy pozbawili funkcjonariuszy straży gminnych/miejskich możliwości nałożenia grzywny w drodze postępowania mandatowego wobec osób, które nie stosują się do nakazu dostarczania alkoholu do miejsc, w których jest

²⁸⁸ Ibidem, art. 14 ust. 1 pkt 1 – 6.

²⁸⁹ Ibidem, art. 14 ust. 2a.

²⁹⁰ Ibidem, art. 14 ust. 3 – 4.

²⁹¹ Ibidem, art. 14 ust. 5.

²⁹² Ibidem, art. 14 ust. 6.

²⁹³ Ibidem, art. 13 ust. 2.

on sprzedawany, w naczyniach, które są zamknięte i znajduje się na nich nazwa producenta oraz rodzaj napoju i jego ilość wraz z mocą²⁹⁴.

Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych²⁹⁵

Art. 13 ust. 1 i 2 – są to zapisy, które wprowadzają sankcje wobec osób, które dopuszczają się następujących czynów:

- pozostając właścicielami lub zarządcami obiektów albo środków transportu nie wywiązują się z obowiązku umieszczenia w miejscach, które objęte są zakazem palenia informacji o tym zakazie w sposób zapewniający odpowiednią widoczność²⁹⁶,
- dokonują sprzedaży lub udostępniania wyrobów tytoniowych, czy też papierosów elektronicznych osobom poniżej osiemnastego roku życia,
- w miejscu, w którym prowadzą detaliczną sprzedaż wyrobów tytoniowych lub papierosów elektronicznych nie zamieszczają w miejscu widocznym, w sposób czytelny informacji o następującej treści: *„Zakaz sprzedaży wyrobów tytoniowych, papierosów elektronicznych lub pojemników zapasowych osobom do lat 18 (art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych)”*²⁹⁷,
- prowadzą sprzedaż wyrobów tytoniowych, papierosów elektronicznych, bądź też pojemników zapasowych w granicach następujących obiektów:
 - a) o profilu leczniczym (który to profil definiują przepisy o działalności leczniczej),
 - b) na terenie szkół,
 - c) na terenie placówek oświatowo – wychowawczych,

²⁹⁴ Ibidem, art. 13 ust. 1.

²⁹⁵ Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. *O ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych*, Dz. U. z 2021 r. poz. 276.

²⁹⁶ Art. 5 ust. 1a Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. *O ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych*, Dz. U. z 2021 r. poz. 276.

²⁹⁷ Art. 13 ust. 1 Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. *O ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych*, Dz. U. z 2021 r. poz. 276.

d) sportowo – rekreacyjnych²⁹⁸.

- dokonują sprzedaży wyrobów tytoniowych, jak również papierosów elektronicznych albo pojemników zapasowych, bądź też elementów będących ich częściami za pośrednictwem automatów sprzedażowych²⁹⁹,
- prowadzą sprzedaż papierosów, które znajdują się w opakowaniach o zawartości poniżej dwudziestu sztuk tych papierosów,
- prowadzą sprzedaż papierosów, które znajdują się „luzem”, poza opakowaniem³⁰⁰,
- w sklepach innych niż sklepy wolnocłowe prowadzą sprzedaż wyrobów tytoniowych albo papierosów elektronicznych, czy też pojemników zapasowych w formie samoobsługowej³⁰¹,
- dopuszczają się palenia tytoniu, nowatorskich wyrobów tytoniowych albo papierosów elektronicznych na terenie:

- a) podmiotów zajmujących się świadczeniem usług leczniczych lub świadczeń zdrowotnych,
- b) w granicach obiektów będących jednostkami organizacyjnymi systemu oświaty lub pomocy społecznej (odnosi się to do obiektów, które zdefiniowane są w odrębnych przepisach dotyczących opieki społecznej i przepisach dotyczących systemu oświaty),
- c) w granicach pomieszczeń będących częścią zakładów pracy,
- d) na uczelniach,
- e) na terenie pomieszczeń przeznaczonych do użytku publicznego, które są przynależne do obiektów kulturalnych i wypoczynkowych,
- f) na terenie lokali gastronomiczno – rozrywkowych,
- g) na terenie środków publicznego transportu pasażerskiego,
- h) na terenie obiektów infrastruktury publicznego transportu pasażerskiego, które przeznaczone są do celu obsługi podróżnych,
- i) w granicach przystanków publicznej komunikacji,

²⁹⁸ Ibidem, art. 6 ust. 2.

²⁹⁹ Ibidem, art. 6 ust. 3.

³⁰⁰ Ibidem, art. 6 ust. 4.

³⁰¹ Ibidem, art. 6 ust. 5.

- j) na terenie pomieszczeń obiektów sportowych,
- k) na terenie miejsc, które są ogólnodostępne, będących przeznaczonymi do zabaw dla dzieci,
- l) w granicach innych, nieokreślonych pomieszczeń, które zostały udostępnione do użytku publicznego³⁰².

Ustawy z dnia 13 września 1996 r. O utrzymaniu czystości i porządku w gminach³⁰³

Art. 10 ust. 1-2c – zapisy tego aktu prawnego to przepisy karne, które odnoszą się do osób, które:

- pomimo braku uzyskania określonego przepisami ustawy zezwolenia³⁰⁴ prowadzą następującą działalność³⁰⁵:
 - a) opróżnianie bezodpływowych zbiorników albo osadników będących elementami przydomowych oczyszczalni ścieków,
 - b) przewożenie ciekłych nieczystości,
 - c) zapewnienie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami,
 - d) prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt,
 - e) prowadzenia miejsc pochówku dla zwierząt,
 - f) prowadzenia spalarni martwych zwierząt lub elementów ich zwłok³⁰⁶.
- będąc właścicielami nieruchomości uchylają się od realizacji nałożonego na nich ustawą obowiązku zapewnienia czystości i porządku w następujący sposób:
 - a) nie umieszczają na terenie swojej nieruchomości worków albo pojemników do celu gromadzenia odpadów komunalnych,

³⁰² Ibidem, art. 5 ust. 1 – 11.

³⁰³ Ustawa z dnia 13 września 1996 r. *O utrzymaniu czystości i porządku w gminach*, Dz. U. z 2022 r. poz. 1297.

³⁰⁴ Art. 7 ust. 1 Ustawy z dnia 13 września 1996 r. *O utrzymaniu czystości i porządku w gminach*, Dz. U. z 2022 r. poz. 1297.

³⁰⁵ Ibidem, art. 10 ust. 1.

³⁰⁶ Ibidem, art. 7 ust. Pkt 2 – 4.

- b) nie dopilnowują, by worki albo pojemniki do celu gromadzenia odpadów komunalnych znajdowały się w należyтым stanie sanitarnym albo porządkowym, czy też technicznym,
 - c) nie dbają o zapewnienie właściwego stanu sanitarnego oraz porządkowego miejsc, w których składowane są odpady komunalne³⁰⁷,
 - d) nie dokonują podłączenia nieruchomości do funkcjonującej sieci kanalizacji,
 - e) w sytuacji, gdy podłączenie nieruchomości do funkcjonującej sieci kanalizacji nie jest możliwe, nie zapewniają na terenie nieruchomości instalacji przydomowej oczyszczalni ścieków albo zbiornika płynnych nieczystości³⁰⁸,
 - f) nie prowadzą określonej odrębnymi przepisami selektywnej zbiórki odpadów³⁰⁹,
 - g) nie realizują wymogu zbierania płynnych nieczystości w zbiornikach bezodpływowych albo w przeznaczonych do tego celu elementach przydomowych oczyszczalni ścieków³¹⁰,
 - h) nie realizują wymogu pozbycia się zgromadzonych w obrębie nieruchomości odpadów komunalnych i płynnych nieczystości w sposób określony odrębnymi przepisami ustawowymi³¹¹,
 - i) nie realizują obowiązku sprzątnięcia błota albo śniegu, czy lodu, bądź też innych nieczystości z przeznaczonych do ruchu pieszego dróg, które usytuowane są wzdłuż nieruchomości lub stanowią część drogi publicznej, która przylega bezpośrednio do granicy tej nieruchomości³¹²,
 - j) nie przekazują odpadów komunalnych zmieszanych odpowiedniej jednostce organizacyjnej gminy lub innemu podmiotowi, będącemu przedsiębiorcą uprawnionym do tego na mocy odrębnych przepisów³¹³,
- nie wywiązują się z ciążącego na nich obowiązku złożenia stosownej deklaracji³¹⁴ dotyczącej wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi³¹⁵,

³⁰⁷ Ibidem, art. 5 ust. 1 pkt 1

³⁰⁸ Ibidem, art. 5 ust. 1 pkt 2.

³⁰⁹ Ibidem, art. 5 ust. 1 pkt 3.

³¹⁰ Ibidem, art. 5 ust. 1 pkt 3a.

³¹¹ Ibidem, art. 5 ust. 1 pkt 3b.

³¹² Ibidem, art. 5 ust. 1 pkt 4.

³¹³ Ibidem, art. 5 ust. 1a.

³¹⁴ Ibidem, art. 6m ust. 1 – 1¹.

³¹⁵ Ibidem, art. 10 ust. 2b.

- pomimo złożenia do rady gminy informacji o posiadaniu przydomowego zbiornika kompostowego (kompostownika)³¹⁶, zbiornika takiego nie posiada albo posiadając go nie dokonuje w nim kompostowania odpadów komunalnych będących bioodpadami³¹⁷.

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt³¹⁸

Art. 9 – przepis ten nakłada sankcję na osoby, które będąc właścicielami lub opiekując się zwierzęciem domowym dopuszczają się następujących naruszeń:

- nie zapewniają mu pomieszczenia, które zapewniałoby mu ochronę przed chłodem, gorącem, czy też opadami atmosferycznymi,
- nie zapewniają mu pomieszczenia, które dawałoby mu możliwość swobodnych zmian pozycji,
- nie zapewniają mu właściwego pokarmu,
- nie stwarzają mu stałego dostępu do wody pitnej³¹⁹,
- przetrzymują je na uwięzi przez czas dłuższy niż dwanaście godzin na dobę,
- przetrzymują je na uwięzi w sposób, który doprowadza do uszkodzenia jego ciała,
- przetrzymują je na uwięzi w sposób, który narażałby je na cierpienie,
- przetrzymują je na uwięzi w sposób, który sprawia, że jest ono pozbawione możliwości niezbędnego poruszania się,
- przetrzymują je na uwięzi, której długość jest mniejsza niż trzy metry³²⁰.

Art. 10a ust 1-3 – artykuł ten odnosi się do osób, które nie stosują do ustawowych zakazów, związanych ze sprzedażą, hodowlą w celach handlowych oraz puszczaniem zwierząt domowych luzem. Chodzi o osoby, które:

- handlują psami lub kotami na terenie giełd albo targowisk,

³¹⁶ Ibidem, art. 6m ust. 1b pkt 7.

³¹⁷ Ibidem, art. 10 ust. 2c.

³¹⁸ Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt, Dz. U. z 2022 r. poz. 572.

³¹⁹ Art. 9 ust. 1 Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572).

³²⁰ Ibidem, art. 9 ust. 2.

- organizują i prowadzą targowiska albo giełdy, na których prowadzony jest handel psami lub kotami,
- handlują psami lub kotami w miejscach niebędących miejscami ich hodowli, bądź też chowu³²¹,
- prowadzą rozmnażanie psów i kotów w celach handlowych³²²,
- puszczają luzem psa w sposób, który nie zapewnia kontroli nad nim oraz nie dopilnowując, by był on oznakowany w sposób, który dawałby możliwość identyfikacji jego właściciela albo opiekuna³²³,

Art. 25 – w treści wymienionego aktu prawnego ustawodawca sankcjonuje osoby, które dokonując potrącenia zwierzęcia przy użyciu pojazdu mechanicznego, nie wywiązują się z obowiązku zapewnienia mu odpowiedniej pomocy. Dotyczy to również osób, które sytuacji potrącenia zwierzęcia nie dopełniają obowiązku poinformowania o tym fakcie odpowiednich służb lub organizacji, które uprawnione są do uśmiercenia zwierzęcia celem zakończenia jego cierpień³²⁴³²⁵.

Art. 37a ust. 1 – zapis tego artykułu jest zapisem karnym, odnoszącym się do osób, zajmujących się hodowlą psów, których rasa uznana jest za rasę agresywną bez wymaganego zezwolenia. Dotyczy to również osób, które bez stosownego zezwolenia posiadają psa wywodzącego się z rasy uznanej za agresywną³²⁶.

Art. 37e ust. 1 – zapis ten nakłada sankcję³²⁷ na osoby, które:

- dokonują zakupu zwierząt domowych na targowisku albo targu lub giełdzie³²⁸,
- dokonują zakupu psa lub kota w miejscu, które nie jest miejscem jego chowu albo hodowli³²⁹.

³²¹ Ibidem, art. 10a ust. 1 pkt 1 – 3.

³²² Ibidem, art. 10a ust. 2.

³²³ Ibidem, art. 10a ust. 3.

³²⁴ Ibidem art. 25.

³²⁵ Ibidem art. 33 ust. 3.

³²⁶ Ibidem art. 37a ust. 1.

³²⁷ Ibidem, art. 37e.

³²⁸ Ibidem art. 10b ust. 1 pkt 1.

³²⁹ Ibidem, art. 10b ust. 1 pkt 2.,

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska³³⁰

Art. 334 – w zapisie tym spenalizowane jest działanie polegające na nierespektowaniu zasad (nakazów, czy też zakazów lub ograniczeń) przyjętych w drodze uchwały sejmiku wojewódzkiego³³¹, które dotyczą eksploatacji instalacji przeznaczonych do spalania paliw³³². W szczególności dotyczy to takich działań jak:

- spalanie paliwa objętego zakazem pod względem jego rodzaju albo jakości,
- dokonywanie spalania w instalacji, która nie posiada wymaganych parametrów albo rozwiązań technicznych,
- dokonywanie spalania w instalacji, która nie posiada wymaganych parametrów emisyjnych³³³,
- niestosowanie się do zakazu odnoszącego się do celu albo wykorzystywania paliw, których dotyczy ograniczenie³³⁴,
- nieprzestrzeganie nałożonych uchwałą ram czasowych, w których obowiązuje dane ograniczenie dotyczące spalania³³⁵,
- niewywiązywanie się z obowiązków nałożonych uchwałą, które swoim zakresem obejmują czynności niezbędne do przeprowadzenia kontroli dotyczącej przestrzegania zapisów uchwały³³⁶.

Art. 343 – treść zapisu odnosi się do osób, które nie przestrzegają zakazu dotyczącego posługiwania się urządzeniami albo instalacjami nagłaśniającymi³³⁷ w następujących miejscach publicznych:

- miasta,
- obszary zabudowane,
- obszary, które służą do celów rekreacyjno³³⁸ – wypoczynkowych.

³³⁰ ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, Dz. U. z 2021 r. poz. 1973, 2127 i 2269 oraz z 2022 r. poz. 1079 i 1260.

³³¹ Ibidem, art. 334.

³³² Ibidem, art. 96 ust. 1.

³³³ Ibidem, art. 96 ust. 6 pkt 3.

³³⁴ Ibidem, art. 96 ust. 7 pkt 2.

³³⁵ Ibidem, art. 96 ust. 7 pkt 2.

³³⁶ Ibidem, art. 96 ust. 7 pkt 3.

³³⁷ Ibidem, art. 343 ust. 1.

³³⁸ Ibidem, art. 156 ust. 1.

Wprowadzona w przepisie sankcja dotyczy również osób, które nie stosują do zakazów albo nakazów, czy też ograniczeń dotyczących użytkowania instalacji albo urządzeń³³⁹, mogących negatywnie wpływać na środowisko poprzez emitowany z nich hałas³⁴⁰. Zapis ten nie odnosi się do takich instalacji albo urządzeń, które znajdują się w miejscach kultu religijnego³⁴¹.

Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. – Prawo o miarach³⁴²

Art. 26 – w przypadku przepisów karnych tej ustawy, straże gminne/miejskie mogą przeprowadzić postępowanie mandatowe w bardzo ograniczonym zakresie, ponieważ ustawodawca dał im taką możliwość jedynie wobec osób, które handlują albo posługują się przyrządami pomiarowymi, wymagającymi poddania kontroli metrologicznej albo dokonują przechowywania takich przyrządów w stanie gotowym do użytku bez posiadania dowodów przebytej kontroli – dotyczy to również przedmiotów metrologicznych, których parametry nie są zgodne z obowiązującymi wymaganiami³⁴³.

Ustawodawca nie przyznał strażom gminnym/miejskim prawa do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego za następujące naruszenia zawarte w omawianym akcie prawnym:

- wyrażania wartości wielkości fizycznych za pomocą niezalegalizowanych jednostek miar³⁴⁴,
- nie stosują się do warunków poprawnego stosowania przyrządów pomiarowych przy posługiwaniu się nimi³⁴⁵ w następujących aspektach:
 - a) ochrona środowiska,
 - b) ochrona życia i zdrowia,
 - c) ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego,
 - d) ochrona praw konsumenta,
 - e) obrót,

³³⁹ Ibidem, art. 343 ust. 2.

³⁴⁰ Ibidem, art. 157 ust. 1.

³⁴¹ Ibidem, art. 157 ust. 2.

³⁴² Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. – Prawo o miarach, Dz. U. z 2021 r. poz. 2068 oraz z 2022 r. poz. 1117.

³⁴³ Art. 26 ust. 1 pt. 2 Ustawy z dnia 11 maja 2001 r. – Prawo o miarach, Dz. U. z 2021 r. poz. 2068 oraz z 2022 r. poz. 1117.

³⁴⁴ Ibidem, art. 26 ust. 1 pkt 1.

³⁴⁵ Ibidem, art. 26 ust. 1 pkt 3.

- f) inkasowanie opłat,
- g) pobieranie podatków,
- h) ustalanie upustów,
- i) ustalanie kar umownych,
- j) ustalanie wysokości wynagrodzeń oraz odszkodowań,
- k) podczas przeprowadzania kontroli celno – skarbowej³⁴⁶.

Straż gminna nie posiada również uprawnień mandatowego wobec osób, które nie posiadając wymaganego prawem upoważnienia przeprowadzają czynności mające na celu legalizację przyrządów pomiarowych³⁴⁷.

Należy zauważyć, iż brak uprawnień do nałożenia mandatu karnego przez strażę gminną dotyczy również osób, które w sposób świadomy utrudniają realizowanie ustawowych zadań nadzorczych organom administracji miar³⁴⁸.

Ponadto, strażę gminną nie mogą nałożyć grzywny w drodze postępowania mandatowego na osoby, w sposób celowy posługujące się przyrządami pomiarowymi, które zostały wycofane z użytku na mocy odrębnych przepisów³⁴⁹. Odnosi się to również do osób, które takie przyrządy pomiarowe umyślnie przechowują w stanie gotowym do użytku albo dopuszczają się niszczenia osłon lub też pieczęci, którymi wymienione przedmioty pomiarowe zostały zabezpieczone^{350, 351}.

Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym³⁵²

Art. 92 ust. 1 – zgodnie z zapisami tego aktu prawnego, ustawodawcy nadali strażom gminnym/miejskim prawo do nakładania grzywien w drodze postępowania mandatowego wobec osób, które realizują przewozy drogowy, nie wywiązując się z następujących obowiązków, jakie nakłada na nie Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym³⁵³ w wymienionym zakresie:

³⁴⁶ Ibidem, art. 8 pkt 1 ust. 1 – 6.

³⁴⁷ Ibidem, art. 26 ust. 1 pkt 4.

³⁴⁸ Ibidem, art. 26 ust. 1 pkt 6.

³⁴⁹ Ibidem, art. 21 ust. 1 pkt 4a – 5.

³⁵⁰ Ibidem, art. 26 ust. 1a.

³⁵¹ Ibidem, art. 22j ust. 3 pkt 1.

³⁵² Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym, Dz. U. z 2022 r. poz. 180 i 209.

³⁵³ Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym, Dz. U. z 2022 r. poz. 1343.

- nieumieszczenie przez operatora publicznego transportu zbiorowego w środku transportu, którym realizowana jest usługa przejazdu, wymaganego zaświadczenia, które potwierdzałoby posiadanie przez niego stosownych uprawnień w zakresie realizacji usług związanych z publicznym transportem zbiorowym w odniesieniu do danej linii lub sieci komunikacyjnej,
- nieumieszczenie przez operatora publicznego transportu zbiorowego w środku transportu, którym realizowana jest usługa przejazdu, aktualnego rozkładu jazdy,
- nieokazanie organowi uprawnionemu do kontroli wymienionego zaświadczenia lub rozkładu jazdy³⁵⁴.

Należy zauważyć, że pomimo aktualności treści przepisu dotyczącego wymienionego naruszenia, legislatorzy stosują delegację do wygasłego aktu prawnego, tj. Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym, Dz. U. z 2022 r. poz. 1343³⁵⁵, albowiem obecnie obowiązującym źródłem prawa jest Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym, Dz. U. 2011 Nr 5 poz. 13.

Ponadto, zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie wykroczeń, za które strażnicy straży gminnych są uprawnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego*³⁵⁶ funkcjonariuszom straży gminnych/miejskich przysługuje prawo do nakładania grzywien w drodze postępowania mandatowego również na osoby, które dopuszczają się naruszeń obowiązków lub warunków przewozu drogowego³⁵⁷ określone w art. 35 ust. 1 Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym, Dz. U. z 2022 r. poz. 1343³⁵⁸. Należy podnieść, iż art. 35 wymienionej ustawy jest jednym z tych jej zapisów, które zostały uchylone³⁵⁹.

³⁵⁴ Art. 28 ust. 4 Ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym, Dz. U. z 2022 r. poz. 1343.

³⁵⁵ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220001343>, dostęp: 01.01.2025 r.

³⁵⁶ Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie wykroczeń, za które strażnicy straży gminnych są uprawnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego, Dz.U.2022.1350.

³⁵⁷ Art. 92 ust. 1 Ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym, Dz. U. z 2022 r. poz. 180 i 209.

³⁵⁸ Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym, Dz. U. z 2022 r. poz. 1343.

³⁵⁹ Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. O publicznym transporcie zbiorowym, Dz. U. 2011 Nr 5 poz. 13.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami³⁶⁰

Art. 112 ust. 1 i 2 – zapis ten sankcjonuje niestosowanie się do ograniczeń, które obowiązują w obrębie parku kulturowego, w zakresie całego lub częściowego jego obszaru. Dotyczy to zarówno umyślnego³⁶¹, jak również nieumyślnego³⁶² działania.

Omawiana ustawa jest kolejną, w zakresie której funkcjonariusze straży gminnych/miejskich posiadają jedynie częściowe uprawnienia do przeprowadzenia postępowania mandatowego wobec osób dopuszczających się usankcjonowanych jej zapisami wykroczeń. Strażnicy nie posiadają uprawnień mandatowych w następujących przypadkach:

- wobec osób, które jako właściciele albo posiadacze zabytku nie wywiązały się z ciążącego na nich obowiązku dokonania odpowiedniego zabezpieczenia tego zabytku przed kradzieżą lub zniszczeniem, czy też uszkodzeniem, bądź zaginięciem³⁶³,
- wobec osób, które podczas realizacji prac budowlanych albo ziemnych nie dokonały odkrycia przedmiotu, odnośnie którego mogłoby istnieć przypuszczenie że jest zabytkiem i nie poinformowały o tym fakcie właściwego ustawowo organu (konserwatora zabytków, wójta, burmistrza, prezydenta miasta, dyrektora urzędu morskiego),
- wobec osób, które wykonując prace budowlane albo ziemne dokonały odkrycia przedmiotu odnośnie którego mogłoby istnieć przypuszczenie, że jest zabytkiem i nie przerwały wszelkich prac, które mogłyby spowodować jego zniszczenie lub uszkodzenie, jak również nie dokonały w możliwy sposób zabezpieczenia tego przedmiotu³⁶⁴,
- wobec osób, które nie posiadając wymaganego zezwolenia dokonują na wpisanym do rejestru zabytku umieszczenia urządzenia technicznego, reklamowego albo tablicy reklamowej³⁶⁵,

³⁶⁰ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Dz. U. z 2022 r. poz. 840.

³⁶¹ Art. 112 ust. 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Dz. U. z 2022 r. poz. 840.

³⁶² Art. 112 ust. 2 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Dz. U. z 2022 r. poz. 840.

³⁶³ Ibidem, art. 110 ust. 1.

³⁶⁴ Ibidem, art. 115 ust. 1.

³⁶⁵ Ibidem, art. 118 ust. 1.

- wobec osób, które nie wywiązują się z obowiązku prowadzenia księgi ewidencyjnej, bądź też taką księgę prowadzą nierzetelnie albo w sposób, który nie jest zgodny z prawdą³⁶⁶.

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt³⁶⁷

Art. 85 ust. 1a – w omawianym przepisie ustawodawca usankcjonował osoby, które:

- nie dokonują szczepienia przeciwko wściekliźnie psów, nad którymi sprawują opiekę, a także kotów (w przypadku wprowadzenia obowiązku dokonywania takiego szczepienia),
- podróżują wraz ze zwierzętami domowymi, których przemieszczenia dokonują w celach innych niż handlowe, bez wypełnienia obowiązków³⁶⁸ określonych w drodze odrębnych przepisów, określonych w prawie Unii Europejskiej³⁶⁹.

W przypadku artykułu 85 ust. 1 Ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt strażnicy gminni nie zostali przez legislatorów uprawnieni do nakładania mandatów karnych za szereg czynów zabronionych, których usankcjonowania dotyczy omawiany przepis. Należy wskazać, że funkcjonariusze nie dostali uprawnień mandatowych między innymi wobec osób, które:

- nie wywiązują się z obowiązku terminowego powiadomienia o prowadzonej przez siebie działalności weterynaryjnej,
- nie dopełniają obowiązku spełnienia określonych wymogów weterynaryjnych związanych z prowadzoną działalnością nadzorowaną³⁷⁰,

³⁶⁶ Ibidem, art. 119a.

³⁶⁷ Art. 85 ust. 1a pkt 1 Ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt Dz. U. z 2020 r. poz. 1421.

³⁶⁸ Ibidem, art. 85 ust. 1a pkt 2.

³⁶⁹ Art. 6 lub art. 10 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 576/2013 z dnia 12 czerwca 2013 r. w sprawie przemieszczania o charakterze niehandlowym zwierząt domowych oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 998/2003.

³⁷⁰ Ibidem, art. 85 ust. 1 pkt. 1.

- nie wywiązują się z ciążącego na nich obowiązku powiadomienia odpowiedniej instytucji albo podmiotu o powzięciu podejrzenia odnośnie zaistnienia zakaźnej choroby zwierzęcej³⁷¹,
- nie realizują obowiązku każdorazowego poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaistniałych przypadkach padania owiec lub bydła, bądź też kóz³⁷².

Ustawa z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji³⁷³

Art. 48 – na mocy tego artykułu, strażnicy gminni uprawnieni są do nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego na osobę, która wbrew określonym ustawowo wymaganiom³⁷⁴ nie dokonuje przekazania pojazdu, który został wycofany z eksploatacji do punktu, w którym zbierane są takie pojazdy, bądź też do przedsiębiorcy, który zajmuje się prowadzeniem stacji demontażowej³⁷⁵.

Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. O lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych³⁷⁶

Art. 38a ust. 1 pkt 4 – w odniesieniu do tej ustawy, strażnicy gminni dostali możliwość przeprowadzenia postępowania wyłącznie w jednym przypadku, to jest wobec osób, które na terenie uzdrowiska lub na terenie obejmowanym ochroną uzdrowiskową oznaczony jest jako „Strefa A”³⁷⁷ zajmują się prowadzeniem targowisk w sposób nielicujący z zapisami ustawy³⁷⁸.

Należy podkreślić, że w przypadku omawianej ustawy, funkcjonariuszom straży gminnych nie przyznano uprawnień mandatowych między innymi wobec osób, które w następujący naruszają jej zapisy:

³⁷¹ Ibidem, art. 85 ust. 1 pkt. 2.

³⁷² Ibidem, art. 85 ust. 1 pkt 2b.

³⁷³ Ustawa z dnia 20 stycznia 2005 r. *O recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji*, Dz. U. z 2020 r. poz. 2056.

³⁷⁴ Art. 18 Ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. *O recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji*, Dz. U. z 2020 r. poz. 2056

³⁷⁵ Ibidem, art. 48.

³⁷⁶ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. *O lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych*, Dz. U. z 2021 r. poz. 1301.

³⁷⁷ Art. 38 ust. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. *O lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych*, Dz. U. z 2021 r. poz. 1301.

³⁷⁸ Art. 38a ust. 1 pkt 4 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. *O lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych*, Dz. U. z 2021 r. poz. 1301

- nie wywiązują się z obowiązku podporządkowania profilu funkcjonowania zakładu uzdrowiskowego ustawowym zapisom w nakazanym czasie,
- nie likwidują nieprawidłowości odkrytych podczas przeprowadzonej kontroli³⁷⁹,
- nie wywiązują się z obowiązku poinformowania w formie pisemnej właściwego do spraw zdrowia ministra o sposobie, w jaki usunięte zostały nieprawidłowości znajdujące się w zaleceniach z przeprowadzonej kontroli³⁸⁰.

Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków³⁸¹

Art. 27h ust. 1 – wymieniony zapis wprowadza sankcję na osoby, które nie realizują obowiązku terminowego złożenia wymaganej przepisami ustawy deklaracji, dotyczącej wykorzystywanych źródeł ciepła lub spalania paliw³⁸².

Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne³⁸³

Art. 48 ust. 1a – straże gminne/miejskie otrzymały możliwość ukarania mandatem karnym osoby, które jako właściciele, bądź też administratorzy nieruchomości, będącej nieruchomością zabudowaną, nie wywiązują się z obowiązku umieszczenia na tej nieruchomości w widoczny sposób (na frontowej ścianie budynku, bądź też na ogrodzeniu) tabliczki zawierającej przypisany do tej nieruchomości numer porządkowy, w czasie trzydziestu dni od dnia, w którym zostały zawiadomione o przyznaniu nieruchomości numeru porządkowego^{384, 385}.

Omawiany akt prawny jest kolejnym zapisem, w zakresie którego ustawodawcy w znaczący sposób ograniczyli strażom gminnym/miejskim prawo do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego. Poniżej przedstawiono wybrane zapisy art. 48 Ustawy z dnia 17 maja

³⁷⁹ Ibidem, art. 50 pkt 3.

³⁸⁰ Ibidem, art. 50 pkt 4.

³⁸¹ Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. *O wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków*, Dz. U. z 2022 r. poz. 438, 1561, 1576, 1967 i 2456.

³⁸² Art. 27h ust. 1 Ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. *O wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków*, Dz. U. z 2022 r. poz. 438, 1561, 1576, 1967 i 2456

³⁸³ Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. – *Prawo geodezyjne i kartograficzne*, Dz. U. z 2023 r. poz. 1752, 1615, 1688 i 1762.

³⁸⁴ Art. 47b ust. 1, Ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – *Prawo geodezyjne i kartograficzne*, Dz. U. z 2023 r. poz. 1752, 1615, 1688 i 1762.

³⁸⁵ Ibidem, art. 48 ust. 1a.

1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne, w przypadku naruszenia których funkcjonariusze straży nie mają uprawnień mandatowych:

- naruszenie ustawowych zapisów³⁸⁶ poprzez utrudnienie lub uniemożliwienie wstępu na teren gruntu albo obiektu budowlanego osobie, która oprowadzi prace geodezyjne oraz kartograficzne³⁸⁷,
- naruszenie zapisów ustawowych poprzez niedokonanie zgłoszenia prac geodezyjnych³⁸⁸ albo niewywiązanie się z obowiązku przekazania rezultatów prac geodezyjnych, które zostały zgłoszone³⁸⁹ do Organu Służby Geodezyjnej i Kartograficznej³⁹⁰,
- naruszenie przez właściciela nieruchomości obowiązku zgłoszenia do właściwego starosty zmian danych, które objęte są ewidencją gruntów i budynków w terminie trzydziestu dni od dnia, w którym te zmiany powstały³⁹¹.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. *O bateriach i akumulatorach*³⁹²

Art. 78 – strażnikom gminnym/miejskim przyznano możliwość nakładania mandatów karnych na osoby, które naruszając ustawowe zapisy³⁹³ wyrzuca zużyte baterie albo akumulatory w taki sposób, że nie dokonuje ich umieszczenia w pojemniku osobnym niż inne odpady³⁹⁴.

Należy zauważyć, iż omawiany zapis ustawowy jest jedynym wykroczeniem usankcjonowanym przez Ustawę z dnia 24 kwietnia 2009 r. *O bateriach i akumulatorach*, za który strażnicy gminni/miejscy mają prawo do nakładania mandatów karnych. Strażnicy nie posiadają takiego uprawnienia w przypadku popełnienia wymienionych wybranych i przedstawionych poniżej wykroczeń z tej ustawy. Są to między innymi takie czyny zabronione jak:

- nie wywiązywanie się z obowiązku załączenia instrukcji do rozprawdzanych sprzętów zawierających akumulatory albo baterie (w sytuacji, gdy wymieniony

³⁸⁶ Ibidem, art. 13 ust. 1 pkt 1.

³⁸⁷ Ibidem, art. 48 ust. 1 pkt 2.

³⁸⁸ Ibidem, art. 12 ust. 1.

³⁸⁹ Ibidem, art. 12a.

³⁹⁰ Ibidem, art. 48 ust. 1 pkt 1.

³⁹¹ Ibidem, art. 48 ust. 1 pkt. 5 w zw. z art. 22 ust. 2.

³⁹² Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. *O bateriach i akumulatorach*, Dz. U. z 2022 r. poz. 1113.

³⁹³ Art. 12 Ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. *O bateriach i akumulatorach*, Dz. U. z 2022 r. poz. 1113.

³⁹⁴ Ibidem, art. 78.

sprzęt rozprowadzany jest w obrocie krajowym dotyczy to również instrukcji polskojęzycznej)³⁹⁵,

- niewywiązywanie się z ustawowego obowiązku zamieszczenia numeru rejestrowego na dokumentach, które związane są z handlem akumulatorami oraz bateriami³⁹⁶,
- niedopełnianie obowiązku udostępnienia lub terminowego udostępnienia zaświadczenia dotyczącego zużytych baterii oraz akumulatorów³⁹⁷, które zostały przetworzone, bądź też udostępnienie wymienionego zaświadczenia, lecz w formie zawierającej nierzetelne dane³⁹⁸.

Ustawa z dnia 6 sierpnia 2010 r. *O dowodach osobistych*³⁹⁹

Art. 79 – zgodnie z treścią tego aktu prawnego, funkcjonariusze straży gminnych/miejskich posiadają uprawnienia mandatowe wobec osób, które:

- uchylają się od obowiązku posiadania dowodu osobistego,
- uchylają się od obowiązku wymiany dowodu osobistego⁴⁰⁰,
- dokonują bezpodstawnego zatrzymania dowodu osobistego niebędącego ich własnością⁴⁰¹,
- nie dokonują zwrotu dowodu osobistego w sytuacji, gdy utraciły polskie obywatelstwo⁴⁰².

Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. – *Kodeks wyborczy*⁴⁰³

Art. 494 – zapis sankcjonuje prowadzenie agitacji wyborczej w miejscach niedozwolonych. W myśl zapisów tego aktu prawnego funkcjonariusze straży gminnej mogą nałożyć mandat karny na osoby, które w związku z wyborami popełniają następujące czyny zabronione:

³⁹⁵ Ibidem, art. 77.

³⁹⁶ Ibidem, art. 80.

³⁹⁷ Ibidem, art. 64a.

³⁹⁸ Ibidem, art. 95a.

³⁹⁹ Ustawa z dnia 6 sierpnia 2010 r. *O dowodach osobistych*, Dz. U. z 2022 r. poz. 671.

⁴⁰⁰ Art. 79 pkt 1 Ustawy z dnia 6 sierpnia 2010 r. *O dowodach osobistych*, Dz. U. z 2022 r. poz. 671.

⁴⁰¹ Ibidem, art. 79 pkt 2.

⁴⁰² Ibidem, art. 79 pkt 3.

⁴⁰³ Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. – *Kodeks wyborczy*, Dz. U. z 2022 r. poz. 1277.

- dopuszczają się agitacji wyborczej w urzędach administracji rządowej, samorządowej lub na terenie sądów⁴⁰⁴,
- w zakładach pracy prowadzą agitację wyborczą przy użyciu sposobu i form, które mogłyby spowodować zakłócenie normalnego trybu funkcjonowania tych zakładów pracy⁴⁰⁵,
- prowadzą agitację wyborczą w jednostkach wojskowych albo innych jednostek organizacyjnych, które pozostają podległe Ministrowi Obrony Narodowej,
- prowadzą agitację wyborczą na terenie jednostek, które pozostają podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, a są jednostkami skoszarowanymi⁴⁰⁶,
- prowadzą agitację wyborczą w lokalu wyborczym albo w budynku, w którym umiejscowiony jest lokal wyborczy⁴⁰⁷,
- na terenie szkół prowadzą agitację wyborczą, której adresatami są uczniowie⁴⁰⁸.

Art. 495 – zapis ten wprowadza sankcje za naruszenia związane z umieszczaniem plakatów wyborczych w niedozwolonych miejscach. Zgodnie z zapisami omawianego artykułu, istnieje możliwość nałożenia mandatu karnego przez funkcjonariusza straży gminnej/miejskiej na osoby, które popełniają następujące wykroczenia:

- zamieszczają materiały wyborcze w postaci haseł, czy też plakatów na nieruchomościach, obiektach lub urządzeniach bez uzyskania zgody ich właściciela albo zarządcy⁴⁰⁹,
- ustawiając własne urządzenia służące do celów ogłoszeniowych dopuszczają się naruszenia aktualnych przepisów porządkowych⁴¹⁰,
- dokonują zamieszczenia haseł oraz plakatów wyborczych w sposób, który czyni niemożliwym usunięcie ich bez wyrządzenia szkód⁴¹¹,

⁴⁰⁴ Art. 494 par. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – *Kodeks wyborczy*, Dz. U. z 2022 r. poz. 1277.

⁴⁰⁵ Ibidem, art. 494 par. 1 pkt 2.

⁴⁰⁶ Ibidem, art. 494 par. 1 pkt 3.

⁴⁰⁷ Ibidem, art. 494 par. 1 pkt 4.

⁴⁰⁸ Ibidem, art. 494 par. 2.

⁴⁰⁹ Ibidem, art. 495 par. 1 pkt 1.

⁴¹⁰ Ibidem, art. 495 par. 1 pkt 2.

⁴¹¹ Ibidem, art. 495 par. 1 pkt 3.

- pełniąc rolę pełnomocnika wyborczego nie dokonują, w czasie trzydziestu dni po dniu wyborów, usunięcia haseł oraz plakatów wyborczych, które zostały ustawione w związku z realizacją kampanii wyborczej⁴¹²,
- pełniąc rolę redaktora w rozumieniu ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – *Prawo prasowe* dopuszczają do tego, że nie zostaje zrealizowany obowiązek wskazania w prasie, która drukowana jest na koszt komitetów wyborczych, informacji, od kogo pochodzą i kto opłaca hasła, apele i komunikaty wyborcze⁴¹³.

Art. 498 – strażnicy gminni dostali od legislatorów możliwość nałożenia mandatu karnego również na osoby, które w związku z odbywającymi się wyborami prowadzą agitację wyborczą w czasie pomiędzy zakończeniem kampanii wyborczej a zakończeniem głosowania⁴¹⁴.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. *O odpadach*⁴¹⁵

Legislatorzy umożliwili strażnikom miejskim/gminnym nakładanie grzywien w drodze postępowania mandatowego za naruszenia następujących artykułów omawianej ustawy:

Art. 171 – przepis ten odnosi się do osób, które gospodarują odpadami w sposób, który narusza ustawowe zapisy⁴¹⁶.

Art. 177 – zapis wprowadza sankcję wobec osób, które pomimo tego, że nie posiadają wymaganej zapisami ustawy odpowiedniej umowy⁴¹⁷ dokonują zbierania odpadów⁴¹⁸.

Art. 188 – treść tego zapisu odnosi się do osób, które przy prowadzeniu punktu zbierania odpadów metalowych dokonują przyjęcia odpadów metalowych, które są odpadami innymi niż wykonane z metalu opakowania po żywności bez spełnienia następujących obowiązków:

- potwierdzenie tożsamości osoby, od której te odpady odbierają⁴¹⁹,

⁴¹² Ibidem, art. 495 par. 2 pkt 1.

⁴¹³ Ibidem, art. 495 par. 2 pkt 2.

⁴¹⁴ Ibidem, art. 498.

⁴¹⁵ Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. *O odpadach*, Dz. U. z 2022 r. poz. 699 i 1250.

⁴¹⁶ Art. 171 w zw. z art. 12 Ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. *O odpadach*, Dz. U. z 2022 r. poz. 699 i 1250.

⁴¹⁷ Ibidem, art. 45 ust. 2 lub 2b.

⁴¹⁸ Ibidem, art. 177.

⁴¹⁹ Ibidem, art. 188 pkt 1.

- wypełnienie stosownego formularza dotyczącego przyjęcia odpadów metalowych⁴²⁰,
- niezgodne ze stanem faktycznym wypełnienie formularza dotyczącego przyjęcia odpadów metalowych⁴²¹.

Art. 191 – wprowadzona w tym zapisie sankcja dotyczy osób, które naruszają zapisy ustawy⁴²² poprzez prowadzenie termicznego przekształcania odpadów w miejscu niebędącym spalarnią albo współspalarnią odpadów⁴²³.

Ustawa z dnia 11 września 2015 r. *O zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym*⁴²⁴

Art. 95 – zgodnie z zapisami tego aktu prawnego, strażnicy mają możliwość nałożenia mandatu karnego na osoby, które nie dokonując segregacji wyrzucają zużyty sprzęt elektryczny albo elektroniczny umieszczając go razem z innymi odpadami⁴²⁵.

Art. 96 – w myśl tego zapisu, strażnicy mogą przeprowadzić postępowanie mandatowe w stosunku do osób, które nie realizują obowiązku przekazania zużytego sprzętu elektrycznego oraz elektronicznego do podmiotów, które będąc do tego uprawnione, trudnią się odbiorem takiego sprzętu⁴²⁶.

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – *Prawo wodne*⁴²⁷

W przypadku tego aktu prawnego należy stwierdzić, iż jest to kolejna ustawa, w przypadku której uprawnienia straży gminnych do nakładania kary grzywny w drodze postępowania mandatowego zostały nadane w sposób wybiórczy. Świadczy o tym fakt, że w odniesieniu do zapisów artykułu 478 omawianej ustawy, strażnicy mają uprawnienia

⁴²⁰ Ibidem, art. 188 pkt 2.

⁴²¹ Ibidem, art. 188 pkt 3.

⁴²² Ibidem, art. 155.

⁴²³ Ibidem, art. 191.

⁴²⁴ Ustawa z dnia 11 września 2015 r. *O zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym*, Dz. U. z 2020 r. poz. 1893 i 2151 oraz z 2022 r. poz. 974).

⁴²⁵ Art. 95 Ustawy z dnia 11 września 2015 r. *O zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym*, Dz. U. z 2020 r. poz. 1893 i 2151 oraz z 2022 r. poz. 974).

⁴²⁶ Ibidem, art. 96.

⁴²⁷ Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – *Prawo wodne*, Dz. U. z 2021 r. poz. 2233 i 2368 oraz z 2022 r. poz. 88, 258, 855 i 1079.

mandatowe jedynie w zakresie czterech jego uregulowań. Są to przypadki naruszeń, które usankcjonowane są w niżej wymienionych zapisach:

Art. 478 pkt 2 – zapis ten sankcjonuje postępowanie, polegające na niezgodnym z zapisami ustawowymi⁴²⁸ grodzeniu nieruchomości, które przylegają do publicznych powierzchniowych wód śródlądowych lub morskich na odległości krótszej niż półtora metra od brzegu tych wód. Zapis dotyczy również osób, które nie zezwalają albo uniemożliwiają na przejście przez obszar nieruchomości krótszy niż półtora metra od linii brzegu⁴²⁹.

Art. 478 pkt 5 – wprowadzona sankcja dotyczy osób, które naruszają zapisy ustawy⁴³⁰ dokonują odprowadzania ścieków do ziemi albo do wód⁴³¹.

Art. 478 pkt 6 – w tym punkcie omawianego artykułu ustawodawca sankcjonuje postępowanie polegające na:

- zanieczyszczaniu wód poprzez odprowadzanie do nich odpadów, bądź też płynnych ekskrementów pochodzenia zwierzęcego⁴³²,
- składowanie pomiędzy brzegiem wody a wałem przeciwpowodziowym (bliżej niż pięćdziesiąt metrów od brzegu) śniegu, który zebrany i wywieziony został z terenu który jest zanieczyszczony, a także dokonywanie zanieczyszczenia wód poprzez spławianie do nich takiego śniegu⁴³³,
- składowanie na terenie obszarów, na których występuje szczególne zagrożenie powodziowe ścieków, naturalnych nawozów, chemikaliów albo pozostałych środków, mogących spowodować zanieczyszczenie wód,
- odzyskiwanie albo neutralizowanie odpadów na terenie obszarów, na których występuje szczególne zagrożenie powodziowe, jak również lokalizowanie nowych cmentarzy na tych obszarach⁴³⁴,

⁴²⁸ Art. 232 ust. 1 Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – *Prawo wodne*, Dz. U. z 2021 r. poz. 2233 i 2368 oraz z 2022 r. poz. 88, 258, 855 i 1079.

⁴²⁹ Ibidem, art. 478 pkt 2.

⁴³⁰ Ibidem, art. 75.

⁴³¹ Ibidem, art. 478 pkt 5.

⁴³² Ibidem, art. 475 pkt 6 lit. a.

⁴³³ Ibidem, art. 478 pkt 6 lit. b.

⁴³⁴ Ibidem, art. 478 pkt 6 lit. c.

- mycie pojazdów w wodach powierzchniowych albo bezpośrednio przy ich linii brzegowej⁴³⁵,
- używanie wód powierzchniowych do bezpośredniego zasilania spryskiwaczy rolniczych,
- spuszczenie wody, która pochodzi z czyszczenia spryskiwaczy rolniczych bliżej, niż dwadzieścia pięć metrów od linii brzegowej wód⁴³⁶,
- wykorzystywanie farb, które zostały wyprodukowane w oparciu o związki organiczno – cynowe w celach przeprowadzenia konserwacji podwodnych obiektów technicznych⁴³⁷,
- przemieszczanie się przy pomocy pojazdów po wodach powierzchniowych albo po terenie gruntów, które są tymi wodami pokryte⁴³⁸,
- Niewprowadzenie okresowego zakazu przemieszczania się po terenie wałów przeciwpowodziowych przez właściciela albo zarządcę tych wałów⁴³⁹, w przypadku zaistnienia określonych w ustawie sytuacji związanych z zagrożeniami lub robotami⁴⁴⁰.

Legislatorzy pozbawili funkcjonariuszy straży gminnych nakładania mandatów karnych między innymi za takie wykroczenia jak:

- niszczenie, zmiana miejsca, uszkodzanie stałych albo pływających tablic informacyjnych dotyczących zakazu wstępu, czy też stref ochronnych⁴⁴¹,
- naruszanie ustawowych zapisów⁴⁴² dotyczących przekazywania informacji, które zgromadzone są w ramach systemu informacyjnego gospodarowania wodami⁴⁴³,

⁴³⁵ Ibidem, art. 478 pkt 6 lit. d.

⁴³⁶ Ibidem, art. 478 pkt 6 lit. e.

⁴³⁷ Ibidem, art. 478 pkt 6 lit. f.

⁴³⁸ Ibidem, art. 478 pkt 6 lit. g.

⁴³⁹ Ibidem, art. 478 pkt 8.

⁴⁴⁰ Ibidem, art. 177.

⁴⁴¹ Ibidem, art. 478 pkt 14.

⁴⁴² Ibidem, art. 331 ust. 2.

⁴⁴³ Ibidem, art. 478 pkt 3.

- odprowadzanie wód opadowych lub pochodzących z roztopów do deszczowych⁴⁴⁴ systemów kanalizacyjnych, które przeznaczone są do odprowadzania opadów z naruszeniem zapisów ustawy⁴⁴⁵.

2.4.2 Prawo do legitymowania osób

W związku z realizacją wykonywanych zadań, strażnicy mają prawo do legitymowania osób w celu ustalenia ich tożsamości⁴⁴⁶. Osoby, w stosunku do których strażnicy podejmują czynność legitymowania obowiązane są udzielić im prawidłowych danych osobowych – jest to usankcjonowane w art. 65 Kodeksu Wykroczeń⁴⁴⁷. Funkcjonariusz straży gminnej/miejskiej może ustalić tożsamość osoby legitymowanej na podstawie takich dokumentów jak:

- dowód osobisty,
- paszport,
- zagraniczny dokument tożsamości,
- dokument elektroniczny,
- inny dokument, na którym znajduje się zdjęcie (dokument taki powinien również posiadać oznaczenie numeru lub serii).

Tożsamość osoby strażnik może również ustalić/potwierdzić na podstawie informacji zaczerpniętych z zasobów (rejestry, bazy danych) prowadzonych przez straże gminne/miejskie lub takich, do których straże posiadają dostęp. Ustalenie tożsamości może również odbyć się na podstawie oświadczenia innej osoby, która posiada przy sobie dokument. W sytuacji, gdy tożsamość osoby ustalana jest na podstawie oświadczenia, funkcjonariusz obowiązany jest do potwierdzenia, czy podane przez legitymowaną osobę dane są tożsame z tymi, które zawarte są w zasobach, do których straże posiadają dostęp⁴⁴⁸.

Czynności związane z legitymowaniem osoby muszą przez funkcjonariusza zostać odnotowane w prowadzonym przez niego notatniku służbowym. Wymieniony zapis powinien zawierać:

⁴⁴⁴ Ibidem, art. 478 pkt 5a.

⁴⁴⁵ Ibidem, art. 75a.

⁴⁴⁶ Art. 12 pkt 2 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *O strażach gminnych*, Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

⁴⁴⁷ Ustawa z dnia 20 maja 1971 roku *Kodeks wykroczeń*, Dz. U. 1971, poz. 114.

⁴⁴⁸ Par. 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2019 roku w sprawie wykonywania niektórych czynności przez strażników gminnych (miejskich), Dz. U. z 2019 roku, poz. 2484.

- imię i nazwisko osoby,
- adres zamieszkania,
- numer PESEL osoby (w sytuacji, gdy osoba nie posiada nadanego numeru PESEL, w notatniku służbowym strażnik powinien umieścić datę urodzenia osoby wraz z miejscem, a także imiona jej rodziców),
- rodzaj dokumentu, na podstawie którego ustalono tożsamość osoby legitymowanej, a także cechy tego dokumentu (seria, numer, organ wydający, data wydania, data ważności),
- miejsce oraz czas przeprowadzenia czynności,
- przyczynę podjęcia czynności legitymowania,
- sposób zakończenia czynności legitymowania,
- inne istotne informacje związane z przeprowadzeniem czynności.

Dopuszcza się ewentualne elektroniczne dokumentowanie przebiegu czynności legitymowania⁴⁴⁹.

2.4.3 Prawo ujęcia osoby

Realizując swoje zadania strażnik gminny ma prawo ujęcia osoby. Nie jest to uprawnienie szczególne, gdyż zgodnie z kodeksem postępowania karnego prawo to przysługuje wszystkim⁴⁵⁰. Jednakże w przypadku funkcjonariuszy straży gminnych chodzi nie tylko o ujęcie sprawcy czynu zabronionego na gorącym uczynku lub w bezpośrednim pościgu. Funkcjonariusz, podczas wykonywania ustawowych zadań może ująć *osobę, która w oczywisty sposób zagraża życiu lub zdrowiu ludzkiemu, a także mieniu*.⁴⁵¹ Ujęta osoba powinna zostać niezwłocznie przekazana Policji.⁴⁵² Zgodnie z wykładnią, aby ujęcie dokonane przez strażnika gminnego było zasadne i legalne powinno zaistnieć kilka przesłanek jednocześnie. Po pierwsze osoba, w stosunku do której stosuje się ujęcie musi swoim zachowaniem spowodować zagrożenie dla życia bądź zdrowia ludzkiego oraz mienia. Nadto, celem działania, którym jest ujęcie osoby musi bezwzględnie być przekazanie jej w ręce Policji.⁴⁵³ Zgodnie z wykładnią,

⁴⁴⁹ Ibidem, par. 2.

⁴⁵⁰ Art. 243 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku *Kodeks postępowania karnego*, Dz. U. 1997 Nr 89 poz. 555.

⁴⁵¹ Art. 12 pkt 3 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku *o strażach gminnych*, Dz. U. z 1997 roku Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

⁴⁵² Ibidem.

⁴⁵³ Ibidem.

przeprowadzając ujęcie osoby, funkcjonariusz straży powinien dokonać szeregu przewidzianych prawem czynności. Po pierwsze powinien wezwać osobę do zachowania zgodnego z prawem i zaprzestania wykonywania czynności, które w oczywisty sposób stwarzają zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia. Następnie osoba, wobec której przeprowadzana jest czynność powinna zostać poinformowana o fakcie ujęcia, a także o przyczynach jego dokonania. Osobę ujętą należy poinformować o tym, że ma ona obowiązek stosować się do wydawanych przez funkcjonariusza poleceń. Ujęty powinien zostać poddany kontroli osobistej. W przypadku zaistnienia uzasadnionej potrzeby udzielenia osobie ujętej pomocy medycznej, powinna ona jej zostać udzielona lub powinno się takiej osobie zapewnić udzielenie tejże pomocy.⁴⁵⁴ Osoba ujęta powinna zostać przekazana Policji wraz z notatką z ujęcia, zawierającą:

- dane ujętej osoby,
- czas dokonania ujęcia (data oraz godzina)⁴⁵⁵,
- miejsce dokonania ujęcia,
- przyczyny dokonania ujęcia,
- okoliczności ujęcia.⁴⁵⁶

2.4.4 Prawo dokonywania kontroli osobistej

Realizując swoje ustawowe zadania funkcjonariusze posiadają prawo do przeprowadzania kontroli osobistej oraz kontroli zawartości bagażu osób. Z prawa tego strażnicy mogą korzystać w przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przez osobę czynu, który zabroniony jest pod groźbą kary, czyli przestępstwa lub wykroczenia. Prawo do przeprowadzenia kontroli osobistej oraz kontroli zawartości bagażu stanowią uprawnienia szczególne, ponieważ dotyczą sfery elementarnych, konstytucyjnie zagwarantowanych ludzkich swobód oraz praw.⁴⁵⁷ Należy wskazać, że uprawnienie to jest inwazyjne w stosunku do ludzkiej prywatności, dlatego też *Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997*

⁴⁵⁴ Par. 5 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2019 roku w sprawie wykonywania niektórych czynności przez strażników gminnych (miejskich), Dz. U. z 2019 roku, poz. 2484.

⁴⁵⁵ Jest to istotne, ponieważ ewentualny późniejszy czas zatrzymania osoby liczy się od momentu dokonania jej ujęcia.

⁴⁵⁶ Par. 6 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2019 roku w sprawie wykonywania niektórych czynności przez strażników gminnych (miejskich), Dz. U. z 2019 roku, poz. 2484.

⁴⁵⁷ A. Taracha, *Kontrola osobista i przeglądanie zawartości bagażu (art. 15 ust. 1 pkt 5 ustawy o Policji) a ochrona konstytucyjnych praw człowieka* [w:] *Prawo w działaniu, sprawy karne 41/2020*, s. 64.

roku o strażach gminnych, Dz. U. z 1997 roku Nr 123, poz. 779 z późn. zm. precyzyjnie określa sposób przeprowadzania kontroli osobistej, a także zakres czynności związanych z jej wykonywaniem⁴⁵⁸.

Kontrola osobista służy sprawdzeniu, czy poddawana jej osoba posiada przy sobie:

- broń lub inne niebezpieczne przedmioty,
- przedmioty pochodzące z czynu zabronionego lub mogące służyć do jego popełnienia,
- przedmioty, których posiadanie jest zabronione,
- przedmioty, które mogą stanowić dowód rzeczowy,
- przedmioty, które mogą podlegać przepadkowi.

W celu ewentualnego ujawnienia wyżej wymienionych przedmiotów dokonuje się sprawdzenia zawartości odzieży oraz obuwia. Sprawdzeniu podlega również zawartość bagażu podręcznego osoby kontrolowanej, jak również znajdujące się na jej ciele przedmioty.

Dokonując kontroli osobistej, funkcjonariusz powinien przedstawić się podając swoje stanowisko służbowe oraz imię i nazwisko. Informacje te powinny przez strażnika zostać przekazane tak, aby osoba, w stosunku do której przeprowadzana jest czynność miała możliwość mogła je zanotować. Osoba poddawana kontroli powinna zostać również poinformowana o podstawie prawnej czynności oraz o jej przyczynie (podstawie faktycznej). Strażnik ma obowiązek wylegitymować osobę poddawaną kontroli – dotyczy to również innych osób, które w kontroli uczestniczą (np. osoba przybrana przez strażnika, lub osoba wskazana przez osobę kontrolowaną). Przedmioty, które zostały w toku czynności związanych z kontrolą osobistą odebrane osobie (w wyniku ich ujawnienia lub po dobrowolnym wydaniu przez osobę po uprzednim wezwaniu strażnika) funkcjonariusz prowadzący czynność powinien zwrócić osobie kontrolowanej lub przekazać odpowiednim podmiotom za pokwitowaniem.

Kontrola osobista powinna zostać przeprowadzona przez funkcjonariusza, który jest tej samej płci, co osoba kontrolowana. Czynność powinna być również przeprowadzana z zachowaniem poszanowania prawa do prywatności osoby kontrolowanej. Oznacza to, że kontrolę powinno się przeprowadzać w miejscu, do którego podczas jej prowadzenia nie mają dostępu osoby postronne. Wyjątkiem są sytuacje, w których przeprowadzenie kontroli jest niezbędne w celu zapobieżenia niebezpieczeństwu dla życia lub zdrowia ludzkiego

⁴⁵⁸ <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/906012,kontrola-osobista-rpo-tk.html> (dostęp: 28/08/2023r.)

lub dla mienia.⁴⁵⁹ W takich sytuacjach ustawodawca dopuścił możliwość dokonania kontroli przez strażnika o odmiennej płci niż osoba kontrolowana, a także zezwolił na przeprowadzenie czynności w miejscu, do którego mogłyby mieć dostęp osoby postronne.⁴⁶⁰

Do przeprowadzenia kontroli osobistej funkcjonariusz straży gminnej/miejskiej może przybrać osobę – osoba ta ma prawo uczestnictwa w czynności. Prawo to może również posiadać osoba wskazana przez kontrolowanego, jednakże z ustawowym zastrzeżeniem, że jej obecność nie może uniemożliwić kontroli lub istotnie zakłócić jej przebiegu.

Osoba poddana kontroli osobistej, w związku z przeprowadzeniem czynności posiada szereg gwarantowanych ustawą praw. O prawach tych powinna zostać pouczona przez dokonującego kontroli funkcjonariusza po zakończeniu przez niego czynności.

Osoba kontrolowana posiada prawo do złożenia zażalenia do właściwego terytorialnie (z uwagi na miejsce przeprowadzenia czynności) sądu rejonowego. Zażalenie ma na celu zweryfikowanie przez wymieniony sąd, czy przeprowadzenie kontroli było zasadne oraz legalne, a także tego, czy sama czynność kontroli została przeprowadzona w sposób prawidłowy. Zażalenie można złożyć do sądu w ciągu siedmiu dni od daty przeprowadzenia kontroli będącej jego przedmiotem. Jeżeli sąd stwierdzi, że kontrola została nieprawidłowo przeprowadzona, jej dokonanie było nieuzasadnione albo nielegalne, informuje o tym prokuratora, a także komendanta straży gminnej/miejskiej będącego przełożonym funkcjonariusza, który tą kontrolę przeprowadził.

W związku z dokonaniem kontroli, osoba jej poddana ma prawo do żądania protokołu z przeprowadzenia. Protokół taki powinien zawierać następujące dane:

- oznaczenie czynności,
- podstawę prawną podjęcia czynności,
- podstawę faktyczną podjęcia czynności (przyczynę),
- miejsce dokonania kontroli,
- datę przeprowadzenia kontroli wraz z godzinami jej rozpoczęcia i zakończenia,
- dane kontrolowanego (imię, nazwisko, data wraz miejscem urodzenia, adres pobytu lub zamieszkania) oraz innych osób, które w kontroli uczestniczyły,

⁴⁵⁹ Art. 12 ust. 1g Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku *o strażach gminnych*, Dz. U. z 1997 roku Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

⁴⁶⁰ Art. 12 ust. 1h Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku *o strażach gminnych*, Dz. U. z 1997 roku Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

- rodzaj dokumentu, dzięki któremu stwierdzono tożsamość osoby (w przypadku braku dokumentu podaje się informacje, na podstawie których stwierdzono tożsamość osoby),
- stanowisko służbowe wraz z danymi osobowymi funkcjonariusza przeprowadzającego kontrolę,
- przebieg kontroli,
- ewentualne oświadczenia i wnioski osób uczestniczących w kontroli,
- spis i opis rzeczy, które w wyniku kontroli zostały ujawnione i odebrane,
- pouczenie o prawach przysługujących osobie kontrolowanej,
- w razie konieczności określenie innych okoliczności, mających związek z przeprowadzoną kontrolą.

Protokół z czynności kontroli osobistej funkcjonariusz obowiązany jest sporządzić również, gdy kontrolowany tego nie żąda, ale w toku czynności ujawnione zostały przedmioty takie jak:

- broń,
- przedmioty, które mogłyby zostać użyte popełnienia czynu zabronionego,
- przedmioty których posiadanie jest zabronione,
- przedmioty mogące stanowić zagrożenie dla zdrowia lub życia,
- przedmioty mogące stanowić dowód w sprawie,
- przedmioty podlegające przepadkowi.

2.4.5 Uprawnienia w zakresie prowadzenia kontroli ruchu drogowego

Ustawodawcy przyznali funkcjonariuszom straży gminnych/miejskich uprawnienia w zakresie kontroli ruchu drogowego. Jednakże uprawnienia w wymienionym zakresie nie zostały zdefiniowane w sposób przejrzysty, ponieważ Ustawa o strażach gminnych⁴⁶¹ w tym zakresie odsyła do ustawy szczególnej, jaką w tym przypadku jest Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. *Prawo o ruchu drogowym*⁴⁶².

⁴⁶¹ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. *O strażach gminnych*, Dz. U. 1997 Nr 123 poz. 779.

⁴⁶² Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. *Prawo o ruchu drogowym*, Dz. U. 1997 Nr 98 poz. 602.

Należy wskazać, iż uprawnienia funkcjonariuszy straży gminnych w zakresie kontroli ruchu drogowego zostały im nadane w bardzo ograniczonym zakresie. Zgodnie z wykładnią⁴⁶³, straż gminna posiada uprawnienia do przeprowadzania kontroli jedynie w niżej wymienionych przypadkach⁴⁶⁴:

- 1) w stosunku do kierujących, którzy nie zastosowali się do znaku B-1 (zakaz ruchu w obu kierunkach)⁴⁶⁵,
- 2) w stosunku do osób, które uczestnicząc w ruchu drogowym nie stosują się do przepisów dotyczących zatrzymania, bądź też postoju pojazdów⁴⁶⁶,
- 3) w stosunku do osób, które uczestnicząc w ruchu drogowym nie stosują się do przepisów określających zasady ruchu rowerów, motorowerów, hulajnóg elektrycznych, wózków rowerowych, pojazdów zaprzęgowych, a także dotyczących jazdy wierzchem i pędzenia zwierząt⁴⁶⁷,
- 4) wobec osób, które uczestnicząc w ruchu drogowym nie stosują się do przepisów, które dotyczą ruchu pieszych, a także określających zasady poruszania się z wykorzystaniem urządzeń wspomagających ruch⁴⁶⁸,
- 5) w stosunku do osób, które uczestnicząc w ruchu drogowym naruszają przepisy, które dotyczą ograniczenia ruchu w strefie czystego transportu, które zostały określone w uchwale wydanej przez radę gminy na podstawie odrębnych przepisów⁴⁶⁹,
- 6) wobec osób, które uczestnicząc w ruchu drogowym nie spełniają wymogów określonych w przepisach dotyczących nacisku osi⁴⁷⁰.

Biorąc pod uwagę zadania realizowane przez funkcjonariuszy straży gminnych, należy wskazać, że przyznane im uprawnienia w zakresie kontroli ruchu drogowego są bardzo ograniczone i przyznane przez legislatorów w sposób bardzo wybiórczy.

⁴⁶³ Art. 129b ust. 1 Ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. *Prawo o ruchu drogowym*, Dz. U. 1997 Nr 98 poz. 602.

⁴⁶⁴ Ibidem, art. 129b ust. 2.

⁴⁶⁵ Ibidem art. 129b ust. 2 pkt 1.

⁴⁶⁶ Ibidem, art. 129b ust. 2 pkt 2 lit. a.

⁴⁶⁷ Ibidem, art. 129b ust. 2 pkt lit. b.

⁴⁶⁸ Ibidem, art. 129b ust. 2 pkt lit. c.

⁴⁶⁹ Ibidem, art. 129b ust. 2 pkt lit. d.

⁴⁷⁰ Ibidem, art. 129b ust. 2 pkt lit. e.

2.4.6 Prawo użycia środków przymusu bezpośredniego

Zgodnie z Ustawą o strażach gminnych funkcjonariusze straży gminnych/miejskich podczas realizacji swoich ustawowych zadań otrzymali od ustawodawców uprawnienia do użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego⁴⁷¹. Okoliczności, w których możliwe jest użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego i broni palnej przez funkcjonariuszy straży gminnych/miejskich jest szczegółowo określone i sprecyzowane w Ustawie o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej⁴⁷².

W myśl ustawowych zapisów, użyciem środka przymusu bezpośredniego jest jego zastosowanie w stosunku do człowieka⁴⁷³. Natomiast wykorzystanie środka przymusu bezpośredniego zostało ustawowo zdefiniowane jako zastosowanie tego środka w stosunku do zwierzęcia lub też zastosowanie go *w celu zatrzymania, zablokowania lub unieruchomienia pojazdu lub pokonania przeszkody*⁴⁷⁴.

W myśl obowiązujących przepisów, podczas pełnienia służby, strażnicy gminni/miejscy mają prawo użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego w następujących sytuacjach⁴⁷⁵:

- wyegzekwowania wymaganego prawem zachowania zgodnie z wydanym przez uprawnionego poleceniem⁴⁷⁶,
- odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność uprawnionego lub innej osoby⁴⁷⁷,
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do zamachu na życie, zdrowie lub wolność uprawnionego lub innej osoby⁴⁷⁸,
- przeciwdziałania naruszeniu porządku lub bezpieczeństwa publicznego⁴⁷⁹,

⁴⁷¹ Art. 14 ust. 1 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *O strażach gminnych*, Dz. U. 1997 Nr 123 poz. 779.

⁴⁷² Art. 2 ust. 1 pkt 13 Ustawy z dnia 24 maja 2013 roku *O środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, Dz. U. 2013 poz. 628.

⁴⁷³ Art. 4 pkt 6 Ustawy z dnia 24 maja 2013 roku *O środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, Dz. U. 2013 poz. 628.

⁴⁷⁴ Art. 4 pkt 9 Ustawy z dnia 24 maja 2013 roku *O środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, Dz. U. 2013 poz. 628.

⁴⁷⁵ Art. 14 ust. 1 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *O strażach gminnych*, Dz. U. 1997 Nr 123 poz. 779.

⁴⁷⁶ Art. 11 pkt 1 Ustawy z dnia 24 maja 2013 roku *O środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, Dz. U. 2013 poz. 628.

⁴⁷⁷ Ibidem, art. 11 pkt 2.

⁴⁷⁸ Ibidem, art. 11 pkt 3.

⁴⁷⁹ Ibidem, art. 11 pkt 4.

- przeciwdziałania bezpośredniemu zamachowi na ochraniane przez uprawnionego obszary, obiekty lub urządzenia⁴⁸⁰,
- ochrony porządku lub bezpieczeństwa na obszarach lub w obiektach chronionych przez uprawnionego⁴⁸¹,
- przeciwdziałania niszczeniu mienia⁴⁸²,
- zapewnienia bezpieczeństwa konwoju lub doprowadzenia⁴⁸³,
- ujęcia osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą⁴⁸⁴,
- pokonania biernego oporu⁴⁸⁵,
- pokonania czynnego oporu⁴⁸⁶,
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym do autoagresji⁴⁸⁷.

Zgodnie z obowiązującym prawem, funkcjonariusz straży miejskiej/gminnej ma prawo użycia lub też wykorzystania następujących środków przymusu bezpośredniego⁴⁸⁸:

- siła fizyczna⁴⁸⁹ jako techniki transportowe⁴⁹⁰ lub obrony⁴⁹¹, bądź obezwładnienia⁴⁹²,
- kajdanki⁴⁹³.

Z racji charakteru realizowanych zadań, funkcjonariusze straży gminnych/miejskich uprawnieni są wyłącznie do używania kajdanek zakładanych na ręce. Zasadniczo zakłada się je na ręce trzymane z tyłu⁴⁹⁴, natomiast w określonych przypadkach istnieje możliwość założenia ich na ręce trzymane z przodu⁴⁹⁵.

⁴⁸⁰ Ibidem, art. 11 pkt 5.

⁴⁸¹ Ibidem, art. 11 pkt 6.

⁴⁸² Ibidem, art. 11 pkt 8.

⁴⁸³ Ibidem, art. 11 pkt 9.

⁴⁸⁴ Ibidem, art. 11 pkt 10.

⁴⁸⁵ Ibidem, art. 11 pkt 12.

⁴⁸⁶ Ibidem, art. 11 pkt 13.

⁴⁸⁷ Ibidem, art. 11 pkt 14.

⁴⁸⁸ Art. 14 ust. 1 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *O strażach gminnych*, Dz. U. 1997 Nr 123 poz. 779.

⁴⁸⁹ Art. 12 ust. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 24 maja 2013 roku *O środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, Dz. U. 2013 poz. 628.

⁴⁹⁰ Ibidem, art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. a.

⁴⁹¹ Ibidem, art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. b.

⁴⁹² Ibidem, art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. d.

⁴⁹³ Ibidem, art. 12 ust. 1 pkt 2.

⁴⁹⁴ Ibidem, art. 15 ust. 4.

⁴⁹⁵ Ibidem, art. 15 ust. 6.

Dodatkowo, strażnicy gminni/miejscy w swojej pracy używają bądź też wykorzystują:

- pałek służbowych⁴⁹⁶,
- ręcznych miotaczy substancji obezwładniających⁴⁹⁷,
- przedmioty przeznaczone do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej (paralizatory elektryczne)⁴⁹⁸,
- psy służbowe⁴⁹⁹,
- siatka obezwładniająca⁵⁰⁰.

Konieczne jest podkreślenie, iż ustawodawca nie zezwolił funkcjonariuszom straży gminnych/miejskich na użycie siatki obezwładniającej. Strażnicy otrzymali jedynie prawo do jej wykorzystania wyłącznie w jednym przypadku, to jest tylko wobec zwierzęcia, które swoim zachowaniem sprowadza bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia albo życia funkcjonariusza, bądź też innej osoby⁵⁰¹.

Istotne znaczenie ma fakt, iż legislatorzy pozbawili funkcjonariuszy straży gminnych/miejskich możliwości użycia lub wykorzystania środka przymusu bezpośredniego jakim jest koń służbowy⁵⁰². Jest to o tyle istotne, że zgodnie z wykładnią⁵⁰³ możliwe jest użycie konia służbowego między innymi w następujących przypadkach⁵⁰⁴:

- odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność uprawnionego lub innej osoby⁵⁰⁵,
- przeciwdziałania naruszeniu porządku lub bezpieczeństwa publicznego⁵⁰⁶,
- przeciwdziałania niszczeniu mienia⁵⁰⁷,
- pokonania biernego oporu⁵⁰⁸,

⁴⁹⁶ Ibidem, art. 12 ust. 1 pkt 7.

⁴⁹⁷ Ibidem, art. 12 ust. 1 pkt 12 lit. a.

⁴⁹⁸ Ibidem, art. 12 ust. 1 pkt 13.

⁴⁹⁹ Ibidem, art. 12 ust. 1 pkt 9.

⁵⁰⁰ Ibidem, art. 12 ust. 1 pkt 5.

⁵⁰¹ Art. 14 ust. 3 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *O strażach gminnych*, Dz. U. 1997 Nr 123 poz. 779.

⁵⁰² Art. 12 ust. 1 pkt 10 Art. 12 ust. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 24 maja 2013 roku *O środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, Dz. U. 2013 poz. 628.

⁵⁰³ Ustawa z dnia 24 maja 2013 roku *O środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, Dz. U. 2013 poz. 628.

⁵⁰⁴ Art. 22 ust 1 Ustawy z dnia 24 maja 2013 roku *O środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, Dz. U. 2013 poz. 628.

⁵⁰⁵ Ibidem, art. 11 ust. 1 pkt 2.

⁵⁰⁶ Ibidem, art. 11 ust. 1 pkt 4.

⁵⁰⁷ Ibidem, art. 11 ust. 1 pkt 8.

⁵⁰⁸ Ibidem, art. 11 ust. 1 pkt 12.

- pokonania czynnego oporu⁵⁰⁹.

Ma to duże znaczenie, ponieważ strażnicy gminni zostali pozbawieni istotnego narzędzia, które, jak pokazuje przedmiotowa analiza, jest prawnie przewidziane do wsparcia zadań, będących zadaniami ustawowymi tych formacji. Ponadto, ciągle rośnie liczba miast, na terenie których straże gminne realizują patrole konne. Na chwilę obecną sekcje konne straży miejskich posiadają w Polsce takie miasta, jak: Grodzisk Mazowiecki⁵¹⁰, Łódź⁵¹¹, czy też Wrocław⁵¹². Trzeba podnieść, że aktualnie, funkcjonariusz straży gminnej, aby użyć konia służbowego jako środka przymusu bezpośredniego, nie narażając się na usankcjonowane w treści art. 231 Kodeksu karnego przekroczenie uprawnień⁵¹³, musi powołać się na zapisy artykułu 25 Kodeksu karnego (*Obrona konieczna*) tj., cyt.: *Nie popełnia przestępstwa, kto w obronie koniecznej odpiera bezpośredni, bezprawny zamach na jakiekolwiek dobro chronione prawem*⁵¹⁴, bądź też artykułu 26 Kodeksu karnego (*Stan wyższej konieczności*), tj., cyt.: *Nie popełnia przestępstwa, kto działa w celu uchylenia bezpośredniego niebezpieczeństwa grożącego jakimkolwiek dobru chronionemu prawem, jeżeli niebezpieczeństwa nie można inaczej uniknąć, a dobro poświęcone przedstawia wartość niższą od dobra ratowanego*⁵¹⁵. Taki stan rzeczy zdecydowanie komplikuje poprawną realizację ustawowych zadań strażników gminnych/miejskich.

Należy również nadmienić, że paralizatory elektryczne o natężeniu prądu powyżej 10mA z punktu widzenia polskiego prawa są bronią, na którą wydawane jest pozwolenie. Pozwolenie w tym wypadku wydawane jest na zasadach ogólnych – tak jak w przypadku broni palnej. Funkcjonariusz straży gminnej/miejskiej, który dysponuje takim paralizatorem ma obowiązek posiadać przy sobie świadectwo broni. Natomiast jednostka straży gminnej/miejskiej, która wyposaża w nie pracowników musi legitymować się pozwoleniem na broń na okaziciela⁵¹⁶. Pozwolenia wydaje właściwy terytorialnie komendant wojewódzki (stołeczny) Policji. Użycie zawsze powinno być adekwatne do sytuacji i wyrządzać jak najmniejszą szkodę osobie, w stosunku do której nastąpiło.

⁵⁰⁹ Ibidem, art. 11 ust. 1 pkt 13.

⁵¹⁰ <https://grodzisk.pl/2024/04/patrole-konne-juz-oficjalnie-w-strazy-miejskiej-w-grodzisku-mazowieckim/>, dostęp: 23.12.2024 r.

⁵¹¹ <https://lodz.naszemiasto.pl/konie-w-strazy-miejskiej-jak-istotna-jest-ich-rola-wedlug/ar/c1-8469843>, dostęp: 23.12.2024 r.

⁵¹² <https://www.wroclaw.pl/dla-mieszkanca/straz-miejska-praca-w-patrolu-konnym>, dostęp: 23.12.2024 r.

⁵¹³ Art. 231 par. 1 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – *Kodeks karny*, Dz.U.2024.0.17.

⁵¹⁴ Ibidem, art. 25 par. 1.

⁵¹⁵ Ibidem, art. 26 par. 1.

⁵¹⁶ Art. 9 ust. 8 Ustawy z dnia 21 maja 1999 r. *O broni i amunicji*, Dz. U. 1999 Nr 53 poz. 549.

Funkcjonariusze straży gminnych/miejskich, jako osoby uprawnione do użycia i wykorzystania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej mają obowiązek przestrzegać zakazów podmiotowych i przedmiotowych dotyczących użycia ŚPB. Zakazy te, podobnie jak zasady użycia poszczególnych środków są szczegółowo zdefiniowane w ustawie o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej⁵¹⁷.

Konieczny podkreślenia jest fakt, iż osoba, w stosunku do której użyty ma zostać środek przymusu powinna uprzednio zostać wezwana przez uprawnionego do zachowania zgodnego z prawem. Powinna też zostać ostrzeżona o możliwości użycia ŚPB w przypadku niepodporządkowaniu się poleceniom. Należy dodać, iż rzeczony wezwanie do zachowania zgodnego z prawem, jak również ostrzeżenie o użyciu ŚPB zgodnie z ustawą musi okazać się bezskuteczne⁵¹⁸. Ustawodawca użycie środków przymusu bezpośredniego, które nie jest poprzedzone bezskutecznym wezwaniem do zachowania zgodnego z prawem oraz ostrzeżeniem o możliwym użyciu ŚPB jedynie w sytuacji, która stanowiłaby bezpośrednie zagrożenie życia, zdrowia lub wolności uprawnionego lub innej osoby⁵¹⁹, lub też gdy wydanie takiego wezwania oraz ostrzeżenia powodowałoby zwłokę, której zaistnienie powodowałoby powstanie zagrożenia dla dobra, które jest chronione na mocy prawa, a stosowane środki przymusu bezpośredniego używane są prewencyjnie⁵²⁰.

Ustawowym obowiązkiem jednostek straży gminnych/miejskich jest prowadzenie ewidencji środków przymusu bezpośredniego⁵²¹.

2.4.7 Prawo użycia i wykorzystania broni palnej

Broń palna jest traktowana jako ostateczny środek przymusu. Zasady w formie prawa jej użycia określa artykuł 45 ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej⁵²². Przed użyciem broni palnej, uprawniony funkcjonariusz powinien się zidentyfikować (krzyknąć: „Straż gminna” lub „Straż miejska”), ostrzec zamiarze użycia broni palnej (krzyknąć: „Stój, bo strzelam”).

⁵¹⁷ Ustawa z dnia 24 maja 2013 roku *O środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, Dz. U. 2013 poz. 628.

⁵¹⁸ Art. 34 ust. 1 Ustawy z dnia 24 maja 2013 roku *O środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, Dz. U. 2013 poz. 628.

⁵¹⁹ Ibidem, art. 34 ust. 2 pkt 1.

⁵²⁰ Ibidem, art. 34 ust. 2 pkt 2.

⁵²¹ Art. 9a ust. 1 pkt 2 Art. 14 ust. 3 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *O strażach gminnych*, Dz. U. 1997 Nr 123 poz. 779.

⁵²² Art. 45 Ustawy z dnia 24 maja 2013 roku *O środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, Dz. U. 2013 poz. 628.

Konieczne jest wskazanie, że ustawodawcy bardzo ograniczyli możliwości użycia lub wykorzystania broni palnej przez funkcjonariuszy straży gminnych/miejskich. Anna Tyczkowska – Kowerczyk, wymieniając pięć przypadków, w których strażnicy uprawnieni są do użycia broni palnej zauważa, że są to jedynie dwa przypadki⁵²³. W praktyce funkcjonariusz straży gminnej dostał możliwość użycia broni palnej wyłącznie w następujących sytuacjach⁵²⁴:

- zaistnienie konieczności odparcia bezpośredniego oraz bezprawnego zamachu, który stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia, czy też wolności uprawnionego lub innej osoby⁵²⁵,
- zaistnienie konieczności odparcia bezpośredniego oraz bezprawnego zamachu na ważne obiekty, urządzenia lub obszary⁵²⁶.

Należy zauważyć, że w obu sytuacjach ustawodawca uwzględnił prawo do użycia broni palnej przez uprawnionego w również w przypadku zaistnienia konieczności zapobieżenia czynnościom, które do dokonania wymienionych zamachów w sposób bezpośredni zmierzają⁵²⁷:

- konieczność zapewnienia bezpieczeństwa konwoju lub doprowadzenia⁵²⁸,
- zaistnienie sytuacji, w której konieczne jest podjęcie działań, mających na celu przeciwstawienie się osobie, która nie podporządkowała się wezwaniu do natychmiastowego porzucenia broni, materiału wybuchowego albo innego niebezpiecznego przedmiotu, który w przypadku gdyby został użyty, stanowiłby zagrożenie dla zdrowia albo życia, czy też wolności uprawnionego albo innej osoby⁵²⁹,
- zaistnienie sytuacji, w której zachodzi konieczność podjęcia działań, mających na celu przeciwstawienie się osobie, której działania polegają na bezprawnym

⁵²³ A. Tyczkowska – Kowerczyk, *Funkcjonowanie straży gminnych (miejskich) w kontekście bezpieczeństwa i porządku publicznego społeczności lokalnej*, [w:] *Zeszyty Naukowe SGSP* 2020, Nr 76/4/2020, s. 147.

⁵²⁴ Art. 14 ust. 2 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *O strażach gminnych*, Dz. U. 1997 Nr 123 poz. 779.

⁵²⁵ Art. 45 pkt 1 lit. a Ustawy z dnia 24 maja 2013 roku *O środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, Dz. U. 2013 poz. 628.

⁵²⁶ Ibidem, art. 45 pkt 1 lit. b.

⁵²⁷ Ibidem.

⁵²⁸ Ibidem

⁵²⁹ Ibidem, art. 45 pkt 2 lit. a.

usiłowaniu odebrania broni uprawnionemu albo innej osobie, która na mocy przepisów prawa jest osobą uprawnioną do posiadania broni⁵³⁰.

Zapisy prawne, które regulują użycie broni palnej przez funkcjonariuszy straży gminnych⁵³¹/miejskich nie przewidują, by mogła być ona przez nich użyta w następujących, istotnych z punktu widzenia ich ustawowych zadań, sytuacjach:

- zaistnienie sytuacji, w której zachodziłaby konieczność przeprowadzenia odparcia bezpośredniego oraz bezprawnego zamachu na mienie, który to zamach jednocześnie w bezpośredni sposób zagrażałby zdrowiu, czy też życiu albo wolności uprawnionego, bądź innej osoby⁵³²,
 - w przypadku sytuacji bezpośredniego pościgu za osobą⁵³³:
1. która dopuściła się bezpośredniego i bezprawnego zamachu na wolność, zdrowie, czy też życie uprawnionego albo innej osoby⁵³⁴,
 2. która dopuściła się zamachu na ważne urządzenia obiekty lub obszary⁵³⁵,
 3. dopuściła się zamachu na mienie, który stanowiłby bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia albo życia, czy też wolności uprawnionego lub innej osoby⁵³⁶,
 4. która nie podporządkowała się wezwaniu do natychmiastowego porzucenia broni, materiału wybuchowego albo innego niebezpiecznego przedmiotu, który w przypadku gdyby został użyty, stanowiłby zagrożenie dla zdrowia albo życia, czy też wolności uprawnionego albo innej osoby⁵³⁷,
 5. która usiłowała bezprawnie odebrać broń uprawnionemu albo innej osobie, która na mocy przepisów prawa jest osobą uprawnioną do posiadania broni⁵³⁸,

⁵³⁰ Ibidem, art. 45 pkt 2 lit. b.

⁵³¹ Art. 14 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *O strażach gminnych*, Dz. U. 1997 Nr 123 poz. 779.

⁵³² Art. 45 pkt 1 lit. c Ustawy z dnia 24 maja 2013 roku *O środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, Dz. U. 2013 poz. 628.

⁵³³ Ibidem, art. 45 pkt 3 lit. a.

⁵³⁴ Ibidem, art. 45 pkt 1 lit. a.

⁵³⁵ Ibidem, art. 45 pkt 1 lit. b.

⁵³⁶ Ibidem, art. 45 pkt lit. c.

⁵³⁷ Ibidem, art. 45 pkt 2 lit. a.

⁵³⁸ Ibidem, art. 45 pkt 2 lit. b.

- w przypadku zaistnienia konieczności dokonania ujęcia osoby, wobec której istnieje uzasadnione podejrzenie, że dopuściła się następujących czynów⁵³⁹:
 1. przestępstwa o charakterze terrorystycznym⁵⁴⁰,
 2. zabójstwa⁵⁴¹,
 3. spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu ludzkim⁵⁴²,
 4. spowodowanie zdarzenia niebezpiecznego w postaci⁵⁴³:
 - a) pożaru⁵⁴⁴,
 - b) zawalenia budowli,
 - c) zalania,
 - d) osunięcia śniegu albo skał⁵⁴⁵,
 - e) eksplozji materiałów wybuchowych, bądź łatwopalnych, czy też innego gwałtownego wyzwolenia energii,
 - f) spowodowania rozprzestrzenienia się środków trujących albo duszących, bądź parzących⁵⁴⁶,
 - g) gwałtownego wyzwolenia energii jądrowej albo promieniowania jonizującego⁵⁴⁷.
 5. spowodowania bezpośredniego niebezpieczeństwa zaistnienia wyżej wymienionych zdarzeń niebezpiecznych⁵⁴⁸,
 6. spowodowanie niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia wielu osób, bądź też dla mienia o wielkich rozmiarach poprzez na przykład:
 - a) spowodowanie zagrożenia epidemicznego,
 - b) zarazy zwierzęcej, albo roślinnej⁵⁴⁹,

⁵³⁹ Ibidem, art. 45 pkt 4.

⁵⁴⁰ Art. 115 par. 20 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – *Kodeks karny*, Dz.U.2024.0.17.

⁵⁴¹ Ibidem, art. 148.

⁵⁴² Ibidem, art. 156 par. 1.

⁵⁴³ Ibidem, art. 163 par. 1.

⁵⁴⁴ Ibidem, art. 163 par. 1 pkt 1.

⁵⁴⁵ Ibidem, art. 163 par. 1 pkt 2.

⁵⁴⁶ Ibidem, art. 163 par. 1 pkt 3.

⁵⁴⁷ Ibidem, art. 163 par. 1 pkt 4.

⁵⁴⁸ Ibidem, art. 164.

⁵⁴⁹ Ibidem, art. 165 par. 1 pkt 1.

- c) produkowanie lub sprzedawanie substancji, które mają szkodliwy wpływ na zdrowie, farmaceutyki, albo inne powszechnie używane artykuły, których jakość nie spełnia prawnie obowiązujących wymogów⁵⁵⁰,
 - d) dokonanie uszkodzenia, bądź też unieruchomienia przeznaczonego do użytku publicznego urządzenia, o przeznaczeniu szczególnie takim jak zaopatrzenie w wodę, ciepło, gaz, energię lub też takiego, które służy do zabezpieczenia przed zaistnieniem zagrożenia o charakterze powszechnym, bądź też do uchylenia takiego zagrożenia⁵⁵¹,
 - e) jakiegokolwiek wpływanie na automatyczne przetwarzanie, gromadzenie albo przekazywanie danych informatycznych, bądź też zakłócanie tego przetwarzania lub sprawianie, że staje się ono niemożliwe⁵⁵²,
7. zgwałcenie lub wymuszenie czynności seksualnej⁵⁵³,
 8. rozboju⁵⁵⁴,
 9. kradzieży rozbójniczej⁵⁵⁵,
 10. wymuszenia rozbójniczego⁵⁵⁶,
 11. dokonanie zamachu na bezpieczeństwo konwoju lub doprowadzenia⁵⁵⁷,
 12. która schroniła się w miejscu trudno dostępnym, a okoliczności sytuacji wskazują, iż może ona dokonać użycia broni palnej albo innego niebezpiecznego przedmiotu⁵⁵⁸,
- w przypadku zaistnienia konieczności ujęcia osoby zatrzymanej albo tymczasowo aresztowanej, bądź też osoby, która odbywa karę pozbawienia wolności, jeżeli:
 1. ucieczka takiej osoby stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia uprawnionego lub innej osoby⁵⁵⁹,

⁵⁵⁰ Ibidem, art. 165 par. 1 pkt 2.

⁵⁵¹ Ibidem, art. 165 par. 1 pkt 3.

⁵⁵² Ibidem, art. 165 par. 1 pkt 4.

⁵⁵³ Ibidem, art. 197.

⁵⁵⁴ Ibidem, art. 280.

⁵⁵⁵ Ibidem, art. 281.

⁵⁵⁶ Ibidem, art. 282.

⁵⁵⁷ Art. 45 pkt 4 lit. a Ustawy z dnia 24 maja 2013 roku *O środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, Dz. U. 2013 poz. 628.

⁵⁵⁸ Ibidem.

⁵⁵⁹ Ibidem, art. 45 pkt 4 lit. b.

2. istnieje uzasadnione podejrzenie, że może ona użyć broni palnej, materiałów wybuchowych lub innego niebezpiecznego przedmiotu⁵⁶⁰,
3. pozbawienie wolności tej osoby związane jest z uzasadnionym podejrzeniem lub stwierdzeniem, że popełniła ona takie przestępstwa jak⁵⁶¹:
 - a) przestępstwo o charakterze terrorystycznym⁵⁶²,
 - b) zabójstwo⁵⁶³,
 - c) ciężki uszczerbek na zdrowiu⁵⁶⁴,
 - d) spowodowanie zdarzenia powszechnie niebezpiecznego⁵⁶⁵ lub spowodowanie wystąpienia niebezpieczeństwa zaistnienia takiego zdarzenia⁵⁶⁶,
 - e) sprowadzenia stanów powszechnie niebezpiecznych dla życia i zdrowia⁵⁶⁷,
 - f) zgwałcenia⁵⁶⁸,
 - g) wzięcia zakładnika⁵⁶⁹,
 - h) rozboju⁵⁷⁰,
 - i) kradzieży rozbójniczej⁵⁷¹,
 - j) wymuszenia rozbójniczego⁵⁷²,

Bądź też niżej wymienionych, wybranych czynów zabronionych⁵⁷³:

- a) szpiegostwa,
- b) terroryzmu,
- c) bezprawnego ujawnienia informacji niejawnych,
- d) innych przestępstw godzących w bezpieczeństwo państwa⁵⁷⁴,

⁵⁶⁰ Ibidem.

⁵⁶¹ Art. 45 pkt 4 lit. b Ustawy z dnia 24 maja 2013 roku *O środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, Dz. U. 2013 poz. 628.

⁵⁶² Art. 115 par. 20 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – *Kodeks karny*, Dz.U.2024.0.17.

⁵⁶³ Ibidem, art. 148.

⁵⁶⁴ Ibidem, art. 156 par. 1.

⁵⁶⁵ Ibidem, art. 163.

⁵⁶⁶ Ibidem, art. 164.

⁵⁶⁷ Ibidem, art. 165.

⁵⁶⁸ Ibidem, art. 197.

⁵⁶⁹ Ibidem, art. 252.

⁵⁷⁰ Ibidem, art. 280.

⁵⁷¹ Ibidem, art. 281.

⁵⁷² Ibidem, art. 282.

⁵⁷³ Art. 45 pkt 4 lit. c Ustawy z dnia 24 maja 2013 roku *O środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, Dz. U. 2013 poz. 628.

⁵⁷⁴ Art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. a Ustawy z dnia 24 maja 2002 r. *O Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu*, Dz. U. 2002 Nr 74 poz. 676.

- e) godzących w podstawy ekonomiczne państwa⁵⁷⁵,
 - f) związanych z produkcją oraz obrotem towarami lub technologiami albo usługami, które mają strategiczne znaczenie dla bezpieczeństwa państwa⁵⁷⁶,
 - g) związanych z bezprawną produkcją, handlem oraz posiadaniem broni, amunicji, materiałów wybuchowych, broni masowej zagłady, a także środków odurzających oraz substancji psychotropowych w zakresie obrotu międzynarodowego obrotu⁵⁷⁷,
- w sytuacji zaistnienia konieczności udaremnienia ucieczki z aresztu, konwoju, doprowadzenia, bądź zakładu karnego osoby, która została pozbawienia wolności, jak również podczas pościgu prowadzonego za taką osobą⁵⁷⁸.

W kwestii uprawnień do wykorzystania broni palnej przez funkcjonariuszy straży gminnych/miejskich, ustawodawcy ograniczyli je do jedynie trzech przypadków. Są to sytuacje, w których zachodzi konieczność wykorzystania broni palnej w następujących celach⁵⁷⁹:

- zaalarmowania lub wezwania pomocy⁵⁸⁰,
- unieszkodliwienie zwierzęcia, którego poprzez swoje zachowanie stwarza bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia uprawnionego albo innej osoby⁵⁸¹,
- oddania strzału ostrzegawczego⁵⁸².

Ponadto, zgodnie z wykładnią, funkcjonariusz straży gminnej/miejskiej może zostać wyposażony w broń palną jedynie w dwóch⁵⁸³, następujących przypadkach:

⁵⁷⁵ Ibidem, art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. b.

⁵⁷⁶ Ibidem, art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. d.

⁵⁷⁷ Ibidem, art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. e.

⁵⁷⁸ Art. 45 pkt 3 Ustawy z dnia 24 maja 2013 roku *O środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, Dz. U. 2013 poz. 628.

⁵⁷⁹ Art. 14 ust. 2 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *O strażach gminnych*, Dz. U. 1997 Nr 123 poz. 779.

⁵⁸⁰ Art. 47 pkt 3 Ustawy z dnia 24 maja 2013 roku *O środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, Dz. U. 2013 poz. 628.

⁵⁸¹ Ibidem, art. 47 pkt 5.

⁵⁸² Ibidem, art. 47 pkt 6.

⁵⁸³ Art. 17 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *O strażach gminnych*, Dz. U. 1997 Nr 123 poz. 779.

- realizowaniu zadań polegających na ochronie obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej⁵⁸⁴,
- realizowaniu zadań polegających na konwojowaniu dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych dla potrzeb gminy⁵⁸⁵.

Legislatorzy nie dopuścili możliwości, by funkcjonariusze straży gminnych/miejskich mogli zostać wyposażeni w broń palną podczas realizacji swojego głównego, ustawowego zadania, jakim jest ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych, które to zadanie, *nota bene*, zostało w ustawie sformułowane na pierwszym miejscu listy zadań strażników gminnych⁵⁸⁶.

Jeżeli osoba, wobec której zostały użyte ŚPB lub broń palna, doznała obrażeń należy jej udzielić pomocy przedmedycznej, a gdy jest to konieczne, zapewnić jej fachową opiekę medyczną. Odstąpienie od udzielenia takiej osobie pomocy może nastąpić jedynie, gdy czynności z nim związane stanowiłyby niebezpieczeństwo dla życia i zdrowia ludzi albo gdy czynności związane z udzieleniem tej pomocy powodowałyby przerwanie ciągłości realizacji zadań. Z użycia lub wykorzystania broni sporządza się notatkę. Dodatkowo o użyciu lub wykorzystaniu broni palnej powiadamia się jednostkę Policji właściwą z uwagi na zaistnienie zdarzenia związanego z użyciem lub wykorzystaniem.

Jak podkreśla Andrzej Czop, straże gminne/miejskie spełniają bardzo istotną rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa, dzięki płynnemu włączeniu tych formacji w system bezpieczeństwa publicznego na poziomie samorządowym⁵⁸⁷. Stanisław Pieprzny stoi na stanowisku, iż analizując dotychczasowe badania naukowe, można wysnuć jasny wniosek, że funkcjonowanie straży gminnych/miejskich zmierza w kierunku stałego wspierania Policji w walce ze zdarzeniami o charakterze chuligańskim, wykroczeniom zaburzającym obowiązujący porządek publiczny, jak również zwalczaniu różnego rodzaju patologii. W wielu aspektach to właśnie w zakres kompetencji straży gminnych/miejskich weszło wiele działań, które wcześniej należały wyłącznie do Policji. Odnosi się to zarówno do działań związanych z egzekwowaniem prawa, jak również do działań z zakresu prewencyjnego. Na terenie wielu gmin, w których powołane zostały straże gminne/miejskie, wdrażane są przez te formacje autorskie programy profilaktyczne, mające na celu zapobieganie szerzeniu się przestępczości i patologii, a także zwiększeniu w społeczeństwie świadomości dotyczącej bezpieczeństwa

⁵⁸⁴ Ibidem, art. 11 pkt 5.

⁵⁸⁵ Ibidem, art. 11 pkt 9.

⁵⁸⁶ Ibidem, art. 11 pkt 1.

⁵⁸⁷ A. Czop, *Udział firm ochrony osób i mienia w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce*, Katowice 2014, s.115.

powszechnego⁵⁸⁸. Niestety, ustawodawcy, nie dostrzegli takiej dynamiki rozwoju roli straży gminnych w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce, chociażby poprzez niedostosowanie przepisów dotyczących broni palnej. Na chwilę obecną straże gminne, aby mieć możliwość wyposażenia swoich funkcjonariuszy w broń palną, zgodnie z zapisami ustawowymi, obowiązane są do uzyskania świadectwa broni⁵⁸⁹. Aby uzyskać wymienione świadectwo broni, starająca się o nie jednostka straży gminnej/miejskiej winna jest spełnić takie same, ustawowe wymagania, jak podmioty cywilne i przedsiębiorcy prywatni – chociażby powołujący wewnętrzne służby ochrony⁵⁹⁰. Ponadto, aby funkcjonariusz straży gminnej/miejskiej mógł zostać dopuszczony do wykonywania czynności z bronią palną, obowiązany jest zdać egzamin państwowy na podstawie ustawowo określonych zasad⁵⁹¹. Określony przepisami minimalny program szkolenia funkcjonariuszy straży gminnych/miejskich w ogóle nie zawiera zagadnień, które dotyczyłyby aspektów prawnych, czy też praktycznych, związanych z posługiwaniem się bronią palną⁵⁹².

⁵⁸⁸ S. Pieprzny, *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie administracyjnym*, Rzeszów 2007, s. 151.

⁵⁸⁹ Art. 15 ust. 1 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *O strażach gminnych*, Dz. U. 1997 Nr 123 poz. 779.

⁵⁹⁰ Art. 29 Ustawy z dnia 21 maja 1999 r. *O broni i amunicji*, Dz. U. 1999 Nr 53 poz. 549.

⁵⁹¹ Art. 16 ust. 1 i 3 Ustawy z dnia 21 maja 1999 r. *O broni i amunicji*, Dz. U. 1999 Nr 53 poz. 549.

⁵⁹² Załącznik nr 1 do Rozporządzenia Ministra Spraw wewnętrznych i Administracji z dnia 17 grudnia 2009 roku w sprawie szkolenia podstawowego strażników gminnych (miejskich), załącznik do obwieszczenia MSWiA z dnia 21 lipca 2017 roku w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie szkolenia podstawowego strażników gminnych (miejskich), Dz. U. 2017, poz. 1511.

Rozdział 3.

Propozycje działań, mających na celu zwiększenie udziału straży gminnych/miejskich w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce.

3.1. Prezentacja wyników badań empirycznych.

3.1.1. Badania ankietowe.

Na potrzeby niniejszej pracy przeprowadzono badania ankietowe. Respondentami byli funkcjonariusze Straży Miejskiej Miasta Krakowa. Jest to drugie co do wielkości miasto w Polsce, zarówno pod względem liczby mieszkańców, jak również z uwagi zajmowaną powierzchnię⁵⁹³. Ponadto, Kraków jest najczęściej odwiedzanym turystycznie miastem w Polsce – w 2024 roku odnotowano przyjazd prawie piętnastu milionów turystów⁵⁹⁴. W związku z powyższym, charakter działań funkcjonariuszy Straży Miejskiej Miasta Krakowa jest bardzo zróżnicowany, a badania przeprowadzone wśród zatrudnionych tam funkcjonariuszy pozwalają w bardzo przejrzysty sposób ukazać specyfikę pracy w tej formacji. Krakowscy strażnicy miejscy realizują między innymi takie zadania jak:

- zabezpieczanie imprez masowych,
- kontrola miejsc przebywania osób bezdomnych,
- kontrola miejsc spalania,
- współpraca z funkcjonariuszami Komisariatu Wodnego Policji w Krakowie, w ramach której weryfikowana jest trzeźwość osób poruszających się pojazdami wodnymi, a także fakt posiadania przez nie odpowiednich uprawnień,
- realizowanie zadań wynikających ze współpracy z Izbą Celną, w ramach których prowadzona jest kontrola krakowskich placów targowych,

⁵⁹³ <https://obserwatorgospodarczy.pl/2025/04/23/najwieksze-miasta-w-polsce-gdzie-mieszka-najwiecej-polakow/> (dostęp: 29.06.2025 r.)

⁵⁹⁴ <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Prawie-15-mln-turystow-w-Krakowie-w-2024-roku-Tyle-pieniedzy-zostawili-w-skarbcu-smoka-8947770.html#:~:text=Krak%C3%B3w%20odwiedzi%C5%82o%20ponad%2014%2C7%20mln%20os%C3%B3b%20czyli,miasto%20we%20wsp%C3%B3ln%C5%82pracy%20z%20Ma%C5%82opolsk%C4%85%20Organizacja%C4%85%20Turystyczn%C4%85> (dostęp: 29.06.2025 r.)

- realizowanie zadań w ramach współpracy z krakowskim Miejskim Przedsiębiorstwem Komunikacyjnym, które polegają m.in. na kontroli spożywania alkoholu i palenia tytoniu w autobusach tramwajach, a także na przystankach,
- reagowanie na szczególnie uciążliwie społecznie czyny zabronione,
- kontrole miejsc szczególnie zagrożonych zaistnieniem takich zdarzeń jak bójki, kradzieże, czy też rozboje,
- realizowanie zleconych przez dyżurnego oraz interwencji własnych, polegających na reagowaniu na popełniane czyny zabronione,
- działania kontrolne, mające na celu weryfikację czystości nieruchomości oraz obszarów zielonych,
- realizowanie czynności, mających na celu likwidację nielegalnego graffiti,
- usuwanie porzuconych pojazdów z przestrzeni publicznej,
- doprowadzanie do izby wytrzeźwień osób znajdujących się pod wpływem alkoholu,
- likwidowanie tzw. „dzikich wysypisk” odpadów,
- czuwanie nad poprawnością przebiegu procesu gospodarowania odpadami,
- organizowanie zajęć w ramach profilaktyki zagrożeń,
- obsługiwanie sieci monitoringu wizyjnego na terenie miasta Krakowa⁵⁹⁵.

⁵⁹⁵ <https://www.krakow112.pl/index.php/straz-miejska> (dostęp: 29.06.2025 r.)

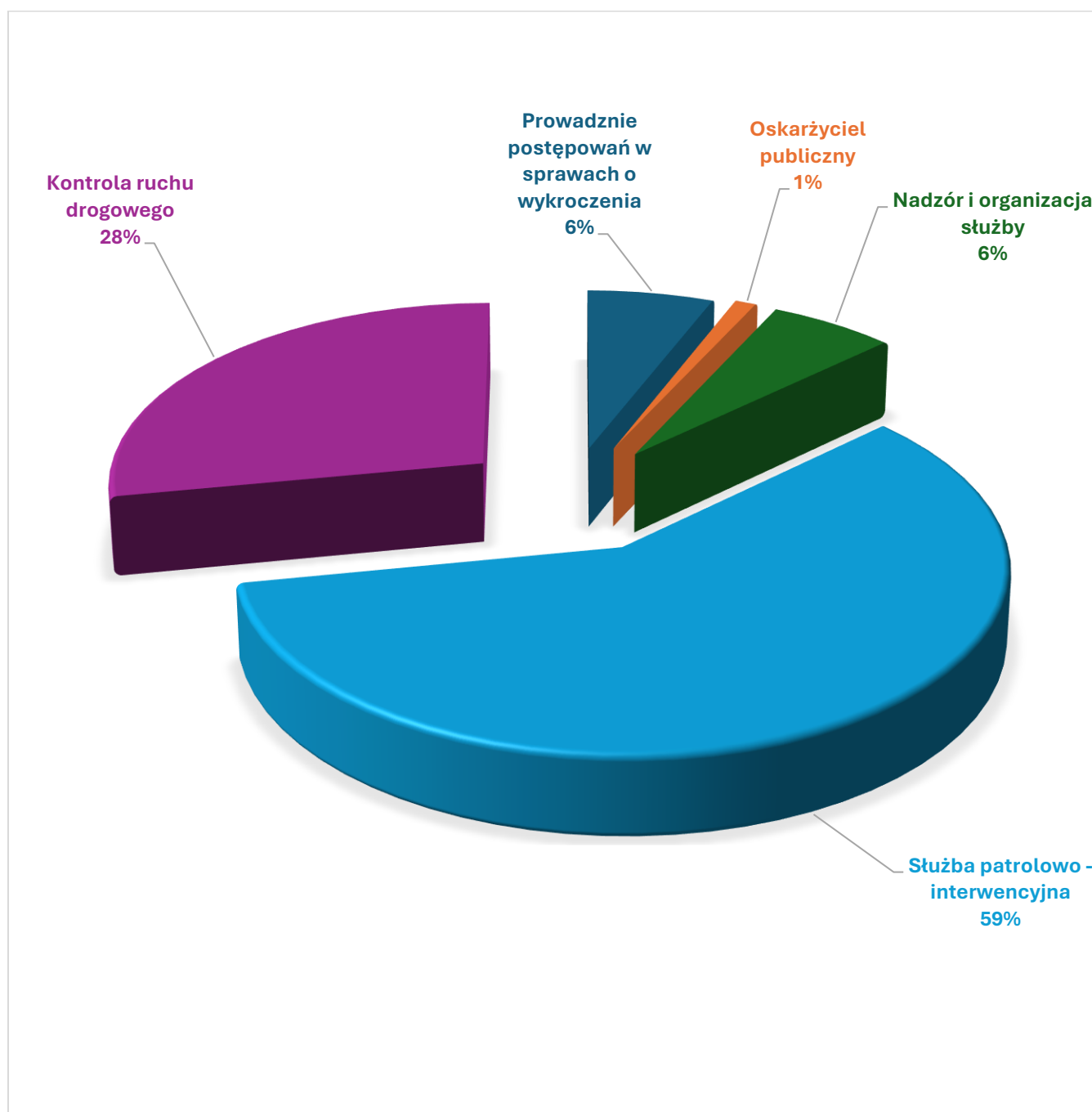
1. Jakie zadania realizuje Pani/Pan najczęściej w trakcie wykonywania swoich obowiązków służbowych?

Tabela Nr 1. Pytanie o charakter wykonywanych zadań.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
Prowadzenie postępowań w sprawach o wykroczenia	6	6,00%
Oskarżyciel publiczny	1	1,00%
Nadzór i organizacja służby	6	6,00%
Służba patrolowo - interwencyjna	59	59,00%
Kontrola ruchu drogowego	28	28,00%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 1. Pytanie o charakter wykonywanych zadań.

Źródło: opracowanie własne.

Respondentom zadano pytanie o to, jaki charakter mają wykonywane przez nich na co dzień zadania. Udzielone przez nich odpowiedzi pozwalają stwierdzić, że funkcjonariusze straży miejskiej realizują zadania o charakterze *stricte* policyjnym.

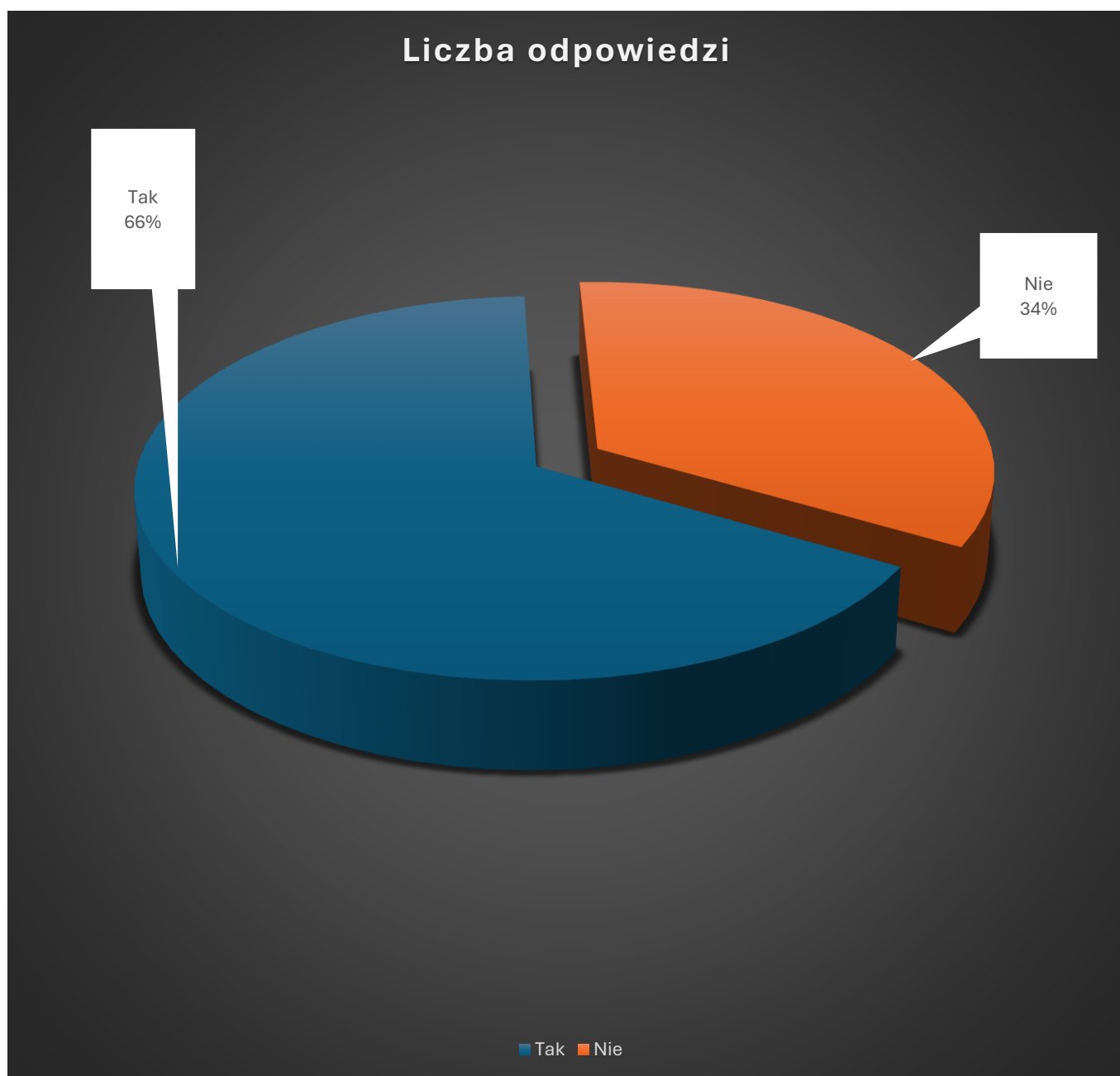
2. Czy posiadanie przez Panią/Pana uprawnienia są wystarczające do realizacji wykonywanych zadań?

Tabela Nr 2. Pytanie o uprawnienia.

Odpowiedź	Liczba	
	odpowiedzi	Procent ogółu
Tak	66	66,00%
Nie	34	34,00%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 2. Pytanie o uprawnienia.

Źródło: opracowanie własne.

Znacząca większość ankietowanych odpowiedziała, że posiadane przez nich uprawnienia są wystarczające do tego, by mogli realizować swoje ustawowe zadania.

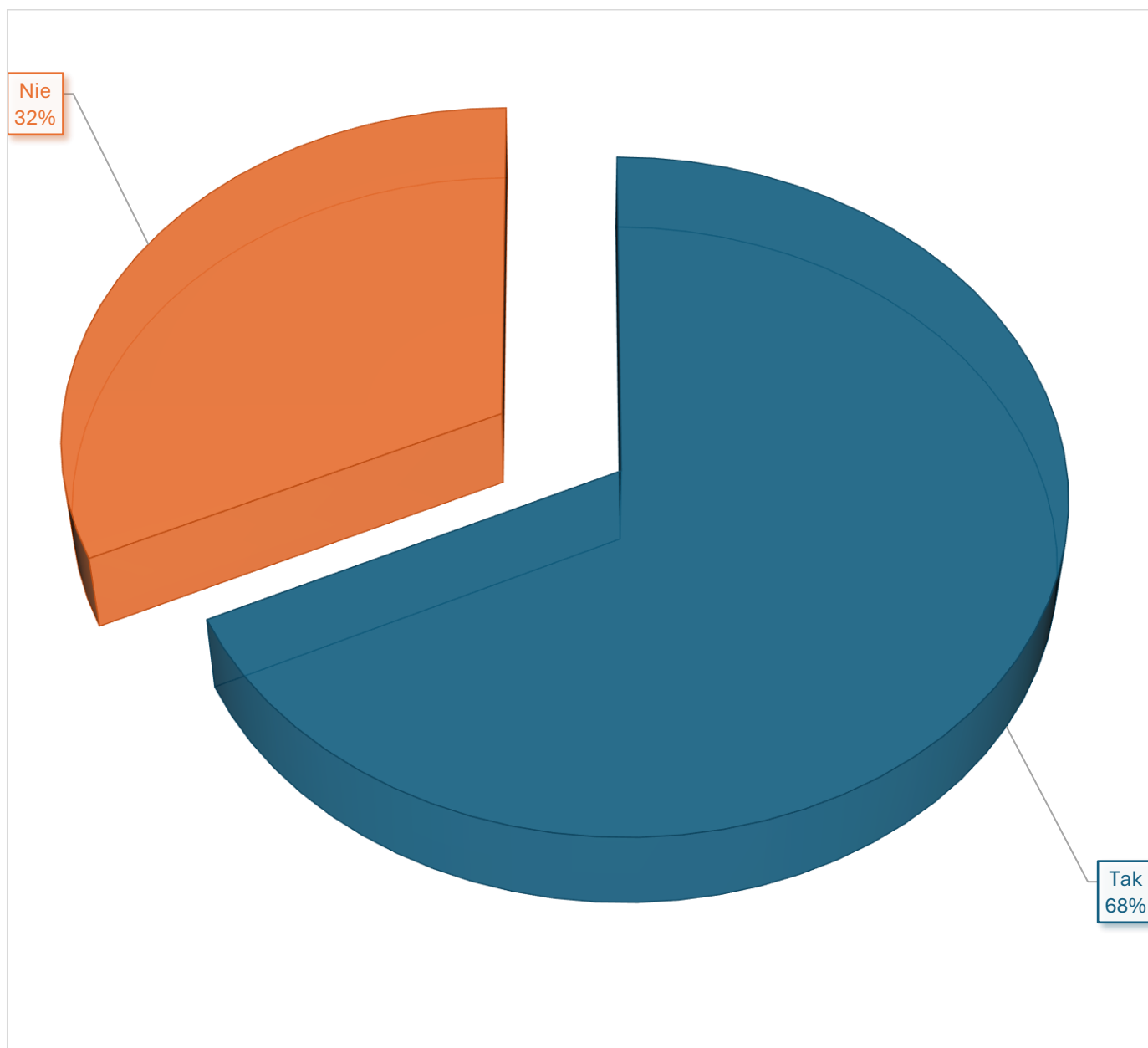
3. Czy posiadane przez Panią/Pana wyposażenie jest wystarczające do realizacji wykonywanych zadań?

Tabela Nr 3. Pytanie o wyposażenie.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
Tak	68	68,00%
Nie	32	32,00%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 3. Pytanie o wyposażenie.

Źródło: opracowanie własne.

Ponad dwie trzecie respondentów podało, że posiadane przez nich wyposażenie jest w pełni wystarczające do tego, by mogli oni prawidłowo realizować swoje codzienne zadania służbowe.

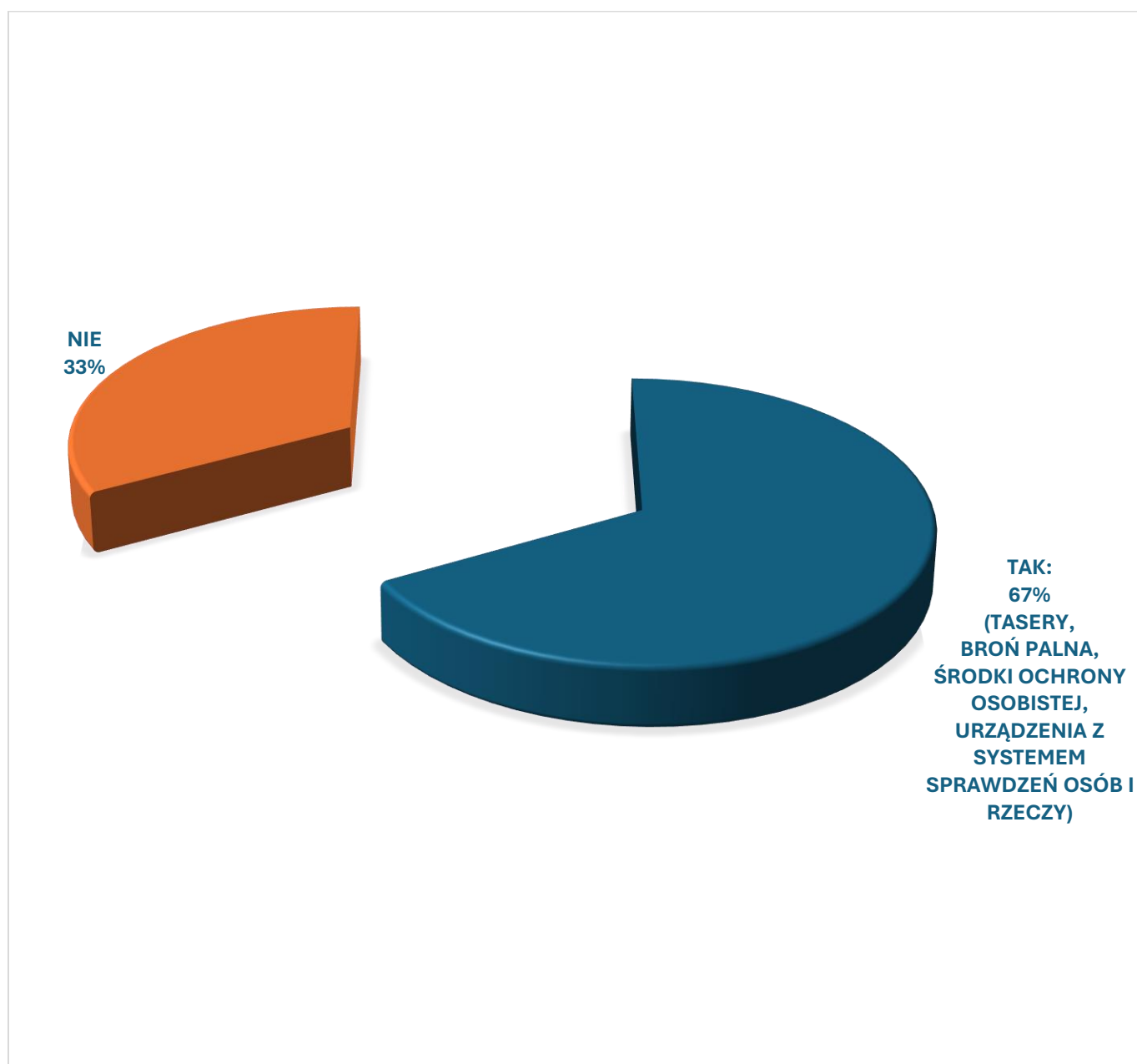
4. Czy według Pani/Pana wyposażenie służbowe winno zostać uzupełnione o dodatkowe elementy? (Jeśli tak, proszę wpisać, o jakie)

Tabela Nr 4. Pytanie o konieczność uzupełnienia wyposażenia.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
TAK	67	67,00%
NIE	33	33,00%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 4. Pytanie o konieczność uzupełnienia wyposażenia.

Źródło: opracowanie własne.

Odpowiedzi na pytanie o konieczność uzupełnienia funkcjonariuszy straży miejskiej dały bardzo ciekawy obraz w zestawieniu komparatystycznym z odpowiedziami na pytanie o to, czy posiadane przez nich obecnie wyposażenie jest wystarczające do realizacji ustawowych zadań. Prawie taka sama liczba respondentów, zapytanych o konieczność uzupełnienia codziennego wyposażenia służbowego odpowiedziała na to pytanie w sposób twierdzący. Część otwarta pytania pozwoliła ujawnić, że wymagane są konkretne działania

kierunkowe, mające na celu poprawę uzbrojenia i wyposażenia funkcjonariuszy straży gminnych/miejskich. Wśród rzeczy, o które należałoby uzupełnić wyposażenie strażników znalazło się bardzo wiele istotnych elementów. Ankietowani wykazali zainteresowanie wyposażeniem ich do służby w: broń palną oraz urządzenia do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej (typu "TASER"). Należy wskazać, że istnieje możliwość wyposażenia strażników miejskich w broń palną, jednakże, jak podkreślono w części analitycznej pracy, możliwość jej użycia lub wykorzystania jest obecnie w tej formacji bardzo ograniczona. Jeśli chodzi o paralizatory, to pomimo prawa do posługiwania się nimi, funkcjonariusze straży miejskich, nie są w nie wyposażeni. Powyższe wskazuje na konieczność podjęcia konkretnych działań kierunkowych i legislacyjnych we wskazanym aspekcie. Ponadto, respondenci wskazali zasadność wyposażenia ich w urządzenia, służące do sprawdzania osób oraz rzeczy, co w oczywisty sposób usprawniłoby ich codzienną pracę, ponieważ bez pomocy Policji, czy też dyżurnego mieliby możliwość zweryfikowania, czy za daną osobą lub przedmiotem nie są prowadzone poszukiwania. Dodatkowo, wśród elementów, o które według ankietowanych należałoby uzupełnić ich wyposażenie, znalazły się środki ochrony osobistej. Oczywistym jest fakt, że podczas realizacji swoich codziennych zadań, funkcjonariusze straży miejskiej są, podobnie jak policjanci narażeni na różne choroby zakaźne. Uzupełnienie wyposażenia strażników miejskich o takie przedmioty jak: maseczki ochronne, rękawiczki jednorazowe, czy też proste apteczki osobiste jest w sposób konieczne w celu zapewnienia im bezpieczeństwa i komfortu pełnienia służby.

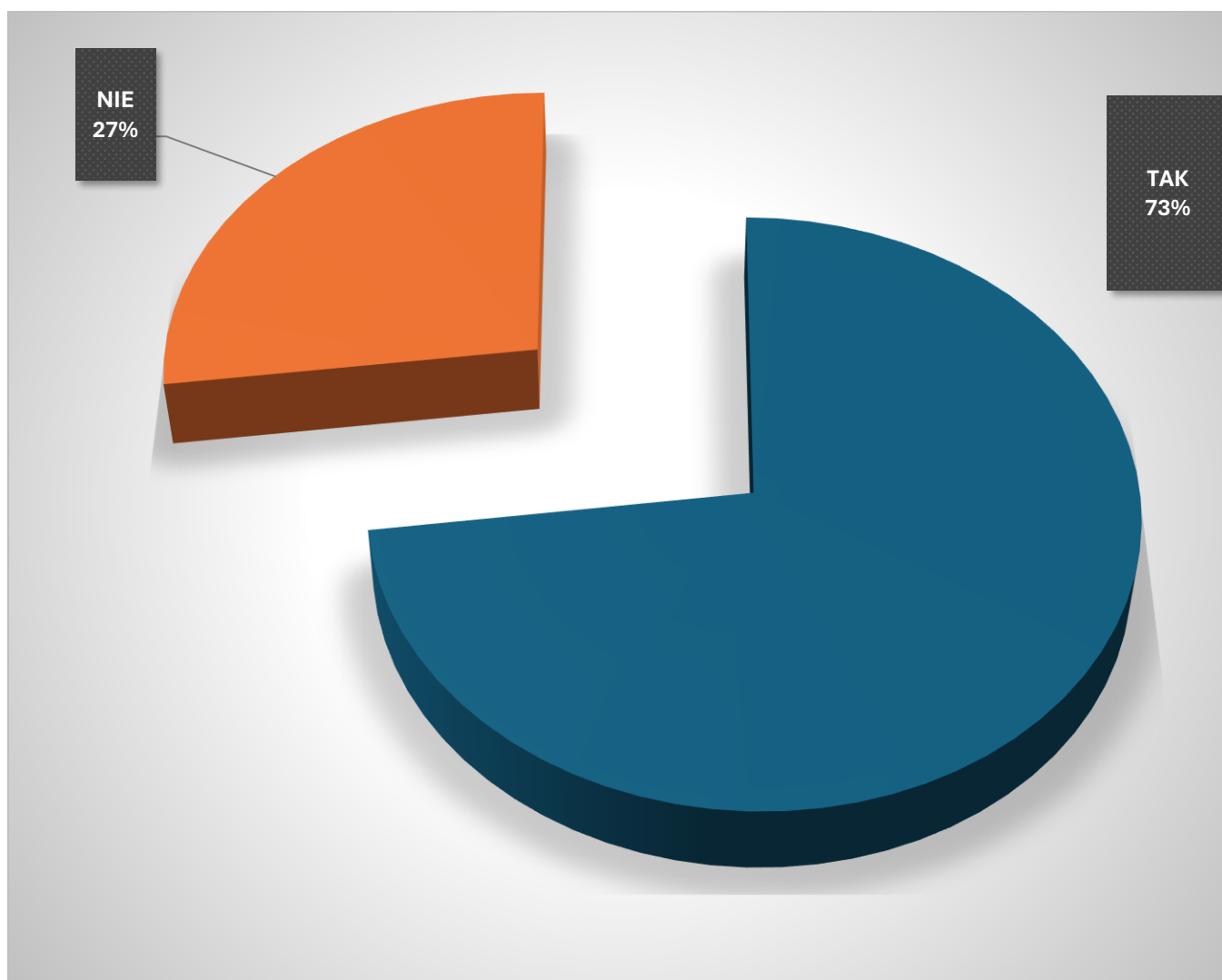
5. Czy według Pani/Pana strażnicy przy wykonywaniu zadań powinni być wyposażeni w broń palną?

Tabela Nr 5. Pytanie o wyposażenie w broń palną.

Odpowiedź	Liczba	
	odpowiedzi	Procent ogółu
Tak	73	73,00%
Nie	27	27,00%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 5. Pytanie o wyposażenie w broń palną.

Źródło: opracowanie własne.

Ponad dwie trzecie poddanych badaniu ankietowemu, jako zasadne wskazało wyposażenie funkcjonariuszy straży gminnych/miejskich w broń palną. Oczywiście z prawnego punktu widzenia istnieje taka możliwość, jednakże tylko w zakresie realizacji konkretnych zadań, w przypadku których możliwość jej użycia lub wykorzystania przez strażników jest bardzo ograniczona. Zrealizowanie tego postulatu wymaga podjęcia przez legislatorów konkretnych zmian kierunkowych. Podkreślenia wymaga fakt, że zadania podczas służby patrolowo – interwencyjnej, realizowane przez funkcjonariuszy straży miejskiej są bardzo często tożsame z tymi, które realizują policjanci. Tym samym strażnicy narażeni są na podobne zagrożenia.

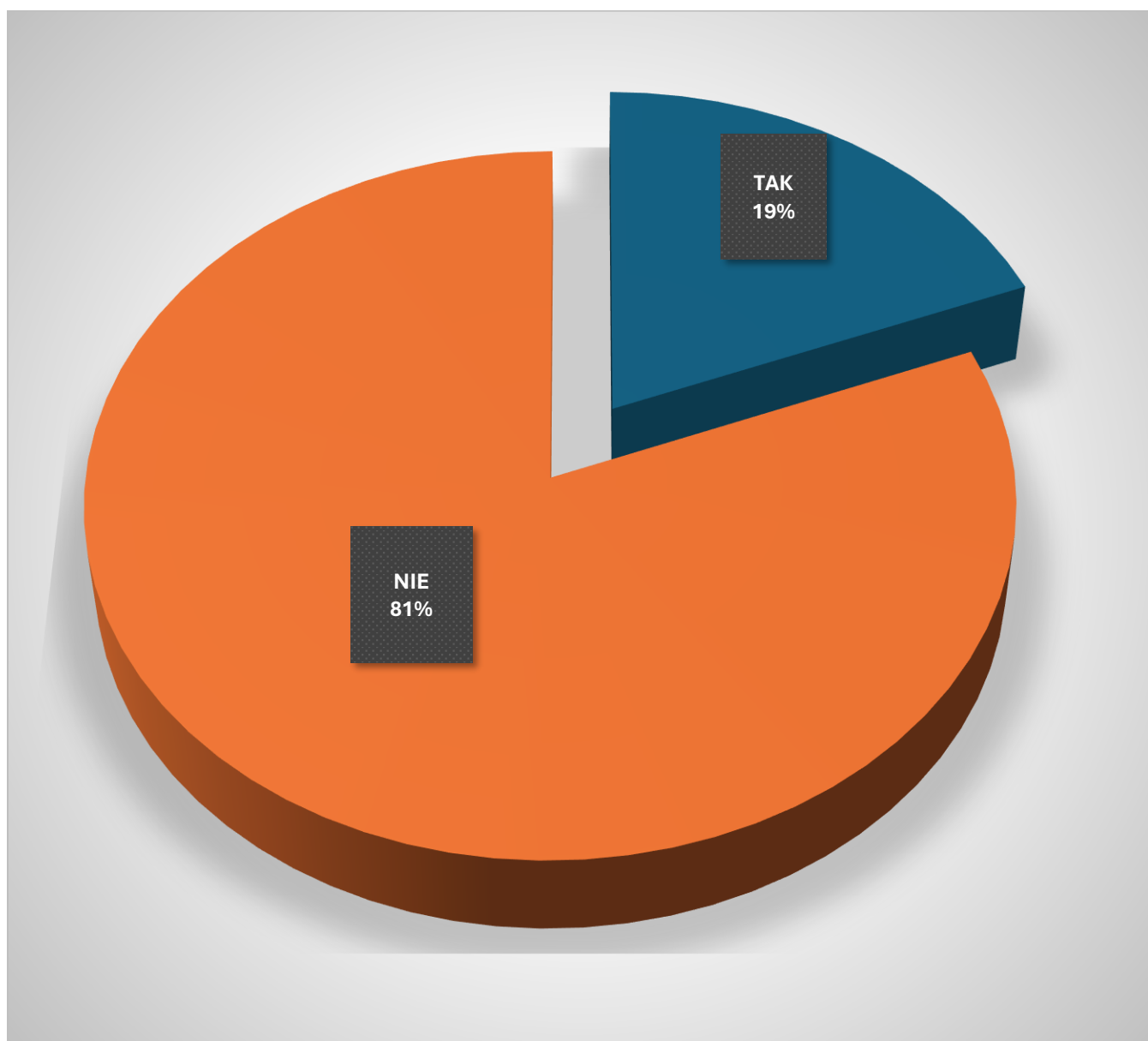
6. Czy uważa Pani/Pan, że obecny poziom wynagrodzeń w straży miejskiej jest adekwatny do wykonywanych zadań?

Tabela Nr 6. Pytanie o wynagrodzenie.

Odpowiedź	Liczba	
	odpowiedzi	Procent ogółu
Tak	19	19,00%
Nie	81	81,00%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 6. Pytanie o wynagrodzenie.

Źródło: opracowanie własne.

Ponad cztery piąte respondentów wskazało, że system wynagrodzeń w straży miejskiej nie jest adekwatny, do charakteru wykonywanej przez nich pracy.

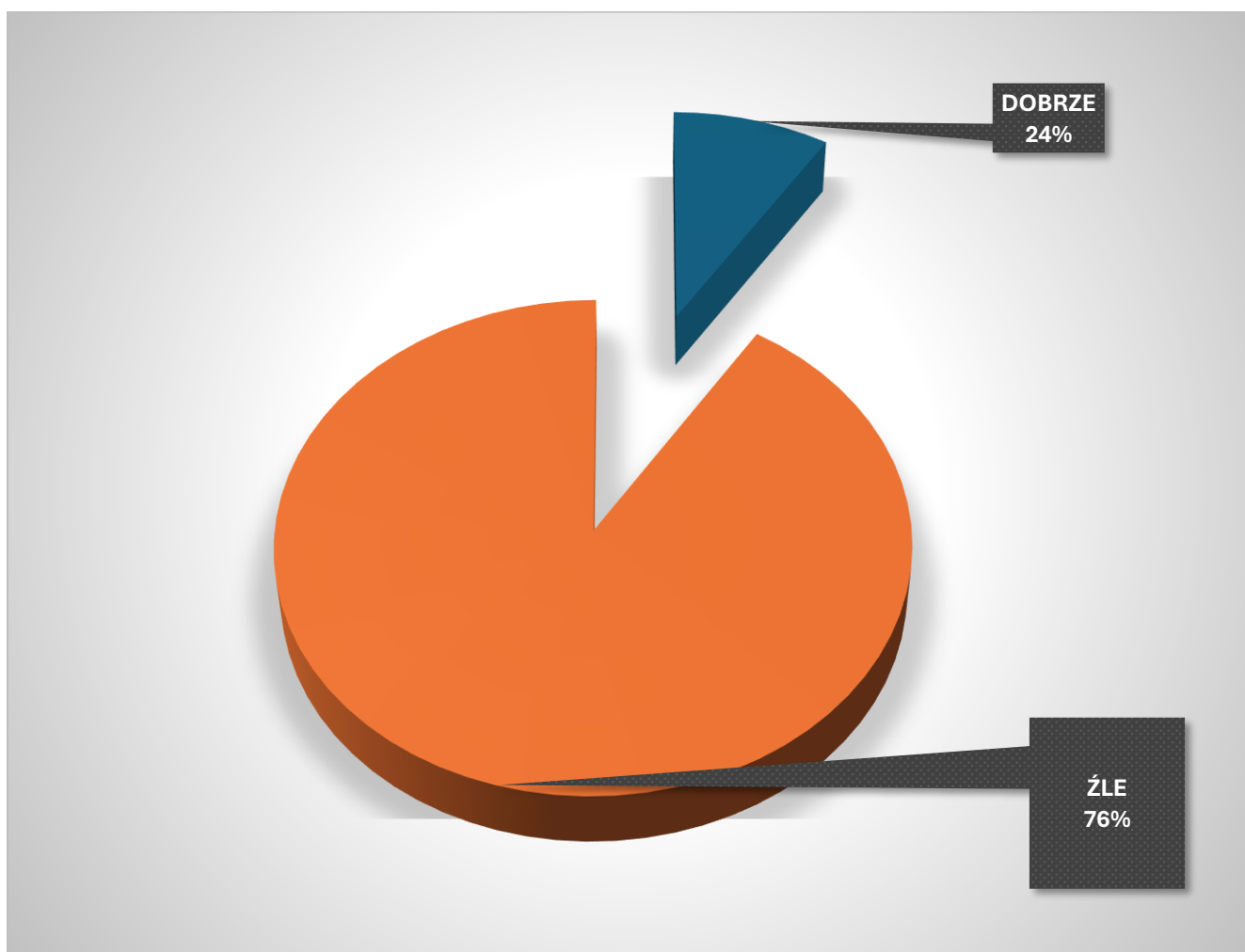
7. Jak ocenia Pani/Pan poziom wynagrodzeń w odniesieniu do zarobków służb mundurowych?

Tabela Nr 7. Pytanie o wynagrodzenie.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
DOBRZE	24	24,00%
ŹLE	76	76,00%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 7. Pytanie o wynagrodzenia.

Źródło: opracowanie własne.

Respondenci w znaczącej większości wskazali, że wysokość zarobków w straży miejskiej przedstawia się negatywnie, na tle wynagrodzeń służb mundurowych. Odpowiedzi na to pytanie korelują z odpowiedziami na pytanie o adekwatność zarobków strażników, do wykonywanej przez nich pracy. Analiza tych odpowiedzi pozwala stwierdzić, że system płac w straży miejskiej wymaga weryfikacji i ujednolicenia, w stosunku do innych formacji realizujących podobne zadania. Biorąc pod uwagę odpowiedzi na pytanie Nr 1, które dotyczyło charakteru realizowanych przez strażników zadań, należy przyjąć, iż są one tożsame z tymi, realizowanymi przez policjantów pionu prewencji i ruchu drogowego. W związku z powyższym konieczne jest rozważenie podjęcia konkretnych działań, mających na celu zmianę obecnego stanu rzeczy.

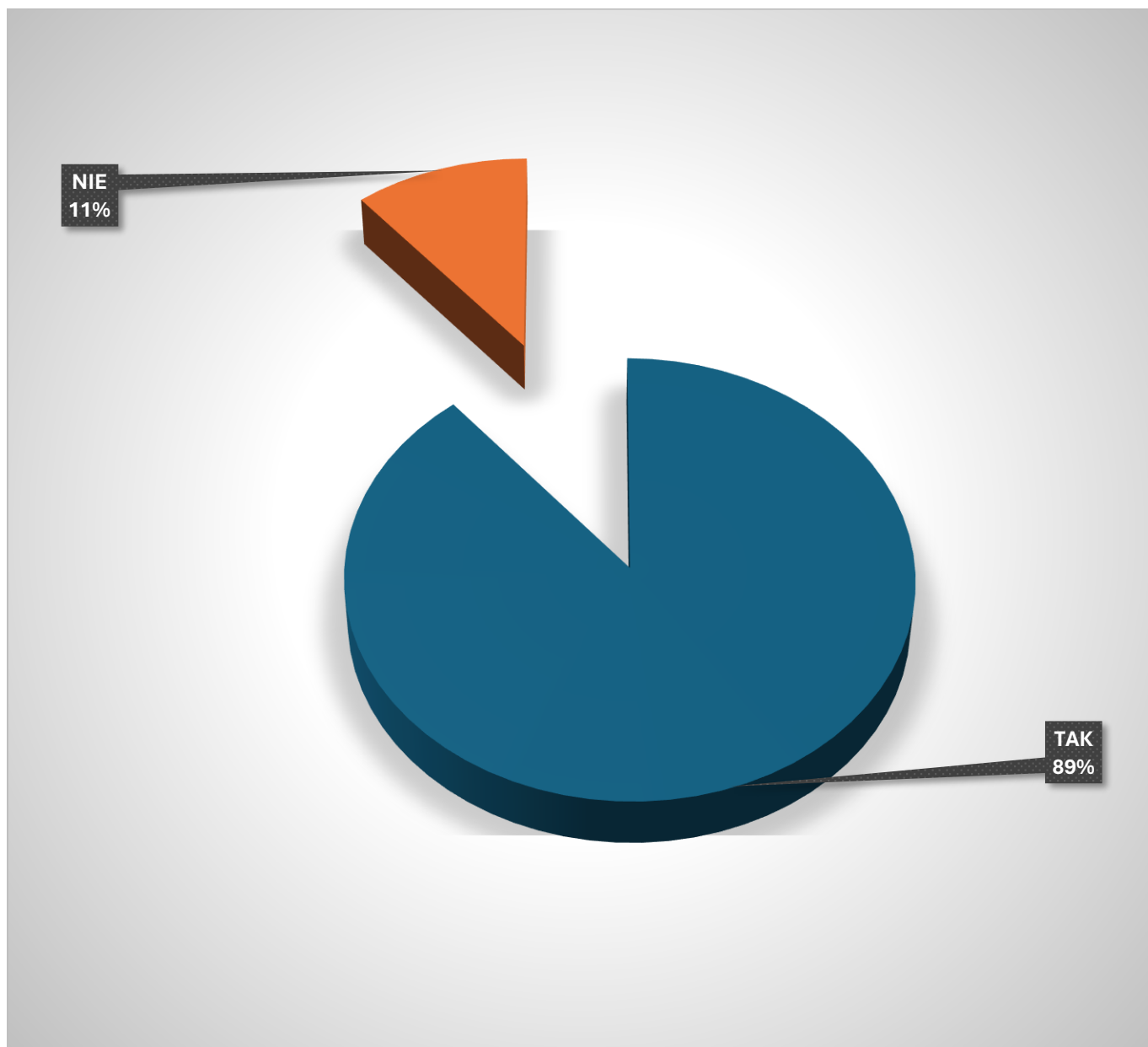
8. Czy uważa Pani/Pan, że strażnicy powinni korzystać z uprawnień emerytalno-rentowych, przysługujących funkcjonariuszom służb mundurowych?

Tabela Nr 8. Pytanie o uprawnienia emerytalno – rentowe.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi
TAK	89
NIE	11

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 8. Pytanie o uprawnienia emerytalno – rentowe.

Źródło: opracowanie własne.

Ankietowani wskazali, że funkcjonariusze straży gminnych/miejskich powinni korzystać z takich samych uprawnień emerytalno – rentowych, z jakich korzystają funkcjonariusze służb mundurowych. Biorąc pod uwagę specyfikę realizowanych zadań, treść tego postulatu należy uznać za zasadną – zwłaszcza w aspekcie realizowania przez strażników zadań, jak wykazano - bardzo zbliżonych, do codziennych zadań policjantów pełniących służbę patrolowo – interwencyjną oraz na drogach publicznych.

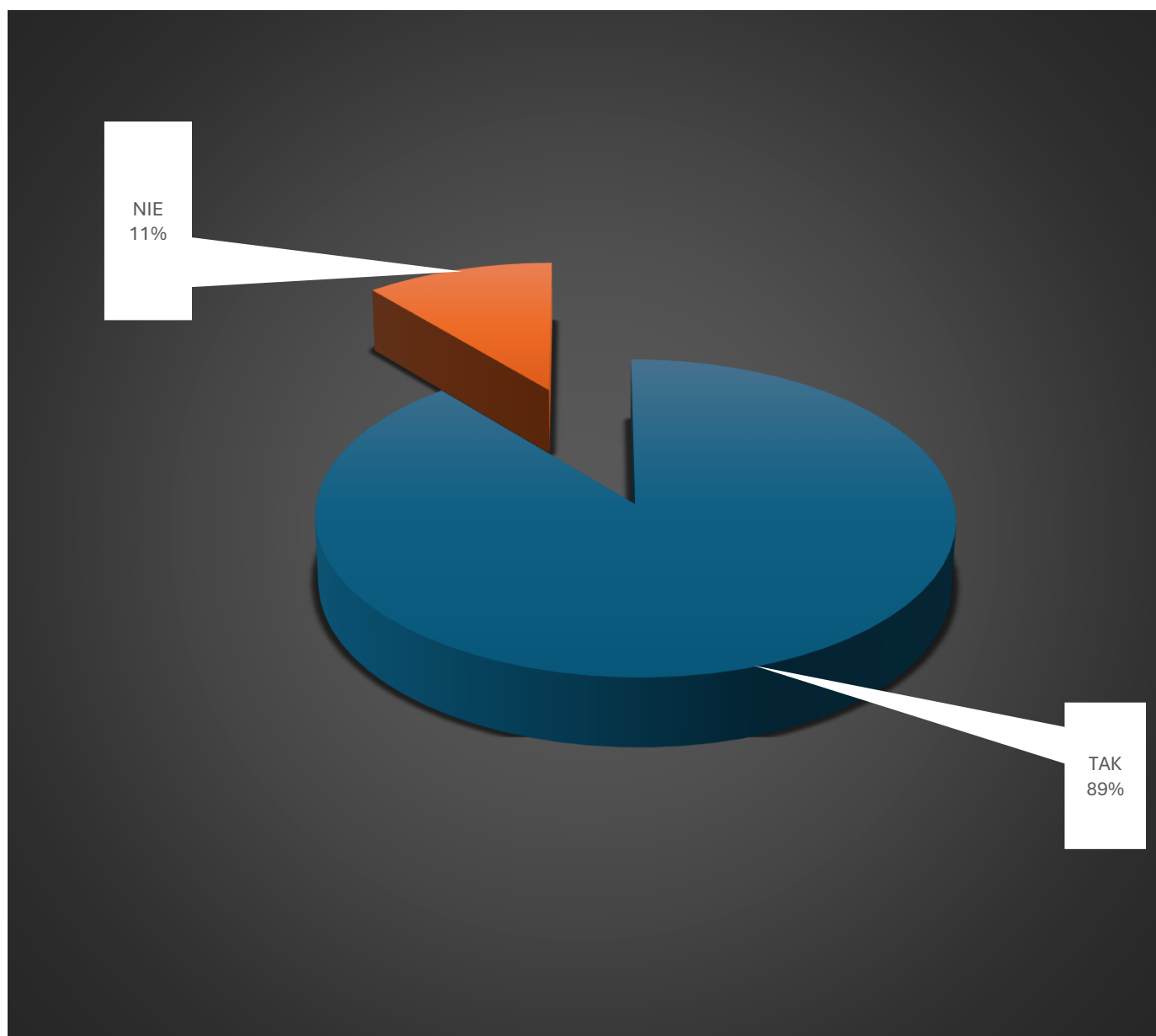
9. Czy uważa Pani/Pan, że jest dobrze przygotowana/przygotowany do realizacji powierzonych zadań?

Tabela Nr 9. Pytanie o poziom przygotowania do realizacji zadań.

Odpowiedź	Liczba	
	Odpowiedzi	Procent Ogółu
TAK	89	89,00%
NIE	11	11,00%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 9. Pytanie o poziom przygotowania do realizacji zadań.

Źródło: opracowanie własne.

Prawie dziewięćdziesiąt procent ankietowanych funkcjonariuszy straży miejskiej deklaruje dobre przygotowanie do realizacji swoich codziennych ustawowych zadań.

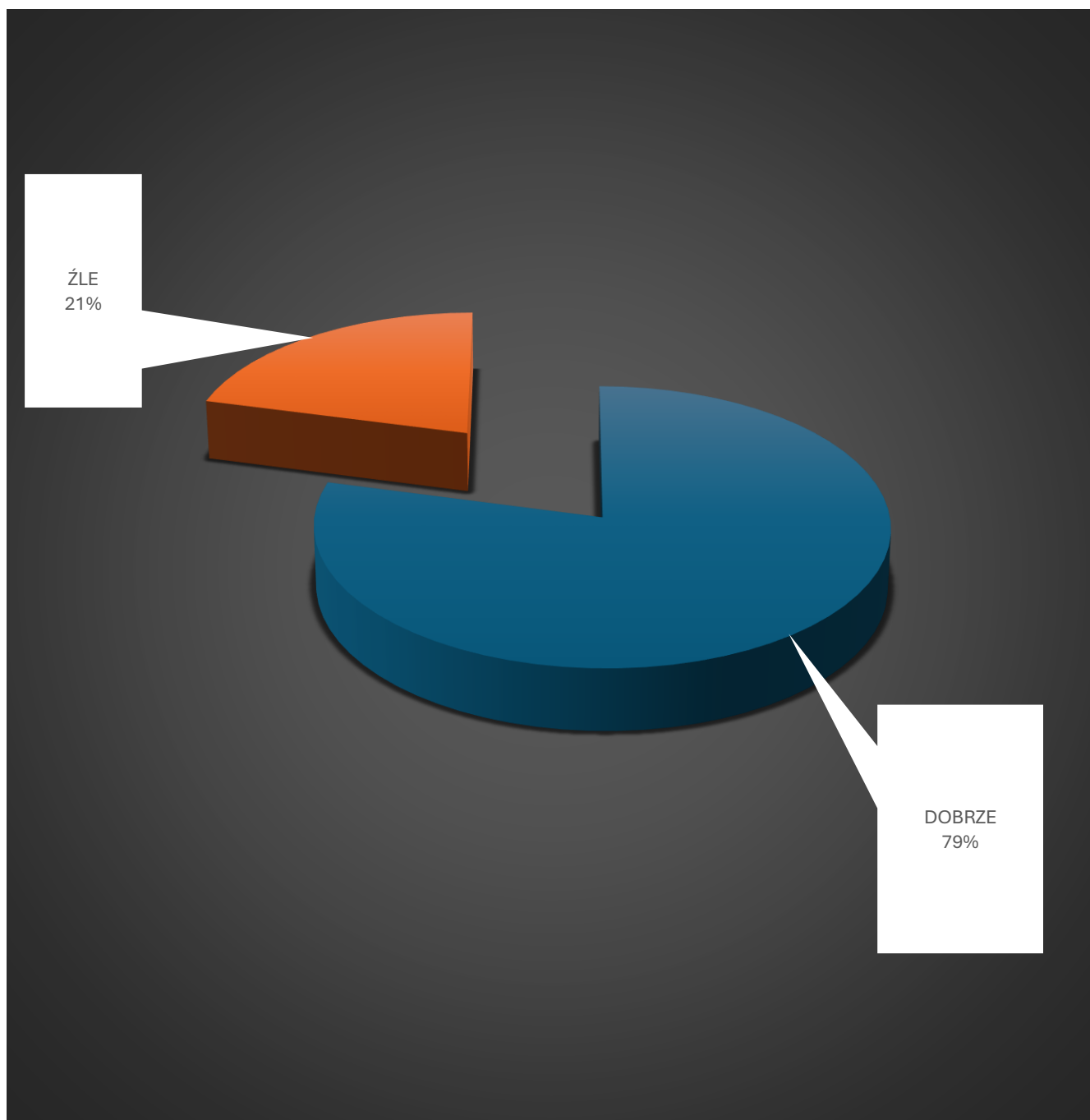
10. Jak ocenia Pani/Pan obecny poziom szkolenia podstawowego funkcjonariuszy?

Tabela Nr 10. Pytanie o poziom szkolenia podstawowego.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
DOBRZE	79	79,00%
ŹLE	21	21,00%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 10. Pytanie o poziom szkolenia podstawowego.

Źródło: opracowanie własne.

Blisko osiemdziesiąt procent ankietowanych pozytywnie ocenia poziom obecnie prowadzonych kursów podstawowych, które przygotowują do pracy nowoprzyjętych strażników miejskich. Procentowo, podobnie wyglądają odpowiedzi na pytanie o ocenę poziomu przygotowania badanych, do realizacji powierzonych im zadań.

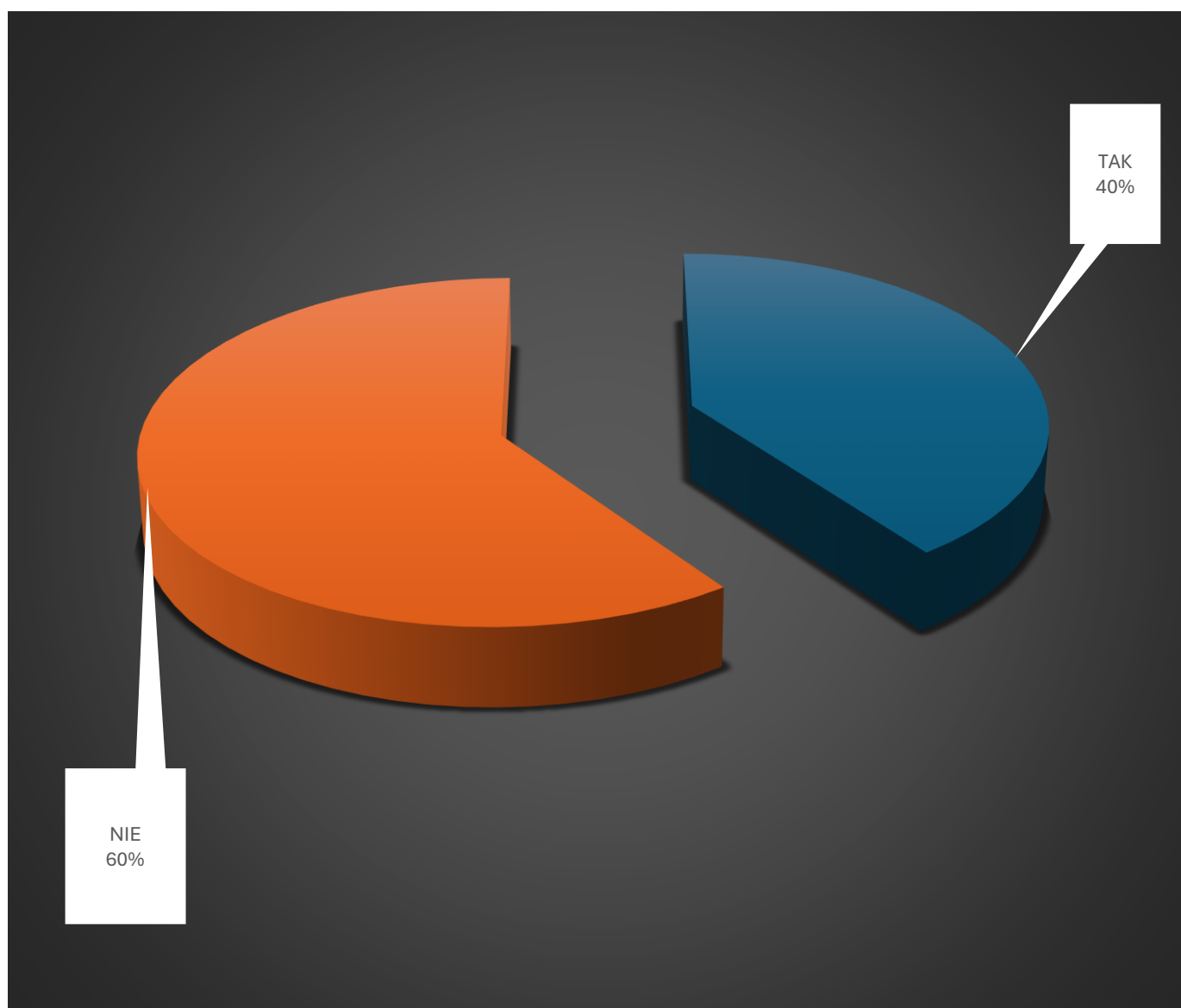
11. Czy według Pani/Pana program szkolenia podstawowego strażników wymaga zmiany?

Tabela Nr 11. Pytanie o program szkolenia podstawowego.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
TAK	40	40,00%
NIE	60	60,00%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 11. Pytanie o program szkolenia podstawowego.

Źródło: opracowanie własne.

Bardzo ciekawy obraz dają odpowiedzi na pytanie o konieczność zmiany programu szkolenia podstawowego funkcjonariuszy straży gminnych/miejskich. Pomimo, iż siedemdziesiąt dziewięć procent respondentów pozytywnie ocenia poziom szkolenia, to ponad połowa z nich wskazuje na konieczność wprowadzenia zmian programowych. Wskazuje to na potrzebę przeprowadzenia analizy, mającej na celu zweryfikowanie założeń programowych celem ich ewentualnego zmodyfikowania i aktualizacji.

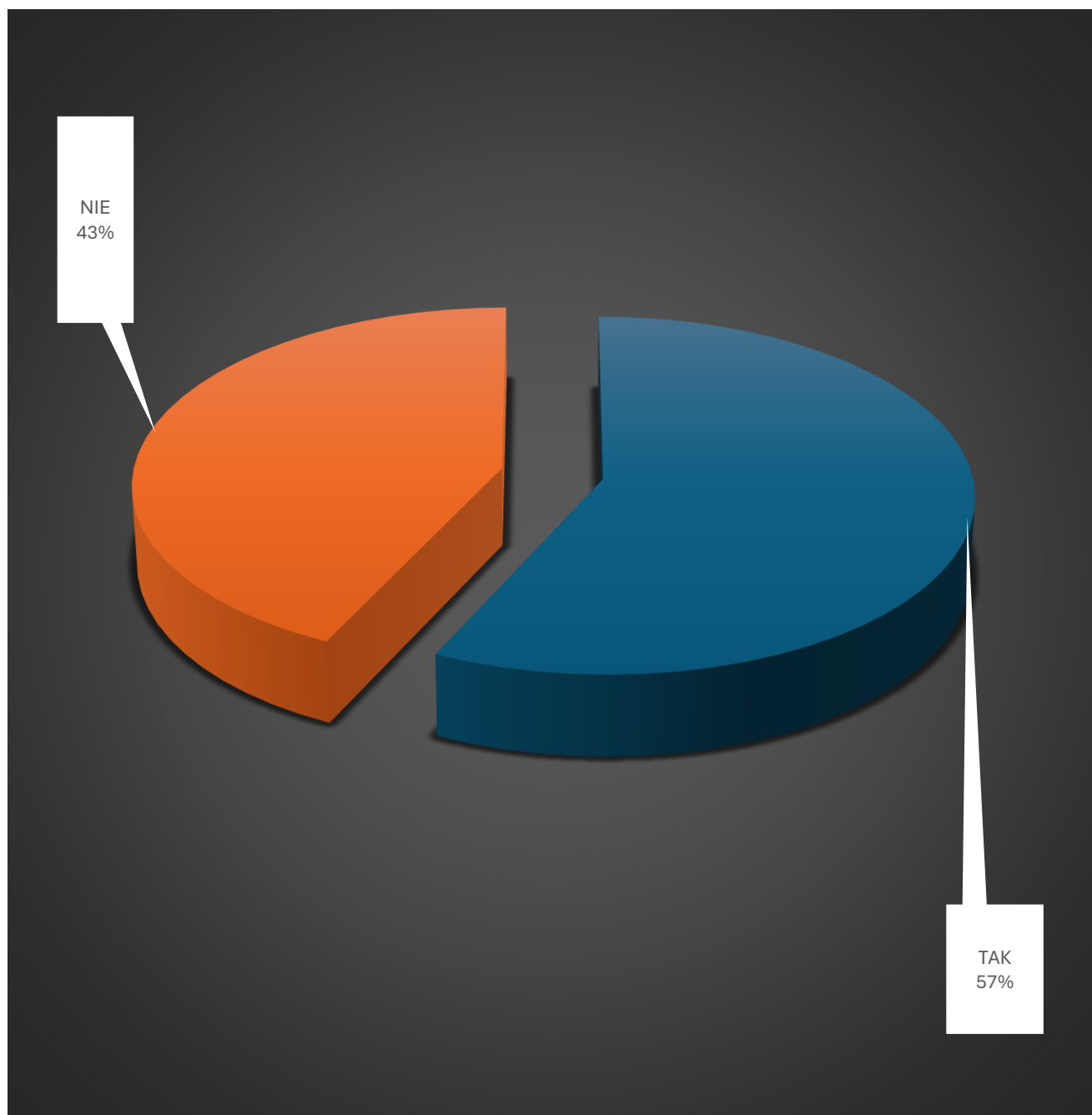
12. Czy uczestniczy Pani/Pan w dodatkowych zajęciach o charakterze doszkalającym?

Tabela Nr 12. Pytanie o uczestnictwo w zajęciach doszkalających.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
TAK	57	57,00%
NIE	43	43,00%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 12. Pytanie o uczestnictwo w zajęciach doszkalających.

Źródło: opracowanie własne.

Ponad połowa poddanych badaniu ankietowemu deklaruje uczestnictwo w dodatkowych szkoleniach, mających na celu podniesienie ich zawodowych kwalifikacji oraz poziomu wykształcenia.

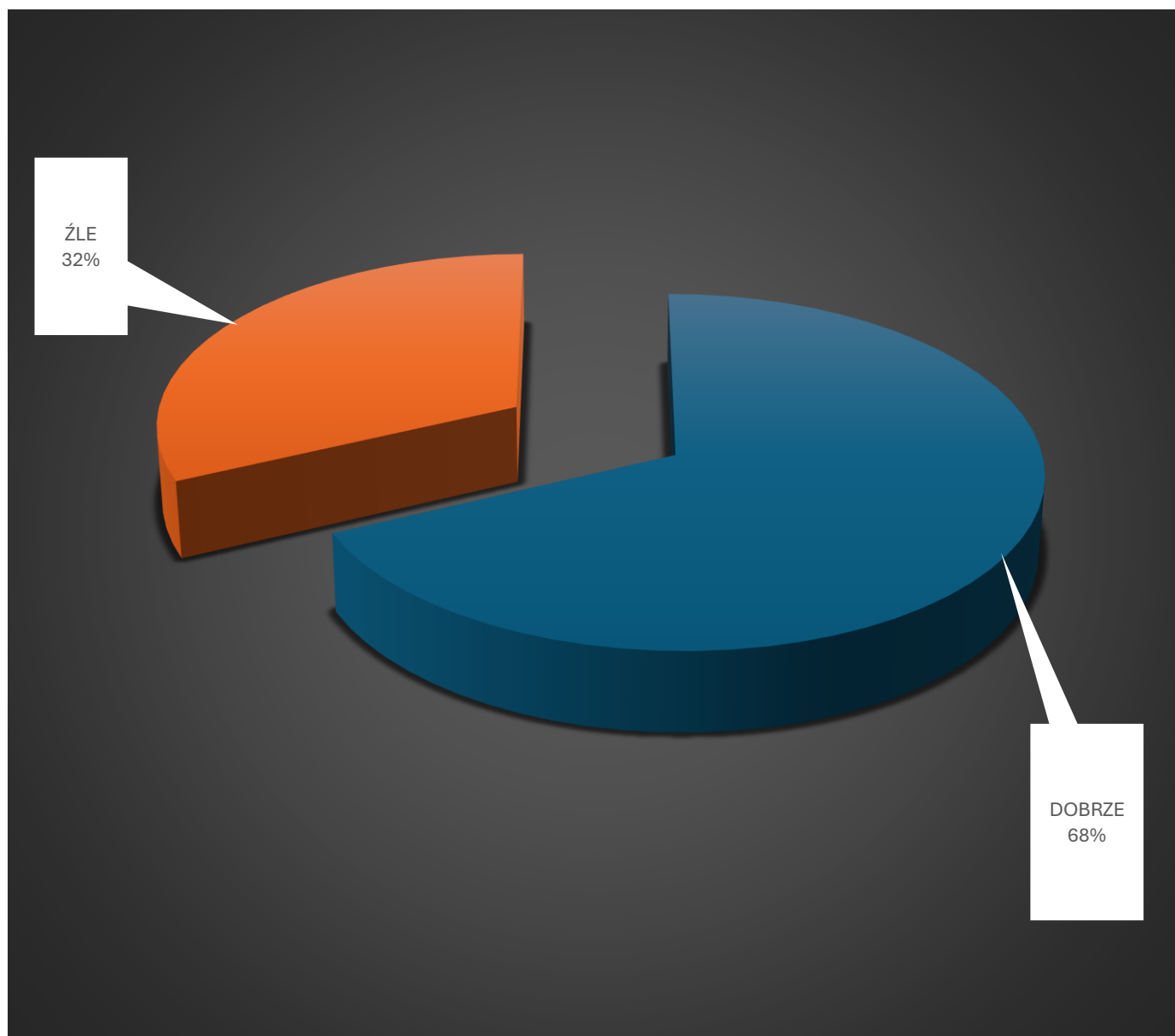
13. Jak ocenia Pani/Pan program zajęć doszkalających?

Tabela Nr 13. Pytanie o poziom zajęć doszkalających.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
DOBRZE	68	68,00%
ŹLE	32	32,00%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 13. Pytanie o poziom zajęć doszkalających.

Źródło: opracowanie własne.

Sześćdziesiąt osiem procent ankietowanych pozytywnie wypowiedziało się na temat programu zajęć dodatkowych, podnoszących ich poziom wyszkolenia.

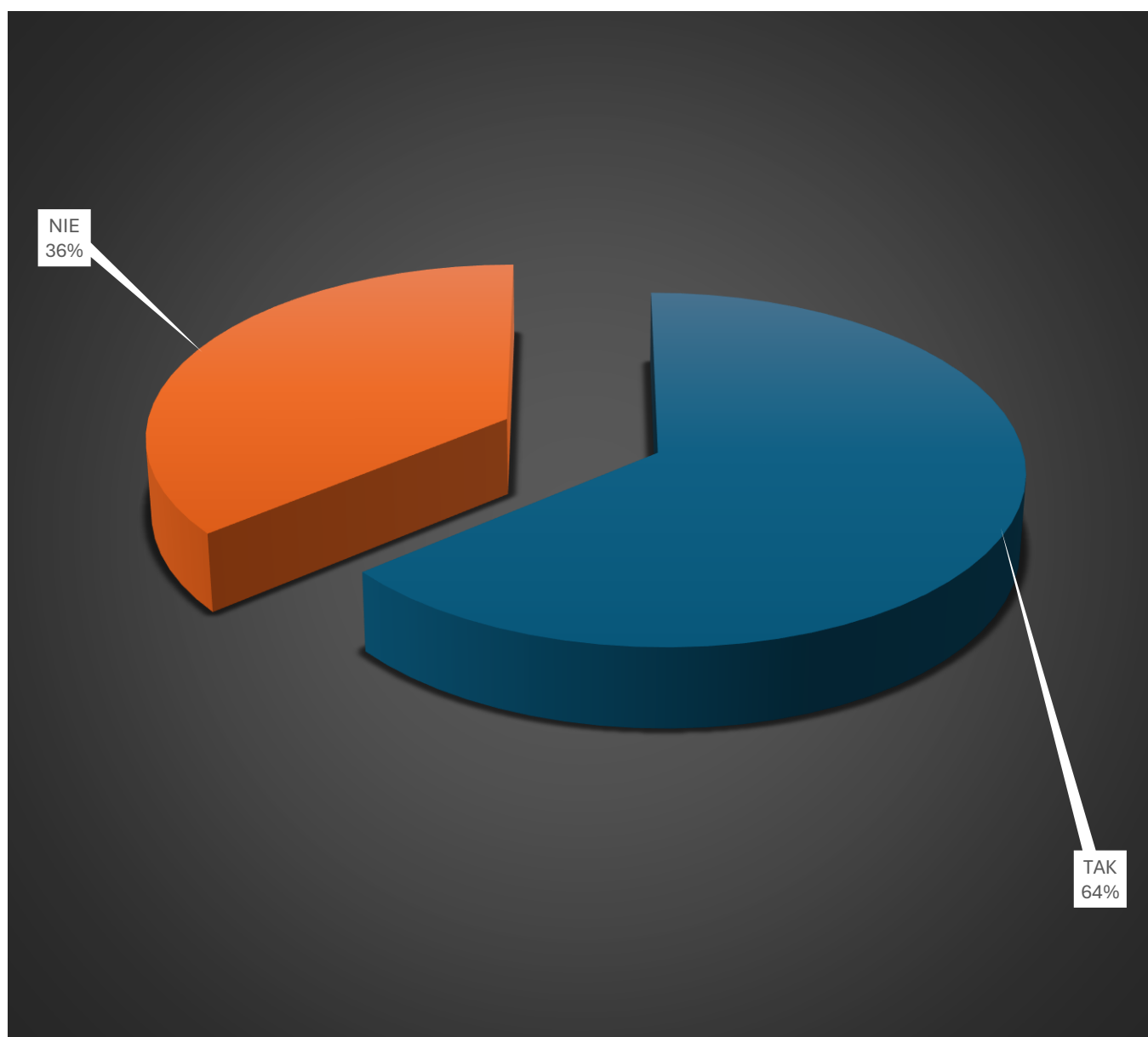
14. Czy zagadnienia będące przedmiotem zajęć doszkalających odpowiadają Pani/Pana zdaniem aktualnym potrzebom?

Tabela Nr 14. Pytanie o program zajęć doszkalających.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
TAK	64	64,00%
NIE	36	36,00%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 14. Pytanie o program zajęć doszkalających.

Źródło: opracowanie własne.

Ponad połowa ankietowanych deklaruje, że program zajęć doszkalających koreluje z aktualnym zapotrzebowaniem, które wynika ze specyfiki realizowanych zadań. Pozwala to przyjąć, że istotnie funkcjonariusze straży gminnych/miejskich są dobrze przygotowani do tego, by sprawnie realizować swoje codzienne zadania. Na powyższe stwierdzenie wpływają pozytywne odpowiedzi dotyczące zarówno samooceny strażników pod kątem poziomu ich przygotowania do pracy, jak również ich pozytywny odbiór programu szkoleń. Opinia funkcjonariuszy ma istotne znaczenie w aspekcie oceny szkolenia, ponieważ realizując swoje ustawowe zadania, znają oni potrzeby szkoleniowe, a tym samym potrafią prawidłowo określić

swoje wymagania w tym zakresie. Nadto, osiemdziesiąt dziewięć procent ankietowanych twierdzi, że są dobrze przygotowani do realizacji swoich zadań – to o wiele wyższy wskaźnik, niż ankietowanych, którzy poziom kursów (zarówno podstawowego, jak również szkoleń dodatkowych) ocenili negatywnie. Można zatem przyjąć, że program i poziom zajęć szkoleniowych są wystarczające do tego, by zapewnić prawidłowe przygotowanie strażników miejskich do realizacji stawianych im zadań. Należy jednakże wskazać, że w przypadku rozszerzenia katalogu uprawnień i zadań straży miejskich, program szkolenia podstawowego, a także zajęć doszkalających wymagałby gruntownych zmian.

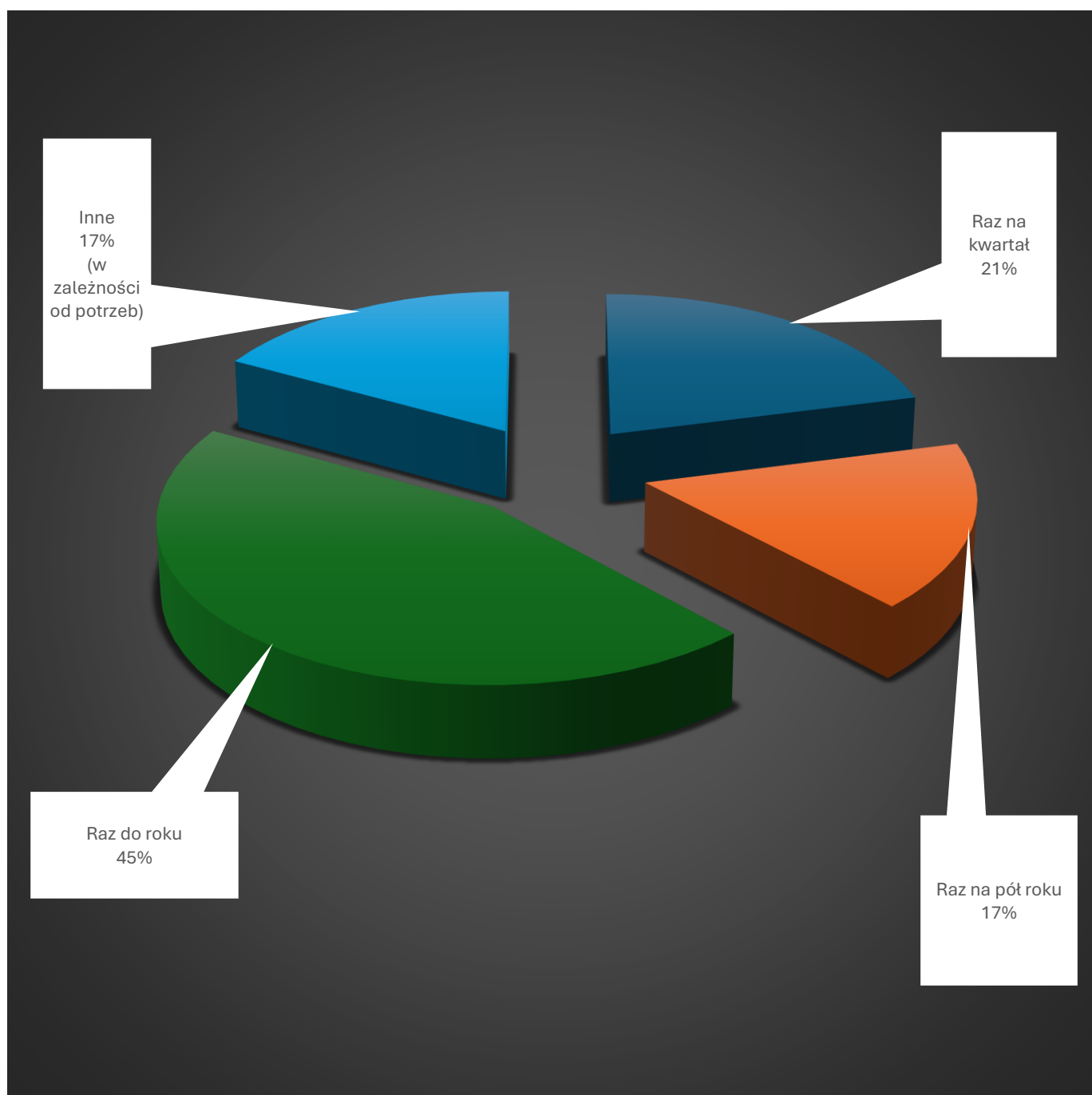
15. Jak często bierze Pani/Pan udział w zajęciach doszkalających?

Tabela Nr 15. Pytanie o regularność zajęć doszkalających.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
Raz na kwartał	21	21%
Raz na pół roku	17	17%
Raz do roku	45	45%
Inne	17	17%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 15. Pytanie o regularność zajęć doszkalających.

Źródło: opracowanie własne.

Ankietowani udzielili odpowiedzi w zakresie regularności udziału w przeprowadzanych zajęciach doszkalających. Największa liczba badanych wskazała, że dodatkowe szkolenia odbywa raz do roku. Jedynie siedemnaście procent pytaných strażników bierze udział w szkoleniach dodatkowych, które wynikają z aktualnie zaistniałych potrzeb.

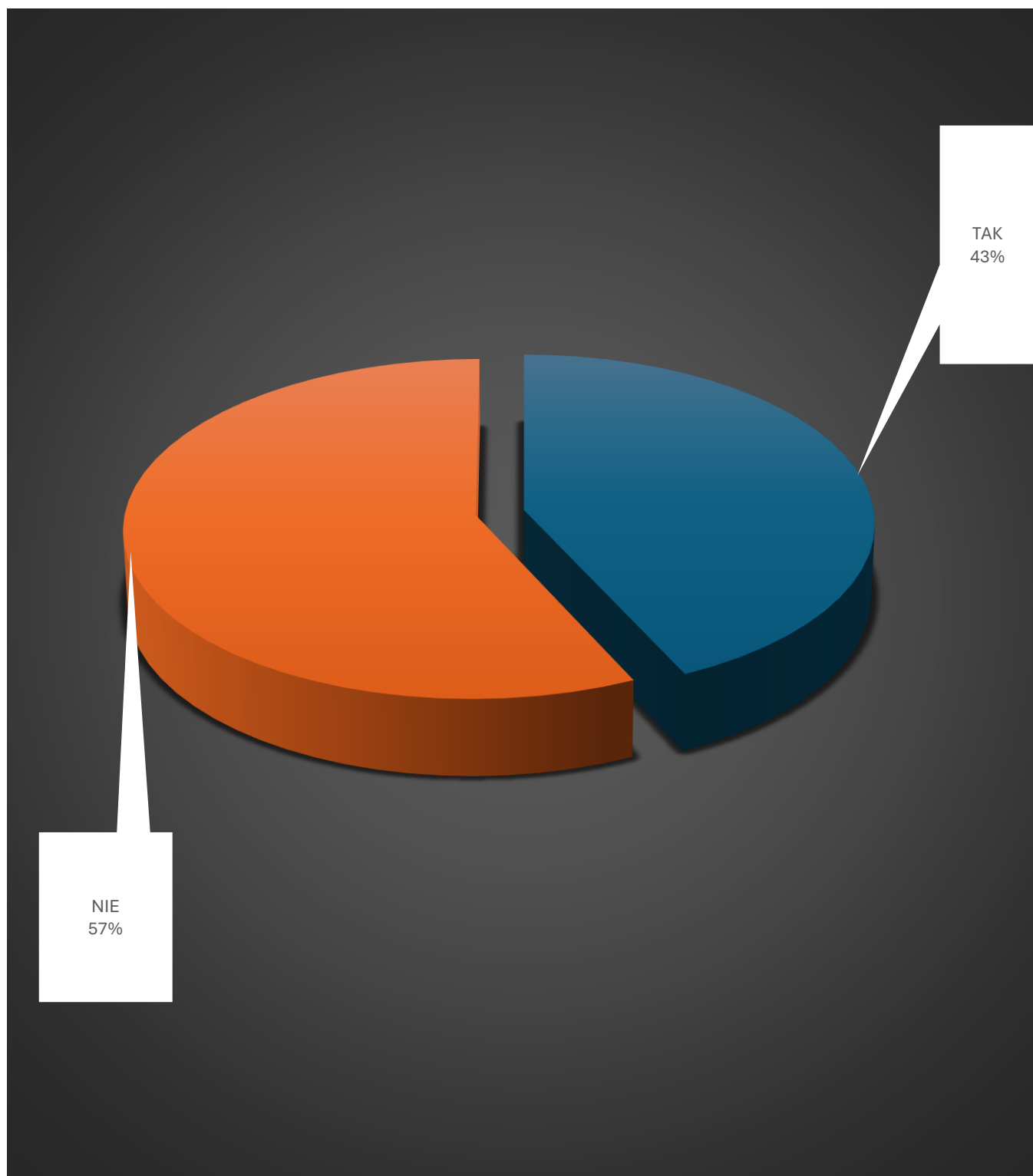
16. Czy częstotliwość zajęć doszkalających jest według Pani/Pana satysfakcjonująca?

Tabela Nr 16. Pytanie o częstotliwość zajęć doszkalających?

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
TAK	43	43,00%
NIE	57	57,00%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 16. Pytanie o częstotliwość zajęć doszkalających.

Źródło: opracowanie własne.

Ponad połowa ankietowanych twierdzi, że częstotliwość organizowanych szkoleń dodatkowych, nie jest satysfakcjonująca.

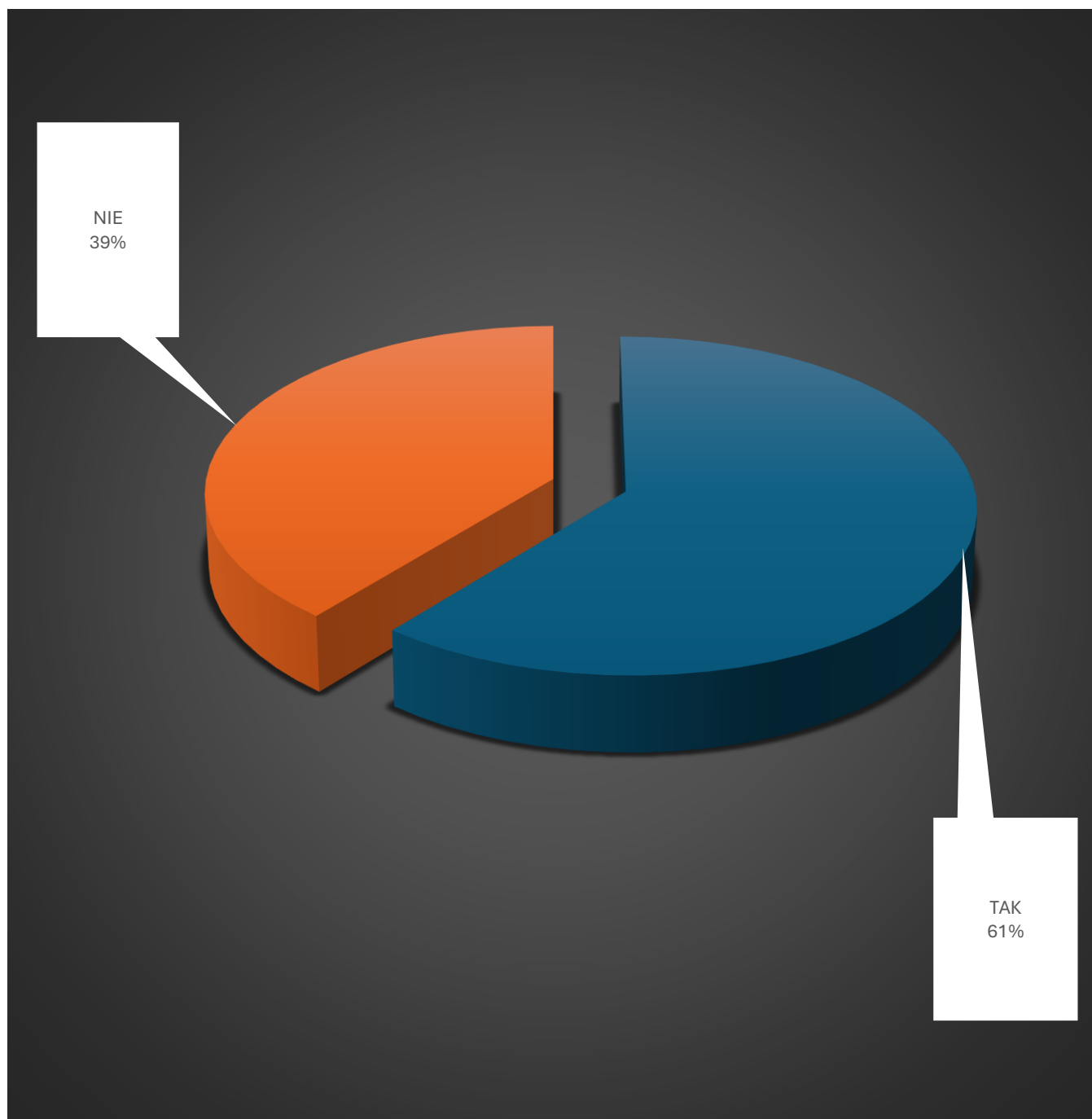
17. Czy odbywa Pani/Pan ćwiczenia praktyczne, przygotowujące do pożądanых zachowań w sytuacjach zagrożeń?

Tabela Nr 17. Pytanie o szkolenia dotyczące zagrożeń.

Odpowiedź	Liczba	
	Odpowiedzi	Procent ogółu
TAK	61	61%
NIE	39	39%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 17. Pytanie o szkolenia dotyczące zagrożeń.

Źródło: opracowanie własne.

Ponad połowa respondentów podała, że uczestniczy w szkoleniach dodatkowych, które mają na celu nauczanie pożądanych zachowań w sytuacjach zagrożenia. Należy uznać to za pozytywny trend, z uwagi na charakter codziennych zadań oraz specyfikę pracy wykonywanej strażników miejskich.

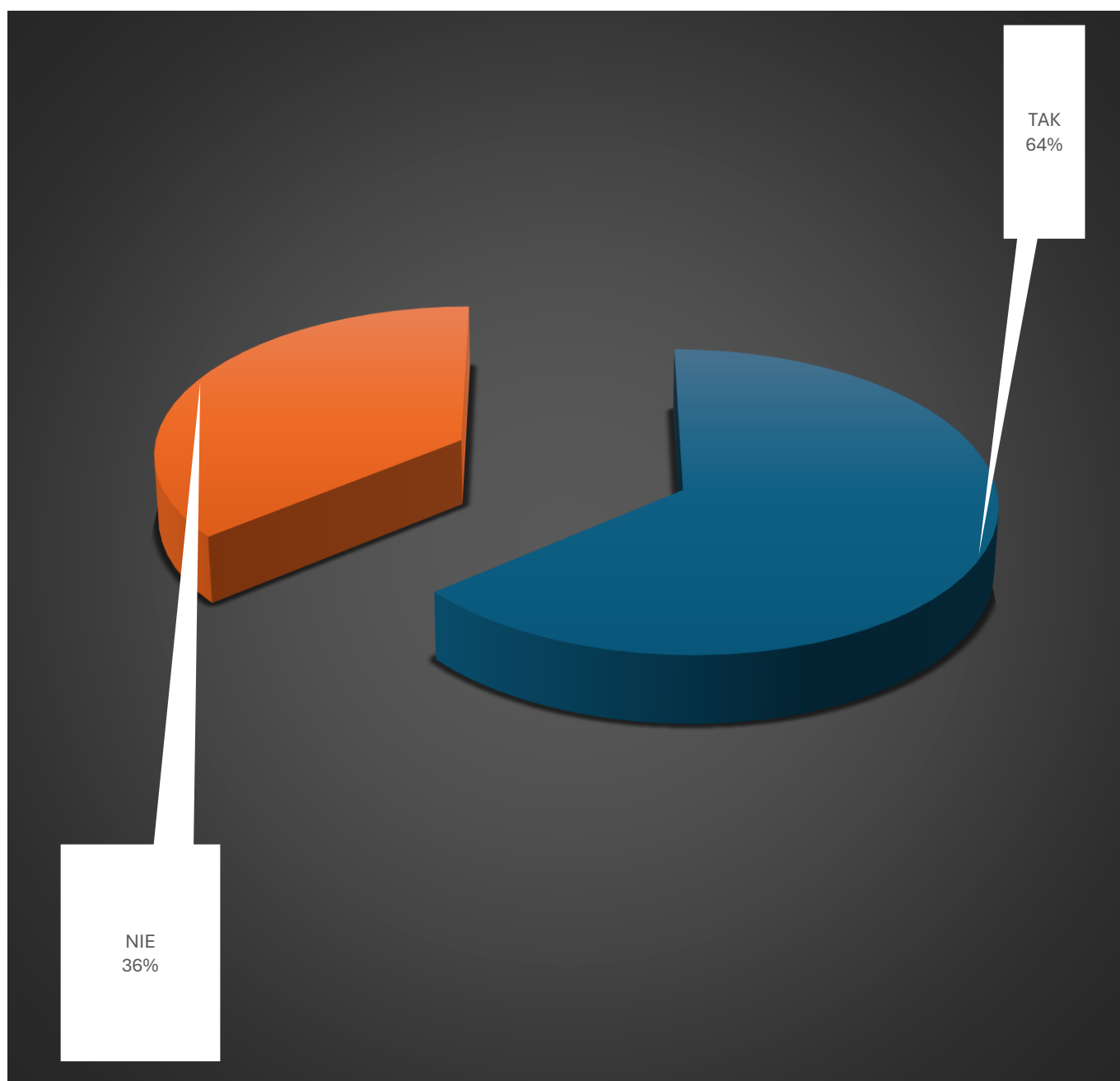
18. Czy uważa Pani/Pan, że zasadnym byłoby nadanie strażnikom uprawnień dotychczas przysługującym wyłącznie funkcjonariuszom Policji?

Tabela Nr 18. Pytanie o zasadność zwiększenia uprawnień.

Odpowiedź	Liczba	
	odpowiedzi	Procent ogółu
TAK	64	64%
NIE	36	36%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 18. Pytanie o zasadność zwiększenia uprawnień.

Źródło: opracowanie własne.

Aż 64% respondentów stwierdziło, że byliby zainteresowani nadaniem im szerszych, policyjnych uprawnień. Jest to potwierdzeniem faktu, że ankietowani mają świadomość tego, że wykonując pracę strażników miejskich realizują zadania podobne do tych wykonywanych przez policjantów służby patrolowej mając przy tym, znacznie bardziej ograniczone uprawnienia.

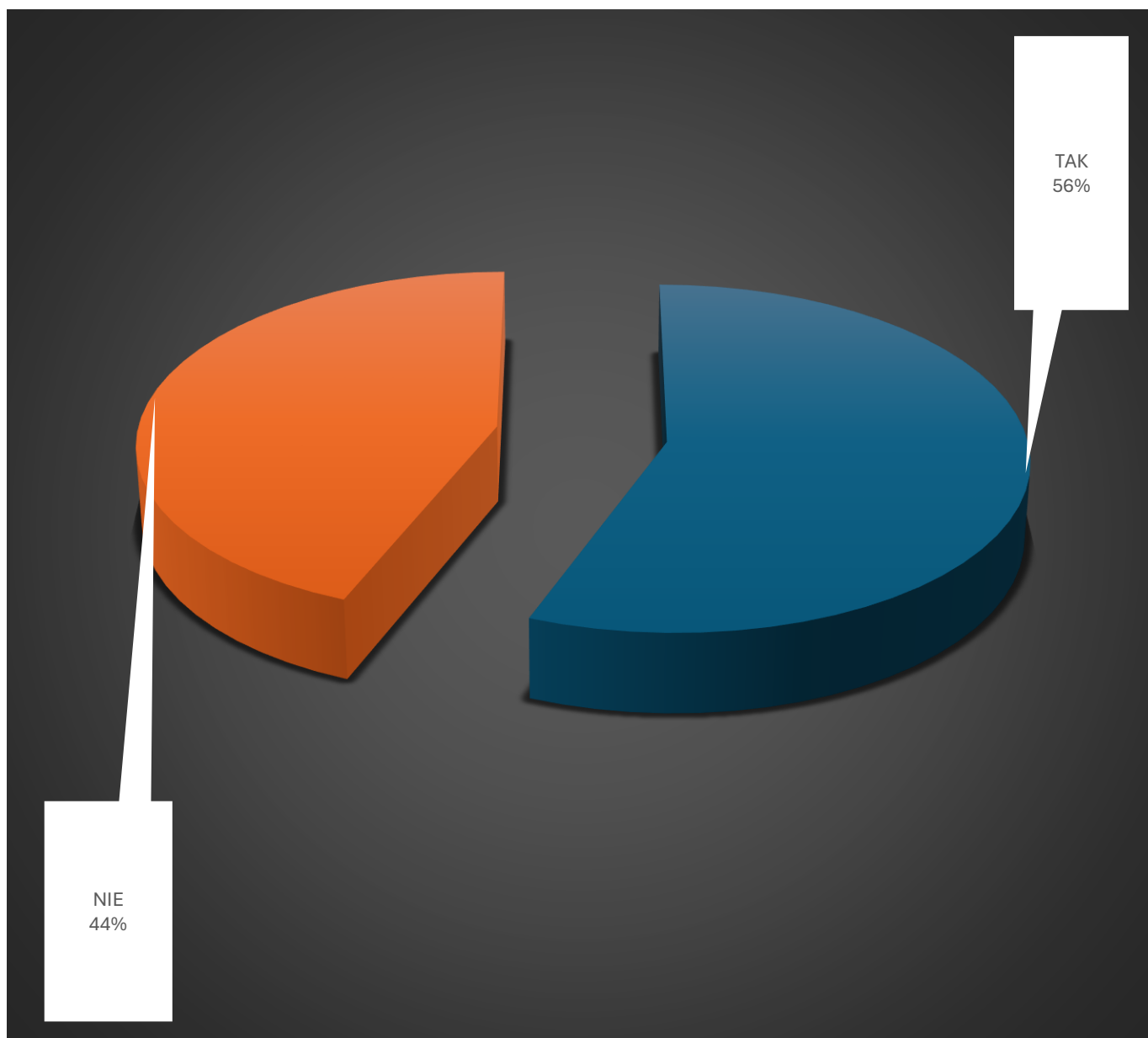
19. Czy według Pani/Pana przejęcie przez strażników części zadań realizowanych dotychczas przez Policję byłoby dobrym rozwiązaniem?

Tabela Nr 18. Pytanie o trafność rozszerzenia uprawnień.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
TAK	56	56%
NIE	44	44%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 18. Pytanie o trafność rozszerzenia uprawnień.

Źródło: opracowanie własne.

Ponad połowa ankietowanych uważa, że dobrym rozwiązaniem byłoby przejęcie przez strażę gminne/miejskie części zadań dotychczas realizowanych, wyłącznie przez funkcjonariuszy Policji.

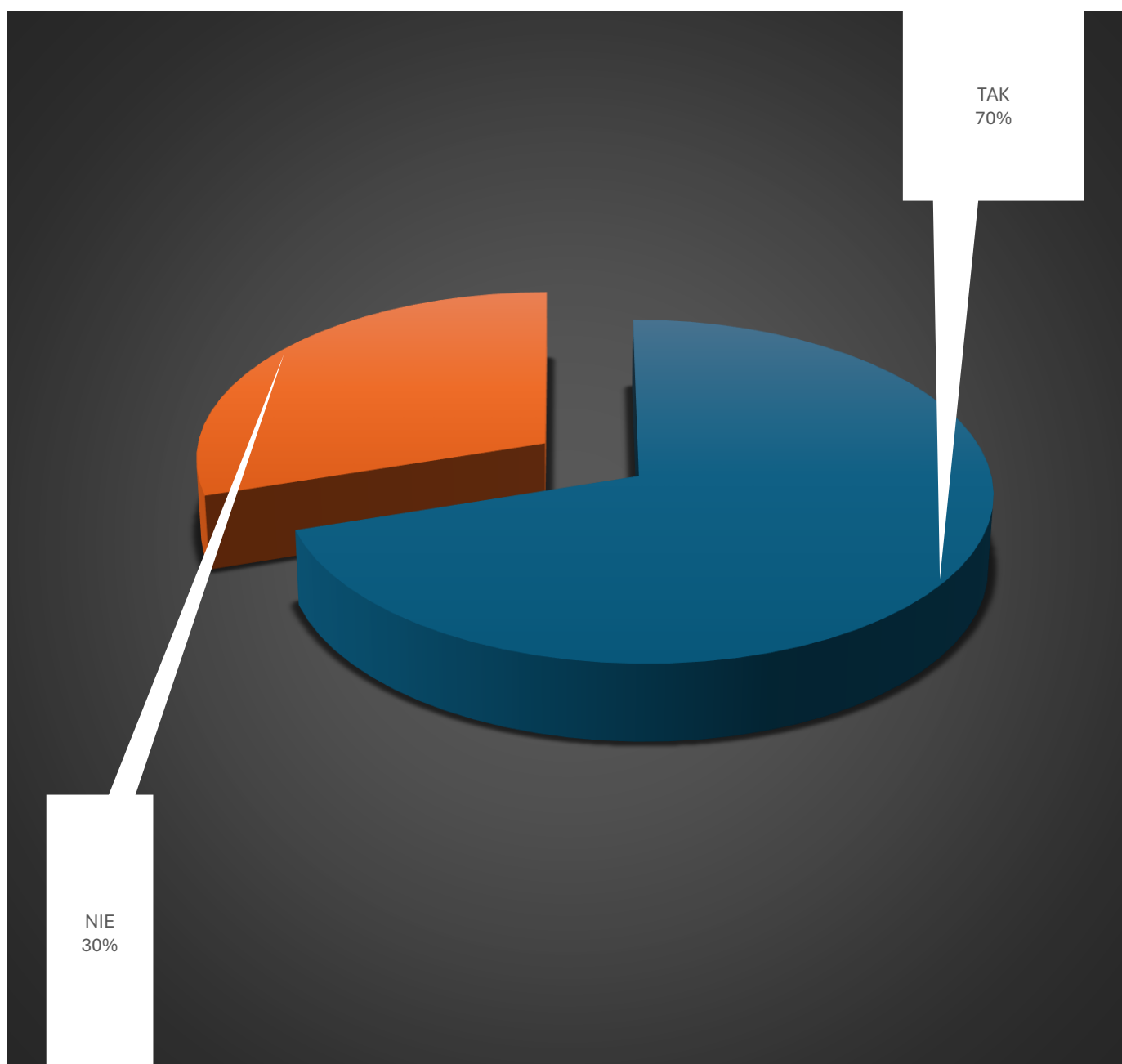
20. Czy według Pani/Pana zwiększenie uprawnień strażników i poszerzenie katalogu ich zadań miałyby pozytywny wpływ na poziom bezpieczeństwa mieszkańców?

Tabela Nr 20. Pytanie o wpływ zwiększenia uprawnień na poziom bezpieczeństwa.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
TAK	70	70%
NIE	30	30%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 20. Pytanie o wpływ zwiększenia uprawnień na poziom bezpieczeństwa.

Źródło: opracowanie własne.

Siedemdziesiąt procent osób poddanych badaniu ankietowemu jest zdania, że zwiększenie uprawnień, jakie przysługują funkcjonariuszom straży gminnych/miejskich, a także poszerzenie katalogu ich zadań miałoby pozytywny wpływ na poziom bezpieczeństwa mieszkańców.

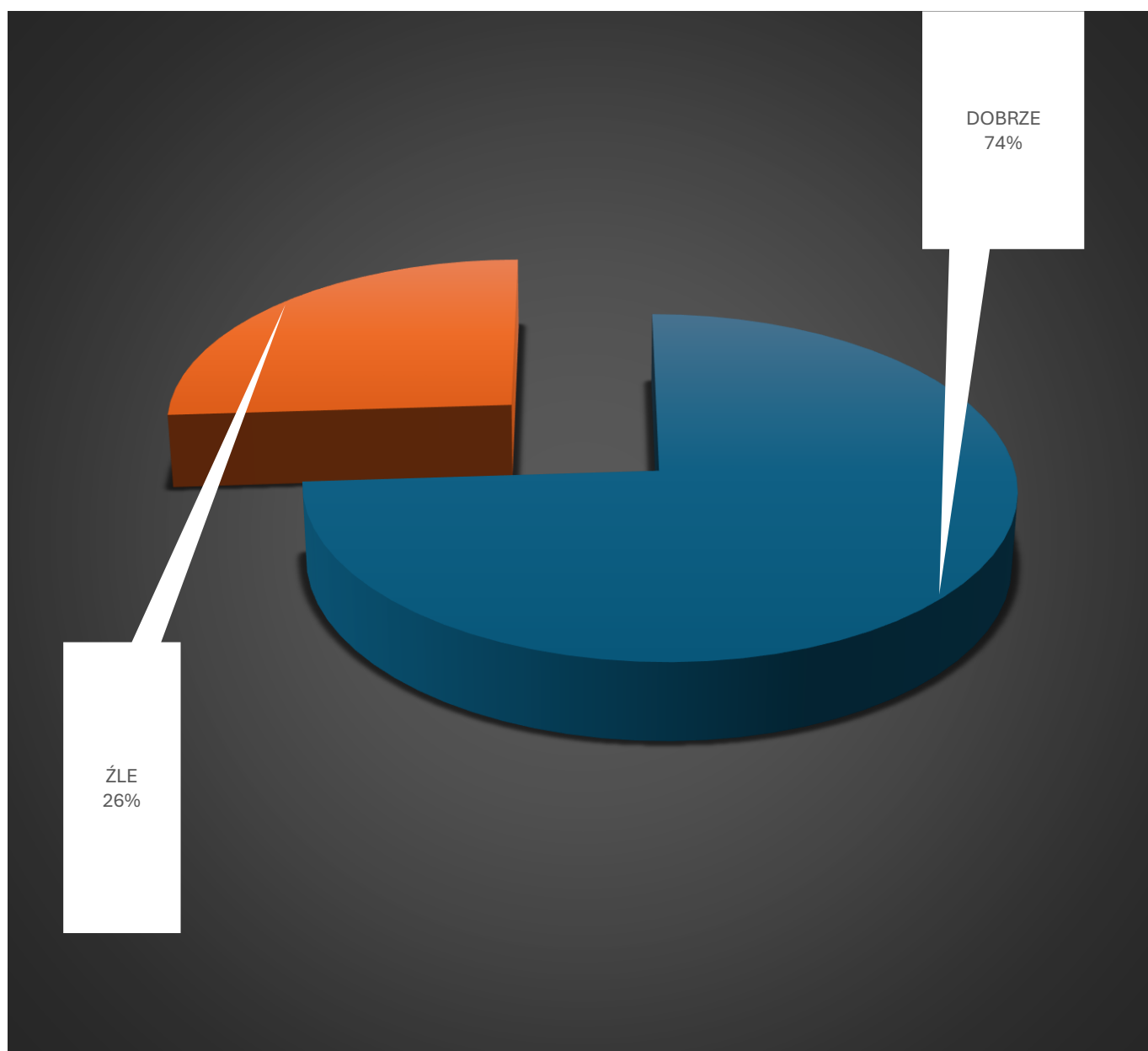
21. Jak ocenia Pani/Pan obecny poziom współpracy straży z Policją?

Tabela Nr 21. Pytanie o ocenę poziomu współpracy straży z Policją.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
DOBRZE	74	74%
ŹLE	26	26%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 21. Pytanie o ocenę poziomu współpracy straży z Policją.

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowana większość ankietowanych pozytywnie ocenia aktualny poziom współpracy straży miejskiej z funkcjonariuszami Policji.

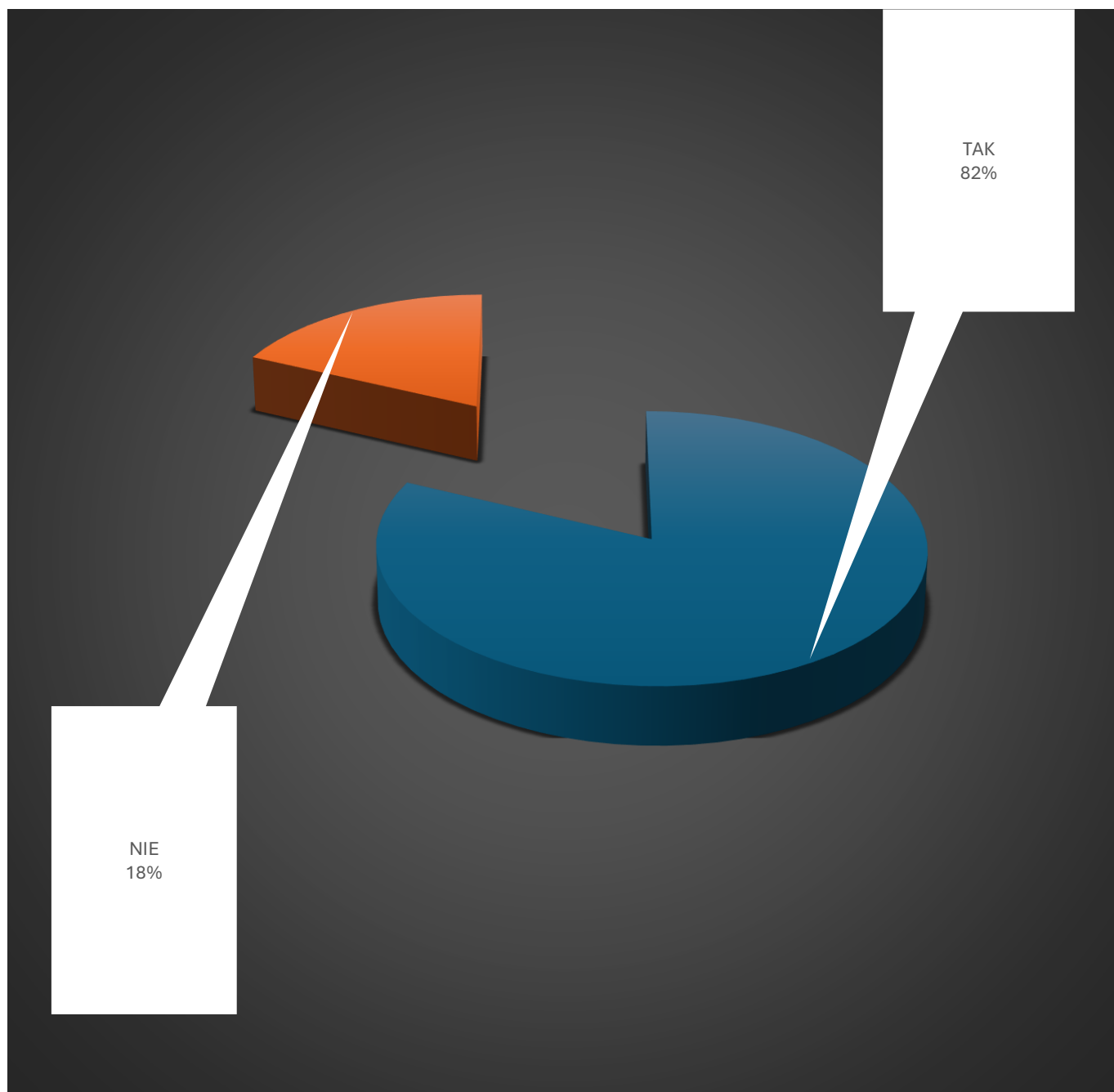
22. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie wykonując swoje zadania?

Tabela Nr 22. Pytanie o poczucie bezpieczeństwa.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
TAK	82	82%
NIE	18	18%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 22. Pytanie o poczucie bezpieczeństwa.

Źródło: opracowanie własne.

Osiemdziesiąt dwa procent respondentów deklaruje poczucie bezpieczeństwa związku z realizacją swoich zadań.

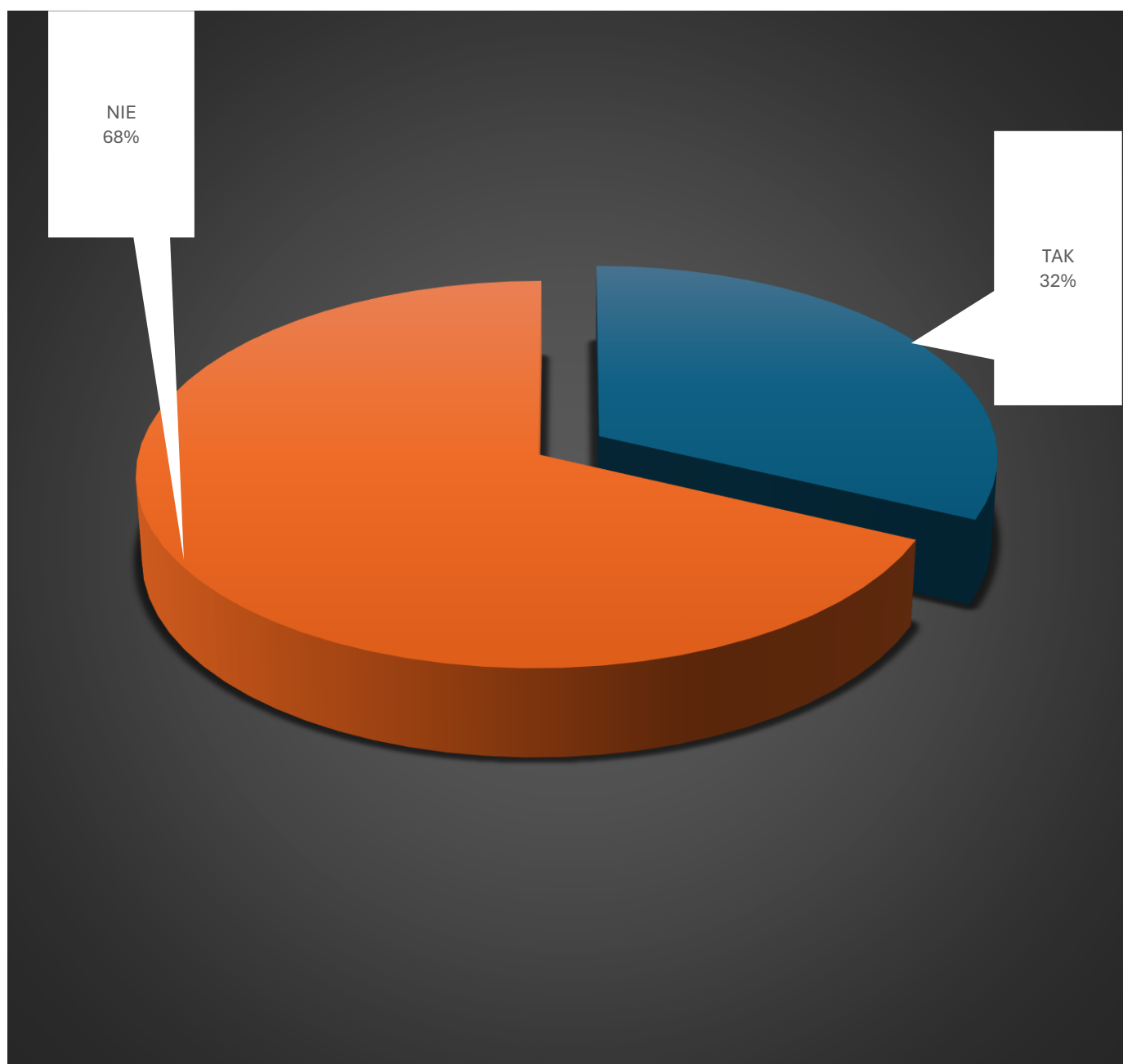
23. Czy poziom ochrony prawnej, przysługującej strażnikom jest wystarczający w stosunku do zagrożeń wynikających z pracy?

Tabela Nr 23. Pytanie o ocenę poziomu ochrony prawnej.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
TAK	32	32%
NIE	68	68%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 23. Pytanie o ocenę poziomu ochrony prawnej.

Źródło: opracowanie własne.

Odpowiedzi na pytanie o poziom ochrony prawnej kształtują się odwrotnie w stosunku do odpowiedzi o poczucie bezpieczeństwa strażników, podczas realizacji zadań. Ponad dwie trzecie ankietowanych strażników negatywnie ocenia poziom przysługującej im ochrony prawnej.

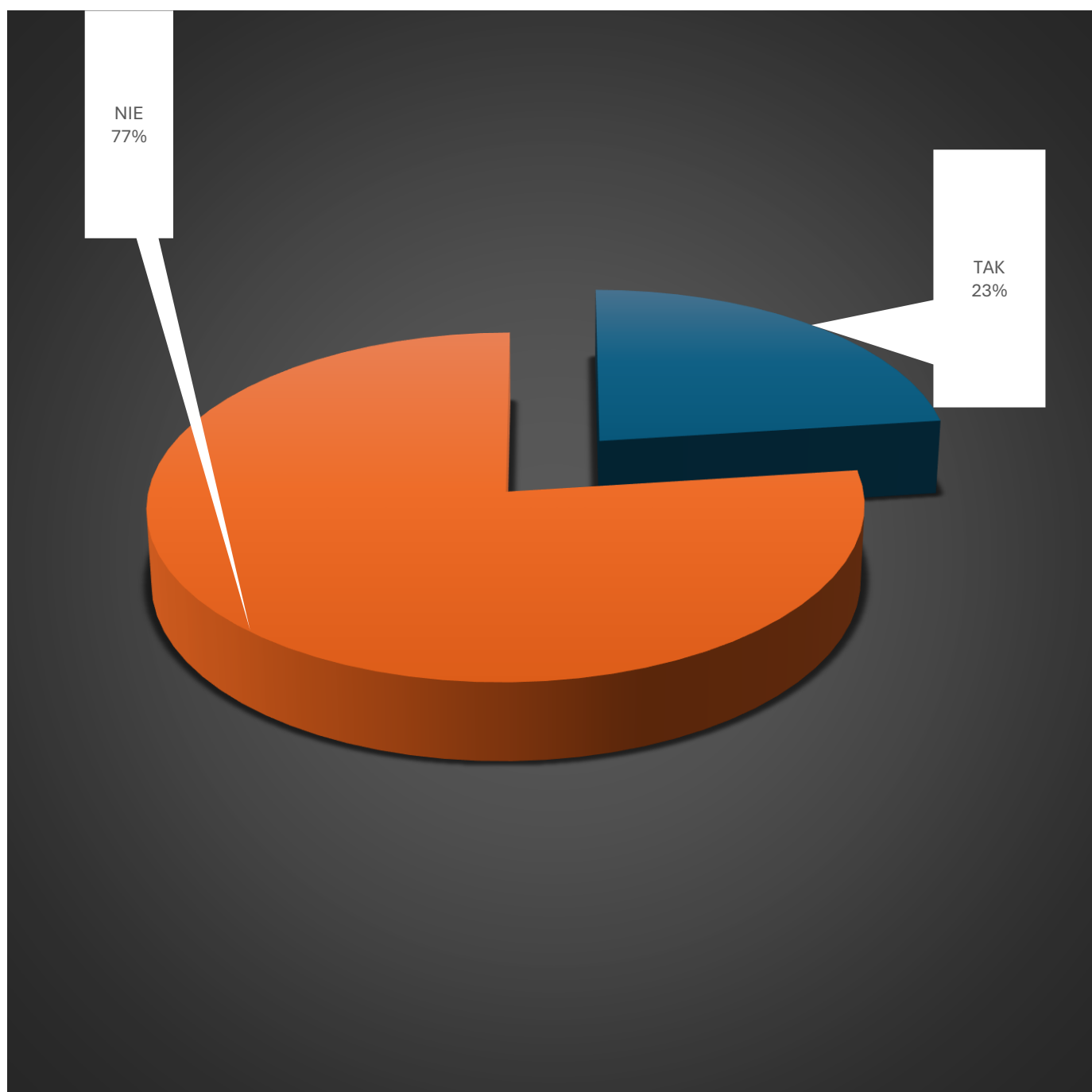
24. Czy Pani/Pana zdaniem zawód strażnika cieszy się uznaniem społecznym?

Tabela Nr 24. Pytanie o odbiór społeczny zawodu strażnika.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
TAK	23	23%
NIE	77	77%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 24. Pytanie o odbiór społeczny zawodu strażnika.

Źródło: opracowanie własne.

Znacząca większość respondentów jest zdania, że zawód funkcjonariusza straży gminnej/miejskiej jest negatywnie postrzegany przez społeczeństwo.

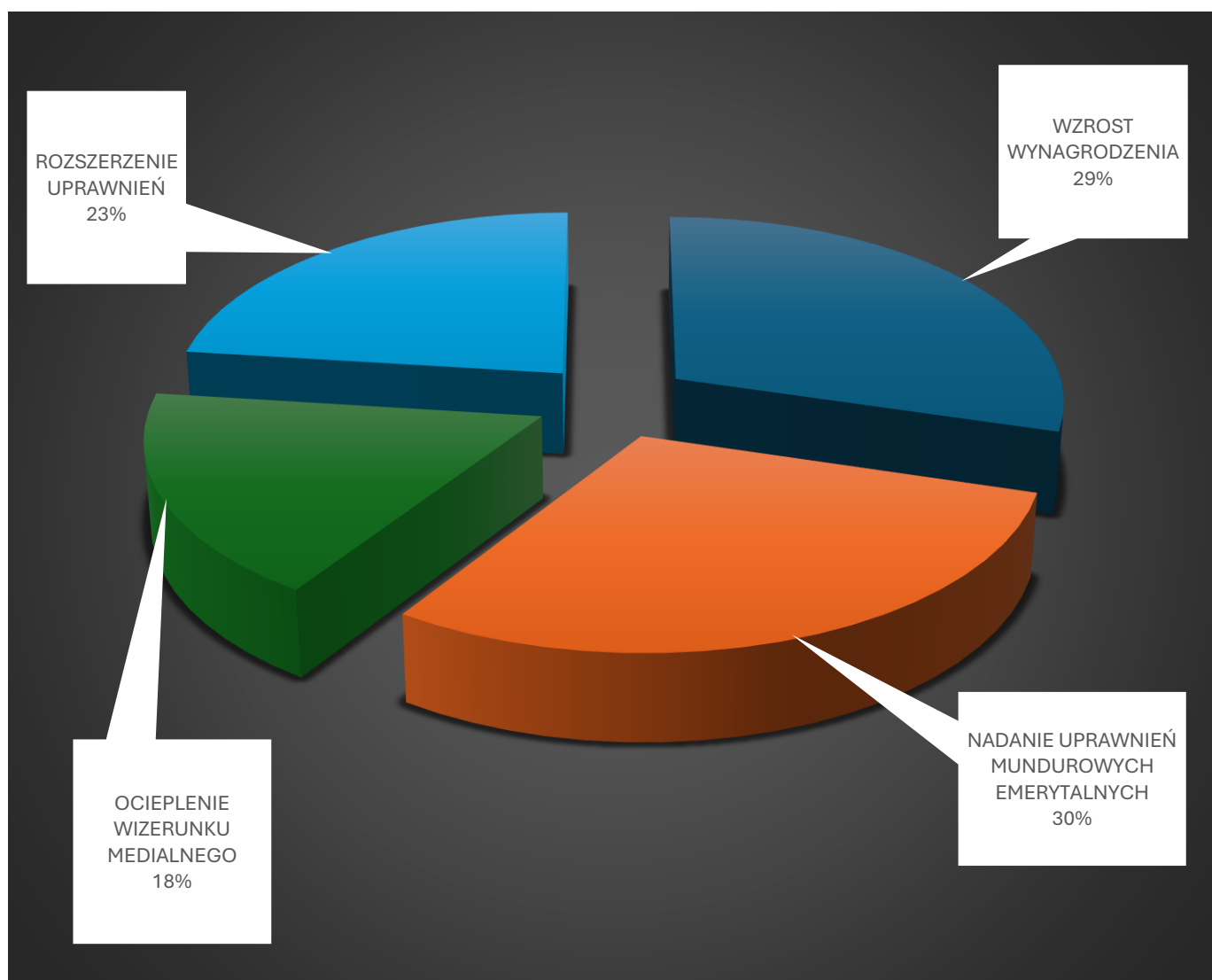
25. Co mogłoby według Pani/Pana podnieść prestiż zawodu strażnika?

Tabela Nr 25. Pytanie o działania mające na celu podniesienie prestiżu zawodu strażnika.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
WZROST WYNAGRODZENIA	90	90%
NADANIE UPRAWNIEŃ EMERYTALNYCH PRZYSŁUGUJĄCYM SŁUŻBOM MUNDUROWYM	90	90%
OCIEPLENIE WIZERUNKU MEDIALNEGO	54	54%
ROZSZERZENIE UPRAWNIEŃ	70	70%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 25. Pytanie o działania mające na celu podniesienie prestiżu zawodu strażnika.

Źródło: opracowanie własne.

W pytaniu o charakterze otwartym, ankietowani wskazali konkretne działania, które ich zdaniem wpłynęłyby na poprawienie społecznego odbioru zawodu funkcjonariusza straży gminnej/miejskiej. Respondenci wskazali, iż najważniejszymi aspektami, które zwiększyłyby prestiż tej formacji są: wzrost wynagrodzeń, nadanie strażnikom uprawnień emerytalno – rentowych przysługującym funkcjonariuszom służb mundurowych, zwiększenie przysługujących im uprawnień oraz ocieplenie wizerunku medialnego strażnika.

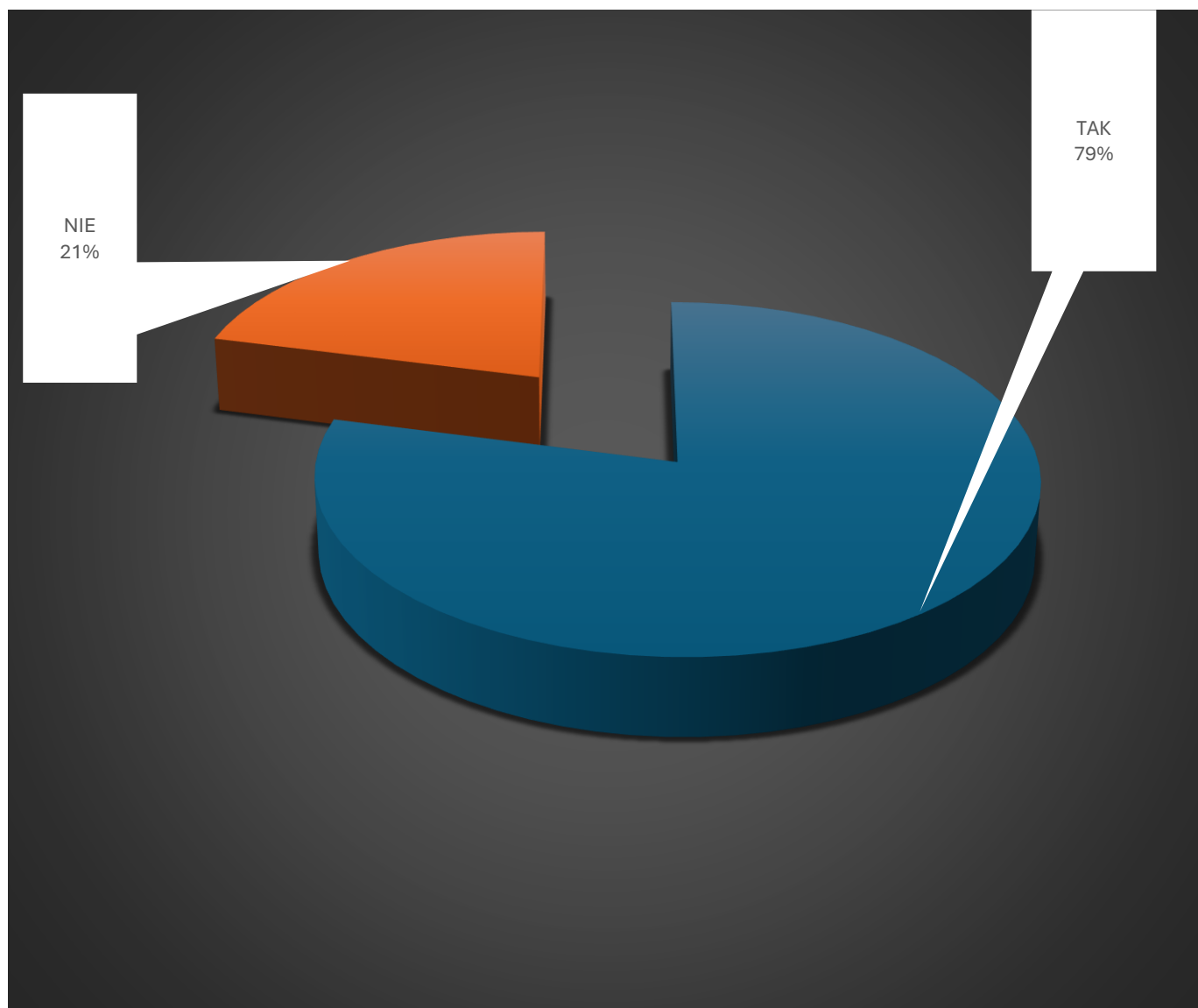
26. Czy ma Pani/Pan poczucie satysfakcji zawodowej z wykonywanej pracy?

Tabela Nr 26. Pytanie o satysfakcję z wykonywanej pracy.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
TAK	79	79%
NIE	21	21%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 26. Pytanie o satysfakcję z wykonywanej pracy.

Źródło: opracowanie własne.

Blisko cztery piąte poddanych badaniu ankietowemu funkcjonariuszy straży miejskiej deklaruje poczucie satysfakcji z wykonywanej pracy.

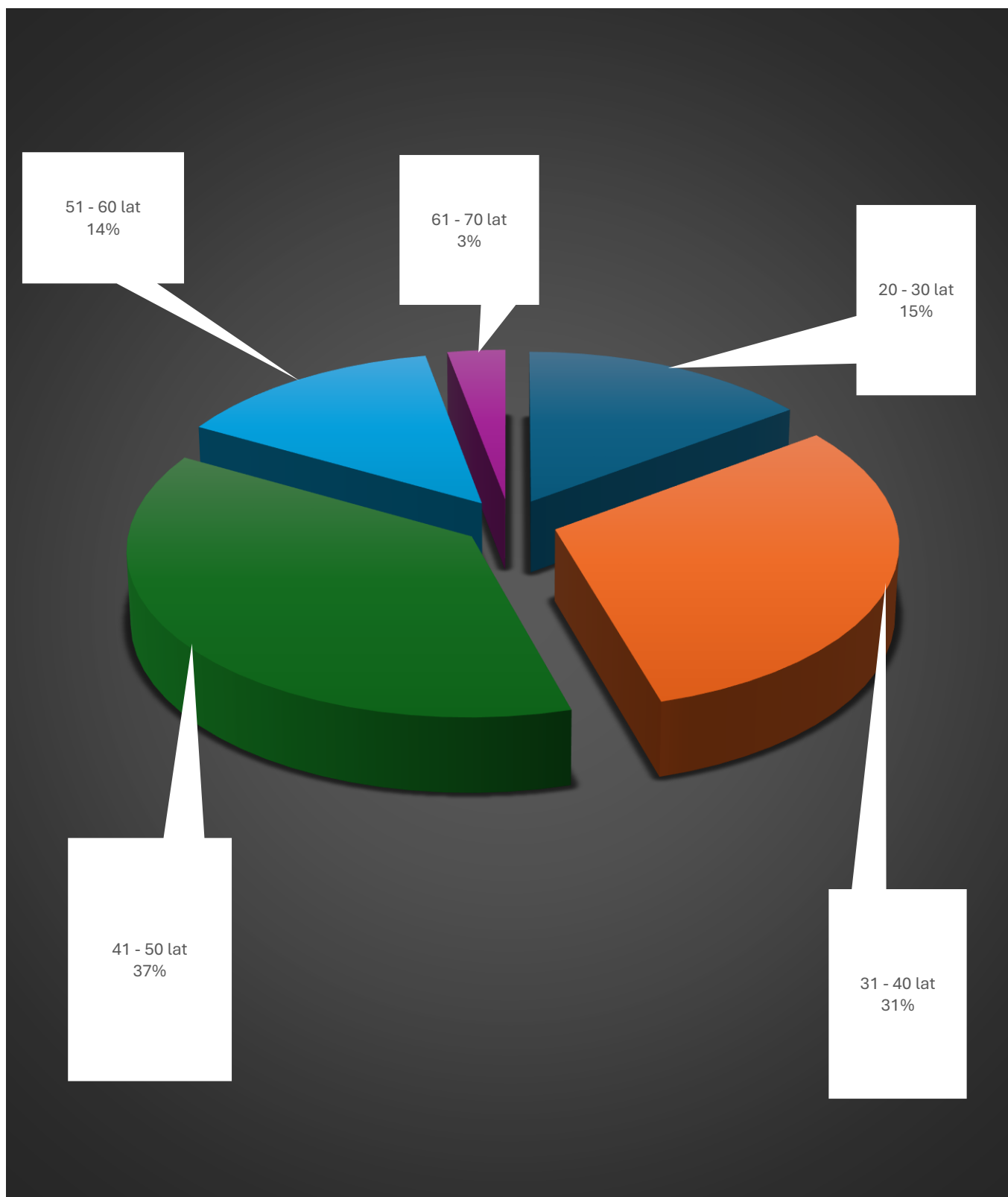
27. Wiek ankietowanych.

Tabela Nr 27. Pytanie o wiek ankietowanych.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
20 - 30 lat	15	15%
31 - 40 lat	31	31%
41 - 50 lat	38	38%
51 - 60 lat	14	14%
61 - 70 lat	3	3%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 27. Pytanie o wiek ankietowanych.

Źródło: opracowanie własne.

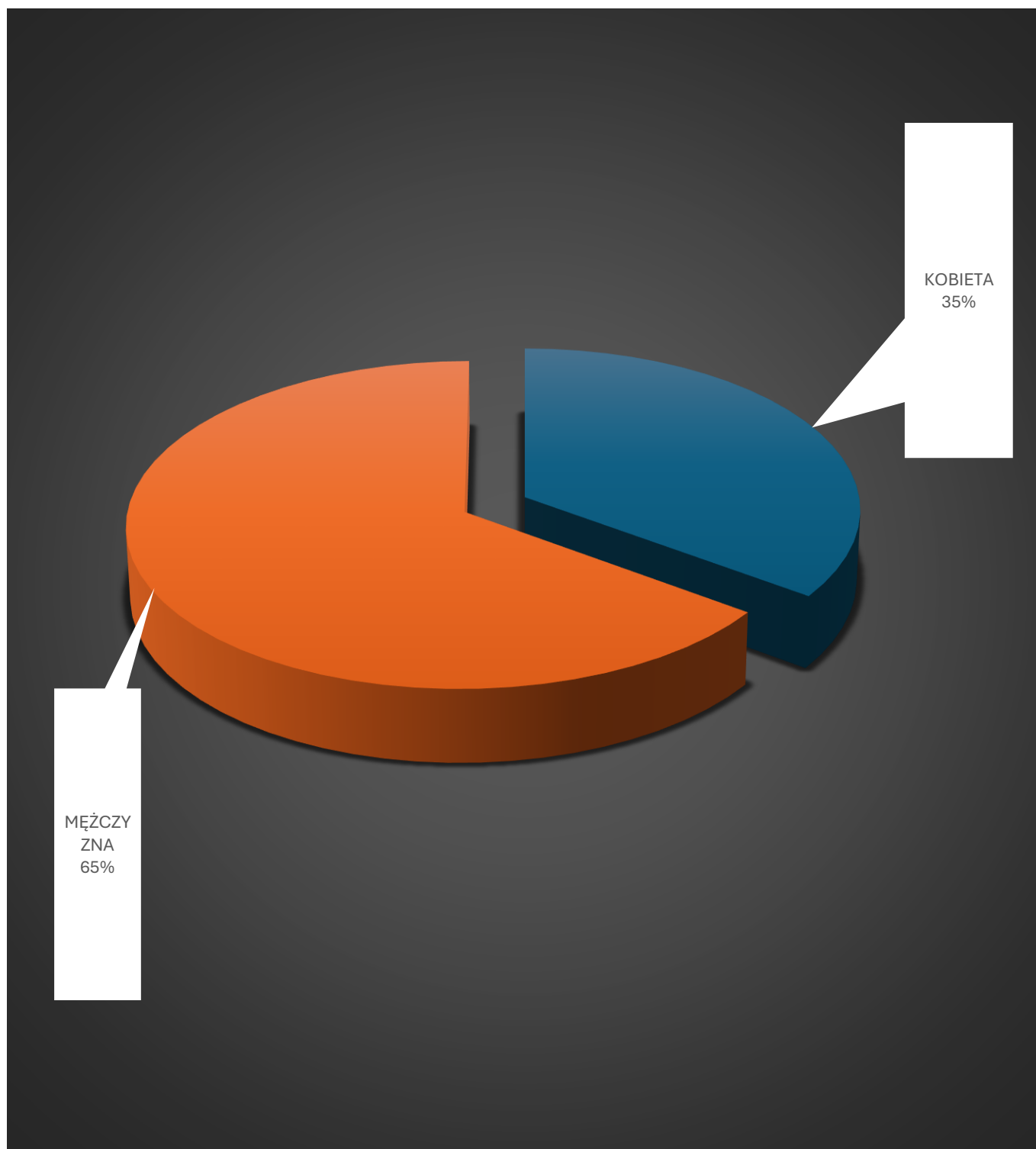
28. Płeć ankietowanych.

Tabela Nr 28. Pytanie o płeć ankietowanych.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
KOBIETA	35	35%
MĘŻCZYŻNA	65	65%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 28. Pytanie o płeć ankietowanych.

Źródło: opracowanie własne.

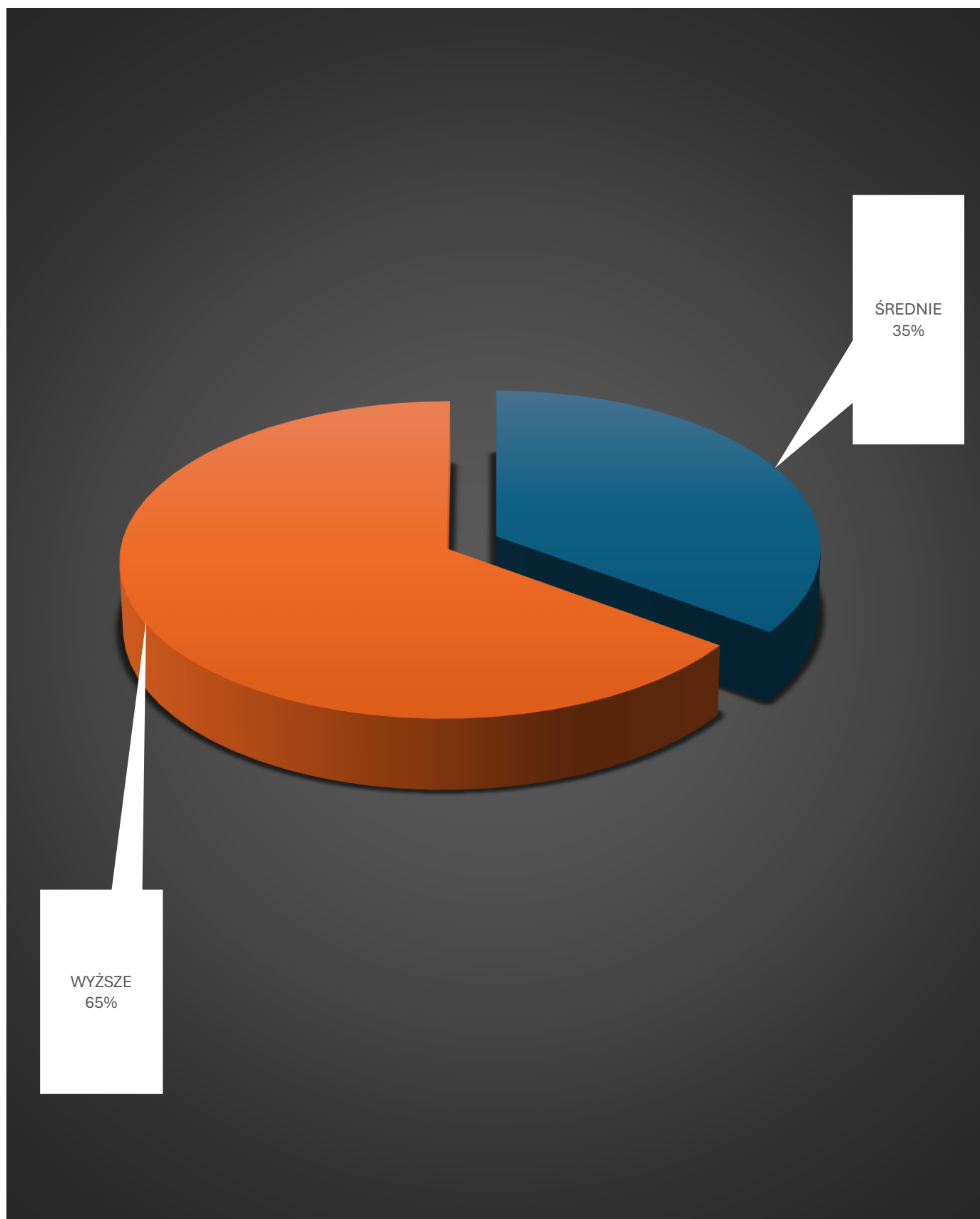
29. Wykształcenie ankietowanych.

Tabela Nr 29. Pytanie o wykształcenie ankietowanych.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
ŚREDNIE	35	35%
WYŻSZE	65	65%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 29. Pytanie o wykształcenie ankietowanych.

Źródło: opracowanie własne.

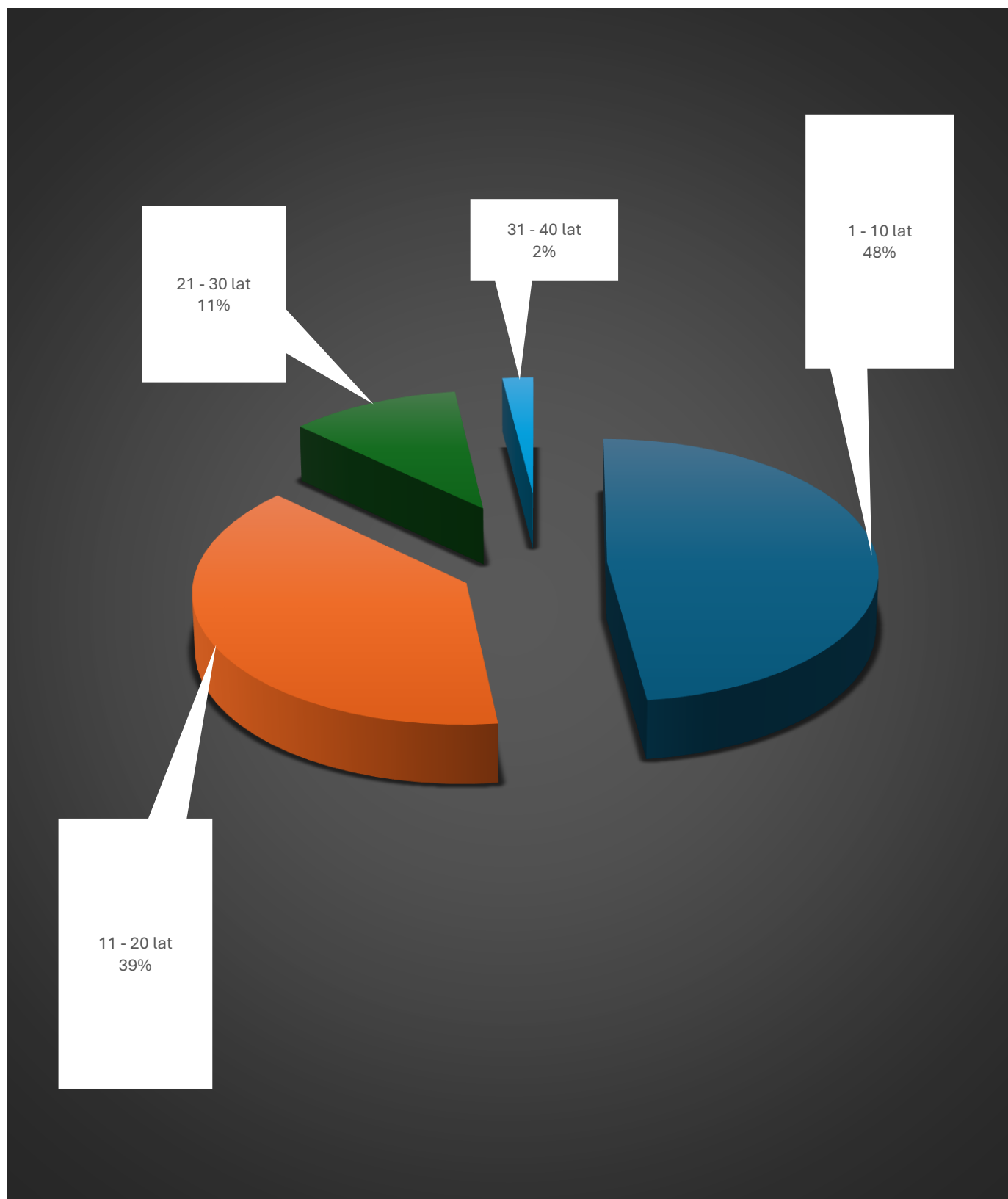
30. Staż pracy ankietowanych w straży miejskiej.

Tabela Nr 30. Pytanie o staż pracy ankietowanych.

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Procent ogółu
1 - 10 lat	48	48%
11 - 20 lat	39	39%
21 - 30 lat	11	11%
31 - 40 lat	2	2%

Źródło: opracowanie własne.

Wykres Nr 30. Pytanie o staż pracy ankietowanych.

Źródło: opracowanie własne.

3.1.2 Wywiady eksperckie.

Na potrzeby procesu badawczego przeprowadzono wywiady z ekspertami w dziedzinie bezpieczeństwa, którzy na co dzień mają do czynienia z problematyką funkcjonowania straży miejskiej.

Ekspert Nr 1. jest oficerem pionu prewencji jednej z największych komend wojewódzkich Policji w Polsce. Posiada ponad dwudziestoletni staż służby. Jest absolwentem Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz doktorem nauk o bezpieczeństwie. Na co dzień zajmuje się koordynacją współpracy Policji z innymi formacjami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo, takimi jak Straż Graniczna, Żandarmeria Wojskowa, Straż Ochrony Kolei, straże gminne/miejskie. Do jego obowiązków służbowych należy między innymi opracowywanie programów szkoleń dla funkcjonariuszy straży gminnych. Czynnie nadzoruje funkcjonowanie straży gminnych/miejskich na terenie podległym komendzie wojewódzkiej Policji, w której pełni służbę. W związku ze szczególną specyfiką realizowanych przez niego zadań oraz specjalistyczną wiedzą, a także praktyczną znajomością badanego obszaru, kierowane do niego pytania różnią się od pytań skierowanych do ekspertów Nr 1, Nr 2 oraz Nr 3.

1. Jakie są według Pana najpoważniejsze zagrożenia w pracy funkcjonariuszy SM – czy według Pana są one tożsame, czy rozbieżne z tymi, które występują w służbie funkcjonariuszy Policji?

Zagrożenia dla funkcjonariuszy Straży Miejskiej są podobne jak dla policjantów. Wynika to z faktu, iż pełnią oni służbę w mundurach, w miejscach publicznych, gdzie nieraz wykonują podobne interwencje, jak ich koledzy z Policji. Jeśli zobaczą osobę dokonującą wykroczenia, bądź przestępstwa, jako pierwsi podejmują czynności zmierzające do ujęcia sprawcy. Często są to osoby agresywne, pozostające pod wpływem alkoholu, bądź podobnie działających środków. Bywa, że są one uzbrojone i atakują interweniujących strażników. Dla przestępcy nie ma znaczenia, czy chce go ująć policjant, czy strażnik miejski. Zdeterminowany napastnik zrobi wszystko, by uniknąć odpowiedzialności. Są także sytuacje, które z pozoru nie generują zagrożenia, ale w toku interwencji osoba spokojna i nie stwarzająca problemów całkowicie zmienia swe zachowanie i staje się niebezpieczna. Tym większe jest wtedy zagrożenie, bo ma charakter nagły i niespodziewany. Nawet zwykłe upomnienie,

czy zwrócenie uwagi może być katalizatorem, który uruchomi gwałtowną reakcję, takiej osoby. Zdarza się, że policjanci i strażnicy wspólnie wykonują czynności patrolowe, a ewentualne zagrożenie jest dla nich takie samo. Zdarzają się też sytuacje, że telefon z prośbą o pomoc lub interwencję odbierze dyżurny Straży Miejskiej, wówczas niezależnie od powiadomienia Policji dysponuje załogę SM, która podejmuje adekwatne działanie. Doświadczenie pokazuje, że niekiedy to właśnie na funkcjonariuszy SM spada ciężar załatwienia trudnej i niebezpiecznej interwencji. Trudno czekać na wsparcie, gdy zagrożone jest zdrowie, bądź życie człowieka. Stąd moja odpowiedź na postawione pytanie jest jednoznaczna – zagrożenia w służbie strażnika miejskiego jest takie jak policjanta.

2. Czy uprawnienia funkcjonariuszy SM oraz ich wyposażenie są wystarczające do realizacji wykonywanych przez nich zadań?

Według mnie obecne uprawnienia strażników miejskich nie są wystarczające dla zadań, które muszą wykonywać, zwłaszcza w dużych aglomeracjach, w których występuje kumulacja determinantów zagrożeń. Obecnie strażnicy mogą wykonać kontrolę drogową z zatrzymaniem pojazdu w trzech przypadkach: kierującego pojazdem niestosującego się do zakazu ruchu w obu kierunkach, określonego odpowiednim znakiem drogowym, uczestnika ruchu naruszającego przepisy o zatrzymaniu lub postoju pojazdów, uczestnika ruchu naruszającego przepisy o ograniczeniu ruchu w strefie czystego transportu lub nacisku osi. Nie wolno im jednak zatrzymać pojazdu. Nie mogą przeprowadzić kontroli drogowej – z uwagi na zbyt szybką jazdę, złamanie zakazu wyprzedzania, czy najechanie na linię na drodze. Oznacza to, że strażnik miejski z uwagi na popełnienie któregoś z tych wykroczeń, nie może wystawić kierującemu mandatu karnego.

Ważne są uprawnienia posiadane przez strażników w zakresie używania lub wykorzystywania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej. Zgodnie z art. 2 ust 1. pkt 13 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. z 2019 r. poz. 2418), strażnicy mają prawo do ich stosowania.

Wydaje się jednak, że katalog przesłanek wskazujących kiedy mogą to robić określony w art. 11 winien zostać uzupełniony o pkt 11, czyli - zatrzymanie osoby, udaremnienie jej ucieczki lub pościgu za tą osobą. Ponadto strażnik obecnie nie ma prawa stosowania takich środków przymusu bezpośredniego jak – pociski niepenetracyjne. Moim zdaniem te środki winny zostać strażnikom udostępnione. Powinni również uzyskać możliwość użycia koleczki drogowej służącej do zatrzymywania oraz unieruchamiania pojazdów mechanicznych.

Kolejnym środkiem przymusu, którego strażnicy nie mogą używać jest pojazd służbowy. Ten środek także winien być dla nich dopuszczony. W zakresie przesłanek uprawniających do użycia broni palnej należałoby je uzupełnić o konieczność odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na mienie, który stwarza jednocześnie bezpośrednie zagrożenie życia, zdrowia lub wolności uprawnionego lub innej osoby, albo konieczność przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do takiego zamachu. Strażnicy powinni mieć także możliwość użycia broni w bezpośrednim pościgu za osobą, wobec której użycie broni palnej było dopuszczalne. Teraz nie mają do tego prawa. Warto rozważyć przyznanie im takiego prawa w sytuacji pościgu za sprawcą, który dopuścił się:

- przestępstwa o charakterze terrorystycznym,
- zabójstwa,
- uszkodzenia ciała lub spowodował rozstrój zdrowia człowieka,
- zdarzenia, które zagraża życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach,
- zgwałcenia,
- wzięcia lub przetrzymywania zakładnika w celu zmuszenia organu państwowego lub samorządowego, instytucji, organizacji, osoby fizycznej lub prawnej albo grupy osób do określonego zachowania się,
- rozboju.

Katalog tych uprawnień winien także objąć sytuacje związane z koniecznością ujęcia osoby:

- wobec której użycie broni palnej było dopuszczalne,
- w sytuacji gdy istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełniła ona, któreś z ww. przestępstw.

Strażnicy winni mieć także prawo użycia broni w razie konieczności ujęcia sprawcy bezpośredniego, bezprawnego zamachu na konwój jeżeli schronił się on w miejscu trudno dostępnym, a z okoliczności zdarzenia wynika, że może użyć broni palnej lub innego niebezpiecznego przedmiotu.

Strażnicy powinni również uzyskać prawo do wykorzystania broni palnej w przypadku konieczności podjęcia następujących działań:

- zatrzymania pojazdu, jeżeli jego działanie zagraża życiu lub zdrowiu uprawnionego lub innej osoby lub stwarza zagrożenie dla ważnych obiektów, urządzeń lub obszarów;
- pokonania przeszkody uniemożliwiającej lub utrudniającej ujęcie osoby albo ratowanie życia lub zdrowia uprawnionego, innej osoby lub ratowanie mienia,
- zniszczenia lub unieruchomienia bezzałogowego statku powietrznego, w przypadkach określonych w ustawie z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze (Dz. U. z 2022 r. poz. 1235, 1715, 1846, 2185 i 2642).

Nie mam zastrzeżeń do wyposażenia strażników w środki przymusu bezpośredniego, ale jest problem dotyczący broni palnej. Niestety, obecnie strażnicy miejscy nie są w nią wyposażani, pomimo iż mają takie prawo. Niekiedy jest im wydawana do służby konwojowej lub związanej z ochroną obiektów, ale regułą jest jej brak – w codziennym, służbowym wyposażeniu strażnika. Uważam, że jest to sytuacja niebezpieczna, bo w przypadku konfrontacji z uzbrojonym napastnikiem, strażnik nie ma możliwości efektywnej obrony. Należałoby to szybko zmienić, zwłaszcza że nie wymaga to nowelizacji przepisów, a jedynie podjęcia odpowiednich decyzji przez przełożonych.

3. Jak ocenia Pan obecny poziom przygotowania zawodowego funkcjonariuszy SM?

Strażnicy to w większości przypadków ludzie młodzi, sprawni, dobrze wykształceni. Duża część z nich ma wyższe wykształcenie. Szkolenie podstawowe i doszkalające prowadzone jest na wysokim poziomie, a dodatkowo organizowane są kursy specjalistyczne pozwalające na nabywanie nowych kompetencji. Wysoko oceniam również przygotowanie strażników w zakresie znajomości technik interwencyjnych, czy posługiwania się środkami przymusu bezpośredniego. Wielu strażników, to osoby uprawiające sporty walki i dbające o kondycję fizyczną.

4. Jak ocenia Pan poziom współpracy SM z Policją?

Najważniejszym skutkiem demonopolizacji bezpieczeństwa było powstanie podsystemu samorządowego, który stał się ważnym ogniwem w zapewnianiu porządku i bezpieczeństwa publicznego. By mogło to nastąpić, ustawodawca wprowadził nowe regulacje prawne, z których kluczową była Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Jako szczególnie ważne zadanie własne wskazała ona – sprawy porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli. Straż Miejska stała się wiodącym partnerem Policji w realizacji zadań z zakresu poprawy stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego. Wynika to z faktu, iż do jej zadań należy współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń. Celem efektywnego wykonywania swych zadań straż gminna współpracuje z Policją. Aby dopracować zakres oraz formy i metody takiego współdziałania, wójt, burmistrz lub prezydent miasta może zawierać z właściwym miejscowo komendantem Policji porozumienie określające ramy i zasady współpracy. Może ona polegać na stałej, bieżącej wymianie informacji o lokalnych zagrożeniach w zakresie bezpieczeństwa oraz porządku publicznego. Może także określać organizację wspólnego systemu łączności zapewniającego utrzymanie stałej komunikacji między jednostkami Policji i straży. Porozumienie takie umożliwia również koordynację dyslokacji służb policyjnych i straży z uwzględnieniem aktualnej mapy zagrożeń. Doprecyzowuje realizację wspólnych przedsięwzięć zmierzających do zapewnienia spokoju i porządku w miejscach zgromadzeń, podczas imprez artystycznych, rozrywkowych i sportowych, a także w innych miejscach o charakterze publicznym. Porozumienie może umożliwiać organizowanie wspólnych szkoleń oraz ćwiczeń policjantów i strażników gminnych, a także tworzyć ramy wymiany informacji w zakresie obserwowania i rejestrowania przy użyciu środków technicznych zapisu zdarzeń w miejscach publicznych. Takie porozumienia są zawierane i realizowane w wielu, zwłaszcza dużych miejscowościach, ale niestety nie są one regulą. Stąd uważam, że taka współpraca winna zostać określona w akcie rangi ustawy i być obligatoryjna. Ogólnikowy zapis, że do zadań straży miejskiej należy współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń wydaje się niewystarczający. Bardzo istotnym zadaniem straży, z punktu widzenia obywatela – członka społeczności lokalnej, jest obowiązek informowania przez straż o stanie i rodzajach zagrożeń dla tej społeczności, jak również inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie

popelnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym. Wspólna z Policją – organizacja i realizacja programów, akcji i działań prewencyjnych ma wpływ na zapewnienie bezpieczeństwa i porządku w miejscach publicznych, ochronę mienia oraz środowiska.

Przykładem dobrej komunikacji pomiędzy Policją a strażami jest przekazywanie informacji, które Policja pozyskuje przy wykorzystaniu elektronicznej platformy wymiany informacji między Policją a obywatelami, tzw. krajowej mapy zagrożeń bezpieczeństwa. Z uwagi na bardzo dużą liczbę i charakter zgłoszeń od mieszkańców wpływających za pośrednictwem tej platformy straże gminne/miejskie w sposób naturalny, stały się adresatem tych zgłoszeń. Kolejną formą współpracy straży gminnych/miejskich oraz Policji jest wspólna realizacja służb patrolowych, która stała się powszechną i stałą formą współdziałania, pozwalającą na efektywniejsze wykorzystanie zarówno sił i środków tak policyjnych, jak i straży miejskich, w celu zabezpieczenia oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Wspólne służby są koordynowane przede wszystkim w ramach spotkań zespołów ds. koordynacji służby prewencyjnej odbywających się w jednostkach Policji oraz na bieżąco, w związku z bieżącym zapotrzebowaniem. Wspólne patrole prowadzone są w wytypowanych i wyznaczonych miejscach, na podstawie przeprowadzanych analiz zagrożeń. W ramach współpracy straże miejskie oraz Policja realizują zadania dotyczące zabezpieczania imprez i uroczystości stwarzających zagrożenie, ze względu na dużą liczbę uczestników zgromadzonych w jednym czasie, na stosunkowo niewielkim obszarze. Kolejną formą współpracy jest wymiana informacji w zakresie obserwowania i rejestrowania, przy użyciu środków technicznych obrazu zdarzeń, w miejscach publicznych. Ciągła obserwacja stref monitorowanych pozwala na szybką interwencję zarówno straży, jak i Policji. Dobrą praktyką jest organizowanie wspólnych szkoleń oraz ćwiczeń policjantów i strażników miejskich. W ramach takiego współdziałania przeprowadzane są wspólne ćwiczenia, w których uczestniczą także inne podmioty, odpowiedzialne za: bezpieczeństwo, porządek publiczny, mienie i zdrowie. Ćwiczenia te mają formę symulowanych akcji ratunkowych, związanych z różnego rodzaju zagrożeniami. Pożądaną formą współpracy jest organizowanie szkoleń dla straży miejskich - na wniosek wójta, burmistrza czy prezydenta miasta, bądź określonych w porozumieniu obu formacji. Szkolenia takie są przeprowadzane w zakresie:

- przepisów ruchu drogowego (raz na pięć lat strażnicy muszą przejść takie szkolenie),
- prowadzenia czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia,

- roli i zadań oskarżyciela publicznego
- nadzoru nad czynnościami wyjaśniającymi,
- prawidłowego wypełniania mandatów karnych,
- prowadzenia czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia.

Tak więc współpraca straży z Policją ma charakter wieloaspektowy co sprawia, że straże miejskie wykonując zadania z zakresu zapewnienia porządku publicznego na terenie gminy, jednocześnie realizują zadania w obszarze bezpieczeństwa. Oceniam wysoko tą współpracę.

5. Jaka jest Pana opinia w kwestii możliwości przejęcia przez SM części zadań wykonywanych przez Policję?

Obserwuję stałą tendencję do kierowania straży na systematyczne wspomaganie Policji w zwalczaniu przestępczości pospolitej, w przeciwdziałaniu wybrykom chuligańskim, zakłóceniom porządku publicznego i patologiom a społecznym. Wiele straży realizuje własne programy profilaktyczne w zakresie zapobiegania ryzykownym zachowaniom, a nawet w ramach profilaktyki kryminalnej. Należy mieć na uwadze, że straże przejęły od Policji wiele zadań o charakterze administracyjno – porządkowym, które wcześniej spoczywały wyłącznie na tej drugiej formacji. Dotyczy to zwłaszcza egzekwowania przepisów porządkowych (np. od zarządców nieruchomości), doprowadzania osób nietrzeźwych do izb wytrzeźwień, zabezpieczania imprez masowych, uroczystości organizowanych na rzecz społeczności lokalnych. Współpraca z Policją to także wspólne służby patrolowe, co ma szczególne znaczenie tam, gdzie stan liczebny policyjnych jednostek jest niewielki. Szczególnie ważna jest rola straży gminnych w tych miejscowościach, w których nie ma w ogóle jednostek Policji. Na takich obszarach strażnicy są jedynymi umundurowanymi i przeszkolonymi pracownikami mającymi uprawnienia doprowadzenia czynności służbowych. Odciążenie Policji powoduje, że może ona skoncentrować aktywność na zwalczaniu poważniejszych przestępstw zgodnie z zasadą racjonalizacji działania i elastycznego dyslokowania sił i środków. Straże gminne i miejskie zostały skutecznie włączone do systemu bezpieczeństwa publicznego. Było to efektem docenienia tych podmiotów jako partnerów przez włączoną do administracji zespoloną Policję. Zarządzający jednostkami policyjnymi komendanci zrozumieli, że mają w nich ważnych sojuszników, z których wsparcia i pomocy

warto korzystać zwłaszcza dlatego, że znają oni dobrze teren i potrzeby zgłaszane przez społeczności lokalne.

Straż Miejska bardzo dobrze radzi sobie z dotychczasowymi zadaniami, które stawia przed nią ustawa o strażach miejskich i gminnych i według mnie pozostając organem samorządowym winna uzyskać możliwość wykonywania zadań, które spoczywają obecnie na służbie prewencyjnej Policji. Takim obszarem aktywności straży miejskiej powinna być służba patrolowo – interwencyjna, wspierająca działania policyjne. To ważne ze względu na to, iż w dużych aglomeracjach Policja cierpi na poważne braki kadrowe. W takich miastach jak Warszawa, Kraków, Łódź, czy Wrocław to bardzo duży problem, którego od wielu już lat nie udało się rozwiązać. W takich działaniach rolę koordynatora winien sprawować dyżurny jednostki Policji.

Uważam, że to strażnicy miejscy powinni całkowicie przejąć funkcje jakie pełnią obecnie dzielnicowi i wykonywać służbę obchodową, w powierzonych im rejonach. Straż miejska może też przejąć realizację programów profilaktycznych, także tych z obszaru przeciwdziałania przestępczości i patologiom społecznym. Jestem przekonany, że po wielu latach funkcjonowania i nabywania doświadczeń Straże Miejskie podołałyby tym wyzwaniom.

6. Czy funkcjonariusze straży miejskiej odbywają ćwiczenia praktyczne przygotowujące ich do pożądanых zachowań w sytuacjach zagrożeń?

Tak, tego rodzaju szkolenia i treningi są organizowane regularnie i dają podstawę do wcześniej wyrażonej opinii, że strażnicy są dobrze przygotowani do wykonywanych zadań. Uważam jednak, że poszerzenie zadań o te które obecnie realizowane są przez pion prewencji Policji wymagałyby uzupełnienia bloku szkoleniowego, zwłaszcza o zajęcia z dynamicznego strzelania sytuacyjnego.

7. Co według Pana należałoby zmienić w zakresie funkcjonowania straży gminnych/miejskich?

Tak, jak wskazałem wcześniej Straż Miejska już teraz realizuje wiele zadań, które nie są jej bezpośrednio, ustawowo przypisane. Strażnicy są dobrze wyszkoleni i formacja ta może z powodzeniem realizować niektóre z zadań, do których powołana jest Policja. Aby jednak mogła przejąć te dodatkowe obowiązki winna uzyskać dodatkowe uprawnienia, zwłaszcza te związane z użyciem środków przymusu bezpośredniego i broni palnej. Uważam

również, że już w obecnych warunkach strażnicy miejscy winni zostać zakwalifikowani do służb mundurowych, a tym samym uzyskać podobne uprawnienia emerytalno – rentowe jak i ich koledzy z Policji. Skoro zagrożenia są podobne, to także ochrona socjalna powinna być taka sama.

Ekspert Nr 2. jest funkcjonariuszem straży miejskiej na szczeblu kierowniczym, w jednej z największych polskich aglomeracji. Jest Zastępcą Naczelnika Wydziału Organizacji Służby. Posiada blisko dwudziestopięcioletnie doświadczenie zawodowe. Do jego obowiązków służbowych należy między innymi nadzór i kontrola nad prawidłowością realizacji zadań wykonywanych przez podległych mu strażników. W zakres jego odpowiedzialności wchodzi również koordynacja współpracy straży miejskiej z Policją.

Ekspert Nr 3 jest emerytowanym oficerem Policji pionu kryminalnego. Obecnie pełni funkcję komendanta straży miejskiej w jednym z największych polskich miast.

Ekspert Nr 4 jest funkcjonariuszem straży miejskiej w jednym z największych polskich miast wojewódzkich. Jako strażnik miejski pracuje od ponad dwudziestu pięciu lat. Posiada uprawnienia instruktora samoobrony oraz trenera personalnego. Jest również ratownikiem medycznym. Na co dzień pełni służbę w charakterze strażnika rejonowego. Z uwagi na swoje długoletnie doświadczenie zawodowe i zakres wiedzy zajmuje się również szkoleniem innych funkcjonariuszy – również poprzez pełnienie wraz z nimi służby patrolowo – interwencyjnej.

Pytanie 1. Jakie zadania realizuje Pan najczęściej w trakcie wykonywania swoich obowiązków służbowych?

Ekspert Nr 2.

Do tej pory najczęstszych zadań wykonywanych w trakcie mojej pracy w SM należało:

- przeciwdziałanie zakłócaniu porządku i spokoju publicznego (np. zakłócanie ciszy nocnej,
- niszczenie mienia, nieobyczajne zachowanie, łamanie zakazu picia alkoholu lub palenia papierosów w miejscach publicznych),

- egzekwowanie przepisów związanych z utrzymaniem czystości w miejscach publicznych
- doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień,
- ochrona imprez masowych,
- udział w różnych akcjach związanych z sezonowymi zagrożeniami (np. pomoc bezdomnym
- w okresie zimowym, „Bezpieczna droga do szkoły”, usuwanie wraków samochodów z ulic, itp.).

Na chwilę obecną zajmuję się nadzorem nad służbą oraz jej planowaniem. Działam również w obszarze współpracy z innymi formacjami.

Ekspert Nr 3.

Najczęściej realizowanymi zadaniami są te, związane z kierowaniem podległą mi jednostką. Zatrudnieni w niej funkcjonariusze realizują wszelkie czynności o charakterze administracyjno porządkowym, represyjnym, prewencyjnym jak i profilaktycznym. Do moich obowiązków należy przede wszystkim nadzór nad wszelkimi czynnościami realizowanymi przez podległych mi funkcjonariuszy. W zakres tych czynności wchodzi interwencje związane ze sprawami porządkowymi np. nielegalne pozbywanie się odpadów, osoby nietrzeźwe, bezdomni, osoby żebrzące lub zaczepiające, zgłoszenia dotyczące zwierząt oraz nieprzestrzegania przepisów prawa miejscowego. Działania represyjne zazwyczaj obejmują wykroczenia drogowe, czyli naruszenia przepisów zatrzymania i postoju przez kierujących, a także niestosujących się do znaków drogowych. Działania prewencyjne dotyczą kontroli miejsc publicznych, w których obowiązuje zakaz spożywania napojów alkoholowych. Profilaktyka obejmuje kwestie ochrony społeczności lokalnych przed potencjalnymi zagrożeniami, a także inicjowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym. Do powyższego katalogu dochodzą bardzo często inne interwencje o charakterze różnorodnych lokalnych problemów.

Ekspert Nr 4.

Najczęściej zadaniami realizowanymi w trakcie wykonywania obowiązków służbowych jest realizacja zadań z zakresu utrzymania porządku w gminach, dotyczy to głównie ujawniania miejsc i nielegalnych wysypisk na terenie gminy. Funkcjonariusze realizują również zadania polegające na reagowaniu na najbardziej uciążliwe wykroczenia takie jak spożywanie alkoholu zakłócenie porządku publicznego zaśmiecanie czy też palenie tytoniu w miejscach niedozwolonych. Zdarza się również iż obywatele wybierają numer alarmowy straży miejskiej ponieważ jest problem z przyjazdem gdyż patroli jest mało i realizują one akurat inne interwencje – w takich sytuacjach strażnicy muszą reagować na sytuacje, z którymi normalnie podczas służby mierzą się policjanci.

Pytanie 2. Czy posiadane przez Pana uprawnienia są wystarczające do realizacji wykonywanych zadań?

Ekspert Nr 2.

Zadania, które są mi oficjalnie stawiane przez przełożonych wynikają z uprawnień ustawowych i mieszczą się w wyznaczonych przepisami granicach. Oczywiście, że zdarzają się sytuacje, które nie mogą być przeze mnie „obsłużone” z powodu braku uprawnień do takich czynności; wówczas informujemy o tym Policję i ona załatwia dany problem.

Ekspert Nr 3.

Tak, strażnicy gminni/miejscy posiadają szeroki katalog uprawnień, m.in.: udzielanie pouczeń, zwracanie uwagi, stosowanie innych środków oddziaływania wychowawczego, legitymowanie i ujęcie osób, doprowadzenie do najbliższej jednostki policji, dokonywanie kontroli osobistej, przeglądanie zawartości bagaży, nakładanie grzywien w postępowaniu mandatowym, przeprowadzanie czynności wyjaśniających, usuwanie pojazdów i ich unieruchamianie przez blokowanie kół oraz żądanie niezbędnej pomocy od instytucji państwowych i samorządowych. W bardziej skomplikowanych sytuacjach zawsze mogą sporządzić notatkę urzędową i skierować ją do odpowiednich służb lub instytucji. Jednak, jeśli chodzi o usprawnienie pracy strażnika i polepszenie poziomu bezpieczeństwa

w polskich miastach i gminach uprawnienia te warto byłoby nieco poszerzyć o niektóre uprawnienia przysługujące wyłącznie innym formacjom i instytucjom.

Ekspert Nr 4.

W mojej ocenie posiadane przeze mnie uprawnienia nie są do końca wystarczające do realizacji wykonywanych zadań. Przykładowo, strażnik miejski nie posiada uprawnień do nakładania mandatów karnych w takim zakresie jakim posiadają funkcjonariusze policji – strażnik nie ma na przykład uprawnień do nałożenia mandatu karnego za wykroczenia chociażby z artykułu 119 kodeksu wykroczeń czyli za kradzież, jak również za inne wykroczenia przeciwko mieniu. Jest to tylko mały wycinek pokazujący, że uprawnienia te powinny być rozszerzone. Należy wskazać, że uprawnienie do skierowania wniosku o ukaranie do sądu strażnicy miejscy posiadają w zakresie wszystkich czynów zabronionych będących wykroczeniami. Dlatego w sytuacji, w której strażnik miejski mógłby zakończyć interwencję poprzez nałożenie grzywny w drodze mandatu karnego musi albo posiłkować się wezwaniem patrolu policji, albo sporządzić notatkę urzędową będącą podstawą sporządzenia wniosku o ukaranie.

Pytanie 3. Czy posiadane przez Pana wyposażenie jest wystarczające do realizacji wykonywanych zadań?

Ekspert Nr 2.

Uważam, że przy obecnym zakresie zadań stawianych strażnikom miejskim, nasze wyposażenie nie jest adekwatne do potrzeb i zagrożeń. Pełniąc służbę patrolowo – interwencyjną, czy to w centrach dużych miast, czy to na ich obrzeżach, czy też na terenie gmin wiejskich, jesteśmy narażeni na szereg różnego rodzaju zagrożeń – takich samych, na jakie narażeni są policjanci. Dlaczego nie przysługuje nam prawo do noszenia broni palnej na takich samych zasadach, jak w Policji, czy w innych służbach? Przecież przestępcy nie klasyfikują swojej agresji w zależności od osoby, z którą mają do czynienia. Mam wrażenie, że jesteśmy traktowani w kwestii uzbrojenia i wyposażenia jak „*Dzieci gorszego boga*” – nie mamy broni, nie mamy paralizatorów, a środki ochrony osobistej funkcjonariusze bardzo często muszą zapewniać sobie we własnym zakresie. Nie mówię już nawet o tak prozaicznej

rzeczy jak mobilne terminale do sprawdzania osób i rzeczy. Jakość używanych przez nas radiostacji przenośnych również bardzo często pozostawia wiele do życzenia.

Ekspert Nr 3.

Generalnie tak, wyposażenie obejmuje odpowiednią ilość radiowozów, rowerów służbowych, radiostacji i innych środków technicznych służących do obserwowania i rejestrowania obrazu zdarzeń w miejscach publicznych, broni czy środków przymusu bezpośredniego. Ponadto strażnicy miejscy posiadają niezbędne narzędzia do odławiania zwierząt, klatki do ich przewożenia, blokady do kół, automatyczny defibrylator zewnętrzny AED, drabinki składane, fotopułapki, lornetki oraz inne sprzęty umożliwiające zabezpieczenie miejsca zdarzenia. Jednak nie ukrywam, że dobrze byłoby dozbroić i doposażyć przynajmniej niektórych strażników.

Ekspert Nr 4.

Niestety, posiadane przeze mnie wyposażenie nie jest wystarczające do wykonywania zadań. Jest wiele istotnych elementów, o które przydałoby się je wzbogacić.

Pytanie 4. Czy według Pana wyposażenie służbowe winno zostać uzupełnione o dodatkowe elementy? (Jeśli tak, proszę podać jakie)

Ekspert Nr 2.

Tak, przede wszystkim broń palna, paralizatory elektryczne, mobilne urządzenia do sprawdzeń, szeroko pojęte środki ochrony osobistej – takie jak dobrej jakości bezpudrowe rękawiczki jednorazowe, okulary ochronne, maseczki ochronne, rękawiczki taktyczne (również antyprzekłuciowe). Warto też dokonać weryfikacji wymiany obecnie używanego przez strażników sprzętu łączności. Dobrze byłoby również przemyśleć kwestię włączenia do wachlarza wyposażenia funkcjonariuszy przenośne terminale do sprawdzeń.

Ekspert Nr 3.

Tak, uważam, że każda większa jednostka powinna mieć na stanie drona, który powinien być wyposażony w kamerę termowizyjną i noktowizyjną oraz zestawy ratunkowe i megafony. Ponadto powinien być wykorzystywany do działań proekologicznych. Nadto, warto rozważyć wyposażenie strażników w broń palną oraz urządzenia MTN – Mobilne Terminale Noszone, które umożliwiają sprawdzenie osób i rzeczy pod kątem poszukiwań.

Ekspert Nr 4.

Uważam że, wyposażenie strażnika mogłoby zostać uzupełnione o co najmniej kilka bardzo istotnych elementów. Pożądane byłoby doposażenie funkcjonariuszy w dobrej jakości latarki, wytrzymałe rękawiczki taktyczne, które odporne byłyby na przekłucia (co jest dość istotne przy przeprowadzaniu kontroli osobistej w sposób manualny). Ponadto, warto by było rozważyć wyposażenie strażników w kamery na nasobne, które rejestrowały by przebieg przeprowadzanych przez nich interwencji, a zapis z tych kamer mógłby stanowić dowód w sądzie. Uważam również, że funkcjonariusze straży miejskich mogliby zostać wyposażeni w paralizatory elektryczne, co podniosłoby skuteczność przy interwencjach podejmowanych wobec osób agresywnych i niebezpiecznych – należy zauważyć, iż zgodnie z ustawą o broni i amunicji na urządzenia przeznaczone do bezład niania osób za pomocą energii elektrycznej, których napięcie w obwodzie nie przekracza 10 milionów amper, nie jest wymagane pozwolenie. Ponadto, paralizatory elektryczne bardzo często stanowią wyposażenie funkcjonariuszy policji pełniących służbę patrolowo interwencyjną, gdzie bardzo dobrze się sprawdzają.

Pytanie 5. Czy według Pana strażnicy przy wykonywaniu swoich zadań powinni być wyposażeni w broń palną?

Ekspert Nr 2.

Patrząc przez pryzmat faktycznie realizowanych przez nas zadań (takich na co dzień), to broń palna nie jest konieczna by egzekwować prawo, na straży którego stoimy. Inną kwestią jest nasze osobiste bezpieczeństwo. Uważam, że do ochrony własnego zdrowia lub życia, czy zdrowia i życia partnera z patrolu, powinniśmy posiadać na wyposażeniu broń palną

nie tyle na zasadach tzw. broni obiektowej – jak to jest w firmach ochroniarskich, ale też możliwość jej użycia i wykorzystania w taki sposób, w jaki uregulowane jest to w innych formacjach.

Ekspert Nr 3.

Tak, ale nie wszyscy. Przede wszystkim broń powinni posiadać strażnicy, którzy pełnią służbę patrolowo – interwencyjną w szczególności w godzinach wieczorowo – nocnych oraz pełniący służbę wspólnie z policjantami.

Ekspert Nr 4.

Moim zdaniem funkcjonariusze straży gminnych powinni być wyposażeni w broń palną podczas pełnienia przez nich służby. Ustawa o strażach gminnych w obecnym kształcie w bardzo ograniczonym zakresie pozwala na użycie lub wykorzystanie broni palnej przez strażników. Zasady dotyczące broni i amunicji powinny zostać w strażach miejskich wprowadzone w taki sam sposób, w jaki funkcjonują one w innych formacjach – takich jak na przykład policja, straż graniczna, żandarmeria wojskowa, służba więzienna, czy też inne formacje, które uprawnione są do użycia lub wykorzystania broni palnej. Na tą chwilę zasady przydzielania broni strażach miejskich są takie same jak w firmach ochroniarskich, przy jednoczesnych ograniczeniach w zakresie posługiwania się nią dla strażników. Jeżeli chcemy, aby straże gminne były nowoczesnymi formacjami, gotowymi do współtworzenia i wspierania bezpieczeństwa na poziomie lokalnym, to przepisy w zakresie posługiwania się bronią palną powinny zostać znowelizowane. Zwróćmy uwagę na to, iż bardzo często funkcjonariusze straży miejskich pełnią służbę razem z policjantami wspólnie realizując zadania.

Pytanie 6. Czy uważa Pan, że obecny poziom wynagrodzeń w Straży jest adekwatny do wykonywanych zadań?

Ekspert Nr 2.

Jesteśmy wynagradzani na niskim poziomie w stosunku do charakteru pracy, która wiąże się przecież nierzadko z narażeniem zdrowia a nawet życia. Oczywiście wygląda

to różnie w zależności od miejsca zatrudnienia, czyli warunków płacowych określanych przez poszczególne samorządy. Początkowe zarobki strażników miejskich wynoszą od 3600 zł do 4500 zł brutto, a średnia pensja - 4720 zł brutto. Przy takich zarobkach trudno liczyć, że do pracy w Straży Miejskiej trafiać będą „najlepsi z najlepszych”.

Ekspert Nr 3.

Kwestie finansowe są trudne do ujednolicenia, ponieważ każda gmina może regulować wysokość zarobków. Jednakże wysokość wynagrodzenia powinna być uwarunkowana stażem pracy, doświadczeniem i odpowiednim zaangażowaniem w wykonywaniu obowiązków, wówczas jest odpowiednia w stosunku do podejmowanych zadań.

Ekspert Nr 4.

W mojej ocenie wynagrodzenie funkcjonariuszy straży miejskich nie jest adekwatne do wykonywanych przez nich zadań. Funkcjonariusze pełnią służbę bardzo zbliżoną do służby chociażby policjantów realizujących zadania patrolowo interwencyjne, którzy otrzymują dużo wyższe wynagrodzenie, a także mogą liczyć na dużo lepszy pakiet świadczeń socjalnych. Praca strażnika miejskiego bardzo często realizowana jest w systemie zmianowym ośmiogodzinnym lub dwunastogodzinnym. W zmiennych często niesprzyjających warunkach pogodowych, przy dużym obciążeniu dla organizmu i zagrożeniach dla zdrowia i życia. Dlatego też uważam, powinna zostać wprowadzona nowa siatka płac w straży miejskiej na wzór tej, która funkcjonuje chociażby w Policji.

Pytanie 7. Jak ocenia Pan poziom wynagrodzeń strażników w odniesieniu do zarobków służb mundurowych?

Ekspert Nr 2.

Na ten temat częściowo wypowiedziałem się w pytaniu powyżej (pkt. 6). W służbach mundurowych jest klarowna siatka płac i dotyczy wszystkich tam zatrudnionych. Służby mundurowe, to wiele podmiotów, realizujących różne zadania (od Policji, przez Siły Zbrojne RP, aż po np. Straż Marszałkowską) i trudno mi się odnieść do występujących tam zarobków –

może są zbyt niskie w stosunku do trudów pracy, ale na pewno wyższe od tych w strażach miejskich. Patrząc tylko przez pryzmat wynagrodzenia, to teoretycznie rzecz ujmując, osoba szukający pracy w tzw. służbach (formacjach) mundurowych, jeśli nie zostanie przyjęta np. do Policji czy do wojska (z uwagi na brak miejsc lub w związku z brakiem odpowiednich kompetencji), to na końcu zapyta o pracę (nie służbę) w straży miejskiej. Nazywa się to „doborem negatywnym” – nigdzie mnie nie chcą, to spróbuję w SM, może tam się uda.

Ekspert Nr 3.

Poziom wynagrodzeń strażników gminnych/miejskich jest niższy w stosunku do innych służb mundurowych, jednakże wynika to z charakteru pracy. Strażnik gminny/miejski, bowiem jest umundurowanym pracownikiem gminy lub urzędu i swoje obowiązki wykonuje na podstawie przepisów kodeksu pracy, zatem nie jest to służba jak w przypadku innych funkcjonariuszy. Z tego względu poziom ten powinien być adekwatny do wykonywanych obowiązków.

Ekspert Nr 4.

Jak już wspomniałem, wynagrodzenie funkcjonariuszy straży miejskich nie koresponduje w żaden sposób ze specyfiką wykonywanych przez nich zadań. Jaka jest różnica pomiędzy funkcjonariuszem Policji czy Straży Granicznej, który pełni służbę patrolowo interwencyjną na terenie chociażby dworca PKP, a funkcjonariuszem straży miejskiej, który pełni służbę w tym samym miejscu samodzielnie lub wspólnie z funkcjonariuszami wymienionych formacji?

Pytanie 8. Czy Pana zdaniem strażnicy powinni korzystać z uprawnień emerytalno – rentowych, przysługujących funkcjonariuszom służb mundurowych?

Ekspert Nr 2.

Oczywiście, że nie powinni – strażnicy miejscy nie służą tylko pracując. Można się zastanowić raczej nad preferencyjnymi warunkami naliczania tzw. wysługi emerytalnej (wieku emerytalnego), ale tylko w ramach powszechnego systemu emerytalnego (przykład nauczycieli lub górników). Odpowiedź pozytywna na to pytanie może paść tylko pod warunkiem, że straż

miejska przekształcona zostanie jednolitą policję gminną z pełnymi uprawnieniami policyjnymi, ale podlegającą służbowo samorządowi gminnemu i przez niego utrzymywaną.

Ekspert Nr 3.

Uprawnienia emerytalno-rentowe to kwestie dość kontrowersyjne. Przede wszystkim powinny przysługiwać funkcjonariuszom, którzy pełnią służbę całodobowo, którzy w uzasadnionych przypadkach są do dyspozycji. W przypadku strażników pracujących w sekcjach interwencyjnych, w patrolach nocnych, pełniących służby z policjantami, kwestie te powinny być uwzględnione, ponieważ charakter pracy jest zbliżony do czynności funkcjonariusza oddziałów prewencji policji. Natomiast strażnicy wykonujący czynności administracyjno – porządkowe albo profilaktyczne to całkiem odmienny rodzaj obowiązków, który porównałbym np. z funkcją rzecznika policji, którą mógłby wykonywać np. pracownik cywilny.

Ekspert Nr 4.

W mojej ocenie strażnicy miejscy powinni korzystać z uprawnień emerytalnych i emerytalno rentowych, przewidzianych dla funkcjonariuszy służb mundurowych. Po pierwsze dlatego, że realizują oni bardzo zbliżone zadania, po drugie dlatego, że zwiększyłoby to atrakcyjność zawodu strażnika miejskiego, a tym samym przyciągnęło wielu wartościowych kandydatów. Z jednej strony ustawodawca strażników miejskich nazywa funkcjonariuszami, z drugiej zaś strony nie przewiduje dla nich zaopatrzenia emerytalnego, które przewidziane jest dla funkcjonariuszy. Dlatego bardzo dobrym krokiem byłoby przyznanie strażnikom miejskim uprawnień emerytalno rentowych jakie funkcjonują w innych formacjach.

Pytanie 9. Czy uważa Pan, że jest dobrze przygotowana/przygotowany do realizacji powierzonych zadań?

Ekspert Nr 2.

Do zadań, które wynikają z ustawy jestem przygotowany na odpowiednim poziomie. Trudno jest mi się samemu oceniać, ale raczej spełniam niezbędne kryteria kwalifikacyjne w tym zakresie; zostały przecież one potwierdzone przed komisją egzaminacyjną.

Ekspert Nr 3.

Tak, ponieważ wcześniej służyłem w policji i część zadań posiada zbliżony charakter, a to z kolei ułatwia ich realizację.

Ekspert Nr 4.

Myślę, że jestem dobrze przygotowany do wykonywania powierzonych zadań.

Pytanie 10. Jak ocenia Pan obecny poziom szkolenia podstawowego funkcjonariuszy?

Ekspert Nr 2.

W zakresie podstawy programowej kursu, to uważam, że jest ona właściwie dobrana do realiów z jakimi strażnicy miejscy mają do czynienia w czasie późniejszej pracy. W przypadku mojego szkolenia podstawowego, to oceniam wysoko jego poziom.

Ekspert Nr 3.

Uważam, że jest na dobrym poziomie. Wiedza zdobyta na podstawowym kursie jest wystarczająca do podjęcia pierwszym interwencji. Należy mieć na uwadze, iż większość zgłoszeń od mieszkańców można zakończyć bez wyciągania prawnych konsekwencji. Jednakże dodałbym element związany ze skoszarowaniem, umundurowaniem i dyscypliną. Większość nowych strażników, nigdy nie miała styczności z mundurem i nawet po szkoleniu nie potrafią uszanować godności munduru. Element musztry dodatkowo wzmocniłby istotny aspekt chociażby reprezentowania jednostki na lokalnych imprezach.

Ekspert Nr 4.

Myślę, że poziom szkolenia podstawowego jest wystarczający. Natomiast biorąc pod uwagę, że strażnicy miejscy powinni według mnie zostać wyposażeni na co dzień w broń palną, to uważam, że szkolenie podstawowe w tej formacji powinno zostać rozbudowane

o zajęcia z wyszkolenia strzeleckiego co najmniej w takim zakresie, w jakim funkcjonuje to chociażby w policji.

Pytanie 11. Czy według Pana program szkolenia podstawowego strażników wymaga zmiany?

Ekspert Nr 2.

Program szkolenia nie wymaga zasadniczych zmian. Można się zastanowić nad metodyką prowadzenia zajęć teoretycznych i praktycznych. Dobrym rozwiązaniem byłoby utworzenie jednego centralnego ośrodka szkolącego przyszłych strażników miejskich lub kilku regionalnych szkół z profesjonalną kadrą.

Ekspert Nr 3.

Program jest odpowiednio dostosowany, większość zajęć prowadzona jest przez doświadczonych policjantów. Ewentualne zmiany powinny dotyczyć obligatoryjnych kursów doszkalających. Każdy strażnik powinien mieć możliwość udziału w takich szkoleniach np. przed awansem, bądź skierowaniem do pracy w specjalistycznych wydziale.

Ekspert Nr 4.

W mojej ocenie program szkolenia podstawowego poza dodaniem do niego zajęć z posługiwania się bronią palną powinien zostać rozbudowany o kilka dość istotnych aspektów. Po pierwsze powinny zostać dodane zajęcia z przeprowadzania trudnych i nietypowych interwencji, ponieważ dość często z takimi interwencjami muszą mierzyć się strażnicy pełniące służbę w centrach dużych miast. Chodzi chociażby o takie szkolenia jak reagowanie na sytuacje niestandardowe, czyli np. wobec osób agresywnych, czy też znajdujących się pod wpływem środków odurzających – szkolenia takie przeprowadzane są w policji, a funkcjonariusze, z którymi na ten temat rozmawiałem uważają je za bardzo wartościowe i potrzebne. Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że strażnicy uprawnieni są do kierowania pojazdami uprzywilejowanymi. W związku z tym podczas szkolenia podstawowego powinny zostać prowadzone zajęcia z kierowania takimi pojazdami, a także jazdy w warunkach trudnych i stresujących, które wymagają szczególnej koncentracji i umiejętności.

Pytanie 12. Czy uczestniczy Pan w dodatkowych zajęciach o charakterze doszkalającym?

Ekspert Nr 2.

Tak, biorę udział w tego typu szkoleniach ponieważ mam taki obowiązek. Zasady szkolenia ustalone zostały w zarządzeniu komendanta w sprawie wprowadzenia w straży miejskiej systemu szkolenia i doskonalenia zawodowego. Określa ono formy i rodzaje szkoleń, dzieląc je na podstawowe, ustawiczne i doskonalące. Plan szkolenia tworzone są na podstawie wniosków naczelników oddziałów. Podstawę do jego opracowania stanowiły m.in. braki wiedzy i błędy strażników stwierdzone przez przełożonych w trakcie postępowań skargowych i kontroli wewnętrznych, planowany rozwój jednostki i realizacja nowych zadań oraz zmiany legislacyjne.

Ekspert Nr 3.

Tak uczestniczę w różnorodnych formach podnoszących kwalifikacje, oddelegowuję na takie przeszkolenia strażników i jednocześnie organizuję takie szkolenia dla wszystkich strażników w jednostce.

Ekspert Nr 4.

Rzadko uczestniczę w zajęciach doszkalających i jest to uzależnione od pracodawcy.

Pytanie 13. Jak ocenia Pan program zajęć doszkalających?

Ekspert Nr 2.

Program tych zajęć jest dostosowany do aktualnych potrzeb zawodowych (np. zmiana przepisów, wprowadzenie dodatkowych zadań) i raczej spełnia nasze oczekiwania. Zajęcia są prowadzone przez osoby bardzo dobrze znające poruszane tematy. Tematyka szkoleń teoretycznych obejmowała, m.in.:

- psychologiczne aspekty pracy strażników, zagadnienia sposobu postępowania i zachowania funkcjonariuszy w kontaktach z obywatelami, omawianie postępowań skargowych w służbie dyżurnej,
- wybrane zagadnienia z ustawy Prawo o ruchu drogowym,
- zasady podejmowania interwencji przez patrole z psami służbowymi,
- procedury postępowania przy usuwaniu pojazdów bez tablic rejestracyjnych,
- zasady zatrzymywania i postoju pojazdów na drogach i wykroczenia z tym związane,
- udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej oraz doskonalenie używania defibrylatora.

Tematyka szkoleń praktycznych obejmowała m.in.:

- taktykę i technikę podejmowania interwencji,
- praktyczne wykorzystanie pałki wielofunkcyjnej typu „Tonfa” w trakcie realizacji zadań służbowych,
- doskonalenie umiejętności posługiwania się środkami przymusu bezpośredniego,
- technikę i taktykę interwencji w stosunku do osób nietrzeźwych,
- samoobronę i techniki obezwładnień stosowane podczas czynnej napaści lub przeciwdziałania naruszeniu nietykalności cielesnej.

Ekspert Nr 3.

Zajęcia tego typu charakteryzują się dobrą organizacją, ciekawym programem, adekwatnych do pojawiających się problemów w trakcie podejmowanych interwencji. Mam to szczęście, że posiadając szereg różnego rodzaju uprawnień instruktorskich mam bezpośredni wpływ na program i przebieg tego typu szkoleń, które organizowane są w mojej jednostce straży miejskiej. Mam jednak świadomość, że w innych miastach wygląda to zupełnie inaczej. Poszczególne straże gminne, czy też miejskie nie są samotnymi wyspami – wbrew pozorom, funkcjonariusze straży z różnych miast mają ze sobą kontakt, choćby na różnych forach i grupach, które funkcjonują w mediach społecznościowych, dlatego wiem, że w wielu różnych strażach potrzebne są gruntowne zmiany w kwestiach szkoleniowych.

Ekspert Nr 4.

Program zajęć doszkalających nie jest wystarczająco usystematyzowany. Nie ma wprowadzonych ramowych bloków szkoleniowych dotyczących konkretnych aspektów. W mojej ocenie zajęcia doszkalające powinny zostać podzielone na osobne bloki tematyczne i prowadzone w sposób cykliczny i regularny. Z reguły zajęcia doszkalające polegają na okresowych zajęciach technik interwencyjnych i obezwładniających. Moim zdaniem strażnicy powinni brać udział w cyklicznych szkoleniach tak jak ma to miejsce w policji, gdzie kilka razy do roku prowadzone są odpowiednio: kilkugodzinne, całodniowe oraz tygodniowe kursy, w których programie są zajęcia z psychologii, taktyk i technik interwencji, zasad udzielania pierwszej pomocy, czy też aktualizacji wiedzy w zakresie aktów prawnych.

Pytanie 14. Czy zagadnienia będące przedmiotem zajęć doszkalających odpowiadają Pana zdaniem aktualnym potrzebom?

Ekspert Nr 2.

Wydaje mi się, że wybiegłem nieco w przyszłość i wyczerpującej odpowiedzi udzieliłem na poprzednie pytanie.

Ekspert Nr 3.

Zajęcia tego typu charakteryzują się dobrą organizacją, ciekawym programem, adekwatnych do pojawiających się problemów w trakcie podejmowanych interwencji. Faktem jest, że można byłoby dodatkowo poszerzyć ten program o niektóre bloki tematyczne. Wymagałoby to jednak zwiększenia nakładów finansowych i zmiany organizacji czasowej toku pracy w jednostce – a trzeba przyznać, że są to czasami sprawy nie do przeskoczenia.

Ekspert Nr 4.

Program szkoleń winien być na bieżąco aktualizowany i dopasowany do zmieniających się potrzeb służby. Jak już wspomniałem na chwilę obecną szkolenia dodatkowe opierają się

głównie o zajęcia z samoobrony i technik obezwładniania, dlatego też uważam że nie są dopasowane wystarczająco do obecnych potrzeb służby.

Pytanie 15. Jak często odbywają się zajęcia doszkalające?

Ekspert Nr 2.

Pewną zasadą dla planowania szkolenia doskonalącego jest to, że są one prowadzone każdego roku w miesiącach luty – kwiecień oraz październik – grudzień. Pojawiają się także poza tymi okresami, jeśli faktycznie istnieje taka potrzeba, np. zmiana przepisów prawa lub spektakularne zdarzenia z udziałem strażników miejskich (zarówno o pozytywnym jak i negatywnym charakterze).

Ekspert Nr 3.

Tak, zazwyczaj organizowane przedsięwzięcia są ukierunkowane na wszelkiego rodzaju bieżące problemy.

Ekspert Nr 4.

Zajęcia doszkalające bardzo często wiążą się z dodatkowymi kosztami, więc ich częstotliwość uzależniona jest aktualnych zasobów finansowych jednostki.

Pytanie 16. Czy częstotliwość zajęć doszkalających jest Pana zdaniem satysfakcjonująca?

Ekspert Nr 2.

Uważam, że na tą chwilę (przy aktualnej sytuacji w kraju, a zwłaszcza w naszym mieście) szkolenia powinny odbywać się regularnie – np. jeden raz w miesiącu.

Ekspert Nr 3.

Staramy się aby szkolenia odbywały się jak najczęściej odpowiadały one zapotrzebowaniu funkcjonariuszy, a także, by częstotliwość skorelowana z aktualnymi

wymaganiami jednostki. Jednakże przy bardzo małej obsadzie kadrowej funkcjonariusze, którzy są uprawnieni do przeprowadzania określonych szkoleń często nie mogą tego zrobić, ponieważ akurat pełnią służbę lub wykorzystują wolne po służbie. Tak samo sprawa wygląda ze współpracą w zakresie szkoleń, które mogłyby być prowadzone przez funkcjonariuszy Policji, których jest zwyczajnie za mało i nie są w stanie angażować się w prowadzenie szkoleń zewnętrznych w sposób regularny i odpowiednio często powtarzalny. Oczywiście, istnieje możliwość zlecenia przeprowadzenia szkoleń podmiotom zewnętrznym, ale w takich przypadkach koszty bardzo często przerastają nasze możliwości.

Ekspert Nr 4.

Zdecydowanie częstotliwość zajęć doszkalających nie jest wystarczająca. Powinny one odbywać się regularnie, w taki sposób, by każdy funkcjonariusz miał możliwość uczestnictwa w nich i podniesienia swoich kwalifikacji a także utrzymania właściwego poziomu wyszkolenia.

Pytanie 17. Czy odbywa Pani/Pan ćwiczenia praktyczne przygotowujące do pożądanых zachowań w sytuacjach zagrożeń?

Ekspert Nr 2.

Tak. Takie szkolenia są prowadzone przynajmniej raz w roku. Pisałem o tym w pkt. 13.

Ekspert Nr 3.

Tak, tego typu ćwiczenia są organizowane we współpracy z jednostką policji lub innymi służbami mundurowymi. Dodatkowo są organizowane zajęcia z instruktorami na terenie jednostki. Jednak, jak napisałem w odpowiedzi na poprzednie pytanie, odbywają się one zbyt rzadko, aby mogły przynieść pożądaný efekt. Optymalnym rozwiązaniem byłoby stworzenie ośrodków szkoleniowych straży gminnych. Byłoby to o tyle dobrym rozwiązaniem, że oprócz zabezpieczenia szkoleń wewnętrznych, takie ośrodki, jako podmioty podlegające samorządom terytorialnym mogłyby, kolokwialnie rzecz ujmując, na siebie zarabiać poprzez prowadzenie szkoleń zewnętrznych dla firm, instytucji, szkół itp.

Ekspert Nr 4.

Nie uczestniczę w takich ćwiczeniach, niestety poza zajęciami z samoobrony oraz taktyki i technik interwencji nie są przeprowadzane szkolenia które przygotowywałyby strażników do zachowania i reagowania sytuacji zróżnicowanych zagrożeń, które na ogół uwarunkowane są specyfiką pełnionej służby i charakterem przeprowadzanych interwencji. Wykorzystując swoje doświadczenie i uprawnienia, sam staram się w mojej jednostce organizować tego typu szkolenia, ale przy obecnym natłoku obowiązków, zwyczajnie nie ma możliwości wprowadzenia w tym zakresie jakiegoś regularnego porządku. Nawet przy maksymalnie dobrej woli przełożonych.

Pytanie 18. Czy uważa Pan, że zasadnym byłoby nadanie strażnikom uprawnień dotychczas przysługujących wyłącznie funkcjonariuszom Policji?

Ekspert Nr 2.

Przynajmniej kilka takich uprawnień ma uzasadnienie dla zadań, które wykonuje strażnik miejski:

- dostęp do policyjnych baz danych, w tym przy użyciu przenośnych terminali do sprawdzeń. Pozwoliłoby to na szybkie ujawnianie osób i rzeczy poszukiwanych – funkcjonariusze, w dyspozycji których pozostaje osoba lub rzecz poddana legitymowaniu, nie musieliby wówczas dzwonić do dyżurnego. Znacznie usprawniłoby to przebieg codziennych czynności realizowanych przez strażników;
- prawo do zatrzymania osoby, a nie jedynie jej ujęcia. To również znacznie poprawiłoby jakość pełnionej służby. Gdyby strażnikom przyznano możliwość zatrzymania osoby i przeprowadzenia z nią czynności. W znaczącym stopniu pozytywnie wpłynęłoby to na poziom bezpieczeństwa. Na chwilę obecną strażnicy ujętą osobę obowiązani są dokonać jej niezwłocznego przekazania Policji – wiąże się to z koniecznością zadysponowania przez Dyżurnego właściwej terytorialnie jednostki Policji patrolu, na miejsce prowadzonej przez strażników interwencji. Eliminuje to tych policjantów na dłuższy czas z rejonu służbowego. Uważam, iż dobrym rozwiązaniem byłoby nadanie

funkcjonariuszom straży gminnych/miejskich uprawnienia do zatrzymania osoby, z zastrzeżeniem obowiązku jej przekazania Policji wraz z całością dokumentacji do dalszego prowadzenia sprawy;

- uprawnienie do przeprowadzenia kontroli osobistej powinno zostać rozszerzone o prawo do przeglądania zawartości bagaży i sprawdzania ładunków w portach i na dworcach oraz w środkach transportu lądowego, powietrznego i wodnego, w razie istnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary;
- powinno zostać strażnikom gminnym/miejskim przyznane prawo do dokonywania przeszukania osób i miejsc w trybie artykułu 308 Kodeksu Postępowania Karnego⁵⁹⁶, w celu znalezienia: przedmiotów lub substancji, których posiadanie jest zabronione, pochodzących z czynu zabronionego lub mogących służyć do jego popełnienia, podlegających przypadkowi lub mogących stanowić dowód w sprawie. W sposób analogiczny, jak zostało to wyjaśnione w odpowiedzi na poprzednie pytanie, pozytywnie wpłynęłoby to na poziom bezpieczeństwa, poprzez odciążenie w tej kwestii Policji, która nie musiałaby udawać się na miejsce prowadzonej przez strażników interwencji celem przejęcia osoby, wobec której jest ona prowadzona, by przeprowadzić z nią czynności w niezbędnym zakresie. Bardzo często zdarza się, że strażnicy miejscy podczas kontroli osobistej ujawniają przy kontrolowanej osobie środki odurzające. Obecnie muszą taką osobę ująć niezwłocznie przekazać Policji. Gdyby rozszerzono ich uprawnienia o omawiane w poprzedniej odpowiedzi prawo do zatrzymania osoby oraz o prawo do dokonania przeszukania, mieliby możliwość wykonać z taką osobą wszelkie czynności – włącznie z przeszukaniem jej miejsca zamieszkania. Po sporządzeniu dokumentacji osoba, wobec której czynności były prowadzone, mogłaby zostać przekazana Policji poprzez jej osadzenie w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych do dyspozycji właściwej jednostki, a dokumentacja z przeprowadzonych czynności przekazana do tej jednostki.

⁵⁹⁶ Art. 308 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks postępowania karnego, Dz. U. 1997 Nr 89 poz. 555.

Ekspert Nr 3.

Tak, bowiem praca strażnika miejskiego/gminnego ma charakter wykonywania czynności administracyjno – porządkowych, które są realizowane również przez inne formacje. Pomimo, że ideą stworzenia jednostek straży jest ukierunkowanie na odciążenie policjantów od spraw mniejszej wagi, ale jakże bardzo uciążliwych dla społeczeństwa. W związku z tym, spełniając na rzecz społeczeństwa tę samą rolę, co na przykład Policja, powinniśmy otrzymać możliwość korzystania przynajmniej z części przysługujących jej uprawnień, jako naturalnego narzędzia naszej codziennej pracy. Na pewno powinniśmy mieć możliwość przeszukania osoby, jej zatrzymania, kontroli ruchu drogowego na terenie miasta/gminy, kontroli trzeźwości uczestników ruchu drogowego w zakresie takim, jaki przysługuje policjantom. Proszę zwrócić uwagę, że wcale nie musimy od razu ściągać na swoje barki obowiązku prowadzenia postępowań – wystarczy, że będziemy mogli przeprowadzić odpowiedniej czynności, sporządzić z nich dokumentację i przekazać odpowiednim organom do rozstrzygnięcia lub do dalszego prowadzenia. Skoro ideą naszego istnienia jest wspieranie systemu bezpieczeństwa, to niech zasady naszego w tym uczestnictwa będą równe.

Ekspert Nr 4.

Uważam, że funkcjonariusze straży miejskich powinni posiadać uprawnienia, które chociaż w części pokrywałyby się z uprawnieniami jakie przysługują funkcjonariuszom policji. Na chwilę obecną posiadamy bardzo wąski wachlarz uprawnień dotyczących chociażby nakładania grzywny w drodze mandatu karnego mandatu karnego. Ponadto, jak już wspomniałem wcześniej, powinny zostać zmienione i rozszerzone uprawnienia funkcjonariuszy straży miejskich w zakresie użycia i wykorzystania broni palnej. Dodatkowo, uprawnienia w zakresie przeprowadzania kontroli osobistej powinny zostać nadane funkcjonariuszom straży miejskich w takim kształcie, w jakim przysługują one funkcjonariuszom policji, ponieważ na chwilę obecną są one w stosunku do nich bardzo ograniczone.

Pytanie 19. Czy według Pana przejęcie przez strażników części zadań realizowanych dotychczas przez Policję byłoby dobrym rozwiązaniem?

Ekspert Nr 2.

Przejęcie lub zdublowanie przez straż miejską podstawowych zadań pionu prewencji Policji pozwoli częściowo uzupełnić dotkliwe braki kadrowe występujące obecnie w szeregach Policji. Niestety, na chwilę obecną po prostu nie mamy do tego odpowiednich instrumentów, a prawo nakłada szereg ograniczeń. Przecież dzięki odciążeniu Policji na tym obszarze, będzie ona mogła skierować więcej sił do zwalczania poważnej przestępczości kryminalnej.

Ekspert Nr 3.

Wzajemne uzupełnianie się przy realizacji zadań o bardzo zbliżonym charakterze pomiędzy policją a strażami gminnymi/miejskimi jest wręcz wskazane. Uważam, że stráže gminne/miejskie nie tyle powinny przejąć niektóre zadanie, dotychczas realizowane przez Policję, co otrzymać możliwość ich wykonywania. Ale, niestety, prawo nam, póki co, takiej możliwości nie daje. Jeśli otrzymalibyśmy odpowiedni wachlarz uprawnień, który pozwalałby nam działać w obszarze służby prewencyjnej na takich samych zasadach jak Policja, to przede wszystkim nie będzie dochodzić do tak kuriozalnych sytuacji, jak przekazywanie interwencji i innych zdarzeń, do zrealizowania, albo do posiłkowania się wsparciem Policji przy zwykłych, codziennych działaniach – takich, jak choćby ujawnienie narkotyków przy legitymowanej osobie. Oczywiście, nie da się dokonać sztywnego podziału zadań pomiędzy Policją, a strażami, bo z natury rzeczy formacje te powołane są w podobnym celu. To jest dość dziwne, że niektóre zadania są w jurysdykcji wyłącznie policjantów – chodzi na przykład o prawo do wystawiania mandatów karnych za niektóre czyny, czy też uprawnienia z zakresie ruchu drogowego. W strażach gminnych pracują naprawdę dobrzy specjaliści, którzy przy odpowiednim ukierunkowaniu i dodatkowym przeszkoleniu stanowiliby dobre zaplecze w postaci kapitału ludzkiego do zwiększenia efektywności budowania bezpieczeństwa na poziomie lokalnym.

Ekspert Nr 4.

W mojej ocenie funkcjonariusze straży miejskich mogliby nie tyle przejąć część zadań realizowanych przez Policję, co wesprzeć ją w ich realizowaniu, jednakże wymagałoby to zmiany wielu uwarunkowań prawnych. Po pierwsze należałoby zmienić system szkolenia podstawowego i dostosować go do realizacji tych zadań. W tym celu należałoby prowadzić szkolenie podstawowe na wzór tego jakie przeprowadzane jest w policji. Ponadto, konieczne byłoby zwiększenie uprawnień funkcjonariuszy straży miejskich. Wachlarz tych uprawnień powinien zostać rozbudowany o takie aspekty jak chociażby przeprowadzanie niektórych czynności w jakie przewiduje tryb artykułu 308 kodeksu postępowania karnego. Strażnicy miejscy mogliby na przykład odciążyć częściowo policjantów posiadając uprawnienia do kontroli ruchu drogowego w zakresie takim w jakim posiada Policja. Bardzo często funkcjonariusze straży miejskich posiadają bardzo dużą wiedzę w zakresie ruchu drogowego, jednakże nie posiadają odpowiednich uprawnień do tego, by ją wykorzystać. Dobrym rozwiązaniem byłoby na przykład nadanie strażnikom miejskim uprawnienia do zatrzymania osoby na gorącym uczynku popełnienia czynu zabronionego. Przykładowo strażnik miejski dokonujący kontroli osobistej, podczas której ujawniłby posiadanie u osoby kontrolowanej na przykład narkotyków mógłby taką osobę zatrzymać, wykonać z nią podstawowe czynności, a następnie osadzić w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych do dalszej dyspozycji Policji. Ponadto, mając prawo do wykonania niektórych czynności w niezbędnym zakresie⁵⁹⁷ możliwe byłoby szybkie zabezpieczenie maksymalnej liczby dowodów rzeczowych, które często da się zebrać tylko bezpośrednio po ujawnieniu czynu zabronionego. Proszę sobie wyobrazić sytuację, w której strażnicy miejscy dokonują kontroli osobistej osób zakłócających hałasem spokój i przy jednej z tych osób ujawniają substancję zabronioną w postaci, przykładowo, marihuany. Gdyby strażnicy mieli nadaną prawem możliwość udania się do miejsca zamieszkania takiej osoby celem dokonania przeszukania, to hipotetycznie, można by było ujawnić większą ilość narkotyków. A tak, strażnicy w przytoczonej sytuacji muszą powiadomić Policję, przekazać jej ujętą osobę, a czas się wydłuża – gdy pozostali uczestnicy interwencji zostaną zwolnieni, to ktoś z nich może ostrzec znajdujące się w miejscu zamieszkania ujętego osoby, które do czasu przybycia policjantów pozbędą się narkotyków, na przykład wyrzucając je do toalety. Dlatego uważam, że, jak najbardziej, powinniśmy otrzymać część uprawnień, których teraz nie posiadamy – w końcu, jak to się mówi, wszyscy gramy do jednej bramki.

⁵⁹⁷ Czynności w niezbędnym zakresie określa art. 308 Ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 roku Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, Dz. U. b2001 Nr 106, poz. 1148.

Pytanie 20. Czy według Pana zwiększenie uprawnień strażników i poszerzenie katalogu ich zadań miałoby pozytywny wpływ na poziom bezpieczeństwa mieszkańców?

Ekspert Nr 2.

Tak. To oczywiste – zwiększenie uprawnień strażników i poszerzenie katalogu ich zadań w zakresie zwalczania wykroczeń i przestępstw pozytywnie wpłynie na poziom bezpieczeństwa obywateli.

Ekspert Nr 3.

Zwiększenie uprawnień i przypisanie konkretnych zadań dla strażników gminnych/miejskich wiązałoby się z większą odpowiedzialnością za ich realizację a co za tym idzie z poziomem bezpieczeństwa.

Ekspert Nr 4.

Zwiększenie uprawnień strażników i poszerzenie katalogu ich zadań z pewnością miałoby pozytywny wpływ na bezpieczeństwo. Zwróćmy uwagę na to, że utworzone w strażach miejskich stanowiska bardzo często korespondują z tymi które funkcjonują w policji – jak chociażby strażników wykonujących służbę patrolowo interwencyjną, czy też strażników rejonowych, którzy z powodzeniem mogliby wesprzeć policję w realizacji takich zadań jakie wykonują policjanci dzielnicowi.

Pytanie 21. Jak ocenia Pani obecny poziom współpracy Straży z Policją?

Ekspert Nr 2.

Współpracę straży miejskiej z Policją oceniam bardzo wysoko i to zarówno na poziomie tzw. kierownictwa, jak i „na dole” – w codziennych relacjach na ulicy. Tak jest przynajmniej w naszym mieście. W straży miejskiej pracują bardzo zaangażowani ludzie, dla których wykonywanie tego zawodu jest pasją i sposobem na życie. Bardzo często posiadają wiele cennych uprawnień – są instruktorami samoobrony, ratownikami, ratownikami

medycznymi, czy strażakami ochotniczych straży pożarnych. Ci ludzie bardzo angażują się w zadania na rzecz poprawy poziomu bezpieczeństwa oraz we współpracę z Policją, a Policja bardzo chętnie korzysta z wiedzy i doświadczenia naszych ludzi.

Ekspert Nr 3.

Współpraca była i jest na dobrym poziomie. Wszystko jednak zależy od priorytetów ustalanych przez władze gminy. Ponadto, inaczej przebiega współpraca w małych miejscowościach a inaczej w dużych aglomeracjach, gdzie zadania mają odmienny charakter.

Ekspert Nr 4.

Współpraca straży miejskich z Policją na chwilę obecną w mojej ocenie kształtuje się na właściwym poziomie.

Pytanie 22. Czy czuje się Pan bezpiecznie wykonując swoje zadania?

Ekspert Nr 2.

Zazwyczaj czuję się bezpiecznie. Nie zawsze jednak tak było, albowiem zdarzały się jednak sytuacje zagrożenia, kiedy dla poczucia pełnego bezpieczeństwa potrzebowałbym posiadania służbowej broni palnej, lub chociażby paralizatora – chociażby dla samej świadomości, że jest możliwość skorzystania z nich. Poza tym, w większości przypadków, sam musiałem o to poczucie bezpieczeństwa dbać – na przykład dokonując we własnym zakresie zakupu środków ochrony osobistej (rękawiczek lateksowych, czy środków dezynfekujących).

Ekspert Nr 3.

Tak, czuję się bezpiecznie podczas wykonywania różnorodnych zadań.

Ekspert Nr 4.

Tak, czuję się bezpiecznie wykonując swoje zadania – powiem nieskromnie, że jestem dobrze wyszkolony, posiadam sporą wiedzę i doświadczenie, które przekazuję swoim

młodszy kolegom. Pamiętam też o tym, żeby nie wpadać w rutynę i powtarzalność – to daje mi poczucie bezpieczeństwa.

Pytanie 23. Czy poziom ochrony prawnej przysługującej strażnikom jest wystarczający w stosunku do zagrożeń wynikających z ich pracy?

Ekspert Nr 2.

W związku z wykonywaniem czynności służbowych strażnik korzysta z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych. Nic chyba w tym zakresie nie można więcej zrobić, może tylko poza uświadomieniem społeczeństwa, że tak właśnie jest.

Ekspert Nr 3.

Tak poziom ochrony prawnej jest wystarczający, strażnik gminny/miejski posiada, bowiem status funkcjonariusza publicznego i z tego tytułu przysługuje mu dodatkowa ochrona prawna.

Ekspert Nr 4.

Poziom ochrony prawnej strażników jest zadowalający.

Pytanie 24. Czy Pana zdaniem zawód strażnika cieszy się uznaniem społecznym?

Ekspert Nr 2.

Moim zdaniem zawód strażnika miejskiego nie cieszy się zbyt dużym uznaniem społecznym. Potwierdzają to ostatnie badania (tylko 51 % obywateli ufa straży miejskiej). Nie jestem socjologiem i nie będę analizował przyczyn tak kiepskiego wyniku. Mogę jedynie wyrazić swoje skromne zdanie, że pomimo tego, że robimy wiele dobrych rzeczy, to społeczeństwo odbiera nas jako zło konieczne – jako instytucję powołaną po to, żeby karać mandatami i nabijać gminie pieniądze. Ludzie nie dostrzegają, że organizujemy szkolenia (choćby z samoobrony, pierwszej pomocy), prowadzimy akcje profilaktyczne, prelekcje – ludzie widzą nas przez pryzmat blokad zakładanych na koła samochodów i mandatów

za niewłaściwe parkowanie. Niestety, jesteśmy formacją, której celem jest egzekwowanie prawa, a co za tym idzie, musimy rozliczać osoby, które go nie przestrzegają.

Ekspert Nr 3.

Uznanie społeczne w środowisku straży gminnych/miejskich jest problemem dość skomplikowanym. Przede wszystkim należy jednoznacznie podkreślić, iż jest to jedyna formacja, która ma niechlubną przeszłość wiążącą się z uprawnieniami do wykonywania czynności wobec kierujących przekraczających dozwoloną prędkość. Był to okres, gdzie wójt bądź burmistrz małej gminy wykorzystując straż gminną w łatwy sposób nadrabiał braki budżetowe gminy. Wówczas strażnicy zajmowali się wyłącznie obsługą fotoradarów i rozliczaniem kierujących. To doprowadziło wręcz do patologii, której skutków nie ponieśli władarze tylko ich podwładni. Obecnie autorytet wzrasta, jednakże negatywna przeszłość pozostawiła znaczny wpływ.

Ekspert Nr 4.

Zawód strażnika nie cieszy się uznaniem społecznym. Wynika to z faktu, że funkcjonariusze straży miejskich głównie postrzegani są jako osoby które nakładają mandaty karne za nieprawidłowe parkowanie, czy też zakładają blokady. Ponadto, gdyby zwiększyć udział strażników miejskich wprowadzonych programach profilaktycznych i kampaniach społecznych na rzecz poprawy bezpieczeństwa, to w znaczny sposób ocieplił by się wizerunek funkcjonariuszy w oczach społeczeństwa.

Pytanie 25. Co mogłoby według Pana podnieść prestiż zawodu strażnika?

Ekspert Nr 2.

Prestiż to szacunek i poważanie u ludzi, autorytet, jakim się ktoś cieszy, dobra opinia panująca o kimś. Zyskuje się go głównie poprzez dobrą jakość pracy, brak wpadek, sprawdzanie się w sytuacjach kryzysowych. Częściowo prestiż budowany jest przez wysokie zarobki danej grupy zawodowej – bo utrwała przekonanie społeczne, że ten rodzaj pracy z jakichś powodów zasługuje na wysokie wynagrodzenie. Wysokie wynagrodzenie rodzi dużą konkurencyjność na rynku pracy, a ta powoduje, że do zawodu trafiają najbardziej wartościowe jednostki. A wartościowi ludzie to zazwyczaj wartościowa organizacja.

Ekspert Nr 3.

Rangę pozycji strażników gminnych/miejskich wzmocniłaby minimalna reorganizacja. Pomijając kwestie zadań i uprawnień należałoby zmienić strukturę tej formacji. Przede wszystkim wszyscy strażnicy powinni podlegać przełożonemu, który również jest strażnikiem. Niejednokrotnie przełożonym jest samorządowiec, który nigdy nie miał na sobie munduru, który nie zna w ogóle pragmatyki tego zawodu a wydawane przez niego polecenia niejednokrotnie są wręcz nieadekwatne do realiów. Struktura na wzór policji wzmocniłaby prestiż a co za tym idzie przyczyniłaby się do zwiększenia bezpieczeństwa.

Ekspert Nr 4.

Prestiż strażnika mogłaby podnieść ścisła współpraca z lokalnym społeczeństwem i przede wszystkim zmiana mentalności społecznej, poprzez wspomniane przeze mnie programy profilaktyczne oraz kampanie społeczne i akcje informacyjne. Z pewnością sprawiłoby to, że większa część społeczeństwa zaczęłaby odbierać funkcjonariuszy straży miejskich jako osoby powołane do tego by nieść pomoc, a nie jedynie karać obywateli.

Pytanie 26. Czy ma Pan poczucie zawodowej satysfakcji z wykonywanej pracy?

Ekspert Nr 2.

Raczej tak. Bywają jednak chwile, że zastanawiam się, czy ciągnąć to dalej. Moja satysfakcja byłaby o wiele większa gdyby mieszkańcy na co dzień okazywali, że doceniają nasz wysiłek, a nie traktowali nas jako zbędny dodatek do służb policyjnych.

Ekspert Nr 3.

Tak mam poczucie zawodowej satysfakcji, ponieważ formacja straży gminnych/miejskich zajmuje istotną rolę w systemie bezpieczeństwa publicznego. Ogrom zadań i przedsięwzięć podejmowanych przez strażników przyczynia się minimalizacji występujących zagrożeń w środowiskach lokalnych. Działania o charakterze prewencyjnym i profilaktycznym mają istotny wpływ na poziom bezpieczeństwa publicznego.

Ekspert Nr 4.

Tak, mam poczucie zawodowej satysfakcji z wykonywania tej pracy.

Ekspert Nr 5 to oficer Policji pełniący w tej formacji służbę od ponad dwudziestu lat. Jest specjalistą w zakresie prawa karnego oraz prawa wykroczeń. Służbę pełni w komendzie miejskiej Policji w stolicy jednego z największych województw w kraju. Jednym z jego wielu zadań jest podtrzymywanie relacji i współpracy z miejscową strażą miejską. Na co dzień zajmuje się współtworzeniem planów szkoleń podstawowych dla strażników miejskich, a także opiniowaniem i konsultowaniem kursów uzupełniających, prowadzonych w ramach stacjonarnego szkolenia dodatkowego dla funkcjonariuszy straży miejskiej. Jest również czynnym koordynatorem prawidłowości funkcjonowania straży miejskiej w swoim mieście. Ze względu na szczególnie zakres jego specjalistycznej wiedzy, kierowane do niego pytania różnią się od pytań, które skierowane zostały do eksperta nr 1 oraz od pytań skierowanych do ekspertów nr 2, nr 3 i nr 4.

Pytanie 1. Jakie są najważniejsze zadania realizowane przez funkcjonariuszy straży miejskiej?

Główne zadania straży miejskiej/gminnej wynikają z art. 11 ust.1 *ustawy o strażach gminnych* i obejmują ochronę spokoju i porządku w miejscach publicznych, czuwanie nad porządkiem w ruchu drogowym, współdziałanie w sytuacjach zagrożenia życia i zdrowia, a także zabezpieczanie miejsc przestępstw do czasu przybycia odpowiednich służb. Straż Miejska informuje również o zagrożeniach i inicjuje działania zapobiegawcze. Zadaniem tymi w szczególności są:

- ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych,
- czuwanie nad porządkiem i kontrola ruchu drogowego – w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym,
- kontrola publicznego transportu zbiorowego w zakresie określonym w art.45 ust.1 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz.U.nr5, poz.13),

- współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń,
- zabezpieczenie miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed dostępem osób postronnych lub zniszczeniem śladów i dowodów, do momentu przybycia właściwych służb, a także ustalenie, w miarę możliwości, świadków zdarzenia,
- ochrona obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej,
- współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych,
- doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub ich miejsca zamieszkania, jeżeli osoby te zachowaniem swoim dają powód do zgorszenia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu i zdrowiu innych osób,
- informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi,
- konwojowanie dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych dla potrzeb gminy.

Pytanie 2. Czy uprawnienia strażników oraz ich wyposażenie są wystarczające do realizacji wykonywanych przez nich zadań?

Uważam, że ustawodawca nakładając na straż miejską/gminną dość rozległe zadania, rozminął się w przyznaniu funkcjonariuszom tej formacji odpowiednich uprawnień do posiadania i użycia (wykorzystania) broni palnej. Ograniczył się tylko do dwóch przypadków, nie biorąc w ogóle pod uwagę, że strażnicy miejscy realnie spotykają się z szeregiem innych zagrożeń niż tylko te związane z ochroną obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej oraz konwojowaniem dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych dla potrzeb gminy. Strażnicy miejscy w zdecydowanej większości wykonują swoje czynności w przestrzeni publicznej, a ich zadania w odbiorze społecznym są

utożsamiane z zadaniami policyjnymi. Muszą więc być odpowiednio przygotowani na odparcie podobnych zagrożeń jakie spotykają funkcjonariuszy Policji. Zatrzymując np. osobę nietrzeźwą należy liczyć się z faktem, że może to być niebezpieczny przestępca z bronią. Istnieje przecież ustawowy obowiązek (uprawnienie) przeszukania takiej osoby pod kątem m.in. posiadania przez nią broni lub innego niebezpiecznego narzędzia.

W art. 12 ustawy o strażach gminnych strażnicy miejscy otrzymali szereg uprawnień z których powinni korzystać by skutecznie i bezpiecznie realizować swoje zadania. Niektóre z nich wprost odnoszą się do sytuacji zagrażających życiu lub zdrowiu strażnika albo innej osoby. Jak zatem logicznie wytłumaczyć np. sytuację gdy strażnik wzywa osobę do oddania broni, gdy sam jej nie posiada by wyegzekwować polecenie i być przy tym bezpiecznym.

Pytanie 3. Jak ocenia Pana obecny poziom przygotowania zawodowego funkcjonariuszy straży miejskiej?

Ogólnie rzecz ujmując uważam, że poziom przygotowania zawodowego strażników miejskich jest na stosunkowo wysokim poziomie. Wpływ na jakość kadry straży miejskiej w naszej miejscowości (jedno z największych miast wojewódzkich w Polsce) ma zwłaszcza system zarządzania, połączony z rygorystyczną polityką zatrudnienia i szkolenia zawodowego obowiązującą w tej formacji już od bardzo wielu lat.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że „nasza” straż miejska otrzymała dwa certyfikaty – jeden wydany przez IMQ, uznaną międzynarodową organizację posiadającą bogate doświadczenie w certyfikacji organizacji samorządowych, drugi – wystawiony przez międzynarodową organizację zrzeszającą instytucje certyfikujące – IQNet (*International Certification Network*). Poza dużym prestiżem uznawanego na całym świecie certyfikatu IQNet, straż miejska wpisana została do międzynarodowej bazy IQNet.

W trakcie prac wdrożeniowych powyższych norm bardzo duży nacisk położono na zorganizowanie systemu zarządzania, który spełnia wymogi normy ISO. Pracownicy straży miejskiej przyjęli nowe rozwiązania zawarte w planie rocznym oraz w systemie oceny kwartalnej pracy oddziałów jako dalszy rozwój jednostki wynikający ze Strategii Rozwoju. Takie podejście zostało bardzo wysoko ocenione przez audytorów jednostki certyfikującej IMQ Poland. Wskazali oni na bardzo wysoki poziom wdrożonych rozwiązań w obszarze zarządzania personelem. Szczególną uwagę poświęcili na kwestie edukacyjne oraz adaptację zawodową, która organizowana jest w formie specjalnego programu OPIEKUN.

Działanie takie wychodzi poza obowiązkową służbę przygotowawczą czy kurs podstawowy. W dalszej pracy, strażnicy są również wspierani zarówno w formach organizowanych przez straż miejską jak i kierowani na szkolenia poza jednostką. Wszystko to ma na celu realizację filozofii zarządzania jakością. Strażnik jest realizatorem usług, które podlegały certyfikacji stąd tak istotny jest wysoki poziom przygotowania zawodowego i ogólnego pracowników i funkcjonariuszy straży miejskiej.

Pytanie 4. Jak wygląda proces szkolenia podstawowego strażników miejskich?

Proces szkolenia podstawowego określają stosowne przepisy, których nie będę tutaj przytaczał. Przy narzuconym minimum programowym, przepisy określają alternatywne rozwiązania w zakresie podmiotów, którym można powierzyć przeprowadzenie takich szkoleń. Szkolenie podstawowe strażników gminnych/miejskich może być prowadzone przez jednostki organizacyjne Policji, jednostki straży gminnych/miejskich. Szkolenie może być prowadzone również na podstawie umowy z właściwym terytorialnie komendantem straży lub wójtem, burmistrzem, bądź prezydentem miasta, przez podmioty, których funkcjonowanie regulują odrębne przepisy – dla działalności gospodarczej lub oświatowej.

Jak zatem łatwo zauważyć, determinant poziomu prowadzonych szkoleń podstawowych jest kilka. Poza predyspozycjami intelektualno – fizycznymi kursantów, duży wpływ na efektywność szkolenia ma organizacja tego procesu – począwszy od podmiotu szkolącego i posiadanego przez niego zaplecza (sale wykładowe, sprzęt specjalistyczny), a na wykładowcach skończywszy.

Według mnie, bardzo korzystnym rozwiązaniem byłoby utworzenie regionalnych centrów szkolenia strażników miejskich, funkcjonujących np. przy szkołach policyjnych lub renomowanych uczelniach wyższych z kierunkami „bezpieczeństwo wewnętrzne”. Ujednoliciłoby to proces szkolenia dla całego kraju i jednocześnie pozwalało utrzymywać go na niezbędnym wysokim poziomie.

Ponadto, należy odpowiednimi przepisami prawa wprowadzić obowiązkowe szkolenie doskonalące dla strażników, narzucając jego program i formę weryfikacji wiedzy; podobnie jak dzieje się to w przypadku chociażby kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznej.

Pytanie 5. Jak ocenia Pana program szkolenia podstawowego strażników?

Program szkolenia podstawowego obejmuje praktycznie wszystkie sfery aktywności strażników miejskich. Także czas przeznaczony na realizację poszczególnych modułów szkoleniowych jest wystarczający do dobrego przygotowania przyszłych funkcjonariuszy straży miejskiej. Dostyc porównać ogólną ilość godzin programowych na kursie podstawowym dla policjantów – wynoszącą 1147 godzin lekcyjnych – z podstawą programową na kursie dla strażników miejskich, która jest na poziomie 492 godzin (z możliwością jej zwiększenia). Jak zatem widać, program szkolenia strażników – w stosunku do obecnych zadań i posiadanych przez nich uprawnień – odpowiada przyszłym realiom ich służby.

Pytanie 6. Jaka jest Pana opinia o poziomie zajęć prowadzonych w ramach kursów przygotowujących do służby w strażach gminnych?

W swojej dotychczasowej praktyce zawodowej (służbie) miałem okazję analizować dokumentację z przebiegu szkoleń strażników miejskich – i prawie zawsze była ona prowadzona zgodnie z przepisami i wytycznymi Policji. Wykładowcy realizujący poszczególne tematy posiadali stosowne wykształcenie oraz wymagane doświadczenie.

Nie wiem jak wyglądał przebieg procesu dydaktycznego na tzw. sali wykładowej, ponieważ nigdy nie hospitałem takich zajęć ani nie byłem ich uczestnikiem. Należy jednak założyć, że w przypadku straży miejskiej w naszej miejscowości, zajęcia prowadzone są na wysokim poziomie, co jest efektem przyjętych do stosowania norm wynikające z Certyfikatu ISO 9001 (pisałem o tym przy pytaniu nr 3).

Pytanie 7. Czy funkcjonariusze przechodzą dodatkowe kursy/szkolenia?

Kierownictwo straży miejskiej w naszym mieście organizuje szkolenia dodatkowe. Komendant straży w swoim zarządzeniu określa na każdy rok formy i rodzaje szkoleń, dzieląc je na podstawowe, ustawiczne i doskonalące. Plany szkolenia tworzone są przy udziale naczelników oddziałów. Wnioskując o konkretne szkolenie, naczelnicy kierują się zauważonymi brakami wiedzy i błędami strażników stwierdzonymi przez ich bezpośrednich przełożonych w trakcie kontroli wewnętrznych. Biorą oni także pod uwagę konieczność realizacji nowych zadań oraz zmiany prawne, które nastąpiły w ostatnim czasie.

Pytanie 8. Czy strażnicy odbywają ćwiczenia praktyczne przygotowujące ich do pożądanych zachowań w sytuacjach zagrożeń?

Straż miejska systematycznie uczestniczy w tzw. ćwiczeniach taktyczno – bojowych. Ćwiczenia obejmują szeroki zakres zdarzeń, takich jak: pożary, wypadki z substancjami niebezpiecznymi, czy działania w trudnym terenie. W ćwiczeniach biorą udział nie tylko strażnicy miejscy, ale również inne służby, takie jak Państwowa Straż Pożarna, policja, czy zespoły ratownictwa medycznego.

Ćwiczenia mają na celu doskonalenie umiejętności strażników w zakresie ratownictwa, ewakuacji, zabezpieczania terenu i koordynacji działań.

Przykłady takich ćwiczeń:

- "Terminal 2022" - ćwiczenia z zakresu ratownictwa chemiczno-ekologicznego, wysokościowego i gaśniczego na terenie Bazy Paliw,
- ćwiczenia z udziałem Specjalistycznej Grupy Ratownictwa Wysokościowego i innych służb, dotyczące wypadku przy wycince drzew,
- w 2025 r. – udział w ćwiczeniach Zespołu Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta, których scenariusz obejmował awarię i pożar systemów biogazowni na skutek intensywnych wyładowań atmosferycznych, oraz wypadek samochodu cysterny przewożącej paliwo, który spowodował możliwość zanieczyszczenia cieków wodnych w pobliżu zdarzenia.

Pytanie 9. Czy straże gminne powinny posiadać własne zaplecze szkoleniowe (ośrodki szkolenia, siłownie, sale treningowe), czy też powinny korzystać z zasobów udostępnionych przez gminę lub inne formacje?

Optymalnym rozwiązaniem jest posiadanie własnego zaplecza szkoleniowego przez straże gminne/miejskie, co jest zrozumiałe. W dużych miastach (np. wojewódzkich) powinna funkcjonować odpowiednia (najlepiej własna) baza szkoleniowa z której mogłyby korzystać także ościenne straże gminne.

Brak jednak własnego i rozbudowanego zaplecza, moim zdaniem, nie stanowi jakiegoś zasadniczego problemu dla większości straży gminnych/miejskich. Fakt ich usytuowania w strukturach organizacyjnych poszczególnych samorządów daje im w tym zakresie wiele możliwości, tj. np. skorzystania z zasobów udostępnianych przez gminę.

Pytanie 10. Czy według Pana wyposażenie strażników jest adekwatne do realizowanych przez nich zadań?

Wyposażenie strażników gminnych obejmuje (obok umundurowania): pojazdy służbowe, urządzenia blokujące koła samochodów, latarki, radiotelefony, kamizelki odblaskowe i taktyczne, rękawice ochronne, lornetki, aparaty fotograficzne czy kamery nasobne. Dodatkowo, strażnicy mogą być wyposażeni w środki przymusu bezpośredniego, takie jak: przedmioty przeznaczone do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej, kajdanki zakładane na ręce, pałka służbowa, ręczny miotacz substancji obezwładniającej czy pies służbowy.

A odpowiadając na powyższe pytanie, można zaryzykować twierdzenie, że w większości straży gminnych w Polsce wyposażenie strażników jest adekwatne do realizowanych przez nich zadań – zwłaszcza w małych miejscowościach. To samo dotyczy przyznanych im ustawowych uprawnień do użycia środków przymusu bezpośredniego.

Inaczej przedstawia się sytuacja w dużych miastach (liczących ponad 200 tysięcy mieszkańców). Tam strażnicy miejscy powinni dysponować wyposażeniem adekwatnym do ich zadań oraz występujących zagrożeń. Takiej analizy w zakresie potrzeb należałoby dokonać przy pomocy mieszanego zespołu składającego się z przedstawicieli Policji, straży miejskiej i np. miejscowego zespołu zarządzania kryzysowego.

Pytanie 11. Czy według Pani/Pana strażnicy mogliby przejąć część zadań realizowanych przez Policję (zabezpieczenia imprez masowych, interwencje domowe, „niebieskie karty”)?

Według mojej oceny, przy spełnieniu wymogów ustawowych (czyli po pojawieniu się odpowiedniej podstawy prawnej) oraz po odpowiednim przeszkoleniu specjalistycznym, strażnicy gminni/miejscy mogliby przejąć część zadań realizowanych przez Policję. Dotyczy to zwłaszcza prostych proceduralnie zadań wykonywanych przez pion prewencji Policji (zabezpieczenia imprez masowych, interwencje domowe, „niebieskie karty”). Włączenie straży gminnych do tych działań odciążałoby poszczególne jednostki terenowe policji i pozwoliło na bardziej efektywne wykorzystanie posiadanych przez nie sił.

Pytanie 12. Czy strażnicy mogliby prowadzić postępowania w sprawach o przestępstwa pospolite (kradzieże, rozboje, przemoc domowa, posiadanie środków odurzających)?

Zasadniczo, strażnicy mogliby prowadzić postępowania w sprawach o przestępstwa pospolite, ale pod warunkiem unormowania tych kwestii w odpowiednich przepisach. Byłoby to duże przemodelowanie organizacyjne straży gminnych, które tak naprawdę skupiają się na podstawowych czynnościach z zakresu tzw. prewencji. Jednakże, ustawa o strażach gminnych w pierwszym artykule stwierdza, że na terenie gminy może być utworzona samorządowa umundurowana formacja do ochrony porządku publicznego. A porządek publiczny to stan, w którym przestrzegane są normy prawne, moralne, obyczajowe i zasady współżycia społecznego, zapewniający bezpieczeństwo i spokój w przestrzeni publicznej. Pojęcie porządku publicznego obejmuje zarówno aspekty prawne, jak i społeczne, a jego naruszenie może prowadzić do zakłócenia spokoju i poczucia bezpieczeństwa obywateli.

Uważam, że decydując się na włączenie straży gminnych/miejskich do realizowania tych zadań, które przecież są domeną Policji, należałoby dokonać kategoryzacji poszczególnych przestępstw (określając ich „parametry”) – wskazując te, w których czynności dochodzeniowo – śledcze może prowadzić straż gminna. Jest jeszcze pytanie, czy takie czynności procesowe straż gminna prowadziłaby bezpośrednio pod nadzorem prokuratury i była w tym zakresie niezależna od Policji. Osobiście uważam, że taki bezpośredni nadzór Policji powinien się pojawić.

Pytanie 13. W sprawie jakich wykroczeń strażnicy prowadzą interwencje/postępowania?

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 listopada 2003 roku w sprawie wykroczeń, za które strażnicy straży gminnych są uprawnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego, straż gminna ma możliwość nałożenia mandatu karnego za czyny zabronione, określone w kodeksie wykroczeń oraz innych ustawach.

Strażnicy uprawnieni są do stosowania wobec sprawców wykroczeń środków oddziaływania wychowawczego, takich jak na przykład: pouczenie, zwrócenie uwagi, czy ostrzeżenie.

Straże gminne mają również prawo do przeprowadzania czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia i kierowanie do sądów wniosków o ukaranie i wnoszenia środków odwoławczych. W takich przypadkach funkcjonariusze straży występują przed sądami

w charakterze oskarżyciela publicznego. Tryb realizowania tych czynności określony jest w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia.

Szczegółowy katalog wykroczeń, za które strażnicy mogą nakładać mandaty, znajduje się w odpowiednich przepisach prawnych, w tym m.in. w Kodeksie Wykroczeń. Przykładowo, strażnicy mogą wystawiać mandaty za naruszenie przepisów porządkowych, takich jak zakłócanie porządku publicznego, nieprawidłowe parkowanie, czy zaśmiecanie miejsc publicznych.

Przykładowe wykroczenia, za które strażnicy miejscy/gminni mogą nakładać mandaty, to:

- naruszenie przepisów dotyczących porządku i czystości w miejscach publicznych,
- nieprawidłowe parkowanie, w tym parkowanie w miejscach niedozwolonych lub utrudniające ruch,
- zakłócanie spokoju i porządku publicznego,
- naruszenie przepisów dotyczących ochrony środowiska, np. wyrzucanie śmieci w miejscach do tego nieprzeznaczonych,
- naruszenie zakazów spożywania alkoholu w miejscach publicznych,
- naruszenie przepisów dotyczących ochrony zwierząt, np. nieodpowiednie zachowanie wobec zwierząt w miejscach publicznych,
- naruszenie przepisów dotyczących organizacji imprez masowych.

Pytanie 14. Czy według Pana funkcjonariusze straży gminnych/miejskich mogliby posiadać uprawnienia tożsame z uprawnieniami Policji w zakresie przewidzianym przez Ustawę Prawo o Ruchu Drogowym?

Policja, zgodnie z ustawą *Prawo o ruchu drogowym*, ma szerokie uprawnienia w zakresie kontroli ruchu drogowego. Obejmują one m.in. czuwanie nad bezpieczeństwem i porządkiem w ruchu, kierowanie ruchem, sprawdzanie stanu trzeźwości, legitymowanie uczestników ruchu drogowego, sprawdzanie dokumentów, stanu technicznego pojazdów, a także zatrzymywanie pojazdów i kierowców w określonych przypadkach.

Uprawnienia w tym zakresie dla straży gminnej/miejskiej przewidziano w art. 129b cytowanej ustawy. Są one dalece ograniczone od uprawnień policyjnych i sprowadzają się do kontroli ruchu drogowego w gminach lub miastach, które utworzyły straż gminną/miejską.

Strażnicy gminni/miejscy są uprawnieni do wykonywania kontroli ruchu drogowego wobec:

- kierującego pojazdem niestosującego się do zakazu ruchu w obu kierunkach, określonego odpowiednim znakiem drogowym,
- uczestnika ruchu naruszającego przepisy o:
 - a) zatrzymaniu lub postoju pojazdów,
 - b) ruchu motorowerów, rowerów, wózków rowerowych, hulajnóg elektrycznych, urządzeń transportu osobistego, pojazdów zaprzęgowych oraz o jeździe wierzchem lub pędzeniu zwierząt,
 - c) ruchu pieszych oraz osób poruszających się przy użyciu urządzeń wspomagających ruch,
 - d) ograniczeniu ruchu w strefie czystego transportu,
 - e) nacisku osi.

W ramach wykonywania kontroli ruchu drogowego strażnicy gminni/miejscy są upoważnieni do:

- zatrzymania pojazdu, osoby poruszającej się przy użyciu urządzenia wspomagającego ruch lub jadącego wierzchem,
- sprawdzania dokumentów oraz weryfikacji danych o pojeździe (w tym danych o dokumentach pojazdu, w centralnej ewidencji pojazdów) oraz o kierującym pojazdem w centralnej ewidencji kierowców,
- legitymowania uczestnika ruchu i wydawania mu wiążących poleceń co do sposobu korzystania z drogi, używania pojazdu lub urządzenia wspomagającego ruch,
- wydawania poleceń:
 - osobie, która spowodowała przeszkodę utrudniającą ruch drogowy lub zagrażającą jego bezpieczeństwu,

- kontrolowanemu uczestnikowi ruchu – co do sposobu jego zachowania,
- sprawdzenia wykonania obowiązków określonych w art. 78 ust. 2 ustawy Prawo o ruchu drogowym (*„Właściciel pojazdu zarejestrowanego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest obowiązany zawiadomić w terminie nieprzekraczającym 30 dni starostę o: 1) zbyciu pojazdu; 2) zmianie stanu faktycznego wymagającej zmiany danych zamieszczonych w dowodzie rejestracyjnym”*),
- żądania od właściciela lub posiadacza pojazdu wskazania komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie,
- ustalenia tożsamości kierującego pojazdem na podstawie danych z Rejestru Dowodów Osobistych,
- sprawdzenia nacisku osi pojazdu znajdującego się na drodze,
- używania przyrządów kontrolnych lub pomiarowych służących do określania nacisku osi pojazdu,
- uniemożliwiania jazdy pojazdem przekraczającym dopuszczalny nacisk osi.

Jak zatem widać, zakres uprawnień Policji w stosunku do uczestników ruchu drogowego jest o wiele większy od uprawnień straży gminnej. Można rozważyć by część tych zadań i uprawnień przekazać także straży gminnej. Zwiększyłoby to zapewne poziom bezpieczeństwa na drogach i odciażyło Policję, zwłaszcza jeżeli chodzi o tereny miejskie. Sądzę jednak, że nie ma możliwości by straż gminna mogła realizować wszystkie zadania Policji – na zasadzie „1:1”. Według mojej oceny, straż gminna/miejska powinna otrzymać dodatkowe zadania i uprawnienia w zakresie kontroli uczestników ruchu drogowego, a zwłaszcza:

- legitymowania uczestnika ruchu i wydawania mu wiążących poleceń co do sposobu korzystania z drogi, używania pojazdu lub urządzenia wspomagającego ruch,
- ustalenia tożsamości kierującego pojazdem na podstawie danych z Rejestru Dowodów Osobistych,
- weryfikacji danych o pojeździe, w tym danych o dokumentach pojazdu w centralnej ewidencji pojazdów,
- weryfikacji danych o kierującym pojazdem w centralnej ewidencji kierowców

- żądania poddania się przez kierującego pojazdem lub przez inną osobę, w stosunku do której zachodzi uzasadnione podejrzenie, że mogła kierować pojazdem, badaniu w celu ustalenia zawartości w organizmie alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu,
- sprawdzania stanu technicznego, wyposażenia, ładunku, wymiarów, masy lub nacisku osi pojazdu znajdującego się na drodze,
- używania przyrządów kontrolno-pomiarowych do badania prędkości oraz do stwierdzania stanu trzeźwości kierującego.

Pytanie 15. Jak ocenia Pana poziom ochrony prawnej funkcjonariuszy – czy według Pana/Pani powinna ona zostać rozszerzona (np. w ujęciu art. 65A KW)?

Strażnicy miejscy/gminni korzystają z ochrony prawnej przysługującej funkcjonariuszom publicznym w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych. Oznacza to, że w przypadku naruszenia nietykalności cielesnej, znieważenia lub innego przestępstwa popełnionego na szkodę strażnika w trakcie lub w związku z pełnieniem przez niego obowiązków, sprawca poniesie surowszą odpowiedzialność karną. Zgodnie z definicją funkcjonariuszem publicznym jest podmiot, który z uwagi na szczególną pozycję zawodową lub posiadane kompetencje związane ze sprawowaniem władzy publicznej korzysta na gruncie polskiego prawa karnego ze szczególnej ochrony prawnej, ale jednocześnie podlega szczególnej odpowiedzialności karnej.

Szczególna ochrona prawna funkcjonariusza publicznego wyraża się w tym, że określone zachowanie sprawcy przestępstwa wobec funkcjonariusza publicznego jest zagrożone karą surowszą niż analogiczne zachowanie się sprawcy wobec innych podmiotów. A zatem przestępstwo naruszenia nietykalności cielesnej popełnione wobec funkcjonariusza publicznego w czasie wykonywania przez niego obowiązków służbowych zagrożone jest karą grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3 i ścigane jest z urzędu (art. 222 kk). Surowsza kara grozi za napaść na funkcjonariusza publicznego w trakcie jego służby. Za taki czyn grozi od roku do 10 lat pozbawienia wolności, a w przypadku gdy skutek tej napaści dojdzie do ciężkiego uszczerbku na zdrowiu takiej osoby, sprawcy wymierza się karę od 2 do 12 lat więzienia.

Jak zatem widać strażnik miejski jest stosownie chroniony do swojej roli pełnionej w społeczeństwie i nie wymagane są tutaj – oczywiście w mojej ocenie – żadne obostrzenia.

Artykuł 65a Kodeksu wykroczeń dotyczy sytuacji, w której osoba umyślnie nie stosuje się do poleceń funkcjonariusza Policji, Żandarmerii Wojskowej, Straży Granicznej, lub innego organu ochrony bezpieczeństwa lub porządku publicznego, wydanych na podstawie prawa, uniemożliwiając lub istotnie utrudniając wykonanie czynności służbowych. Za takie zachowanie grozi kara aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny. Mając na uwadze skuteczność czynności podejmowanych przez strażników gminnych, jak najbardziej zasadne było objęcie ich wsparciem prawnym o którym mowa w cytowanym przepisie. Należy bowiem pamiętać, że początkowo przepis ten sankcjonował jedynie niestosowanie się do poleceń funkcjonariuszy Policji, bądź Straży Granicznej.

Pytanie 16. Czy uprawnienia funkcjonariuszy pozwalają im na skuteczną realizację powierzonych zadań?

Z mojego punktu widzenia – a nie pracuję w straży gminnej – uprawnienia funkcjonariuszy tej formacji są adekwatne do realizowanych przez nią zadań. Nie spotkałem się jeszcze z opinią przedstawiciela straży gminnej, że jego uprawnienia są dalece niewystarczające do tego by mógł właściwie wykonywać swoje obowiązki. Słyszałem natomiast wiele opinii pochodzących z tego środowiska, że strażnicy gminni powinni być – co do zasady – uzbrojeni w broń palną ze względu na ich osobiste bezpieczeństwo.

Pytanie 17. Czy funkcjonariusze powinni posiadać uprawnienia operacyjno – rozpoznawcze?

Odpowiadając na pytanie nr 12 stwierdziłem, że dopuszczam by strażnicy mogliby prowadzić postępowania w sprawach o przestępstwa pospolite, ale pod warunkiem unormowania tych kwestii w odpowiednich przepisach. Tym samym uważam, że w takiej sytuacji (obciążenia dodatkowymi zadaniami) musieliby oni posiadać uprawnienia operacyjno – rozpoznawcze, przynajmniej w podstawowym zakresie.

Natomiast, przy obowiązującym stanie prawnym i zadaniach realizowanych obecnie przez straż gminną, nie widzę potrzeby nadawania jej uprawnień operacyjno – rozpoznawczych takich jak posiada np. Policja.

Pytanie 18. Czy funkcjonariusze powinni posiadać prawo do zatrzymania osoby?

Zatrzymanie osoby – w ujęciu Kodeksu postępowania karnego – to czynność o bardzo dużych konsekwencjach natury prawnej i organizacyjnej. W tym przypadku, obok pozbawienie człowieka wolności, pojawia się po stronie instytucji zatrzymującej pełna odpowiedzialność za jego zdrowie i życie. Na takie okoliczności należy być bardzo dobrze przygotowanym, tak od strony wykwalifikowanego „personelu”, aż po odpowiednie zaplecze logistyczne i budowlane (np. izba zatrzymań).

Oczywiście, że po spełnieniu powyższych warunków, pożądanym jest by straż gminna miała prawo do zatrzymania osoby. Usprawniłoby to w wielu przypadkach ich pracę, a jednocześnie nie angażowałoby bez potrzeby sił policyjnych, które przy obecnym stanie prawnym, za każdym razem są wzywane do przejęcia osoby podlegającej zatrzymaniu.

Pytanie 19. Czy w przypadku zwiększenia kompetencji i uprawnień funkcjonariuszy powinien zostać zwiększony stan etatowy formacji w Pana gminie?

Rozumiem, że mówimy tutaj o zwiększeniu zadań strażom gminnym i przyznaniu w związku z tym strażnikom dodatkowych uprawnień - czyli o sytuacjach do których odnosiłem się w punktach nr 11, 12, 14, 17 i 18.

Jest rzeczą naturalną, że zwiększenie zadań i odpowiedzialności musi wiązać się z zwiększeniem stanu etatowego. Dotyczy to zwłaszcza takiego miasta jak nasze (pow. 500 tys. mieszkańców). Nie jestem w stanie odpowiedzieć jaka skala powinna być takiego wzrostu etatowego – ale powinna uwzględniać chociażby organizację izby zatrzymań czy np. pionu dochodzeniowo-śledczego.

Pytanie 20. Czy funkcjonariusze powinni posiadać prawo do wykonywania przeszukania miejsc/osób?

Uważam, że są sytuacje w których strażnicy gminni/miejscy podczas wykonywania swoich zadań (przy aktualnym stanie prawnym) powinni mieć prawo do przeszukania miejsc lub osób – szczególnie w sytuacjach, gdy prowadziłyby to do odnalezienia przedmiotów pochodzących z kradzieży lub pozyskania dowodów popełnienia przestępstwa lub wykroczenia.

Pytanie 21. Czy według Pana strażnicy rejonowi mogliby wykonywać obowiązki policjantów dzielnicowych?

Powołanie w ramach struktury organizacyjnej straży gminnej autonomicznych stanowisk „dzielnicowych” wymaga daleko idących zmian prawnych i przemodelowania samej filozofii funkcjonowania straży. Konieczne byłoby także opracowanie systemu współdziałania i odpowiedzialności, a także podziału kompetencji pomiędzy strażami a Policją. Przecież z chwilą wprowadzenia takiego rozwiązania nie znikną dzielnicowi policyjni.

Myślę, że prostszym i równie skutecznym rozwiązaniem mogłoby być instytucjonalne włączenie strażników gminnych do wsparcia policjantów dzielnicowych, co w naturalny sposób poprawiłoby bezpieczeństwo w rejonie przez nich obsługiwanym. Taki model współpracy można wprowadzić praktycznie od zaraz. Wystarczy stosowne porozumienie pomiędzy tymi instytucjami - oczywiście mieszczące się w granicach obowiązującego prawa.

Pytanie 22. Czy funkcjonariusze straży miejskich powinni według Pani/Pana nosić broń palną?

Uważam, że strażnicy miejscy powinni w służbie nosić broń palną, szczególnie do ochrony własnego zdrowia lub życia, czy zdrowia i życia partnera z patrolu.

Szerzej o tej kwestii napisałem w odpowiedzi na pytanie nr 2.

Pytanie 23. Jak na obecną chwilę wygląda współpraca straży z innymi formacjami odpowiedzialnymi za zapewnianie bezpieczeństwa i porządku publicznego w Pana gminie?

Główne formacje odpowiedzialne za zapewnianie bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce to Policja, Straż Graniczna, Służba Ochrony Państwa, Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej, a także Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencja Wywiadu, Służba Kontrwywiadu Wojskowego, Służba Wywiadu Wojskowego i Centralne Biuro Antykorupcyjne. Dodatkowo, w zakresie porządku publicznego działają również straże gminne/miejskie oraz Państwowa Straż Pożarna.

Według mojej wiedzy, straż miejska ściśle współpracuje z Policją oraz Strażą Pożarną. Odbyna się to na zasadzie stałych kontaktów komendantury straży z przedstawicielami tych służb, często przy koordynacji Wydziału Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta.

Współpraca ta ma wymiar instytucjonalny – odbywa się na bazie istniejących przepisów oraz zawartych porozumień. Straż miejska każdorazowo jest uwzględniana przy wszelkich operacjach lub ćwiczeniach związanych z zapewnieniem porządku i bezpieczeństwa publicznego.

Pytanie 24. Czy straże gminne mogłyby realizować zadania w zakresie obsługi pomieszczeń dla osób zatrzymanych?

Do możliwości realizacji takich zadań przez straż gminną potrzebna jest zmiana przepisów prawa regulująca problematykę funkcjonowania pomieszczeń dla osób zatrzymanych, która uwzględni tę formację – podobnie jak dotyczy to Policji.

Po spełnieniu powyższych warunków i przy dysponowaniu stosownym zapleczem logistycznym oraz odpowiednio wykwalifikowaną kadrą, straże gminne mogłyby realizować zadania w zakresie obsługi pomieszczeń dla osób zatrzymanych.

Pytanie 25. Czy obowiązujące regulacje prawne w zakresie współpracy straży gminnych/miejskich z innymi formacjami są według Pani/Pana wystarczające?

Tak naprawdę, to przepisy *ustawy o strażach gminnych* na wprost regulują jedynie współpracę z Policją – o innych służbach nie ma tam mowy. To nie oznacza, że w praktyce taka współpraca się nie pojawia. Pisałem o tym już przy okazji odpowiedzi na pytanie nr 24. Jest to efekt wysokiej świadomości tych instytucji, że takie współdziałanie jest konieczne i nie musi być efektem nakazu prawnego. Oczywiście, że idealnym rozwiązaniem byłoby określenie ram takiej współpracy (współdziałania) w odpowiednich przepisach i o to należy wnioskować do odpowiednich organów państwa.

Pytanie 26. Co według Pana należałoby zmienić w procesie przygotowania funkcjonariuszy celem podniesienia poziomu wykonywanych przez nich zadań w aspekcie możliwości przejęcia przez nich części zadań realizowanych przez Policję?

Zmiany w procesie przygotowania strażników polegały by przede wszystkim na uzupełnieniu zakres szkolenia podstawowego o te elementy, które dotyczą przejmowanych od Policji zadań (pisałem o nich w punktach nr 11, 12, 14, 17, 18, 20 i 21), a których ten program nie zawiera. Chodzi tu głównie o przepisy regulujące postępowanie w sprawach o przestępstwa,

konwojowania osób zatrzymanych, organizacja pracy dzielnicowego (zadania) oraz funkcjonowanie pomieszczeń dla zatrzymanych.

Natomiast w przypadku takich przedmiotów jak: „Wybrane zagadnienia z prewencji”, „Wybrane zagadnienia z zakresu ruchu drogowego” oraz „Wybrane zagadnienia z techniki i taktyk interwencji”, konieczne będzie ich rozbudowanie o zagadnienia związane z nowymi zadaniami przejętymi od Policji.

3.1.3 Studium przypadku

Poniżej zaprezentowano przypadki interwencji funkcjonariuszy straży miejskiej, które obrazują codzienny charakter wykonywanych przez nich zadań. Przytoczone zdarzenia pochodzą z różnych czasookresów, w celu zaznaczenia ciągłości oraz powtarzalności rodzaju zagrożeń, z jakimi na co dzień mierzą się funkcjonariusze straży gminnych/miejskich. Zaprezentowane poniżej przykłady bezpośrednio dowodzą, że zadania służbowe, wykonywane przez strażników gminnych/miejskich są bardzo zbliżone do tych, realizowanych przez funkcjonariuszy Policji, pełniących służbę patrolowo – interwencyjną. Źródłem wszystkich przytoczonych przykładów są posty informacyjne, pochodzące z oficjalnej strony Straży Miejskiej Miasta Krakowa prowadzonej na portalu społecznościowym *Facebook*.

Źródło: Straż Miejska Miasta Krakowa⁵⁹⁸.

⁵⁹⁸<https://strazmiejska.krakow.pl/219360,artykul,mamy-35-etatow-.html>
(dostęp: 06.07.2025 r.)

Przypadek Nr 1.

W dniu 5 listopada 2022 roku funkcjonariusze podczas realizacji zadań patrolowo interwencyjnych na krakowskim Kazimierzu, w pobliżu opuszczonych budynków dostrzegli trzech mężczyzn, z których jeden publicznie załatwiał potrzebę fizjologiczną. Na widok strażników mężczyźni odrzucili od siebie na ziemię zeszyt, w którym znajdował się biały proszek. Funkcjonariusze poddali mężczyzn kontroli osobistej, podczas której ujawnili przy nich krystaliczną substancję, wagę dilerską oraz siekierę⁵⁹⁹.

Straż Miejska Miasta Krakowa

5 listopada 2022 · 🌐

...

Patrolując rejon pustostanów przy ul. Berka Joselewicza zauważyliśmy 3 młodych mężczyzn. Jeden z nich oddawał mocz na pobliski mur natomiast pozostali dwaj, spłoszeni n... **Wyświetl więcej**

Źródło: Straż Miejska Miasta Krakowa⁶⁰⁰

⁵⁹⁹<https://www.facebook.com/strazmiejskakrakow/posts/pfbid04BicrHAcgxd7tpdnXqFrZEFNQitLPkqVzH1UTeMj7tYBjuh1kLGZpXqjg7rFnEHkl> (dostęp: 03/07/2025 r.)

⁶⁰⁰ <https://www.facebook.com/photo/?fbid=491956662965697&set=a.439994674828563> (dostęp: 03/07/2025 r.)

Przypadek Nr 2.

W dniu 12 sierpnia 2016 roku funkcjonariusze straży zostali zadysponowani przez dyżurnego do podjęcia interwencji w stosunku do mężczyzny, który swoim nietypowym zachowaniem zwrócił na siebie uwagę operatora monitoringu miejskiego. Podczas podjętych wobec mężczyzny czynności, strażnicy ujawnili przy nim środek odurzający w postaci *Ecstasy* (MDMA)⁶⁰¹.

Straż Miejska Miasta Krakowa

12 sierpnia 2016 · 🌐

...

Mężczyzna, który posiadał przy sobie narkotyki został przekazany przez nasz patrol policji. Młodzieniec miał przy sobie fiolkę z substancją psychoaktywną ecstasy (MDMA)... **Wyświetl więcej**

Źródło: Straż Miejska Miasta Krakowa⁶⁰².

⁶⁰¹ <https://www.facebook.com/photo?fbid=1189710507715649&set=a.296293177057391>

03.07.2025 r.)

⁶⁰² Ibidem.

(dostęp:

Przypadek Nr 3.

Podczas pełnienia służby patrolowo – interwencyjnej na krakowskich Grzegórkach, strażnicy miejscy dostrzegli przy nasypie kolejowym czteroosobową grupę, od której wyczuli charakterystyczną woń marihuany. Na widok patrolu jedna z osób, wobec których funkcjonariusze podjęli interwencję odrzuciła w zarośla papierowego skręta. Podczas czynności z wyżej wymienionymi osobami, strażnicy ustalili, że skręt zawiera marihuanę, a posiadaczami zabronionej substancji są dwie osoby objęte interwencją⁶⁰³.

Straż Miejska Miasta Krakowa

18 września 2017 · 🌐

Zdradził ich unoszący się zapach marihuany..... Wyświetl więcej

Źródło: Straż Miejska Miasta Krakowa⁶⁰⁴.

⁶⁰³ <https://www.facebook.com/photo?fbid=1596864573666905&set=a.296293177057391>

03.07.2025 r.)

(dostęp:

⁶⁰⁴ Ibidem.

Przypadek Nr 4.

18 kwietnia 2018 roku w centrum Krakowa funkcjonariusze krakowskiej straży miejskiej dostrzegli pojazd, którego kierowca nie zastosował się do znaku zakazu ruchu w obu kierunkach. Po chwili od zatrzymania pojazdu, kierowca nagle ruszył i zaczął uciekać z miejsca interwencji. Strażnicy podjęli działania pościgowe, w wyniku których skutecznie unieruchomili pojazd i dokonali ujęcia kierowcy nim mężczyzny. W toku dalszych czynności ujawniono, że kierowca, którego dotyczyła interwencja nie posiadał uprawnień do kierowania, a także znajdował się pod wpływem środków odurzających⁶⁰⁵.

Straż Miejska Miasta Krakowa

19 kwietnia 2018 · 🌐

...

Wczoraj strażnicy zauważyli, jadący od ul. Warszawskiej samochód, który wbrew zakazowi ruchu wjechał na pl. Matejki. Patrol zatrzymał pojazd, jednak kierowca po chwili... **Wyświetl więcej**

Źródło: Straż Miejska Miasta Krakowa⁶⁰⁶.

⁶⁰⁵ <https://www.facebook.com/photo?fbid=1813805925306101&set=a.296293177057391> (dostęp: 05.07.2025 r.)

⁶⁰⁶ <https://www.facebook.com/photo?fbid=1813805925306101&set=a.296293177057391> (dostęp: 05.07.2025 r.)

Przypadek Nr 5.

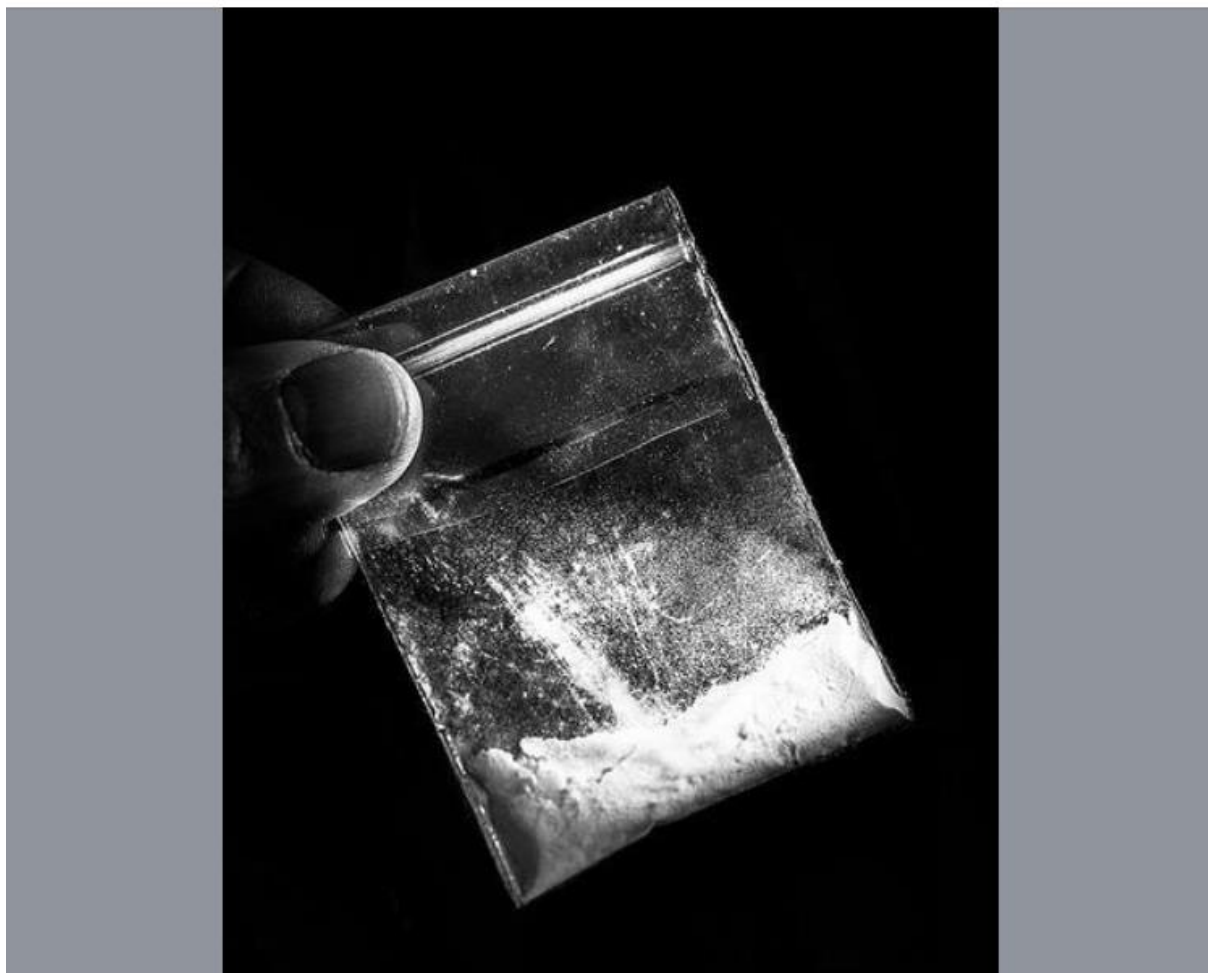
14 listopada 2017 roku strażnicy miejscy na krakowskich Plantach podjęli interwencję wobec dwojga osób – kobiety, która spożywała alkohol oraz mężczyzny, który ją zaczepił. Kobieta przekazała funkcjonariuszom, że mężczyzna chciał sprzedać jej środki odurzające. Sprawdzenie pozwoliło na ujawnienie, że zarówno kobieta jak i mężczyzna, wobec których podjęto interwencję posiadali przy sobie woreczki zawierające białą, sproszkowaną substancję⁶⁰⁷.

Straż Miejska Miasta Krakowa
14 listopada 2017 · 🌐

...

Dzisiaj po północy uwagę naszych strażników przykuł mężczyzna, który podszedł do kobiety spożywającej alkohol na Plantach. W wyniku podjętej interwencji kobieta oświadc... **Wyświetl więcej**

Źródło: Straż Miejska Miasta Krakowa⁶⁰⁸.

⁶⁰⁷ <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1652839244736104&set=a.296293177057391> (dostęp: 05.07.2025 r.)

⁶⁰⁸ <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1652839244736104&set=a.296293177057391> (dostęp: 05.07.2025 r.)

Przypadek Nr 6.

10 lutego 2021 roku dyżurny Straży Miejskiej Miasta Krakowa odebrał zgłoszenie, że na jednej z ulic na terenie Borku Fałęckiego znajduje się osoba zachowująca się w nietypowy sposób. Na miejsce zostali zadysponowani strażnicy, który podjęli interwencję wobec mężczyzny, śpiącego wewnątrz zaparkowanego pojazdu. W wyniku przeprowadzonych ustaleń ujawniono, że wymieniony mężczyzna dokonał włamania do pojazdu, w którym zastali go funkcjonariusze⁶⁰⁹.

Straż Miejska Miasta Krakowa

10 lutego 2021 · 🌐

...

Interwencję zainicjowała mieszkanka Borku Fałęckiego. To ona dostrzegła dziwnie zachowującego się mężczyznę przy piekarni na Orzechowej i powiadomiła o tym naszego dyżu... **Wyświetl więcej**

Źródło: Straż Miejska Miasta Krakowa⁶¹⁰.

⁶⁰⁹ <https://www.facebook.com/photo?fbid=3929612257058780&set=a.296293177057391>
05.07.2025 r.)

(dostęp:

⁶¹⁰ <https://www.facebook.com/photo?fbid=3929612257058780&set=a.296293177057391>
05.07.2025 r.)

(dostęp:

Przypadek Nr 7.

26 marca 2012 roku dyżurny krakowskiej straży miejskiej zadysponował patrol na jedną z ulic w centrum Krakowa, gdzie według zgłoszenia miał znajdować się mężczyzna pozostający pod wpływem środków odurzających. Przybyli na miejsce funkcjonariusze dostrzegli mężczyznę, w którego dłoni znajdowała się strzykawka z zawartością żółtego płynu. Mężczyzna zastosował się do wydanego przez funkcjonariuszy odrzucenia trzymanej przez siebie strzykawki. Jak przekazał mężczyzna, w wymienionej strzykawce miał znajdować się kompot – narkotyk otrzymywany z maku. Mężczyzna został ujęty, a strzykawka wraz z zawartością zabezpieczona⁶¹¹.

Straż Miejska Miasta Krakowa

26 marca 2012 · 🌐

...

„Narkotykowe” interwencje strażników miejskich

Około godz. 13.00 dyżurny Straży Miejskiej otrzymał informację, przy ulicy Stradomskiej przebywa człowiek będący pod wpływem narkotyków. Wysłany patrol zastał na miejscu mężczyznę, który w ręku trzymał strzykawkę wypełnioną żółtawą cieczą.

Na polecenie funkcjonariuszy mężczyzna odrzucił ją przed siebie, oświadczając jednocześnie, że jej zawartość to „kompot”. Patrol zabezpieczył miejsce... **Wyświetl więcej**

1 komentarz

Źródło: Straż Miejska Miasta Krakowa⁶¹².

⁶¹¹ <https://www.facebook.com/profile/100064541028292/search/?q=narkotyki> (dostęp: 05.07.2025 r.)

⁶¹² <https://www.facebook.com/profile/100064541028292/search/?q=narkotyki> (dostęp: 05.07.2025 r.)

Przypadek Nr 8.

W dniu 26 marca 2012 roku na jednym z nowohuckich osiedli funkcjonariusze krakowskiej straży miejskiej pełnili służbę patrolowo – interwencyjną wspólnie z policjantami. Ich uwagę przykuła grupka mężczyzn, z uwagi na to, że jeden z nich, widząc patrol wyrzucił na ziemię aluminiowe zawiniątko. Funkcjonariusze w wyniku podjętej interwencji ustalili, że w wymienionym zawiniątku znajdowały się środki odurzające w postaci amfetaminy oraz marihuany. Ponadto, pozostali mężczyźni zostali poddani kontroli osobistej, w wyniku której ujawniono przy nich substancje zabronione w postaci narkotyków⁶¹³.

Straż Miejska Miasta Krakowa

26 marca 2012 · 🌐

...

„Narkotykowe” interwencje strażników miejskich

Około godz. 13.00 dyżurny Straży Miejskiej otrzymał informację, przy ulicy Stradomskiej przebywa człowiek będący pod wpływem narkotyków. Wysłany patrol zastał na miejscu mężczyznę, który w rękę trzymał strzykawkę wypełnioną żółtawą cieczą.

Na polecenie funkcjonariuszy mężczyzna odrzucił ją przed siebie, oświadczając jednocześnie, że jej zawartość to „kompot”. Patrol zabezpieczył miejsce... **Wyświetl więcej**

1 komentarz

Źródło: Straż Miejska Miasta Krakowa⁶¹⁴.

⁶¹³ <https://www.facebook.com/profile/100064541028292/search/?q=narkotyki> (dostęp: 05.07.2025 r.)

⁶¹⁴ <https://www.facebook.com/profile/100064541028292/search/?q=narkotyki> (dostęp: 05.07.2025 r.)

Przypadek Nr 9.

14 kwietnia 2019 roku na Wzgórzach Krzesławickich w Nowej Hucie, krakowscy strażnicy miejscy zostali poinformowani przez jednego z przechodniów, że w pobliżu znajduje się agresywny mężczyzna, który mierzył do niego oraz do innych przechodniów z broni palnej. Strażnicy udali się na wskazane przez zgłaszającego miejsce, gdzie zastali osobę, której opis odpowiadał tej ze zgłoszenia, a która posiadała przy sobie pistolet. Osoba ta, widząc funkcjonariuszy schowała wymieniony pistolet do posiadanej torby. Funkcjonariusze obezwładnili mężczyznę i poddali kontroli osobistej, w wyniku której okazało się, iż pistolet, którym się wcześniej posługiwał to strzelające kulkami atrapa broni palnej. Ponadto, przy ujętym mężczyźnie ujawniono zawiniątko z zawartością suszu roślinnego oraz białej, sproszkowanej substancji. Mężczyzna oświadczył, że znajduje się pod wpływem alkoholu oraz narkotyków⁶¹⁵.

Straż Miejska Miasta Krakowa

14 kwietnia 2019 · 🌐

...

Miał pistolet na kulki, biały proszek i susz roślinny. Ujęli go strażnicy miejscy... **Wyświetl więcej**

Źródło: Straż Miejska Miasta Krakowa⁶¹⁶.

⁶¹⁵ <https://www.facebook.com/photo?fbid=2315849768435045&set=a.296293177057391>
(dostęp: 05.07.2025 r.)

⁶¹⁶ <https://www.facebook.com/photo?fbid=2315849768435045&set=a.296293177057391>
(dostęp: 05.07.2025 r.)

Przypadek Nr 10.

W dniu 8 marca 2017 roku pracownik ochrony jednego z krakowskich klubów przekazał strażnikom miejskim, pełniącym służbę w centrum Krakowa, że w jednym klubów znajduje się mężczyzna, który może handlować środkami odurzającymi. Funkcjonariusze odnaleźli mężczyznę, który odpowiadał rysopisowi ze zgłoszenia. Mężczyzna rozpoczął ucieczkę, gdy tylko zauważył funkcjonariuszy. Strażnicy podjęli działania pościgowe i dokonali ujęcia osoby, przy której ujawnili siedem sztuk woreczków z zawartością różnego rodzaju środków odurzających⁶¹⁷.

Straż Miejska Miasta Krakowa

8 marca 2017 · 🌐

...

Nocny pościg za dilerem

Strażnicy miejscy ujęli mężczyznę, który w jednym z lokali w centrum miasta próbował sprzedawać narkotyki. Informację o zdarzeniu otrzymaliśmy ... **Wyświetl więcej**

Źródło: Straż Miejska Miasta Krakowa⁶¹⁸.

⁶¹⁷ <https://www.facebook.com/photo?fbid=1396833033670061&set=a.296293177057391> (dostęp: 05.07.2025 r.)

⁶¹⁸ <https://www.facebook.com/photo?fbid=1396833033670061&set=a.296293177057391> (dostęp: 05.07.2025 r.)

3.2. Wnioski z badań.

Przeprowadzony proces badawczy pozwolił na uzyskanie zamierzonego celu, jakim było zweryfikowanie, czy możliwe i pożądane jest zwiększenie efektywności straży gminnych/miejskich w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce.

Po pierwsze celem wywiadów eksperckich było ustalenie jakie najważniejsze zadania realizują na co dzień funkcjonariusze straży gminnych. Eksperci zgodnie odpowiedzieli, że zadania te są bardzo zbliżone do tych, które wykonują funkcjonariusze Policji pełniąc służbę patrolowo interwencyjną. Ponadto ustalono, ustalono, że zakres zadań na szczeblach kierowniczych i nadzorczych w strażach gminnych jest praktycznie tak samo ukształtowany jak w Policji. Pozwoliło to zobrazować, że funkcjonariusze straży gminnych na co dzień nie tylko mierzą się z podobnymi z wyzwaniami, ale też narażeni są na identyczne zagrożenia jak wykonujący te same zadania funkcjonariusze Policji. Jak ustalono w procesie badawczym do najczęściej realizowanych przez funkcjonariuszy straży gminnych zadań codziennych należą:

- ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych,
- kontrola ruchu drogowego,
- zabezpieczenie miejsc przestępstw w celu zabezpieczenia przez zniszczeniem śladów i dowodów oraz ustalenia świadków zdarzenia,
- ochrona obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej,
- współpraca z organizatorami imprez masowych i zgromadzeń publicznych w zakresie zapewnienia ich bezpiecznego i prawidłowego przebiegu,
- doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca zamieszkania,
- wykonywanie konwojów dokumentów przedmiotów wartościowych i pieniędzy na rzecz gminy.

Ekspertom zadano również pytanie, czy uprawnienia funkcjonariuszy oraz ich wyposażenie są adekwatne do tego, by mogli realizować swoje ustawowe zadania. Odpowiedzi pozwoliły ustalić, że wyposażenie funkcjonariuszy straży gminnych powinno zostać uzupełnione o kilka istotnych elementów, w tym obronę palną.

Poddano również weryfikacji poziom przygotowania zawodowego funkcjonariuszy straży gminnych do realizacji ich ustawowych zadań. W wyniku przeprowadzonych badań ustalono, w większości przypadków funkcjonariusze straży gminnych prezentują wysoki poziom przygotowania do realizacji swoich ustawowych, codziennych zadań.

Zapytano również o proces szkolenia podstawowego funkcjonariuszy straży gminnych. Eksperci wskazali, iż pomimo tego, że szkolenie zawodowe prezentuje się na dobrym poziomie, to pożądane są zmiany kierunku mające na celu poprawienie obecnego stanu rzeczy – między innymi rozszerzenie programu szkolenia, a także stworzenie ośrodków szkoleniowych dla straży gminnych.

Ocenie poddano też program wymienionego szkolenia podstawowego jakie obowiązani są odbyć kandydaci na strażników gminnych. Według uzyskanych danych należy stwierdzić, że zakres programowy szkolenia podstawowego strażników kształtuje się na pożądanym poziomie.

Ustalono też, że zajęcia doszkalające organizowane dla funkcjonariuszy straży gminnych/miejskich powinny zostać poddane weryfikacji, pod kątem ich częstotliwości. Biorąc pod uwagę odpowiedzi ekspertów, należy wnioskować, iż zajęcia doszkalające powinny odbywać się znacznie częściej niż do tej pory, a ponadto ich program winien korelować z codziennymi wyzwaniami, z jakimi mierzą się funkcjonariusze straży gminnych/miejskich.

Wywiady eksperckie pozwoliły również ustalić, czy aktualne wyposażenie strażników gminnych jest adekwatne do tego, by mogli oni realizować swoje ustawowe zadania. Większość ekspertów wskazała, że konieczne jest uzupełnienie wyposażenia i uzbrojenia strażników gminnych/miejskich o dodatkowe elementy, takie, jak: terminale pozwalające dokonywać sprawdzeń osób oraz rzeczy pod kątem czy są one poszukiwane, paralizatory elektryczne typu Taser, specjalistyczny sprzęt w postaci środków ochrony osobistej, czy też broń palną.

Przeprowadzone badania pozwoliły również uzyskać odpowiedź na pytanie, czy możliwe jest, aby funkcjonariusze straży gminnych/miejskich przejęli od Policji część realizowanych przez nią zadań. Na podstawie uzyskanych od ekspertów odpowiedzi zasadne wydaje się stwierdzenie, że straże gminne mogłyby nie tylko przejąć od Policji część realizowanych przez nią zadań, ale też uzyskać uprawnienia do ich realizowania, co stanowiłoby realne wsparcie dla tej formacji. Eksperci wskazali, iż przyznanie strażom gminnym uprawnień do prowadzenia postępowań w sprawach o przestępstwa pospolite, takich jak: kradzieże, rozboje, przemoc domowa (w tym procedura niebieskiej karty), posiadanie środków odurzających - byłoby realnym wsparciem dla działań Policji. Ponadto ustalono,

iż pożądanym jest nadanie funkcjonariuszom straży gminnych/miejskich uprawnień do kontroli ruchu drogowego w takim zakresie, w jakim przysługują one Policji.

W toku przeprowadzonego procesu badawczego ustalono, że ochrona prawna przysługująca funkcjonariuszom straży gminnych/miejskich jest tożsama z tą, jaka przysługuje funkcjonariuszom formacji takich jak: policja straż graniczna żandarmeria wojskowa, czy też innym organom powołanym do ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. Funkcjonariuszom straży przysługuje obecnie ochrona prawna przewidziana dla funkcjonariuszy publicznych w związku z wykonywaniem przez nich obowiązków służbowych. Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić że przysługujący strażnikom gminnym/miejskim zakres ochrony prawnej jest na właściwym poziomie i nie wymaga rozszerzenia.

Przeprowadzone wywiady pozwoliły ustalić, że dla realizacji obecnych, ustawowych zadań, funkcjonariusze straży gminnych/miejskich dysponują adekwatnymi do tego uprawnieniami. Jednakże równocześnie ustalono, że zasadnym byłoby rozszerzenie tych uprawnień, o kilka istotnych aspektów. Skoro pożądanym jest nadanie strażnikom gminnym/miejskim uprawnień do prowadzenia postępowań w sprawach o przestępstwa pospolite, to konieczne jest nadanie im również uprawnień operacyjno – rozpoznawczych przynajmniej podstawowych. Ponadto, opierając się na przeprowadzonych badaniach zasadne jest stwierdzenie, że strażnikom gminnym/miejskim należy nadać uprawnienia do: zatrzymania osoby i dokonywania czynności w trybie artykułu 308 kodeksu postępowania karnego, w zakresie przewidzianym dla zapewnienia poprawnego realizowania przez nich czynności. Pożądana jest także zmiana legislacyjna, która dałaby strażnikom miejskim możliwość dokonywania - przeszukania miejsc oraz osób.

Przeprowadzony proces badawczy umożliwił wysunięcie wniosku, że jednym z zadań, jakie mogliby wykonywać funkcjonariusze straży gminnych i miejskich odciażając przy tym policję, jest obsługa pomieszczeń dla osób zatrzymanych. Dodatkowo jeżeli chodzi o zadania prewencyjne, ustalono, że strażnicy rejonowi mogliby realizować te same zadania, jakie stawiane są policjantom – dzielnicowym. Ponadto taka zmiana, nie tylko spowodowałaby odciążenie Policji, ale też znacznie podniosłaby poziom bezpieczeństwa na terenie gminy.

Jak pokazują odpowiedzi ekspertów zasadne jest, by funkcjonariusze straży gminnych zostali wyposażeni w broń palną na zasadach podobnych, jakie dotyczą funkcjonariuszy Policji oraz innych formacji, które uprawnione są do jej użycia lub wykorzystania. Ponadto, pożądanym działaniem jest zmiana legislacyjna, dająca strażnikom szersze kompetencje w zakresie

posługiwania się bronią palną (zwiększenie liczby przypadków użycia i wykorzystania broni palnej).

Eksperci wskazali, że pożądane byłoby usystematyzowanie aktów prawnych, które regulują funkcjonowanie poszczególnych formacji odpowiedzialnych za zapewnianie porządku i bezpieczeństwa publicznego w Polsce w taki sposób, aby jasno określiły zasady współpracy pomiędzy tymi formacjami, a strażami gminnymi.

W toku przeprowadzonych wywiadów eksperckich ustalono, że pożądane jest przyznanie funkcjonariuszom straży gminnych uprawnień emerytalno – rentowych podobnych, jakie przysługują funkcjonariuszom służb mundurowych. Ponadto, przeprowadzone badania pozwoliły ustalić, że konieczne jest rozważenie legislacyjnych zmian kierunkowych mających na celu usystematyzowanie i ujednolicenie wynagrodzenia strażników gminnych.

Wyniki uzyskane w procesie badawczym, przy użyciu metody, jaką jest studium przypadku potwierdziły ustalenia uzyskane w wyniku badań przeprowadzonych z wykorzystaniem metody sondażowej, w postaci techniki ankietowania oraz wywiadu eksperckiego. Wynika z tego funkcjonariusze straży gminnych na co dzień realizują te same zadania, z jakimi mierzą się policjanci pionu prewencyjnego realizując czynności administracyjno porządkowe oraz pełniąc służbę patrolowo interwencyjną.

3.3 Propozycje zmian celem zwiększenia efektywności straży gminnych/miejskich w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce.

Dzięki przeprowadzeniu syntezy wyników analizy krytycznej obowiązujących prawnych z wynikami przeprowadzonych badań ankietowych oraz wywiadów eksperckich oraz analizy studium przypadku ustalono, że w celu zwiększenia efektywności straży gminnych w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce konieczne jest przeprowadzenie niżej wymienionych zmian legislacyjnych działań kierunkowych:

1. Zwiększenie uprawnień funkcjonariuszy straży gminnych w zakresie nakładania grzywien w toku postępowania mandatowego w taki sposób, by mogli oni nakładać je za wszystkie wykroczenia, dla których przewidziane jest postępowanie mandatowe.
2. Nadanie strażnikom gminnym następujących uprawnień w zakresie realizowania czynności związanych z kontrolą ruchu drogowego:

- legitymowania uczestnika ruchu i wydawania mu wiążących poleceń co do sposobu korzystania z drogi, używania pojazdu lub urządzenia wspomagającego ruch,
 - ustalenia tożsamości kierującego pojazdem na podstawie danych z Rejestru Dowodów Osobistych,
 - weryfikacji danych o pojeździe, w tym danych o dokumentach pojazdu w centralnej ewidencji pojazdów,
 - weryfikacji danych o kierującym pojazdem w centralnej ewidencji kierowców,
 - żądania poddania się przez kierującego pojazdem lub przez inną osobę, w stosunku do której zachodzi uzasadnione podejrzenie, że mogła kierować pojazdem, badaniu w celu ustalenia zawartości w organizmie alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu,
 - sprawdzania stanu technicznego, wyposażenia, ładunku, wymiarów, masy lub nacisku osi pojazdu znajdującego się na drodze,
 - używania przyrządów kontrolno – pomiarowych do badania prędkości oraz do stwierdzania stanu trzeźwości kierującego.
3. Podjęcie działań legislacyjnych, mających na celu skategoryzowanie przestępstw, w sprawie których postępowania mogłyby być prowadzone przez strażę gminne/miejskie. Zasadniczo powinny być to tzw. „przestępstwa pospolite”, takie jak: kradzieże, rozboje, przemoc domowa, posiadanie środków odurzających, niszczenie mienia.
 4. Stworzenie uwarunkowań prawnych, mających na celu umożliwienie funkcjonariuszom straży gminnych prowadzenia czynności operacyjno – rozpoznawczych i dochodzeniowo śledczych w zakresie zwalczania przestępczości z katalogu, do których nadano by im uprawnienia.
 5. Przyznanie funkcjonariuszom straży gminnych uprawnienia do zatrzymania osoby.
 6. Nadanie strażnikom gminnym/miejskim uprawnień do dokonywania przeszukania miejsc i osób, w celu znalezienia: przedmiotów lub substancji, których posiadanie jest zabronione, pochodzących z czynu zabronionego

lub mogących służyć do jego popełnienia, podlegających przypadkowi lub mogących stanowić dowód w sprawie.

7. Przyznanie funkcjonariuszom straży gminnych uprawnień do realizowania czynności w trybie artykułu 308 KPK w zakresie niezbędnym do zwalczania przestępstw, do których nadano by im uprawnienia.
8. Stworzenie wojewódzkich ośrodków szkoleniowych straży gminnych/miejskich i zobligowanie do ich finansowania gmin, w których powołane są stráže.
9. Wprowadzenie cyklicznych, obowiązkowych szkoleń uzupełniających dla funkcjonariuszy straży gminnych.
10. Rozszerzenie programu szkolenia funkcjonariuszy straży gminnych/miejskich o zajęcia z wyszkolenia strzeleckiego.
11. Zmiany legislacyjne, mające na celu umożliwienie wyposażania strażników gminnych/miejskich w broń palną na zasadach, jakie funkcjonują w Policji.
12. Przyznanie strażnikom gminnym/miejskim prawa do użycia broni palnej w następujących przypadkach:
 - odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na mienie, który stwarza jednocześnie bezpośrednie zagrożenie życia, zdrowia lub wolności uprawnionego lub innej osoby, albo konieczność przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do takiego zamachu,
 - w bezpośrednim pościgu za osobą, wobec której użycie broni palnej było dopuszczalne, która dopuściła się:
 - przestępstwa o charakterze terrorystycznym,
 - zabójstwa,
 - uszkodzenia ciała lub spowodował rozstrój zdrowia człowieka,
 - zdarzenia, które zagraża życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach,
 - zgwałcenia,
 - wzięcia lub przetrzymywania zakładnika w celu zmuszenia organu państwowego lub samorządowego, instytucji, organizacji, osoby fizycznej lub prawnej albo grupy osób do określonego zachowania się,
 - rozboju.

- w sytuacjach związanych z koniecznością ujęcia osoby, wobec której użycie broni palnej było dopuszczalne, w sytuacji gdy istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełniła ona, któreś z w/w przestępstw,
 - w razie konieczności ujęcia sprawcy bezpośredniego, bezprawnego zamachu na konwój jeżeli schronił się on w miejscu trudno dostępnym, a z okoliczności zdarzenia wynika, że może użyć broni palnej lub innego niebezpiecznego przedmiotu.
13. Przyznanie strażnikom gminnym miejskim uprawnień do wykorzystania broni palnej w następujących przypadkach:
- konieczności zatrzymania pojazdu, jeżeli jego działanie zagraża życiu lub zdrowiu uprawnionego lub innej osoby lub stwarza zagrożenie dla ważnych obiektów, urządzeń lub obszarów,
 - pokonania przeszkody uniemożliwiającej lub utrudniającej ujęcie osoby albo ratowanie życia lub zdrowia uprawnionego, innej osoby lub ratowanie mienia,
 - zniszczenia lub unieruchomienia bezzałogowego statku powietrznego, w przypadkach określonych w ustawie z dnia 3 lipca 2002 r. – *Prawo lotnicze* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1235, 1715, 1846, 2185 i 2642).
14. Stworzenie jednolitego, obowiązkowego katalogu wyposażenia funkcjonariuszy straży gminnych, który obejmowałby:
- apteczki osobiste,
 - środki ochrony osobistej w postaci:
 - масечек ochronnych,
 - półmasek filtrujących,
 - rękawiczek jednorazowych,
 - rękawiczek antyzakłuciowych,
 - okularów ochronnych

15. Przekazanie strażom gminnym/miejskim zadań jakie wypełnianych obecnie przez policjantów dzielnicowych w zakresie wykonywania służby obchodowej w powierzonych im rejonach.
16. Określenie na drodze ustawowej form, metod oraz zasad współpracy straży gminnych/miejskich z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za zapewnianie bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce.
17. Zapewnienie funkcjonariuszom straży gminnych/miejskich dostępu do policyjnych baz danych w celu umożliwienia im ujawniania osób i rzeczy, za którymi prowadzone są poszukiwania.
18. Wyposażenie strażników gminnych/miejskich w mobilne terminale, służące do sprawdzania w bazach danych osób oraz rzeczy.
19. Przyznanie funkcjonariuszom straży gminnych miejskich uprawnień emerytalno – rentowych na zasadach funkcjonujących w służbach mundurowych takich jak m.in. Policja, czy też Straż Graniczna.
20. Podjęcie działań prawnych, mających na celu określenie minimalnego wynagrodzenia przewidzianego dla funkcjonariuszy straży gminnych/miejskich.

ZAKOŃCZENIE

Przeprowadzony proces badawczy pozwolił zweryfikować i potwierdził trafność postawionej hipotezy roboczej: **Możliwe i pożądane jest zwiększenie efektywności straży gminnych/miejskich w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce.**

W toku badań potwierdzona została hipoteza częściowa mówiąca, że obecnie posiadane uprawnienia i kompetencje strażników miejskich/gminnych są adekwatne do wykonywanych przez nich zadań. Posiadają oni bardzo szeroki zakres uprawnień, daleko wykraczający poza zwykłe uprawnienia obywatelskie – w tym te związane z ograniczaniem wolności i swobód obywatelskich. Są to *de facto*, choć w ograniczonym zakresie, uprawnienia zbliżone do tych, jakie przysługują funkcjonariuszom służb mundurowych – głównie Policji.

Potwierdzono postawione w kolejnej hipotezie częściowej twierdzenie, że wyposażenie i uzbrojenie strażników gminnych/miejskich można uznać za niewystarczające do realizacji powierzonych im zadań. Pomimo tego, że funkcjonariusze straży gminnych posiadają szeroki zakres uprawnień w zakresie użycia i wykorzystania środków przymusu bezpośredniego, nie zawsze są w nie wyposażeni w sposób, który zapewniałby im bezpieczne i komfortowe wykonywanie zadań. Ponadto wykazano, że obecne przepisy nie pozwalają na wyposażenie funkcjonariuszy straży miejskich w broń palną, do realizacji wszystkich powierzonych im zadań. Dodatkowo, dowiedziono, że uzupełnienia wymaga wiele aspektów dotyczących wyposażenia, zwłaszcza w środki ochrony osobistej funkcjonariuszy. Taki stan rzeczy wynika z aktualnego braku norm i standardów w tym zakresie. To wpływa negatywnie na komfort pracy funkcjonariuszy oraz ich bezpieczeństwo osobiste.

Prawdziwa okazała się hipoteza częściowa zakładająca, że proces szkolenia strażników gminnych/miejskich wymaga zmian. W procesie badawczym ujawniono elementy, o które należy wzbogacić proces szkoleniowy, jakiemu poddawani są funkcjonariusze straży gminnych – zarówno na etapie przygotowującym ich do wykonywanego zawodu, jak również na etapie zajęć doszkalających. W celu zwiększenia efektywności udziału straży gminnych w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce zdefiniowano konkretne obszary, które należy w procesie szkoleniowym rozbudować, bądź też proces ten o nie uzupełnić. Szczególną uwagę zwrócono na zajęcia z wyszkolenia strzeleckiego oraz reagowania na ewoluujące zagrożenia, które zmieniają specyfikę realizowanych zadań.

Potwierdzono hipotezę, że obecne regulacje nie zapewniają odpowiedniego naboru kadr i stabilizacji zatrudnienia strażników gminnych/miejskich. Wynika to z faktu, że strażnikom nie przysługują żadne dodatkowe przywileje, tak jak ma to miejsce w służbach mundurowych.

Ustalono, że właśnie ten aspekt czyni zawód strażnika mniej atrakcyjnym. Strażnicy gminni realizują zadania takie same lub zbliżone do tych, które wykonują funkcjonariusze Policji, lecz nie podlegają zaopatrzeniu emerytalno – rentowemu obowiązującemu w służbach mundurowych. Ponadto, pensje w strażach gminnych/miejskich są dużo niższe od tych, które przysługują funkcjonariuszom innych formacji. Powoduje to brak poczucia bezpieczeństwa socjalno – bytowego, zatrudnionych w nich osób. Ustalono, że niezbędne jest wprowadzenie regulacji i działań kierunkowych mających na celu zmianę obecnego stanu rzeczy, we wskazanym obszarze.

Trafna okazała się hipoteza, że istnieje potrzeba poprawy współpracy straży gminnych/miejskich z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo publiczne. Na chwilę obecną zapis dotyczący obowiązku współpracy straży gminnej/miejskiej z innymi podmiotami w zakresie: ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń jest bardzo lakoniczny i ogólnikowy. Nie ma żadnych konkretnych wytycznych, które precyzowałyby formy, metody, czy też sposoby współpracy straży gminnych z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za zapewnianie bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce. Obecnie współpraca ta odbywa się na zasadzie porozumień, które zawierane są pomiędzy wójtami, burmistrzami, prezydentami miast, a właściwymi miejscowo komendantami Policji. Jednakże zawieranie takich porozumień ma charakter wyłącznie fakultatywny i wynika jedynie z dobrej woli, czy inicjatywy tych podmiotów.

Badania pozwoliły również na potwierdzenie hipotezy roboczej, zgodnie z którą dla podniesienia efektywności funkcjonowania gminnych/miejskich konieczne jest podjęcie działań organizacyjnych, legislacyjnych i szkoleniowych. Propozycje tych rozwiązań zostały zaprezentowane w dysertacji. Są to rozwiązania których wprowadzanie powinno mieć charakter normatywny. Państwo, którego jednym z najważniejszych obowiązków jest utrzymanie i zapewnienie pożądanego poziomu porządku i bezpieczeństwa publicznego musi dysponować do tego odpowiednimi narzędziami.

Dobrym rozwiązaniem jest korzystanie z potencjału podmiotów samorządowych, jakimi są straże gminne/miejskie, które na co dzień realizują zadania w przedmiotowym zakresie. Jednakże obecna sytuacja wymaga poprawy, poprzez wprowadzenie kompleksowych regulacji prawnych.

BIBLIOGRAFIA

- Aleksandrowicz T., *Terroryzm międzynarodowy*, Warszawa 2015.
- Apanowicz J., *Metodologia ogólna*, Gdynia 2002.
- Apanowicz J., *Metodologia ogólna*, Gdynia 2012.
- Apanowicz J., *Metodologiczne elementy procesu poznania naukowego w teorii organizacji i zarządzania*, Gdynia 2000.
- Babbie E., *Badania społeczne w praktyce*, Warszawa 2004.
- Chajbowicz A., *Bezpieczeństwo a pojęcia zbliżone* [w:] *Bezpieczeństwo wewnętrzne w działaniach terenowej administracji publicznej*, Wrocław 2009.
- Cieślarczyk M. (red.), *Metody, techniki i narzędzia badawcze oraz elementy statystyki stosowane w pracach magisterskich i doktorskich*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2003.
- Czop A., *Demonopolizacja bezpieczeństwa* [w:] *Encyklopedia bezpieczeństwa*, T. 2., red. nauk. O. Wasiuta, S. Wasiuta, Kraków 2021.
- Czop A., *System bezpieczeństwa publicznego Rzeczypospolitej Polskiej ze szczególnym uwzględnieniem prywatnego sektora ochrony*, Kraków 2016.
- Czop A., *System bezpieczeństwa publicznego w Polsce, Kultura Bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje*”, Kraków 2012.
- Czop A., *Udział firm ochrony osób i mienia w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce*, Katowice 2014.
- Denzin N. K., Lincoln Y. S. (red.), Podemski K. (red. nauk. wyd. pol.), *Metody badań jakościowych*, t. 2, Warszawa 2009.
- Dudkiewicz W., *Przewodnik metodyczny dla studentów pedagogiki*, Kielce 1996
- Dutkiewicz W., *Podstawy metodologii badań do pracy magisterskiej i licencjackiej z pedagogiki*, Wydawnictwo „Stachurski”, Kielce 2000.
- Fijałkowski T., *Straż Gminna, miejska podstawy prawne działania, prawa, obowiązki*, Warszawa 2011.
- George A. L., Bennett A., *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences, Uogólnienie jako metoda badawcza w badaniach społecznych*, MIT Press, Cambridge 2005.
- Hejduk M., *Zakres znaczeniowy porządku publicznego* [w:] *Zeszyty naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy*, Legnica 2020.
- J. Gierszewski J., *Bezpieczeństwo wewnętrzne. Zarys systemu*, Warszawa 2013.
- Jałoszyński K., *Współczesny wymiar antyterroryzmu*, Warszawa 2008.

Kitler W., *Obrona narodowa III RP. Pojęcie. Organizacja. System*, „Zeszyty Naukowe AON” (dodatek), Warszawa 2002.

Kolman R., *Zdobywanie wiedzy. Poradnik podnoszenia kwalifikacji (magisteria, doktoraty, habilitacje)*, Gdańsk 2004.

Krajewski M., *Badania Pedagogiczne*, Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku, Płock 2006r.

Kuc B. R., *Funkcje nauki. Wstęp do metodologii. Nauka nie jest grą*, Warszawa 2012.

Lisiecki M., Kwiatkowska – Basałaj B., *Pojęcie bezpieczeństwa oraz prognostyczny model jego zapewnienia*, [w:] red. P. Tyrała, *Zarządzanie bezpieczeństwem*, Kraków 2000.

Łachacz T., *Straż gminna (miejska) w systemie bezpieczeństwa państwa*, Szczytno 2023.

Łobocki M., *Wprowadzenie do metodologii badań pedagogicznych*, Kraków 2007.

Masłow A., *Motywacja i osobowość*, Warszawa 2009.

Maszek A. W., *Metodologiczne podstawy badań empirycznych*, Rzeszów 2004.

Mądrzejowski W., *Terror kryminalny a współczesna przestępczość zorganizowana* [w:] *Przez przestępczość zorganizowaną do terroryzmu Tom 2*, red. W. Zubrzycki, Szczytno 2015.

Misiuk A., *Administracja porządku i bezpieczeństwa publicznego. Zagadnienia prawnego – ustrojowego*, Warszawa 2008.

Nowak S., *Metodologia badań socjologicznych. Zagadnienia ogólne*, Warszawa 1970.

Okoń W., *Nowy słownik Pedagogiczny*, Warszawa 2007.

Pieprzny S., *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Rzeszów 2012.

Pieprzny S., *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie administracyjnym*, Rzeszów 2007.

Pilch T., Bauman T., *Zasady badań pedagogicznych, strategie ilościowe i jakościowe*, Warszawa 2001.

Pilch T., Baumann T., *Zasady badań pedagogicznych*, Warszawa 1998.

Piowowski J., *Fenomen bezpieczeństwa. Pomiędzy zagrożeniem a kulturą bezpieczeństwa*, Kraków 2014,.

Pizło W., *Studium przypadku jako metoda badawcza w naukach ekonomicznych* [w:] *Roczniki naukowe stowarzyszenia ekonomistów rolnictwa i agrobiznesu*, tom XI, zeszyt 5.

Podemska A., *Rozważania na temat funkcjonowania straży gminnych w Polsce* [w:] *Internetowy przegląd prawniczy TSBP UJ 2017/5*, ISSN 1689 – 9601.

Podgórski R. A., *Metodologia badań socjologicznych. Kompendium wiedzy metodologicznej dla studentów*, Bydgoszcz 2007.

Podgórski R., *Metodologia badań socjologicznych. Kompendium wiedzy metodologicznej dla studentów*, Bydgoszcz – Olsztyn 2007.

Ptak – Kostecka Z., *Studium przypadku case study* [w:] *Biuletyn badawczy CKE*, nr 4.

Rojtek R., *Bezpieczeństwo publiczne w Polsce – wnioski z badań*, Warszawa 2010.

Rubacha K., *Metodologia badań nad nauką*, Warszawa 2008.

Skorny Z., *Prace magisterskie z psychologii i pedagogiki*, WSiP, Warszawa 1984.

Słownik Języka Polskiego, Warszawa 1994.

Sobolewski G., *Zagrożenia kryzysowe*, Warszawa 2010.

Sołoma L., *Metody i techniki badań socjologicznych. Wybrane zagadnienia*, Olsztyn 1999.

Stańczyk J., *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, Warszawa 1996.

Sztumski J., *Wstęp do metodologii i technik badań społecznych*, Katowice 1995.

Taracha A., *Kontrola osobista i przeglądanie zawartości bagażu (art. 15 ust. 1 pkt 5 ustawy o Policji) a ochrona konstytucyjnych praw człowieka* [w:] *Prawo w działaniu, sprawy karne* 41/2020.

Tells W., Introduction to case study by Winston Tells, 1997 [w:] *The Qualitative Report*, volume 3, number 2.

Turek M., Michalak A., *Zasady, tryb przygotowania, przeprowadzania oraz finansowania przewodów doktorskich i habilitacyjnych*, Gliwice 2009.

Turek M., Michalak A., *Zasady, tryb przygotowania, przeprowadzania oraz finansowania przewodów doktorskich i habilitacyjnych*, Gliwice 2009.

Tyczkowska – Kowerczyk A., *Funkcjonowanie straży gminnych (miejskich) w kontekście bezpieczeństwa i porządku publicznego społeczności lokalnej* [w:] *Zeszyty Naukowe SGSP* 2020, Nr 76/4/2020.

Ura E., *Prawo administracyjne*, Warszawa 2004.

Węglińska M., *Jak napisać pracę magisterską?*, Kraków 2004.

Wiśniewski B. (red. nauk.), *Bezpieczeństwo w teorii i badaniach naukowych*, Szczytno 2011.

Zaczyński W., *Praca badawcza nauczyciela*, Warszawa 1995.

Ziemski S., *Problemy dobrej diagnozy*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1973.

Zimny Z., *Metodologia badań społecznych: wprowadzenie*, Częstochowa 2000.

Zubrzycki W., *Fizyczne aspekty zwalczanie terroryzmu w Polsce* [w:] *Współczesne zagrożenia terroryzmem oraz metody działań antyterrorystycznych*, red. J. Szafrński, Szczytno 2007.

Źródła normatywne:

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 grudnia 2009 r. W sprawie szkolenia podstawowego strażników gminnych (miejskich), Dz. U. 2017 poz. 1511.

Rozporządzenie Ministra Spraw wewnętrznych i Administracji z dnia 17 grudnia 2009 roku w sprawie szkolenia podstawowego strażników gminnych (miejskich), załącznik do obwieszczenia MSWiA z dnia 21 lipca 2017 roku w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie szkolenia podstawowego strażników gminnych (miejskich), Dz. U. 2017, poz. 1511.

Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie wykroczeń, za które strażnicy straży gminnych są uprawnieni do nakładania grzywnien w drodze mandatu karnego, Dz.U.2022.1350.

Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. – Prawo o miarach, Dz. U. z 2021 r. poz. 2068 oraz z 2022 r. poz. 1117.

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt Dz. U. z 2020 r. poz. 1421.

Ustawa z dnia 11 września 2015 r. O zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, Dz. U. z 2020 r. poz. 1893 i 2151 oraz z 2022 r. poz. 974).

Ustawa z dnia 13 września 1996 r. O utrzymaniu czystości i porządku w gminach, Dz. U. z 2022 r. poz. 1297.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. O odpadach, Dz. U. z 2022 r. poz. 699 i 1250.

Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym, Dz. U. z 2022 r. poz. 1343.

Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne, Dz. U. z 2023 r. poz. 1752, 1615, 1688 i 1762.

Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym, Dz.U.2024.1251.

Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym, Dz. U. 1997 Nr 98 poz. 602.

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, Dz. U. z 2021 r. poz. 2233 i 2368 oraz z 2022 r. poz. 88, 258, 855 i 1079.

Ustawa z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń, Dz. U. 1971, poz. 114.

Ustawa z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń, Dz. U. z 2023 r., poz. 2119.

Ustawa z dnia 20 stycznia 2005 r. O recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, Dz. U. z 2020 r. poz. 2056.

Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. O wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków, Dz. U. z 2022 r. poz. 438, 1561, 1576, 1967 i 2456.

Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. O wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków, Dz. U. z 2022 r. poz. 438, 1561, 1576, 1967 i 2456

Ustawa z dnia 21 maja 1999 r. O broni i amunicji, Dz. U. 1999 Nr 53 poz. 549.

Ustawa z dnia 21 maja 1999 r. O broni i amunicji, Dz. U. 1999 Nr 53 poz. 549.

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt, Dz. U. z 2022 r. poz. 572.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Dz. U. z 2022 r. poz. 840.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. O bateriach i akumulatorach, Dz. U. z 2022 r. poz. 1113.

Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. O Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, Dz. U. 2002 Nr 74 poz. 676.

Ustawa z dnia 24 maja 2013 roku O środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, Dz. U. 2013 poz. 628.

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 roku Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, Dz. U. b2001 Nr 106, poz. 1148.

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320 oraz z 2021 r. poz. 1162).

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 roku Przepisy wprowadzające Kodeks pracy, Dz. U. poz. 142 oraz z 1990 r. poz. 198.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 i 2469 oraz z 2022 r. poz. 24 i 218.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, Dz. U. z 2021 r. poz. 1973, 2127 i 2269 oraz z 2022 r. poz. 1079 i 1260.

Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. O lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, Dz. U. z 2021 r. poz. 1301.

Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. O lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, Dz. U. z 2021 r. poz. 1301.

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. O strażach gminnych, Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych, Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku O strażach gminnych, Dz. U. z 1997 roku Nr 123, poz. 779 z późn. zm.

Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy, Dz. U. z 2022 r. poz. 1277.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz.U.2024.0.17.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks postępowania karnego, Dz. U. 1997 Nr 89 poz. 555.

Ustawa z dnia 6 sierpnia 2010 r. O dowodach osobistych, Dz. U. z 2022 r. poz. 671.

Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym, Dz. U. z 2022 r. poz. 180 i 209.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz. U. 1990 nr 16 poz. 95.

Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. O ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, Dz. U. z 2021 r. poz. 276.

Rozporządzenie ministra zdrowia z dnia 5 sierpnia 2010 r. W sprawie badań psychologicznych strażników gminnych (miejskich), Dz. U. 2018 poz. 903.

Rozporządzenie ministra zdrowia z dnia 5 sierpnia 2010 r. W sprawie badań psychologicznych strażników gminnych (miejskich), Dz. U. 2018 poz. 903.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 576/2013 z dnia 12 czerwca 2013 r. w sprawie przemieszczania o charakterze niehandlowym zwierząt domowych oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 998/2003.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2019 roku w sprawie wykonywania niektórych czynności przez strażników gminnych (miejskich), Dz. U. z 2019 roku, poz. 2484.

Załącznik nr 1 do Rozporządzenia Ministra Spraw wewnętrznych i Administracji z dnia 17 grudnia 2009 roku w sprawie szkolenia podstawowego strażników gminnych (miejskich), załącznik do obwieszczenia MSWiA z dnia 21 lipca 2017 roku w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie szkolenia podstawowego strażników gminnych (miejskich), Dz. U. 2017, poz. 1511.

Źródła internetowe:

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220001343>,

<https://lodz.naszemiasto.pl/konie-w-strazy-miejskiej-jak-istotna-jest-ich-rola-wedlug/ar/c1-8469843>,

<https://obserwatorgospodarczy.pl/2025/04/23/najwieksze-miasta-w-polsce-gdzie-mieszka-najwiecej-polakow/>

<https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/906012,kontrola-osobista-rpo-tk.html>
<https://grodzisk.pl/2024/04/patrole-konne-juz-oficjalnie-w-strazy-miejskiej-w-grodzisku-mazowieckim/>
<https://strazmiejska.krakow.pl/219360,artykul,mamy-35-etatow-.html>
<https://www.bankier.pl/wiadomosc/Prawie-15-mln-turystow-w-Krakowie-w-2024-roku-Tyle-pieniedzy-zostawili-w-skarbcu-smoka-8947770.html#:~:text=Krak%C3%B3w%20odwiedzi%C5%82o%20ponad%2014%2C7%20mln%20os%C3%B3b%2C%20czyli,miasto%20we%20wsp%C3%B3l%C5%82pracy%20z%20Ma%C5%82opolsk%C4%85%20Organizacj%C4%85%20Turystyczn%C4%85>
<https://www.facebook.com/photo/?fbid=1652839244736104&set=a.296293177057391>
<https://www.facebook.com/photo/?fbid=1652839244736104&set=a.296293177057391>
<https://www.facebook.com/photo/?fbid=491956662965697&set=a.439994674828563>
<https://www.facebook.com/photo?fbid=1189710507715649&set=a.296293177057391>
<https://www.facebook.com/photo?fbid=1596864573666905&set=a.296293177057391>
<https://www.facebook.com/photo?fbid=1396833033670061&set=a.296293177057391>
<https://www.facebook.com/photo?fbid=1396833033670061&set=a.296293177057391>
<https://www.facebook.com/photo?fbid=1813805925306101&set=a.296293177057391>
<https://www.facebook.com/photo?fbid=1813805925306101&set=a.296293177057391>
<https://www.facebook.com/photo?fbid=2315849768435045&set=a.296293177057391>
<https://www.facebook.com/photo?fbid=2315849768435045&set=a.296293177057391>
<https://www.facebook.com/photo?fbid=3929612257058780&set=a.296293177057391>
<https://www.facebook.com/photo?fbid=3929612257058780&set=a.296293177057391>
<https://www.facebook.com/profile/100064541028292/search/?q=narkotyki>
<https://www.facebook.com/profile/100064541028292/search/?q=narkotyki>
<https://www.facebook.com/profile/100064541028292/search/?q=narkotyki>
<https://www.facebook.com/profile/100064541028292/search/?q=narkotyki>
<https://www.facebook.com/strazmiejskakrakow/posts/pfbid04BicrHAcgxd7tpdnXqFrZEFNQitLPkqVzH1UTeMj7tYBjuh1kLGZpXqjg7rFnEHkl> (dostęp: 03/07/2025 r.)
<https://www.krakow112.pl/index.php/straz-miejska>
<https://www.wroclaw.pl/dla-mieszkanca/straz-miejska-praca-w-patrolu-konnym>

Aneks

Wykaz tabel

Tabela Nr 1. Pytanie o charakter wykonywanych zadań.

Tabela Nr 2. Pytanie o uprawnienia.

Tabela Nr 3. Pytanie o wyposażenie.

Tabela Nr 4. Pytanie o konieczność uzupełnienia wyposażenia.

Tabela Nr 5. Pytanie o wyposażenie w broń palną.

Tabela Nr 6. Pytanie o wynagrodzenie.

Tabela Nr 7. Pytanie o wynagrodzenie.

Tabela Nr 8. Pytanie o uprawnienia emerytalno – rentowe.

Tabela Nr 9. Pytanie o poziom przygotowania do realizacji zadań.

Tabela Nr 10. Pytanie o poziom szkolenia podstawowego.

Tabela Nr 11. Pytanie o program szkolenia podstawowego.

Tabela Nr 12. Pytanie o uczestnictwo w zajęciach doszkalających.

Tabela Nr 13. Pytanie o poziom zajęć doszkalających.

Tabela Nr 14. Pytanie o program zajęć doszkalających.

Tabela Nr 15. Pytanie o regularność zajęć doszkalających.

Tabela Nr 16. Pytanie o częstotliwość zajęć doszkalających.

Wykres Nr 16. Pytanie o częstotliwość zajęć doszkalających.

Tabela Nr 17. Pytanie o szkolenia dotyczące zagrożeń.

Tabela Nr 18. Pytanie o zasadność zwiększenia uprawnień.

Tabela Nr 18. Pytanie o trafność rozszerzenia uprawnień.

Tabela Nr 20. Pytanie o wpływ zwiększenia uprawnień na poziom bezpieczeństwa.

Tabela Nr 21. Pytanie o ocenę poziomu współpracy straży z Policją.

Tabela Nr 22. Pytanie o poczucie bezpieczeństwa.

Tabela Nr 23. Pytanie o ocenę poziomu ochrony prawnej.

Tabela Nr 24. Pytanie o odbiór społeczny zawodu strażnika.

Tabela Nr 25. Pytanie o działania mające na celu podniesienie prestiżu zawodu strażnika.

Tabela Nr 26. Pytanie o satysfakcję z wykonywanej pracy.

Tabela Nr 27. Pytanie o wiek ankietowanych.

Tabela Nr 28. Pytanie o płeć ankietowanych.

Tabela Nr 29. Pytanie o wykształcenie ankietowanych.

Tabela Nr 30. Pytanie o staż pracy ankietowanych.

Wykaz wykresów

Wykres Nr 1. Pytanie o charakter wykonywanych zadań.

Wykres Nr 2. Pytanie o uprawnienia.

Wykres Nr 3. Pytanie o wyposażenie.

Wykres Nr 4. Pytanie o konieczność uzupełnienia wyposażenia.

Wykres Nr 5. Pytanie o wyposażenie w broń palną.

Wykres Nr 6. Pytanie o wynagrodzenie.

Wykres Nr 7. Pytanie o wynagrodzenia.

Wykres Nr 8. Pytanie o uprawnienia emerytalno – rentowe.

Wykres Nr 9. Pytanie o poziom przygotowania do realizacji zadań.

Wykres Nr 10. Pytanie o poziom szkolenia podstawowego

Wykres Nr 11. Pytanie o program szkolenia podstawowego.

Wykres Nr 12. Pytanie o uczestnictwo w zajęciach doszkalających.

Wykres Nr 13. Pytanie o poziom zajęć doszkalających.

Wykres Nr 14. Pytanie o program zajęć doszkalających

Wykres Nr 15. Pytanie o regularność zajęć doszkalających.

Wykres Nr 16. Pytanie o częstotliwość zajęć doszkalających.

Wykres Nr 17. Pytanie o szkolenia dotyczące zagrożeń.

Wykres Nr 18. Pytanie o zasadność zwiększenia uprawnień.

Wykres Nr 18. Pytanie o trafność rozszerzenia uprawnień.

Wykres Nr 20. Pytanie o wpływ zwiększenia uprawnień na poziom bezpieczeństwa.

Wykres Nr 21. Pytanie o ocenę poziomu współpracy straży z Policją.

Wykres Nr 22. Pytanie o poczucie bezpieczeństwa.

Wykres Nr 23. Pytanie o ocenę poziomu ochrony prawnej.

Wykres Nr 24. Pytanie o odbiór społeczny zawodu strażnika.

Wykres Nr 25. Pytanie o działania mające na celu podniesienie prestiżu zawodu strażnika.

Wykres Nr 26. Pytanie o satysfakcję z wykonywanej pracy.

Wykres Nr 27. Pytanie o wiek ankietowanych.

Wykres Nr 28. Pytanie o płeć ankietowanych.

Wykres Nr 29. Pytanie o wykształcenie ankietowanych.

Wykres Nr 30. Pytanie o staż pracy ankietowanych.

Załącznik Nr 1. Wzór kwestionariusza ankiety.

WZÓR KWESTIONARIUSZA ANKIETY

Szanowni Państwo,

Jestem studentem III roku studiów doktoranckich Szkoły Doktorskiej Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

W ramach przygotowywania rozprawy doktorskiej, prowadzę badania na temat:

„Udział Straży Miejskich w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce”.

Niniejsza ankieta stanowi jedno z narzędzi badawczych, jest ona anonimowa, a jej wyniki wykorzystane zostaną wyłącznie dla celów naukowych.

W pytaniach z odpowiedziami do wyboru proszę wybrać poprawną odpowiedź, zaznaczając ją poprzez podkreślenie. W pytaniach otwartych proszę uzupełnić puste miejsca przeznaczone na odpowiedź, poprzez wpisanie odpowiedniej treści.

Dziękuję za poświęcony czas i uprzejmie proszę o szczerą odpowiedź.

Z wyrazami szacunku

Krzysztof Czop

1. Jakie zadania realizuje Pani/Pan najczęściej w trakcie wykonywania swoich obowiązków służbowych?

.....
.....
.....

2. Czy posiadane przez Panią/Pana uprawnienia są wystarczające do realizacji wykonywanych zadań?

- a) Tak
- b) Nie

3. Czy posiadane przez Panią/Pana wyposażenie jest wystarczające do realizacji wykonywanych zadań?

- a) Tak
- b) Nie

4. Czy według Pani/Pana wyposażenie służbowe winno zostać uzupełnione o dodatkowe elementy? (Jeśli tak, proszę wpisać, o jakie)

a) Tak

(jakie).....

b) Nie

5. Czy według Pani/Pana strażnicy przy wykonywaniu swoich zadań powinni być wyposażeni w broń palną?

a) Tak

b) Nie

6. Czy uważa Pani/Pan, że obecny poziom wynagrodzeń w Straży jest adekwatny do wykonywanych zadań?

a) Tak

b) Nie

7. Jak ocenia Pani/Pan poziom wynagrodzeń strażników w odniesieniu do zarobków służb mundurowych?

a) Dobrze

b) Źle

8. Czy Pani/Pana zdaniem strażnicy powinni korzystać z uprawnień emerytalno-rentowych przysługujących funkcjonariuszom służb mundurowych?

a) Tak

b) Nie

9. Czy uważa Pani/Pan, że jest dobrze przygotowana/przygotowany do realizacji powierzonych zadań?

a) Tak

b) Nie

10. Jak ocenia Pani/Pan obecny poziom szkolenia podstawowego funkcjonariuszy?

a) Dobrze

b) Źle

11. Czy według Pani/Pana program szkolenia podstawowego strażników wymaga zmiany?

a) Tak

b) Nie

12. Czy uczestniczy Pani/Pan w dodatkowych zajęciach o charakterze doszkalającym?

a) Tak

b) Nie

13. Jak ocenia Pani/Pan program zajęć doszkalających?

- a) Dobrze
 - b) Źle
14. Czy zagadnienia będące przedmiotem zajęć doszkalających odpowiadają Pani/Pana zdaniem aktualnym potrzebom?
- a) Tak
 - b) Nie
15. Jak często odbywają się zajęcia doszkalające?
- a) Raz na kwartał
 - b) Raz na pół roku
 - c) Raz do roku
 - d) Inne.....
16. Czy częstotliwość zajęć doszkalających jest Pani/Pana zdaniem satysfakcjonująca?
- a) Tak
 - b) Nie
17. Czy odbywa Pani/Pan ćwiczenia praktyczne przygotowujące do pożądanych zachowań w sytuacjach zagrożeń?
- a) Tak
 - b) Nie
18. Czy uważa Pani/Pan, że zasadnym byłoby nadanie strażnikom uprawnień dotychczas przysługujących wyłącznie funkcjonariuszom Policji?
- a) Tak
 - b) Nie
19. Czy według Pani/Pana przejęcie przez strażników części zadań realizowanych dotychczas przez Policję byłoby dobrym rozwiązaniem?
- a) Tak
 - b) Nie
20. Czy według Pani/Pana zwiększenie uprawnień strażników i poszerzenie katalogu ich zadań miałoby pozytywny wpływ na poziom bezpieczeństwa mieszkańców?
- a) Tak
 - b) Nie
21. Jak ocenia Pan/Pani obecny poziom współpracy Straży z Policją?
- a) Dobrze
 - b) Źle
22. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie wykonując swoje zadania?

- a) Tak
- b) Nie

23. Czy poziom ochrony prawnej przysługującej strażnikom jest wystarczający w stosunku do zagrożeń wynikających z ich pracy?

- a) Tak
- b) Nie

24. Czy Pani/Pana zdaniem zawód strażnika cieszy się uznaniem społecznym?

- a) Tak
- b) Nie

25. Co mogłoby według Pani/Pana podnieść prestiż zawodu strażnika?

.....

26. Czy ma Pani/Pan poczucie zawodowej satysfakcji z wykonywanej pracy?

- a) Tak
- b) Nie

METRYCZKA

1. Wiek:

- a. 18 – 30 lat,
- b. 31 – 50 lat,
- c. 51 – 60 lat,
- d. powyżej 60 lat.

2. Płeć:

- a. kobieta,
- b. mężczyzna.

3. Wykształcenie:

4. Posiadany przez Pana/Panią staż pracy w straży miejskiej:

Załącznik Nr 2. Wzór kwestionariusza wywiadu eksperckiego.

1. Jakie są według Pana najpoważniejsze zagrożenia w pracy funkcjonariuszy SM – czy według Pana są one tożsame, czy rozbieżne z tymi, które występują w służbie funkcjonariuszy Policji?
2. Czy uprawnienia funkcjonariuszy SM oraz ich wyposażenie są wystarczające do realizacji wykonywanych przez nich zadań?
3. Jak ocenia Pan obecny poziom przygotowania zawodowego funkcjonariuszy SM?
4. Jak ocenia Pan poziom współpracy SM z Policją?
5. Jaka jest Pana opinia w kwestii możliwości przejęcia przez SM części zadań wykonywanych przez Policję?
6. Czy funkcjonariusze straży miejskiej odbywają ćwiczenia praktyczne przygotowujące ich do pożądanych zachowań w sytuacjach zagrożeń?
7. Co według Pana należałoby zmienić w zakresie funkcjonowania SM?

Załącznik Nr 3. Wzór kwestionariusza wywiadu eksperckiego.

1. Jakie zadania realizuje Pani/Pan najczęściej w trakcie wykonywania swoich obowiązków służbowych?
2. Czy posiadane przez Panią/Pana uprawnienia są wystarczające do realizacji wykonywanych zadań?
3. Czy posiadane przez Panią/Pana wyposażenie jest wystarczające do realizacji wykonywanych zadań?
4. Czy według Pani/Pana wyposażenie służbowe winno zostać uzupełnione o dodatkowe elementy? (Jeśli tak, proszę wpisać jakie)
5. Czy według Pani/Pana strażnicy przy wykonywaniu swoich zadań powinni być wyposażeni w broń palną?
6. Czy uważa Pani/Pan, że obecny poziom wynagrodzeń w Straży jest adekwatny do wykonywanych zadań?
7. Jak ocenia Pani/Pan poziom wynagrodzeń strażników w odniesieniu do zarobków służb mundurowych?
8. Czy Pani/Pana zdaniem strażnicy powinni korzystać z uprawnień emerytalno – rentowych przysługujących funkcjonariuszom służb mundurowych?
9. Czy uważa Pani/Pan, że jest dobrze przygotowana/przygotowany do realizacji powierzonych zadań?
10. Jak ocenia Pani/Pan obecny poziom szkolenia podstawowego funkcjonariuszy?
11. Czy według Pani/Pana program szkolenia podstawowego strażników wymaga zmiany?
12. Czy uczestniczy Pani/Pan w dodatkowych zajęciach o charakterze doszkalającym?
13. Jak ocenia Pani/Pan program zajęć doszkalających?
14. Czy zagadnienia będące przedmiotem zajęć doszkalających odpowiadają Pani/Pana zdaniem aktualnym potrzebom?
15. Jak często odbywają się zajęcia doszkalające?
16. Czy częstotliwość zajęć doszkalających jest Pani/Pana zdaniem satysfakcjonująca?
17. Czy odbywa Pani/Pan ćwiczenia praktyczne przygotowujące do pożądanych zachowań w sytuacjach zagrożeń?
18. Czy uważa Pani/Pan, że zasadnym byłoby nadanie strażnikom uprawnień dotychczas przysługujących wyłącznie funkcjonariuszom Policji?
19. Czy według Pani/Pana przejęcie przez strażników części zadań realizowanych

dotychczas przez Policję byłoby dobrym rozwiązaniem?

20. Czy według Pani/Pana zwiększenie uprawnień strażników i poszerzenie katalogu ich zadań miałyby pozytywny wpływ na poziom bezpieczeństwa mieszkańców?
21. Jak ocenia Pan/Pani obecny poziom współpracy Straży z Policją?
22. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie wykonując swoje zadania?
23. Czy poziom ochrony prawnej przysługującej strażnikom jest wystarczający w stosunku do zagrożeń wynikających z ich pracy?
24. Czy Pani/Pana zdaniem zawód strażnika cieszy się uznaniem społecznym?
25. Co mogłoby według Pani/Pana podnieść prestiż zawodu strażnika?
26. Czy ma Pani/Pan poczucie zawodowej satysfakcji z wykonywanej pracy?

Załącznik Nr 4. Wzór kwestionariusza wywiadu eksperckiego.

1. Jakie są najważniejsze zadania realizowane przez funkcjonariuszy straży miejskiej?
2. Czy uprawnienia strażników oraz ich wyposażenie są wystarczające do realizacji wykonywanych przez nich zadań?
3. Jak ocenia Pana obecny poziom przygotowania zawodowego funkcjonariuszy straży miejskiej?
4. Jak wygląda proces szkolenia podstawowego strażników miejskich?
5. Jak ocenia Pana program szkolenia podstawowego strażników?
6. Jaka jest Pani/Pana opinia o poziomie zajęć prowadzonych w ramach kursów przygotowujących do służby w strażach gminnych?
7. Czy funkcjonariusze przechodzą dodatkowe kursy/szkolenia?
8. Czy strażnicy odbywają ćwiczenia praktyczne przygotowujące ich do pożądanых zachowań w sytuacjach zagrożeń?
9. Czy straże gminne powinny posiadać własne zaplecze szkoleniowe (ośrodki szkolenia, siłownie, sale treningowe), czy też powinny korzystać z zasobów udostępnionych przez gminę lub inne formacje?
10. Czy według Pana wyposażenie strażników jest adekwatne do realizowanych przez nich zadań?
11. Czy według Pana strażnicy mogliby przejąć część zadań realizowanych przez Policję (zabezpieczenia imprez masowych, interwencje domowe, „niebieskie karty”)?
12. Czy strażnicy mogliby prowadzić postępowania w sprawach o przestępstwa pospolite (kradzieże, rozboje, przemoc domowa, posiadanie środków odurzających)?
13. W sprawie jakich wykroczeń strażnicy prowadzą interwencje/postępowania?
14. Czy według Pana funkcjonariusze straży gminnych/miejskich mogliby posiadać uprawnienia tożsame z uprawnieniami Policji w zakresie przewidzianym przez Ustawę Prawo o Ruchu Drogowym?
15. Jak ocenia Pan poziom ochrony prawnej funkcjonariuszy – czy według Pana powinna ona zostać rozszerzona (np. w ujęciu art. 65A KW)?
16. Czy uprawnienia funkcjonariuszy pozwalają im na skuteczną realizację powierzonych zadań?
17. Czy funkcjonariusze powinni posiadać uprawnienia operacyjno – rozpoznawcze?
18. Czy funkcjonariusze powinni posiadać prawo do zatrzymania osoby?

19. Czy w przypadku zwiększenia kompetencji i uprawnień funkcjonariuszy powinien zostać zwiększony stan etatowy formacji w Pana gminie?
20. Czy funkcjonariusze powinni posiadać prawo do wykonywania przeszukania miejsc/osób?
21. Czy według Pana strażnicy rejonowi mogliby wykonywać obowiązki policjantów dzielnicowych?
22. Czy funkcjonariusze straży miejskich powinni według Pana nosić broń palną?
23. Jak na obecną chwilę wygląda współpraca straży z innymi formacjami odpowiedzialnymi za zapewnianie bezpieczeństwa i porządku publicznego w Pana gminie?
24. Czy straże gminne mogłyby realizować zadania w zakresie obsługi pomieszczeń dla osób zatrzymanych?
25. Czy obowiązujące regulacje prawne w zakresie współpracy straży gminnych/miejskich z innymi formacjami są według Pana wystarczające?
26. Co według Pana należałoby zmienić w procesie przygotowania funkcjonariuszy celem podniesienia poziomu wykonywanych przez nich zadań w aspekcie możliwości przejęcia przez nich części zadań realizowanych przez Policję?

Krzysztof Czop
imię, nazwisko

Kraków, dnia 07 lipca 2025 r.

OŚWIADCZENIE/ DECLARATION

Świadomy/a odpowiedzialności oświadczam, że przedłożona rozprawa doktorska pt.:

Aware of my responsibility, I declare that the submitted dissertation entitled:

Udział straży gminnych (miejskich) w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce.

jest mojego autorstwa.

is my own creation.

Jednocześnie oświadczam, że ww. rozprawa nie narusza praw autorskich w rozumieniu Ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1062 z późn. zmianami) oraz dóbr osobistych chronionych prawem cywilnym.

At the same time, I declare that the aforementioned dissertation does not infringe upon copyrights within the meaning of the Act of 4 February 1994 on Copyright and Related Rights (Journal of Laws of 2021, item 1062, as amended) and personal rights protected by civil law.

Przedłożona praca nie zawiera danych empirycznych ani też informacji, które uzyskałem/am w sposób niedozwolony.

The submitted work does not contain empirical data or information that I have obtained by unauthorised means.

Stwierdzam, iż przedstawiona praca w całości ani też w części nie była wcześniej podstawą żadnej innej urzędowej procedury związanej z zakończeniem kształcenia w szkole doktorskiej.

I certify that the submitted work, in whole or in part, has not previously formed the basis of any other official procedure relating to the completion of training in doctoral school.

.....
Data/date

.....
Podpis doktoranta/ PhD student's signature

Krzysztof Czop
imię, nazwisko

Kraków, dnia 07 lipca 2025 r.

OŚWIADCZENIE / DECLARATION
o zgodności wersji elektronicznej z wydrukiem
on the conformity of the electronic version with the hard copy

Ja niżej podpisany/~~podpisana~~* oświadczam, że wersja elektroniczna jest zgodna z wersją papierową rozprawy doktorskiej.

I, the undersigned*, declare that the electronic version is compatible with the paper version of the dissertation.

.....
Data/date

.....
Podpis doktoranta/ PhD student's signature

*Niewłaściwe skreślić/Delete as appropriate

Krzysztof Czop
imię, nazwisko

Kraków, dnia 07 lipca 2025 r.

OŚWIADCZENIE / DECLARATION

Ja niżej podpisany/~~podpisana~~* wyrażam zgodę/~~nie wyrażam zgody~~* na udostępnianie mojej rozprawy doktorskiej w wersji papierowej i elektronicznej dla celów naukowych i dydaktycznych.

I, the undersigned, consent/do not consent* to my dissertation being made available in hard copy and electronic format for research and teaching purposes.

.....

Data/date

.....

Podpis doktoranta/ PhD student's signature

*Niewłaściwe skreślić/Delete as appropriate